

ΠΑΝΑΓ. ΝΑΚΟΥ

Μα Ε: ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΝ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ & ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Αριθ. Πρωτ 54403

Ἀθήναι τῆ 22/5/50

Πρὸς
Τὸν κ. Παν. Κάκον

Ἐνταῦθα

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 54410/22.6.50 ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου μετὰ σύμφωνον γνωμοδότησιν τοῦ Κεντρικοῦ Γνωμοδοτικοῦ καὶ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐκπαιδεύσεως, ἐνεκρίθη ὅπως χρησιμοποιηθῆ ὡς βοηθητικὸν βιβλίον τοῦ μαθήματος τῆς **Γεωγραφίας** διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς **Ε'** τάξεως τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον **Γεωγραφία Ἡπειρῶν** βιβλίον ὑμῶν ἐπὶ μίαν τριετίαν.

Παρακαλοῦμεν ὅθεν ὅπως μεριμνήσητε διὰ τὴν ἔγκαιρον ἐκτύπωσιν τοῦ βιβλίου τούτου συμμορφόμενος πρὸς τὰς ὑποδείξεις τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου καὶ τὸν κανονισμὸν ἐκδόσεων βοηθητικῶν βιβλίων τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου.

Κοινοποιήσας
Κ. Γ. Δ. Σ. Ε.

Ἐντολῇ Ὑπουργοῦ
Ὁ Διευθυντῆς
Χ. Μούσσης

Ἀκριβὲς Ἀντίγραφον
Ὁ Διευθυντῆς
Χ. Μούσσης

ΠΑΝΑΓ. ΝΑΚΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΝ

(ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε΄ ΤΑΞΙΝ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ

Διά τῆς ὑπ' ἀριθ. 54410/22-6-50 ἀποφάσεως Ὑπουργείου Παιδείας

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
«ΤΟΥΛΑΣ - ΜΑΥΡΑΚΟΣ»

Ὄδὸς Ἑρμοῦ 45 - Ἐν Πάτραις
ἔτος ἱδρύσεως 1869

Πάν γνήσιον αντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

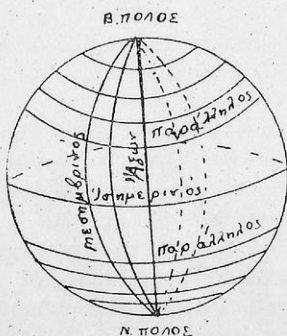
ΓΕΝΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

1. Σχήμα τῆς γῆς

Ἡ γῆ δὲν εἶναι ἐπίπεδος, ὅπως ἐπίστευαν παλαιά. Ἐχει σχῆμα σφαιροειδές. Εἶναι δηλαδή ὀλίγον πιεσμένη εἰς τοὺς πόλους καὶ ἐξωγκωμένη εἰς τὸν ἰσημερινόν. Τὰ ὄρη δὲν ἀλλάσσουν τὸ σχῆμά της. Χάνονται μέσα εἰς τὴν μεγάλην της ἔκτασιν. Αἱ ἀνωμαλῖαι τοῦ φλοιοῦ τοῦ πορτοκαλλιοῦ φαίνονται μεγαλύτεραι ἀπὸ τὰς ἀνωμαλίας τῆς γῆς.

2. Πόλοι, ἄξων, ἰσημερινός καὶ μέγεθος τῆς γῆς

Πόλοι λέγονται τὰ δύο ἄκρα τοῦ ἄξονος τῆς γῆς

Σχ. 1

βόρειος πόλος τὸ ἐπάνω ἄκρον καὶ νότιος πόλος τὸ κάτω ἄκρον. Ἄξων λέγεται ἡ φανταστικὴ γραμμὴ, ποὺ διέρχεται ἀπὸ τοὺς πόλους καὶ τὸ κέντρον τῆς γῆς. Ἰσημερινός λέγεται ἡ κυκλικὴ γραμμὴ, ποὺ ἀπέχει ἐξ ἴσου ἀπὸ τοὺς πόλους (σχ. 1).

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς εἶναι 510 ἑκατ. τ. χλμ., ἡ περιφέρειὰ της 40.000 τ. χλμ. καὶ ὁ ὄγκος

της κάτι περισσότερο από ένα τρίς έκατομμύριον κυβικά χιλιόμετρα.

3. Στήριγμα τής γῆς

Ἡ γῆ δὲν στηρίζεται πουθενά. Αἰωρεῖται εἰς τὸν ἀπέραντον χώρον, ὅπως αἰωρῆται τὸ μπαλόνη. Εἰς τὸν ἴδιον χώρον αἰωροῦνται ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη, οἱ ἀστέρες. Κάθ' ἓνα ἀπὸ τὰ σώματα αὐτὰ ἔλκει ἄλλα σώματα καὶ ἔλκεται ἀπὸ ἄλλα σώματα. Ἔτσι διατηροῦν ὅλα τὴν θέσιν των καὶ δὲν συγκρούονται. Ἡ ἔλξις αὐτῆ, ἐπειδὴ παρατηρεῖται εἰς ὅλα τὰ οὐράνια σώματα, λέγεται νόμος παγκοσμίου ἔλξεως.

4. Κινήσεις τῆς γῆς

Ἡ γῆ δὲν μένει ἀκίνητος. Περιστρέφεται γύρω ἀπὸ τὸν ἄξονά της ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ συγχρόνως περιφέρεται γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιον. Τὸ ἴδιον ἀκριβῶς κάμνει καὶ ἡ σβοῦρα· περιστρέφεται γύρω ἀπὸ τὸν ἄξονά της καὶ συγχρόνως τρέχει εἰς τὸ διάστημα. Τὸν ἄξονα τῆς γῆς τὸν φανταζόμεθα ὡς κάτι παρόμοιον μὲ τὴν βελόνην, γύρω ἀπὸ τὴν ὁποίαν περιστρέφεται ἡ ὑδρόγειος σφαῖρα τοῦ σχολείου. Ἡ περιστροφή τῆς γῆς γύρω ἀπὸ τὸν ἄξονά της γίνεται εἰς 24 ὥρας, ἡ περιφορά της γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιον εἰς ἓνα ἔτος.

5. Ὅριζων — Προσανατολισμός

Ὅριζων λέγεται ἡ γραμμὴ, ποὺ φαίνεται, ὅτι ὁ οὐρανὸς ἐγγίζει τὴν γῆν. Ὁ ὅριζων γίνεται μεγαλύτερος ὅσον ὑψηλότερα ἀνεβαίνομεν.

Κύρια σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος εἶναι: Ἀνατολή, Δύσις, Βορρᾶς, Νότος. Ἐνδιάμεσα σημεῖα εἶναι: ΒΑ, ΒΔ, ΝΑ, ΝΔ. Εἰς τὸν χάρτην τὸ ἐπάνω μέρος εἶναι βορρᾶς, τὸ κάτω νότος, τὸ δεξιὸν ἀνατολή καὶ τὸ ἀριστερὸν δύσις.

Ἡ εὐρεσις τῶν σημείων τοῦ ὀρίζοντος λέγεται **προσανατολισμός**. Ὅταν γνωρίζωμεν τὴν ἀνατολήν, ἀπλώνομεν τὸ δεξιὸν μας χέρι πρὸς αὐτὴν καὶ τὸ ἀριστερὸν μας πρὸς τὴν δύσιν· ἔμπροσθεν ἔχομεν τὸν βορρᾶν καὶ ὀπισθεν τὸν νότον. Ὁ προσανατολισμὸς γίνεται καὶ μὲ τὴν πυξίδα. Ἡ μαγνητικὴ βελόνη

ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ στρέφῃ πάντοτε τὸ ἕνα ἄκρον τῆς πρὸς βορρᾶν. Ὅταν γνωρίζωμεν ἕνα σημεῖον τοῦ ὀρίζοντος, εὐκόλα εὐρίσκομεν καὶ ὅλα τὰ ἄλλα. Τὴν νύκτα, ὅταν δὲν ἔχωμεν πυξίδα, προσανατολιζόμεθα μὲ τὸν **πολικὸν ἀστέρα**.

6. Κύκλοι τῆς Γῆς

Ἐάν ἡ γῆ ἦτο ἐπίπεδος, θὰ εἶχεν ἀρχὴν καὶ τέλος. Ἐτσι θὰ ἤμπορούσαμεν νὰ εὐρίσκωμεν εὐκόλα τὴν θέσιν κάθε τόπου ἐπάνω εἰς τὴν γῆν. Θὰ ἐλέγωμεν δηλαδὴ, ὅτι ὁ α' τόπος εὐρίσκεται πρὸς Β, Ν, Α κλπ. τῆς ἀρχῆς τῆς γῆς ἢ εὐρίσκεται τόσα χιλιόμετρα μακρὰ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς γῆς. Τώρα ὅμως, ποὺ εἶναι σφαιροειδής, ἔπρεπε νὰ εὐρεθῆ τεχνητὴ ἀρχὴ καὶ εὐρέθησαν οἱ κύκλοι τῆς γῆς· οἱ παράλληλοι καὶ οἱ μεσημβρινοὶ (σχ. 1).

Οἱ παράλληλοι εἶναι κάθετοι πρὸς τὸν ἄξονα τῆς γῆς. Ὁ μεγαλύτερος παράλληλος λέγεται **ισημερινός**. Ἀπέχει ἐξ ἴσου ἀπὸ τοὺς πόλους καὶ χωρίζει τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια, **βόρειον** καὶ **νότιον**. Ἰσημερινός λέγεται, διότι οἱ τόποι τῆς γῆς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους περνᾷ, ἔχουν **ισημερίαν** (ἡμέραν ἴσην μὲ τὴν νύκτα). Οἱ ἄλλοι παράλληλοι, ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τοὺς πόλους, γίνονται μικρότεροι. Οἱ παράλληλοι εἶναι ἄπειροι. Ἀπὸ κάθε τόπον ἤμποροῦμεν νὰ φαντασθῶμεν, ὅτι διέρχεται καὶ ἕνας παράλληλος. Παράλληλοι μὲ ἀπόστασιν μιᾶς μοίρας ὑπάρχουν 180·90 εἰς κάθε ἡμισφαίριον. Ὁ ἰσημερινός, ἐπειδὴ εἶναι ἀρχὴ, σημειώνεται μὲ 0°.

Οἱ σπουδαιότεροι παράλληλοι εἶναι οἱ **τροπικοὶ** καὶ οἱ **πολικοὶ** (σχ. 2). Οἱ **τροπικοὶ** ἀπέχουν 23 1/2° ἀπὸ τὸν ἰσημερινὸν καὶ οἱ **πολικοὶ** 23 1/2° ἀπὸ τοὺς πόλους. Ὁ Βόρειος τροπικὸς λέγεται **τροπικὸς τοῦ Καρκίνου** καὶ ὁ νότιος **τροπικὸς τοῦ Αἰγόκερω**. Ὁ Βόρειος πολικὸς λέγεται **ἀρκτικὸς** καὶ ὁ νότιος **ἀνταρκτικὸς**. Οἱ τροπικοὶ καὶ οἱ πολικοὶ χωρίζουν τὴν γῆν εἰς πέντε ζώνας.

Οἱ **Μεσημβρινοὶ** εἶναι κάθετοι πρὸς τὸν ἰσημερινὸν καὶ διέρχονται ἀπὸ τοὺς πόλους. Εἶναι ἄπειροι, ὅπως καὶ οἱ παράλληλοι. Κάθε τόπος ἔχει τὸν μεσημβρινὸν του. Μεσημβρινοὶ μὲ ἀπόστασιν 1° ἐπάνω εἰς τὸν ἰσημερινὸν ὑπάρχουν 360. Διὰ νὰ τοὺς μετρήσωμεν, ἀρχίζομεν ἀπὸ ἕνα, τὸν ὁποῖον ὀνομάζομεν **πρῶτον μεσημβρινόν**. Ὁ συνηθέστερος πρῶτος μεσημ-

βρινός είναι ο μεσημβρινός του αστεροσκοπείου Γκρήνουιτς, πλησίον του Λονδίνου. Οί Γαλλικοί χάρται έχουν πρώτον μεσημβρινόν τόν μεσημβρινόν των Παρισίων· άλλοι χάρται έχουν τόν μεσημβρινόν της νήσου Φέρρου· οί ιδικοί μας έχουν τόν μεσημβρινόν των Ἀθηνών. Ὁ πρώτος μεσημβρινός χωρίζει τήν γήν εἰς δύο ἡμισφαίρια, ἀνατολικόν καί δυτικόν. Κάθε ἡμισφαίριον ἔχει 180 μεσημβρινούς. Ὁ πρώτος μεσημβρινός, ἐπειδή εἶναι ἀρχή, σημειώνεται μέ 0°.

Μεσημβρινοί λέγονται, διότι ὁ κάθε τόπος ἔχει μεσημβρίαν, ὅταν ἔρχεται ὁ ἥλιος ἐπάνω ἀπό τόν μεσημβρινόν του. Τοῦς 360 μεσημβρινούς τοῦς διέρχεται ὁ ἥλιος εἰς 24 ὥρας. Κάθε ὥρα διέρχεται 15 μεσημβρινούς. Ἀπό δύο τόπους, οί ὅποιοι ἀπέχουν 15°, ὁ πρώτος ἔχει μεσημβρίαν 1 ὥραν ἐνωρίτερα ἀπό τόν δεύτερον.

7. Γεωγραφικόν πλάτος καί μήκος

Γεωγραφικόν πλάτος λέγεται ἡ ἀπόστασις ἑνός τόπου εἰς μοίρας ἀπό τόν ἰσημερινόν. Οί τόποι τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου ἔχουν βόρειον πλάτος καί οί τόποι τοῦ νοτίου νότιον πλάτος. Γεωγραφικόν μήκος λέγεται ἡ ἀπόστασις ἑνός τόπου εἰς μοίρας ἀπό τόν πρώτον μεσημβρινόν. Οί τόποι πρὸς Α τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ ἀπό 0°—180° ἔχουν ἀνατολικόν γεωγραφικόν μήκος. Οί τόποι πρὸς Δ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ ἀπό 0°—180° ἔχουν δυτικόν γεωγραφικόν μήκος.

Εἰς τοῦς χάρτας τὰς μοίρας τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους τὰς εὐρίσκομεν εἰς τήν ἀριστεράν καί δεξιάν πλευράν· τὰς μοίρας τοῦ γεωγραφικοῦ μήκους τὰς εὐρίσκομεν εἰς τήν ἐπάνω καί κάτω πλευράν.

Διὰ τὰ εὐρωμεν τήν ἀκριβῆ θέσιν τοῦ α' ἢ τοῦ β' τόπου, εὐρίσκομεν τὸ γεωγραφικόν του πλάτος καί μήκος. Αἱ Ἀθηναί π. χ. ἔχουν 38° βόρειον πλάτος καί 23° 45' ἀνατολικόν μήκος ἀπό τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ Γκρήνουιτς.

Τὰ πλοῖα, ὅταν κινδυνεύουν, τηλεγραφοῦν μέ τόν ἀσύρματον εἰς ποῖον γεωγραφικόν πλάτος καί μήκος εὐρίσκονται. Σπεύδουν τότε τὰ πλησιέστερα πρὸς αὐτὸ πλοῖα καί σφύζουν

πούς ναυαγούς. Τὸ σῆμα (σημείον) κινδύνου εἶναι SOS· σημαίνει «σώσατε τὰς ψυχὰς μας».

8. Χάρται

Οἱ χάρται μᾶς δίδουν εἰκόνα τῆς γῆς. Εἶναι διάφοροι. Οἱ **τοπογραφικοὶ** παριστάνουν μικρὰ τμήματα γῆς μὲ πολλὰς λεπτομερείας. Οἱ **γεωγραφικοὶ** παριστάνουν μεγάλα τμήματα γῆς, χωρὶς πολλὰς λεπτομερείας. Οἱ γεωγραφικοὶ, ὅταν παριστάνουν μορφολογίαν τοῦ ἐδάφους, λέγονται **γεωφυσικοὶ**· ὅταν παριστάνουν ἄλλα γεωγραφικὰ στοιχεῖα (πόλεις, συγκοινωνίαν κλπ.) λέγονται **πολιτικοὶ**. Ἄλλοι χάρται παριστάνουν βροχὰς, βλάστησιν, προϊόντα κλπ. καὶ λέγονται χάρται βροχῶν, βλαστήσεως, προϊόντων κλπ. Τὸ βιβλίον, πὺ ἔχει πολλοὺς χάρτας, λέγεται **ἄτλας**.

Κάθε χάρτης ἔχει **κλίμακα**, πὺ μᾶς φανερώνει πόσας φορές μικρότερον παριστάνεται ἓνα τμήμα τῆς γῆς. **Κλίμαξ** 1:10.000 σημαίνει, ὅτι 10.000 μέτρα πραγματικὰ παριστάνονται εἰς τὸν χάρτην 1 μ. Μὲ τὴν κλίμακα εὐρίσκομεν πόσον ἀπέχει ἓνας τόπος ἀπὸ ἓναν ἄλλον τόπον. Εἰς τὴν κλίμακα $\frac{1}{10.000}$ ἢ 1:10.000 τὸ ἓνα χιλιοστὸν τοῦ μέτρου εἰς τὸν χάρτην εἶναι 10 μ. εἰς τὸ ἔδαφος, διότι :

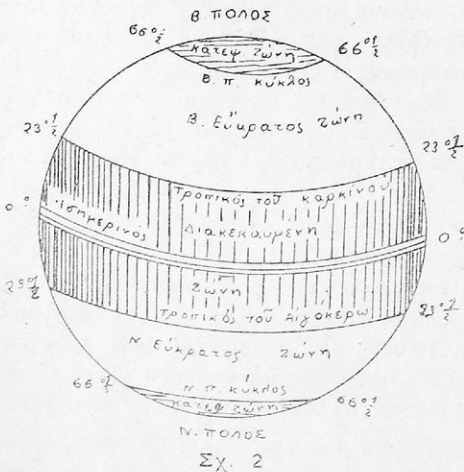
$$1 \text{ μ. εἰς τὸν χάρτην εἶναι } 10.000 \text{ εἰς τὴν πραγματικότητα}$$
$$\frac{1}{1000} \text{ μ. } \gg \gg \gg \gg \frac{10.000}{1000} = 10 \text{ μ. } \gg \gg$$

Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον εὐρίσκομεν εἰς κάθε κλίμακα πόσα μέτρα εἰς τὸ ἔδαφος εἶναι τὸ χιλιοστὸν εἰς τὸν χάρτην. Διαιροῦμεν δηλαδὴ τὸν παρανομαστήν τῆς κλίμακος διὰ τὸ 1000. Π. χ. 20 χιλιοστὰ εἰς τὸν χάρτην μὲ κλίμακα 1:1.000.000 εἶναι $1.000.000 : 1000 = 1000 \text{ μ.} \times 20 \text{ χιλιοστὰ} = 20 \text{ χιλιόμετρα}$.

9. Ζῶναι τῆς Γῆς

Οἱ διάφοροι τόποι τῆς γῆς δὲν θερμαίνονται ἐξ ἴσου ἀπὸ τὸν ἥλιον. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν σφαιρικότητα τῆς γῆς. Ἐάν κρατήσετε ἓνα τόπι ἀπέναντι ἀπὸ τὴν λάμπαν, ἔχετε τὴν γῆν

ἀπέναντι ἀπὸ τὸν ἥλιον. Τὸ τόπι φωτίζεται περισσότερον εἰς τὸ μέσον, ὀλιγώτερον εἰς τὰ πλάγια καὶ ἐλάχιστα εἰς τὰ ἄκρα. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μετὰ τὴν γῆν. Θερμαίνεται περισσότερον ἡ ζώνη, ποὺ ἀπλώνεται μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν, ὀλιγώτερον αἱ ζῶναι, ποὺ ἀπλώνονται μεταξὺ τῶν τροπικῶν καὶ τῶν πολικῶν καὶ ἐλάχιστα αἱ ζῶναι, ποὺ ἀπλώνονται μεταξὺ τῶν

πολικῶν καὶ τῶν πόλων. Ἡ μεσαία ζώνη λέγεται διακεκαυμένη, αἱ πλάγια εὐκρατοὶ καὶ αἱ ἄκρηναι κατεψυγμέναι ἢ πολικαὶ (σχ.2).

α' Διακεκαυμένη ζώνη ἔχει πλάτος 5.200 χιλόμετρα. Ἀπὸ τὸ μέσον τῆς διέρχεται ὁ ἰσημερινός. Χῶραι τῆς διακεκαυμένης εἶναι ἡ Ἀφρική, ἕκτος ἀπὸ τὰ βόρεια

παράλια καὶ τὸ νότιον ἄκρον τῆς ἠ νότιος Ἀσία' αἱ νῆσοι τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ ἢ κεντρικὴ καὶ νότιος Ἀμερική, ἔκτος ἀπὸ τὸ νότιον ἄκρον τῆς τὸ βόρειον τμήμα τῆς Αὐστραλίας.

Αἱ χῶραι τῆς διακεκαυμένης λέγονται καὶ θερμαὶ ἢ τροπικαὶ χῶραι. Θερμαὶ λέγονται, διότι ἔχουν μεγάλην θερμότητα καὶ τροπικαὶ, διότι εὐρίσκονται μεταξὺ τῶν τροπικῶν κύκλων.

Εἰς τὰς θερμὰς χῶρας δὲν ὑπάρχει χειμῶν, οὔτε ἀνοιξίς, οὔτε φθινόπωρον. Ὑπάρχουν μόνον δύο ἐποχαί, ἡ ἐποχὴ τῆς ξηρασίας καὶ ἡ ἐποχὴ τῶν βροχῶν. Περισσοτέρας βροχὰς δέχονται αἱ χῶραι τοῦ ἰσημερινοῦ. Ἀποτέλεσμα τῆς μεγάλης θερμότητος καὶ τῆς μεγάλης ὑγρασίας εἶναι ἡ τεραστία βλάστησις. Ἡ χλόη εἶναι ἀφθονὴ καὶ ὑψηλὴ. Ἡ γῆ καρποφορεῖ δύο καὶ τρεῖς φορές τὸ ἔτος. Τὰ δένδρα εἶναι ἀφθονα καὶ ὑψηλά. Εἰς πολλὰ μέρη ὑπάρχουν ἀπέραντα, πυκνά καὶ ἀδιάβατα δάση' λέγονται τροπικὰ ἢ παρθένα δάση. Εἰς τὰς θερμὰς

χώρας ζοῦν τὰ μεγαλύτερα καὶ ἀγριώτερα φυτοφάγα καὶ σαρκοφάγα ζῶα, ἐλέφας, ρινόκερος, ἵπποπόταμος, λέων, τίγρις, πάνθηρ κλπ. Ζοῦν ἀκόμη τὰ μεγαλύτερα πτηνὰ καὶ τὰ μεγαλύτερα δηλητηριώδη ἕρπετά. Μόνον ὀδικά πτηνὰ δὲν ἠμποροῦν νὰ ζήσουν εἰς τὰς θερμὰς χώρας.

Οἱ ἄνθρωποι τῶν θερμῶν χωρῶν ἔμειναν ἀπολίτιστοι ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης καρποφορίας τῆς γῆς. Ὅταν εὕρισκη κανεὶς εὐκόλα ἄφθονον τροφήν, δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ σκεφθῆ καὶ νὰ ἐργασθῆ, διὰ νὰ δημιουργήσῃ πολιτισμὸν, ἐπιστήμας, τέχνας, βιομηχανίας, γεωργίαν, ἐμπόριον κλπ.

β' Εὐκρατοὶ ζῶναι. Εἶναι δύο, βόρειος εὐκρατος καὶ νότιος εὐκρατος. Εὐκρατοὶ λέγονται, διότι ἔχουν μετρίαν θερμοκρασίαν· οὔτε πολλὴ ζέστη, οὔτε πολὺ κρύο. Αἱ εὐκρατοὶ χώραι ἔχουν καὶ τὰς τέσσαρας ἐποχὰς τοῦ ἔτους, ἀνοιξιν, θέρος, φθινόπωρον καὶ χειμῶνα. Ἡ βόρειος καὶ νότιος εὐκρατος δὲν ἔχουν ποτὲ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν. Ὅταν ἡ μία ἔχη θέρος, ἡ ἄλλη ἔχει χειμῶνα· ὅταν ἡ μία ἔχη ἀνοιξιν, ἡ ἄλλη ἔχει φθινόπωρον! Κάθε μία ἀπὸ τὰς εὐκράτους ζώνας ἔχει πλάτος περίπου 5.000 χιλιομέτρων. Χῶραι τῆς βορείου εὐκράτου εἶναι ἡ βόρειος πλευρὰ τῆς Ἀφρικῆς καὶ ὀλόκληρος σχεδὸν ἡ Εὐρώπη, Ἀσία καὶ βόρειος Ἀμερική. Ἡ πατρίς μας εὕρσκεται εἰς τὸ μέσον περίπου τῆς Β. εὐκράτου ζώνης. Χῶραι τῆς νοτίου εὐκράτου εἶναι τὸ νότιον ἄκρον τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὸ νότιον ἡμισυ τῆς Αὐστραλίας.

Εἰς τὰς εὐκράτους χώρας ἡ βλάστησις εἶναι πλουσία. Ζοῦν τὰ ζῶα τῆς πατρίδος μας καὶ μερικὰ ἄλλα, ὅπως ὁ κάστωρ καὶ ἡ ἄρκτος. Εἶναι πυκνοκατοικημένοι χώραι, διότι τὸ κλίμα εἶναι εὐνοϊκὸν διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὰς ἐργασίας τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ ἄνθρωποι εἶναι περισσότερον πολιτισμένοι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῶν ἄλλων χωρῶν. Ἡ ἔλλειψις ἀφθόνου τροφῆς τοὺς ἠνάγκασε νὰ σκεφθοῦν καὶ νὰ ἐργασθοῦν διὰ νὰ ζήσουν. Ἔτσι ἐδημιούργησαν τέχνας, ἐπιστήμας, βιομηχανίας κλπ.

γ' Κατεψυγμένοι ζῶναι. Εἶναι δύο, βόρειος κατεψυγμένη καὶ νότιος κατεψυγμένη· λέγονται καὶ **πολικαὶ** χώραι. Ἡ βόρειος κατεψυγμένη ἀποτελεῖται ἀπὸ θάλασσαν, νήσους καὶ τμήματα ξηρᾶς. Ἡ νότιος κατεψυγμένη ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν μεγάλην ἠπειρον, ποὺ λέγεται **Ἀνταρκτικὴ** καὶ περιβρέχεται ἀπὸ θάλασσαν. Εἰς τὰς πολικὰς χώρας ὑπάρχει μίαν μόνον

νον εποχή, ό χειμών. Ή θάλασσα είναι παγωμένη. Ή βλάστησις είναι πτωχική. Μόνον χλόη και χόρτα, βρύα, λειχήνες και όλίγοι άγριοι θάμνοι φυτρώνουν. Είς τά επίπεδα μέρη, όταν λιώνουν τά χιόνια, σχηματίζονται τέλματα και έλη. Αί άδενδροι έκτάσεις με τά τέλματα, τά βρύα και τούς λειχήνας λέγονται **τουνδραι**. Οί έλάχιστοι κάτοικοι τών πολικών χωρών είναι νομάδες ταρανδοτρόφοι ή άλιεις φωκών είς τά παράλια μέρη.

Είς τούς πόλους τό έτος άποτελείται από ένα ήμερονύκτιον! "Εξ μήνας ήμέρα και έξ μήνας νύκτα. "Όταν ό ένας πόλος έχει έξάμηνον ήμέραν, ό άλλος έχει έξάμηνον νύκτα. "Όσον άπομακρυνόμεθα από τούς πόλους και πλησιάζομεν πρός τάς εύκράτους χώρας, αί πολικαί ήμέραι και νύκται γίνονται μικρότεροι και περισσότεροι. Είς τούς πόλους αί άκτίνες του ήλιου πίπτουν τόσον πλάγια, ώστε φαίνονται ώσάν νά έγγίζουν είς τήν γήν!

Σημείωσις. Είς τόν Ν. πόλον πρώτος έξερευνητής έφθασεν ό Νορβηγός Άμοούνδσεν τόν Δεκέμβριον του 1911. Τό 1929 ό Άμερικανός έξερευνητής Μπέρντ παρέμεινεν είς αυτόν όλόκληρον τήν πολικήν νύκτα. Είς τόν Β. πόλον πρώτος έξερευνητής έφθασεν ό Άμερικανός Πήρυ τό 1909. Τά τελευταία έτη μερικοί έπέρασαν επάνω από τούς πόλους με άεροπλάνα και άερόπλοια.

Έρημοι — Στέππαι. Είς μερικά μέρη αί βροχαί είναι σπάνια και τυχαία. Τό έδαφος είναι άμμώδες ή χαλικώδες. Βλάστησις δέν υπάρχει. Μόνον ποϋ και ποϋ υπάρχουν άγκάθιοι θάμνοι. Ή θερμοκρασία παρουσιάζει μεγάλας μεταβολάς τήν ήμέραν ή ζέστη είναι άνυπόφορη και τήν νύκτα τό κρύο άνυπόφορον! Τά μέρη αυτά λέγονται **έρημοι**. Είς μερικά μέρη τών έρήμων υπάρχει νερό και βλάστησις. Τά μέρη αυτά λέγονται **όάσις**.

Είς μερικά άλλα μέρη βρέχει μόνον όλίγον και κατόπιν επικρατεί μήνας όλόκληρους ξηρασία. Με τήν βροχήν φυτρώνουν χόρτα και χλόη. Ή βλάστησις διαρκεί όσον διαρκεί και ή ύγρασία του έδάφους κατόπιν ξηραίνεται. Τά μέρη αυτά λέγονται **στέππαι**.

Οί άνθρωποι τών έρήμων είναι όλίγοι. Κατοικοϋν είς τάς όάσις και άσχολοϋνται με τήν γεωργίαν. Ή κάμηλος είναι

πολύτιμος βοήθος των. Οί άνθρωποι τῶν στεπεπῶν ἀσχολοῦνται μὲ τὴν νομαδικὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὸ κυνήγιον.

10. Ξηρά καὶ θάλασσα

Τὰ 3)4 τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς εἶναι θάλασσα καὶ τὸ 1)4 Ξηρά. Ἡ περισσότερα Ξηρά εὐρίσκεται εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον καὶ ἡ περισσότερα θάλασσα εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον.

Ἡ πειροί. Ἡ Ξηρά χωρίζεται εἰς ἕξ μεγάλα τμήματα, πού λέγονται ἡπειροί: Εὐρώπη, Ἀσία, Ἀφρική, Ἀμερική, Αὐστραλία καὶ Ἀνταρκτική. Αἱ τρεῖς πρῶται λέγονται παλαιὸς κόσμος, διότι ἦσαν γνωσταὶ ἀπὸ τὰ παλαιὰ χρόνια. Μεταξὺ των συνδέονται. Ἡ Εὐρώπη εἶναι μία χερσόνησος τῆς Ἀσίας, ἡ δὲ Ἀφρική μόλις χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀσίαν μὲ τὴν διώρυγα τοῦ Σουέξ καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Ἡ Ἀμερική λέγεται καὶ νέος κόσμος, ἐπειδὴ ἀνεκαλύφθη ἀργότερα. Κατέχει μόνη τῆς τὸ δυτικὸν ἡμισφαίριον, Ἡ Ἀνταρκτικὴ ἀπλώνεται εἰς τὸν νότιον πόλον καὶ ὄλαι αἱ ἄλλαι εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἡμισφαίριον.

Μέγεθος ἡπείρων. Ἡ ἔκτασις τῶν ἡπείρων εἰς ἑκατ. τ. χλμ. εἶναι: Ἀσία 44, Ἀμερική 42, Ἀφρική 30, Ἀνταρκτικὴ 14, Εὐρώπη 11 καὶ Αὐστραλία 9. Ὀκεανία 9.

Τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τῆς γῆς εἶναι ἡ κορυφὴ Ἐβερεστ (8.840 μ.) εἰς τὰ Ἴμαλάια ὄρη τῆς Ἀσίας (σχ. 3).

Νῆσοι. Αἱ νῆσοι εἶναι μικρὰ τμήματα Ξηρᾶς μέσα εἰς τὴν θάλασσαν. Ἡ μεγαλύτερα νῆσος εἶναι ἡ Γροιλανδία. Εὐρίσκεται εἰς τὴν πολικὴν ζώνην μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Β. Ἀμερικής. Εἶναι 17 περίπου φορές μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Σκεπάζεται ἀπὸ ἕνα τεράστιον παγετῶνα, πού ἔχει πάχος 2.000 μ. περίπου. Ἐὰν λυώσουν τὰ νερά τοῦ, θὰ ὑψώσουν τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ὠκεανῶν καὶ τῶν θαλασσῶν 8 μέτρα! Ἡ Γροιλανδία ἀνήκει εἰς τὴν Δανίαν καὶ κατοικεῖται μόνον ἡ ΝΔ ἀκτὴ τῆς ἀπὸ ὀλίγους Ἑσκιμῶους (14 χ.).

Σημείωσις. Οἱ Ἑσκιμῶοι παρουσιάζουν τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς κιτρίνης φυλῆς. Ἐχουν ἀνάστημα μικρόν, κεφάλι μεγάλο, μάτια λοξά, πρόσωπον πλατὺ καὶ μῆλα ἐξωγκωμένα. Κατοικοῦν τὸν χειμῶνα εἰς καλύβας, χωμένας μέσα εἰς τὸ χιόνι καὶ τὸ καλοκαίρι εἰς σκηνάς. Εἶναι ἀλιεῖς καὶ κυνηγοί. Ἡ φώκη ἰδίως τοὺς παρέχει τὰ κυριώτερα μέσα τῆς ζωῆς: κρέας, λίπος, ἰχθυέλαιον, δέρμα. Τὸ ἔλαιον τὸ μεταχει-

ρίζονται διά θέρμανσιν και φωτισμόν. Τρέφουν και ταράνδους. Τάρανδοι και σκυλιά είναι απαραίτητα οικιακά ζώα διά τόν Έσκιμώον.

Χερσόνησοι, Ἀκρωτήρια, Ἴσθμοί. Χερσόνησος λέγεται τμήμα ξηρᾶς, πού βρέχεται ἀπό τρία μέρη ἀπό θάλασσαν. Ἀκρωτήριο λέγεται στενή λωρίδα ξηρᾶς, πού εἰσχωρεῖ βαθειά εἰς τήν θάλασσαν. Ἴσθμός λέγεται στενός λαιμός γῆς, πού χωρίζει δύο θαλάσσας και ἑνώνει δύο ξηρᾶς.

✓ **Ὠκεανοί.** Ὠκεανοί λέγονται μεγάλα τμήματα θα-

Ἠεταροὶ Γροιλανδοὶ ἐπιστρέφουν ἀπό κυνήγιον

λάσσης. Εἶναι πέντε. Ὁ Μέγας Εἰρηνικός, ὁ Ἀτλαντικός, ὁ Ἰνδικός, ὁ Β. παγωμένος και ὁ Ν. παγωμένος.

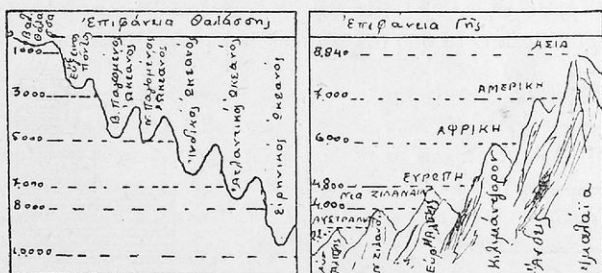
Ὁ Μέγας Εἰρηνικός ἀπλώνεται μεταξύ Ἀνατολικῆς Ἀσίας, Αὐστραλίας και δυτικῆς Ἀμερικῆς. Μέγας λέγεται, διότι εἶναι ὁ μεγαλύτερος, ἴσος μὲ τόν Ἀτλαντικόν και τόν Ἰνδικόν μαζί· εἶναι ἀκόμη και ὁ πλέον τρικυμιώδης ὠκεανός. Εἰρηνικός ὠνομάσθη, διότι, ὅταν τόν διήλθεν ὁ ἔξερευνητής Μαγγελᾶνος, δέν συνήνητσε τρικυμίαν.

Ὁ Ἀτλαντικός ἀπλώνεται μεταξύ Εὐρώπης, δυτικῆς

Ἀφρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Ἀμερικῆς. Ἐνώνεται μὲ τὸν Β. παγωμένον ὠκεανὸν καὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Εἶναι ὁ σπουδαιότερος ὠκεανὸς διὰ τὴν παγκόσμιον θαλασσίαν συγκοινωνίαν. Ἔχει 20 μεγάλους λιμένας διὰ τὰ ὑπερωκεάνεια· ὁ εἰρηνικὸς ἔχει μόνον τέσσαρας! Τὸ σχῆμά του ὁμοιάζει μὲ γράμμα S.

Ὁ Ἰνδικὸς ἀπλώνεται μεταξὺ Α. Ἀφρικῆς, Ν. Ἀσίας καὶ Δ. Αὐστραλίας. Εἶναι μικρότερος καὶ πτωχότερος εἰς συγκοινωνίαν ὠκεανός.

Ὁ Β. Παγωμένος ἀπλώνεται πρὸς Β. τῆς Εὐρώπης Ἀσίας καὶ Ἀμερικῆς. Ὁ Ν. παγωμένος ἀπλώνεται πρὸς

Σχ. 3 Βάθος ὠκεανῶν — ὕψος ἡπείρων

Ν. συνέχεια τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ.

“Ολοὶ οἱ ὠκεανοὶ ἔχουν ἄλμυρὸ νερό.”

Θάλασσαι, Πελάγη, Κόλποι, Πορθμοί Θάλασσαι λέγονται τμήματα ὠκεανῶν μεταξὺ ἀκτῶν καὶ χερσονήσων ἢ νήσων.

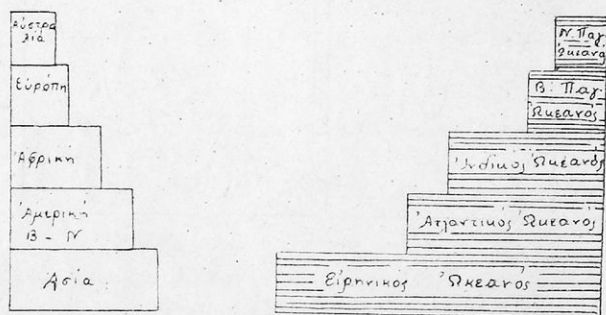
Ἐπάρχουν ἀνοικταί, ἐσωτερικαὶ καὶ κλεισταὶ θάλασσαι. Αἱ ἀνοικταὶ συγκοινωνοῦν εὐκόλα μὲ τοὺς ὠκεανούς. Βόρειος θάλασσα, Ἀραβικὴ θάλασσα κλπ. Αἱ ἐσωτερικαὶ εἰσχωροῦν βαθειὰ μέσα εἰς τὰς ἡπείρους καὶ συγκοινωνοῦν συνήθως μὲ στενά στόμια μὲ τοὺς ὠκεανούς. Μεσόγειος θάλασσα, Ἐθιοπρὰ θάλασσα, Ἰαπωνικὴ θάλασσα κλπ. Αἱ κλεισταὶ θάλασσαι ἦσαν ἀνοικταὶ ἀπεκλείσθησαν ὁμως ἀπὸ τὰς κινήσεις τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς καὶ ἔτσι δὲν συγκοινωνοῦν μὲ ὠκεανούς. Κασπία θάλασσα.

Πελάγη λέγονται τμήματα θαλασσῶν μακριὰ ἀπὸ τὰς ἀκτὰς· Αἰγαῖον πέλαγος, Ἴόνιον πέλαγος κλπ.

Κόλποι λέγονται μικρά τμήματα θαλασσών, που εισχωρούν βαθειά εις τήν ξηράν. Περσικός κόλπος, Μεξικανικός κόλπος, Βοθυνικός κόλπος κλπ.

Πορθμοί λέγονται στενάι λωρίδες θαλάσσης, που χωρίζουν δύο ξηράς και ένώνουν δύο θαλάσσας ή Ὠκεανούς. Βερίγγειος πορθμός κλπ.

Βάθος ὠκεανῶν - θαλασσῶν Ὁ πυθμὴν τῆς θαλάσσης δὲν εἶναι ὁμαλός. Ἐχει, ὅπως καὶ ἡ ξηρά, ὑψώματα καὶ βαθύπεδα (σχ. 3). Τὸ μεγαλύτερον βάθος (10.800 μ.) εὔρεθη εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν, πλησίον τῶν Φιλιππίνων νήσων. Εἰς τὸ βάθος αὐτὸ ἤμπορεῖ νὰ βυθισθῆ καὶ τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς γῆς! Εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν τὸ μεγαλύτερον βάθος (4.000 μ.) εὔρεθη ΝΔ τοῦ Ταινάρου.

Σχ. 4 Συγκριτικὰ μεγέθη ἡπείρων καὶ ὠκεανῶν

Κινήσεις τῆς θαλάσσης. Αἱ κινήσεις τῆς θαλάσσης εἶναι τρεῖς, κύματα παλίρροιαὶ καὶ ρεύματα.

Κύματα. Τὰ κύματα σχηματίζονται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ ἀνέμου. Πλησίον εἰς τὰς ἀκτὰς κινουῦνται ὀριζοντίως καὶ σπάζουν μετὰ δύναμιν εἰς τὴν ξηράν. Μακρὰ ἀπὸ τὰς ἀκτὰς δὲν ἀλλάσουν θέσιν. Ἐὰν ρίψωμεν εἰς ἓνα τέτοιο κύμα κάτι, πού νὰ ἐπιπλῆ, θὰ ἴδωμεν, ὅτι ἀνέρχεται καὶ κατέρχεται εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν. Τὸ ὕψος τῶν κυμάτων εἰς τοὺς ὠκεανούς φθάνει μέχρι 15 μ. Εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν τὸ μεγαλύτερον ὕψος δὲν ὑπερβαίνει τὰ 4 1/2 μ.

Κύματα σχηματίζονται καὶ ἀπὸ σεισμούς ἢ ἐκρήξεις ὑποθαλασσιῶν ἠφαιστειῶν. Τὰ κύματα αὐτὰ εἶναι πελώρια καὶ καταστρεπτικά. Ὑψώνονται πολλὰ μέτρα καὶ ρίπτονται εἰς τὴν

ξηράν. Πολλοί δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι έχουν πνιγῆ ἀπὸ τέτοια κύματα.

Παλίρροιαι. Αἱ παλίρροιαι εἶνε κύματα κανονικά. Τὰ νερὰ ὑψώνονται καὶ προχωροῦν πρὸς τὴν παραλίαν ἐπὶ 6 ὥρας καὶ 12 1)2'. Ἡ κίνησις αὐτὴ λέγεται **πλημμυρίς**. Κατόπιν γυρίζουν πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ χαμηλώνουν ἐπὶ ἄλλας 6 ὥρας καὶ 12 1)2'. Ἡ κίνησις αὐτὴ λέγεται **ἄμπωτις**. Πλημμυρίς καὶ ἄμπωτις λέγονται **παλίρροια**. Τὸ ὕψος τῆς παλιρροίας φθάνει εἰς τὰς ἀνοικτάς θαλάσσας ἕως 20 μ. Εἰς τὴν Μεσόγειον δὲν ὑπερβαίνει τὸ 1 μ. Εἰς τὰ στενὰ μέρη, ὅπως εἰς τὸ στενὸν τοῦ Εὐρίπου, ἡ παλίρροια ὁμοιάζει μὲ ρεῦμα ἰσχυρόν.

Αἱ παλίρροιαι ὀφείλονται εἰς τὴν ἔλξιν τῆς σελήνης καὶ τοῦ ἡλίου.

Ρεύματα. Τὰ θαλάσσια ρεύματα εἶναι ποταμοὶ τῆς θαλάσσης. Διαφοροῦνται εἰς **θερμὰ** καὶ **ψυχρὰ** ρεύματα. Τὰ **θερμὰ** κινουῦνται ἀπὸ τὰς θερμὰς θαλάσσας πρὸς τὰς πολικὰς καὶ τὰ **ψυχρὰ** ἀπὸ τὰς πολικὰς πρὸς τὰς θερμὰς.

Τὰ σπουδαιότερα θερμὰ ρεύματα εἶναι δύο, τὸ **ρεῦμα τοῦ Κόλπου** εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν καὶ τὸ ρεῦμα **Κουρο—Σίβο** ἢ **Ἰαπωνικὸν** εἰς τὸν Εἰρηρικὸν ὠκεανόν.

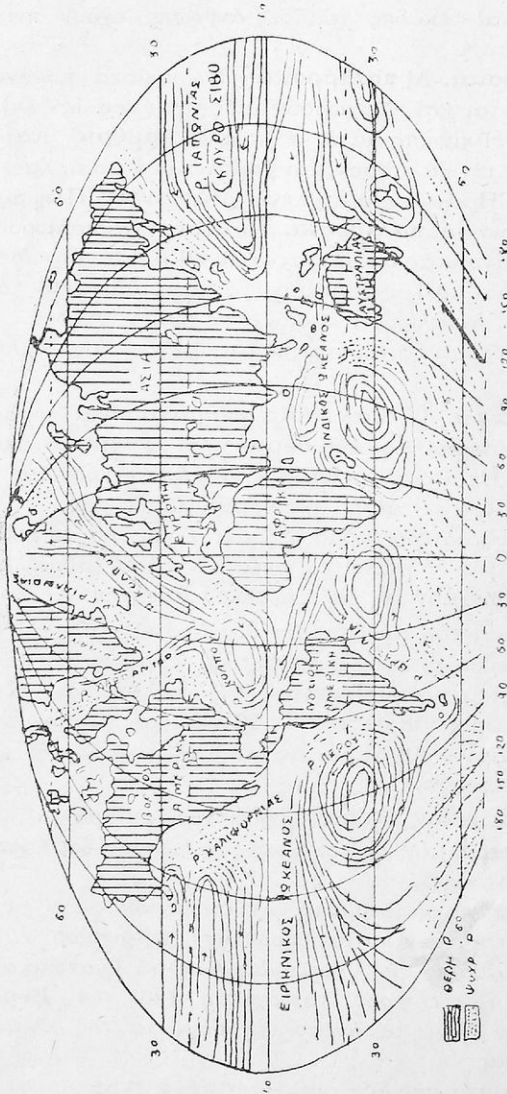
Τὸ **ρεῦμα τοῦ Κόλπου** ἀρχίζει ἀπὸ τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ καὶ διευθύνεται πρὸς τὰ Δυτικὰ παράλια τῆς Εὐρώπης. Ἡ ταχύτης του, ὅταν ἐξέρχεται ἀπὸ τὸν Κόλπον, εἶναι 5—6 χιλιομ. τὴν ὥραν. Ἔχει πλάτος 50 χλμ. καὶ θερμοκρασίαν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν +30° Κ. Ἐνας κλάδος του διευθύνεται ΝΑ πρὸς τὴν Ἀφρικὴν.

Τὸ **Ἰαπωνικὸν ρεῦμα** ἀρχίζει ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Κίνας. Βρέχει τὰ παράλια τῆς Ἰαπωνίας καὶ διευθύνεται πρὸς τὰς Δ. ἀκτὰς τοῦ Καναδά.

Ἀπὸ τὰ ψυχρὰ ρεύματα τὰ σπουδαιότερα εἶναι δύο. Τὸ πρῶτον κατέρχεται ἀπὸ τὸν πορθμὸν **Λαβραδῶρ** καὶ βρέχει τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Γροιλανδίας καὶ τὰ ἀνατολικά τῆς Β. Ἀμερικῆς. Τὸ δεύτερον κατέρχεται ἀπὸ τὸν **Βερίγγειον** πορθμὸν καὶ βρέχει τὰ ἀνατολικά παράλια τῆς Ἀσίας μέχρι τῆς Ἰαπωνίας.

Τὰ ρεύματα σχηματίζονται ἀπὸ τοὺς ἀνέμους καὶ ἀπὸ τὴν διαφορετικὴν θερμοκρασίαν δύο τμημάτων τῆς θαλάσσης.

Τὰ ρεύματα ἐπιδρῶν πολὺ εἰς τὸ κλίμα τῶν παραλίων

Σχ. 5. Θαλάσσια ρεύματα

χωρών. Τὰ παράλια τῆς Β. Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἀσίας, ποὺ βρέχονται ἀπὸ τὸ Ἰαπωνικὸν ρεῦμα, ἔχουν ἠπιώτερον κλίμα ἀπὸ τὰ παράλια, ποὺ βρέχονται ἀπὸ τὸ ρεῦμα τοῦ Λαβραδῶρ καὶ τὸ ρεῦμα, ποὺ κατέρχεται ἀπὸ τὸν Βερίγγειον πορθμὸν.

Ἀπὸ τὰ ρεύματα ὠφελοῦνται πολὺ τὰ πλοῖα, ὅταν πλέουν πρὸς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν. Μόνον ἡ ὀμίχλη, ποὺ σχηματίζεται ἐκεῖ, ποὺ συναντῶνται τὰ ρεύματα τοῦ Κόλπου καὶ Λαβραδῶρ, εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνος διὰ τὰ πλοῖα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Η ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ

1. Πάχος, συστατικά καὶ θερμοκρασία τῆς ἀτμοσφαιρας

Ἡ ἀτμόσφαιρα λέγεται τὸ στρώμα ἀέρος, ποὺ περιβάλλει τὴν γῆν ἀπὸ παντοῦ. Τὸ πάχος τῆς ἀτμοσφαιρας ὑπολογίζεται εἰς 500 χιλιόμετρα περίπου.

Δὲν ἔχει ὅμως παντοῦ τὴν αὐτὴν πυκνότητα. Ὅσον ἀνερχόμεθα συναντοῦμεν ἀραιότερα στρώματα. Ἀπὸ ὕψος 7 χιλιομ. ἀρχίζει ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀναπνέη μὲ δυσκολίαν. Τὰ κατώτερα στρώματα εἶναι πυκνότερα, διότι πιέζονται ἀπὸ τὰ ἀνώτερα. Ὁ καθηγητὴς Πικάρ, ποὺ ἀνῆλθεν τὸ 1935 εἰς ὕψος 15.500 μ., ὑπελόγησεν, ὅτι κάτωθεν τοῦ εἶχε τὰ 9)10 τῆς ἀτμοσφαιρας! Ἡ μεγαλύτερα πυκνότης ὑπάρχει πλησίον τῆς θαλάσσης.

Ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι μίγμα ἀερίων. Τὰ κυριώτερα πλησίον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς εἶναι δύο, τὸ ἄζωτον (78 %) καὶ τὸ ὀξυγόνον (21 %).

Ἡ ἀτμόσφαιρα θερμαίνεται ἀπὸ τὸν ἥλιον, περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον, ἀνάλογα μὲ τὴν πυκνότητα αὐτῆς καὶ τὸ ποσὸν τῶν ὕδρατμῶν καὶ τοῦ κονιορτοῦ, ποὺ περιέχει. Αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου τὸ πρωῖ καὶ τὸ βράδυ δὲν εἶναι θερμαί ὅσον τὸ μεσημέρι, διότι εἶναι πλάγια καὶ διασχίζουν μεγαλύτερον στρώμα πυκνοῦ ἀέρος μέχρις ὅτου φθάσουν εἰς τὴν γῆν. Ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἡ ἀτμόσφαιρα νὰ ἀπορροφᾷ θερμότητα ἀπὸ τὸν ἥλιον, ἡ λάμψις καὶ ἡ καυστικότης τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων θὰ ἦτο ἀνυπόφορος.

Κυρίως όμως ή ατμόσφαιρα θερμαίνεται από την έπαφήν της με τὸ θερμὸν ἔδαφος. Δι' αὐτὸ τὰ κατώτερα στρώματα ἀέρος εἶναι θερμότερα ἀπὸ τὰ ἀνώτερα. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ ἀέρας τῶν θερμῶν χωρῶν εἶναι θερμὸς, τῶν εὐκράτων ὀλιγώτερον θερμὸς καὶ τῶν πολικῶν ψυχρὸς. Ἡ θερμοκρασία ὀλιγοστεύει 1° εἰς κάθε 180 μ. ὕψος.

2. Ἄνεμοι

Ἄνεμοι λέγονται τὰ ρεύματα τοῦ ἀέρος. Ἡ αἰτία, πού προκαλεῖ τὰ ρεύματα, εἶναι ἡ διαφορά τῆς θερμοκρασίας εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς γῆς. Ὄταν ὁ ἀέρας ἐνὸς τόπου θερμανθῆ, διαστέλλεται γίνεταί ἀραιότερος ὡς ἀραιότερος εἶναι ἐλαφρότερος καὶ ἀνέρχεται. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ ψυχρὸς ἀέρας ἄλλου τόπου, πού εἶναι πυκνότερος, βαρύτερος, κινεῖται καὶ καταλαμβάνει τὸν κενὸν χώρον. Δημιουργοῦνται ἔτσι ρεύματα ἀέρος, πού λέγονται ἄνεμοι.

Ὄνομασία ἀνέμων. Κάθε ἄνεμος ἔχει διεύθυνσιν καὶ ταχύτητα. Διεύθυνσις λέγεται τὸ σημεῖον τοῦ ὀρίζοντος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον μᾶς ἔρχεται ὁ ἄνεμος. Ἀπὸ τὴν διεύθυνσιν οἱ ἄνεμοι ὀνομάζονται Ἀνατολικοί, Δυτικοί, Βόρειοι, Νότιοι, Βορειοανατολικοί, Βορειοδυτικοί, Νοτιοανατολικοί, Νοτιοδυτικοί.

Εἰς τὴν ναυτικὴν γλῶσσαν οἱ ἄνεμοι ὀνομάζονται: Λεβάντες ὁ Α, Πονέντες ὁ Δ, Τραμουντάνα ὁ Β, Ὄστρια ὁ Ν, Γραῖγος ὁ ΒΑ, Μαῖστρος ὁ ΒΔ, Σιρόκος ὁ ΝΑ, Γαρμπῆς ὁ ΝΔ.

Ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας ἔμειναν καὶ μερικὰ ἄλλα ὀνόματα ἀνέμων: Ζέφυρος ὁ Δ, Ἀπηλιώτης ὁ Α, Σκύρρων ὁ ΒΔ, Λίψ (λίβας) ὁ ΝΔ. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐπίστευαν, ὅτι οἱ ἄνεμοι εἶναι κατώτεροι θεοί. Τὰ ὀνόματα τῶν ἀνέμων ἦσαν ὀνόματα τῶν θεῶν. Ὁ μεγαλύτερος θεὸς τῶν ἀνέμων ἦτο ὁ Αἴολος.

Ταχύτης ἀνέμου εἶναι τὰ μέτρα, πού διατρέχει ὁ ἄνεμος εἰς 1". Ἀπὸ τὴν ταχύτητα οἱ ἄνεμοι ὀνομάζονται ἀσθενεῖς, ἐλαφροί, ἰσχυροί, σφοδροί, θύελλαι, καταγιγίδες, λαίλαπες. Οἱ τρεῖς τελευταῖοι εἶναι σπανιώτεροι, προξε-

ιούν όμως μεγάλας καταστροφάς. Ἡ θύελλα ἐκρίζωνει δένδρα ἢ καταιγίς κρημνίζει σπίτια ἢ λαίλαψ ἀνατρέπει τὰ πάντα.

Ἀπὸ τοὺς ἀνέμους ἄλλοι πνέουν συνεχῶς καὶ ἄλλοι κατὰ περιόδους. Οἱ πρῶτοι λέγονται ἀληγεῖς καὶ ἀνταληγεῖς, οἱ δεῦτεροι περιοδικοί.

Ἀληγεῖς — Ἀνταληγεῖς ἄνεμοι. Ἀληγεῖς ἄνεμοι λέγονται ἐκεῖνοι, ποὺ πνέουν ἀπὸ τοὺς πόλους πρὸς τὸν ἰσημερινόν. Οἱ ἀντίθετοι, ποὺ πνέουν ἀπὸ τὸν ἰσημερινόν πρὸς τοὺς πόλους, λέγονται ἀνταληγεῖς. Οἱ ψυχροὶ ἀληγεῖς, ὅταν φθάνουν εἰς τὸν ἰσημερινόν, θερμαίνονται καὶ γίνονται ἀνταληγεῖς. Οἱ θερμοὶ ἀνταληγεῖς, ὅταν φθάνουν εἰς τοὺς πόλους, ψύχονται καὶ γίνονται ἀληγεῖς. Ἔτσι ὁ ἀέρας ταξιδεύει ἀκατάπαυστα ἀπὸ τοὺς πόλους εἰς τὸν ἰσημερινόν καὶ ἀπὸ τὸν ἰσημερινόν εἰς τοὺς πόλους.

Περιοδικοὶ ἄνεμοι. Περιοδικοὶ ἄνεμοι εἶναι ἡ θαλασσία καὶ ἀπόγειος αὔρα, οἱ μουσσῶνες καὶ τὰ μελτέμια.

Ἡ θαλασσία αὔρα ἢ μπάτης εἶναι τὸ δροσερὸ ἀεράκι, ποὺ φυσᾷ τὴν ἡμέραν ἀπὸ τὴν θάλασσαν πρὸς τὴν ξηράν. Ἡ ἀπόγειος αὔρα εἶναι τὸ ψυχρὸ ἀεράκι, ποὺ φυσᾷ τὴν νύκτα ἀπὸ τὴν ξηράν πρὸς τὴν θάλασσαν. Ἡ κανονικότης αὐτὴ ἐξηγεῖται ὡς ἑξῆς. Ἡ ξηρὰ θερμαίνεται καὶ ψύχεται ἐνωρίτερα ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Ἀντιθέτως ἡ θάλασσα θερμαίνεται καὶ ψύχεται ἀργότερα ἀπὸ τὴν ξηράν. Αὐτὸ συμβαίνει, διότι ἡ ξηρὰ εἶναι καλὸς ἀγωγὸς καὶ ἡ θάλασσα κακὸς ἀγωγὸς τῆς θερμότητος. Ἔτσι τὴν ἡμέραν ὁ ἀέρας τῆς ξηρᾶς θερμαίνεται γρηγορώτερα ἀπὸ τὸν ἀέρα τῆς θαλάσσης καὶ ἀνέρχεται. Τὴν θέσιν του τρέχει καὶ καταλαμβάνει ὁ ἀέρας τῆς θαλάσσης, ποὺ εἶναι ψυχρότερος. Αὐτὴ εἶναι ἡ θαλασσία αὔρα. Ἀντιθέτως τὴν νύκτα ὁ ἀέρας τῆς θαλάσσης εἶναι θερμότερος ἀπὸ τὸν ἀέρα τῆς ξηρᾶς καὶ ἀνέρχεται. Τὴν θέσιν του τρέχει καὶ καταλαμβάνει ὁ ἀέρας τῆς ξηρᾶς, ποὺ εἶναι ψυχρότερος. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀπόγειος αὔρα.

Οἱ μουσσῶνες εἶναι ἄνεμοι τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἐξ μῆνας φυσοῦν τὸ θέρος ἀπὸ τὴν θάλασσαν πρὸς τὴν ξηράν καὶ ἔξ μῆνας τὸν χειμῶνα ἀπὸ τὴν ξηράν πρὸς τὴν θάλασσαν.

Οι μουσσώνες τῆς θαλάσσης εἶναι δροσεροί καὶ βροχεροί, οἱ μουσσώνες τῆς ξηρᾶς ξηροί.

Τὰ μελτέμια ἢ ἐτήσιοι εἶναι ΒΑ ἄνεμοι, πού διευθύνονται πρὸς τὴν ἔρημον τῆς Σαχάρας. Εἶναι δροσεροί καλοκαιρινοὶ ἄνεμοι τῆς Πατρίδος μας. Ἡ αἰτία, πού τοὺς προκαλεῖ, εἶναι ἡ μεγάλη θέρμανσις τῆς Σαχάρας κατὰ τὸ καλοκαίρι.

Ἄνεμοι κυκλῶνες. Οἱ κυκλῶνες εἶναι ἄνεμοι διαφορετικοί. Κινοῦνται μὲ μεγάλην ταχύτητα περιστροφικὰ πρὸς τὰ ἄνω, ὡσάν ἀνεμοστρόβιλοι. Φυσοῦν συχνὰ εἰς τὰς τροπικὰς χώρας καὶ ἰδίως εἰς τὰς Ἀντίλλας. Εἶναι ἄνεμοι καταστρεπτικοί. Οἱ μικροὶ κυκλῶνες λέγονται **τυφῶνες**.

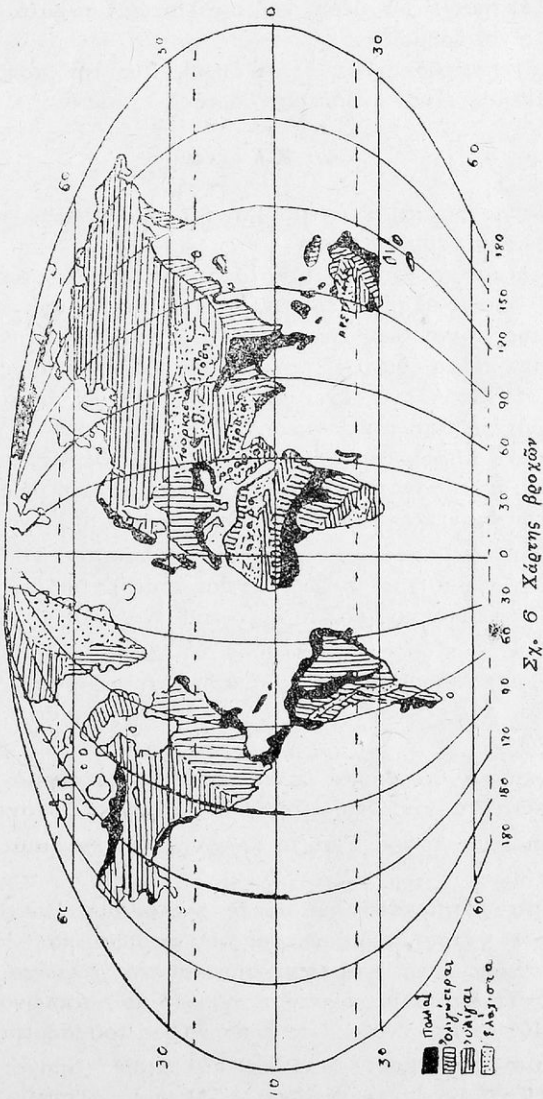
3. Ὑγρασία

Ἡ ἀτμόσφαιρα περιέχει ὕδατμούς. Προέρχονται ἀπὸ τὴν ἐξάτμισιν τοῦ νεροῦ τῶν θαλασσῶν, τῶν λιμνῶν καὶ τῶν ποταμῶν. Ἀπὸ τοὺς ὕδατμούς γίνονται τὰ νέφη, ἡ οὐμίχλη, ἡ βροχὴ, ἡ χάλαζα καὶ ἡ χιών. Ὄταν ἡ ἀτμόσφαιρα περιέχῃ πολλοὺς ὕδατμούς, λέγεται **ὕγρα**: ὅταν περιέχῃ ὀλίγους, λέγεται **ξηρά**. Τὸ ποσὸν τῆς ὕγρασιος τὸ μετροῦμεν μὲ ὄργανα, πού λέγονται **ὕγρόμετρα**. Τὸ ποσὸν τῆς βροχῆς τὸ μετροῦμεν μὲ ἄλλα ὄργανα, πού λέγονται **βροχόμετρα**.

Σημείωσις. Τὸ ποσὸν τῆς βροχῆς τὸ ἐκφράζομεν μὲ χιλιοστὰ τοῦ μέτρου. Λέγομεν π. χ. ὅτι τὸ μέσον ὕψος τῆς βροχῆς τοῦ α' τόπου εἶναι 300 χιλιοστὰ τοῦ μέτρου. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ἡ βροχὴ ἐνὸς ἔτους θὰ ἐσχημάτιζεν εἰς τὸν τόπον αὐτὸν ἓνα στρῶμα νεροῦ ὕψηλόν 300 χιλιοστὰ τοῦ μέτρου. ἔαν δὲν ἐχάνετο ἀπὸ τὴν ἀπορρόφησιν τῆς γῆς ἢ τὴν ἐξάτμισιν ἢ τὴν ροὴν εἰς χαμηλότερα μέρη.

Οἱ ἄνεμοι τῆς θαλάσσης εἶναι ὕγροί καὶ βροχεροί. Τέτοιοι ἄνεμοι εἰς τὴν πατρίδα μας εἶναι οἱ νότιοι καὶ οἱ δυτικοί. Εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη, πού δὲν ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὴν θάλασσαν, βρέχει περισσότερο, διότι τὸ ψῦχος ὕγραποιεῖ τοὺς ὕδατμούς, πού φέρουν οἱ ἄνεμοι τῆς θαλάσσης, καὶ τοὺς ἀναγκάζει νὰ πίπτουν ὡς βροχὴ. Εἰς τὰ μέρη, πού ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὴν θάλασσαν ἢ φράσσονται μὲ ὄρη ὕψηλά ἀπὸ τὸ μέρος τῆς θαλάσσης, βρέχει ὀλιγώτερον ἢ σπάνια καὶ καθόλου, διότι οἱ ἄνεμοι τῆς θαλάσσης φθάνουν ἕως ἐκεῖ μὲ ὀλιγωτέρους ὕδατμούς ἢ δὲν φθάνουν καθόλου. Οἱ τόποι τοῦ ἰσημερινοῦ, πού ἔχουν με-

γάλην θερμότητα, δέχονται περισσότερας βροχάς από κάθε άλλον τόπον.

Τὰ μέρη, πού δέχονται πολλές βροχάς, ἔχουν ἀφθονον βλάστησιν. Τὰ μέρη, πού δέχονται ὀλίγας βροχάς, ἔχουν στεπ- πώδη βλάστησιν. Τὰ μέρη, πού σπάνια καί τυχαῖα δέχονται βροχάς, εἶναι ἔρημοι.

Οἱ ἄνεμοι τῆς ξηρᾶς εἶναι ξηροί. Εἰς τὴν πατρίδα μας ξηρός ἄνεμος εἶναι ὁ Βόρειος (βοριᾶς).

4. Κλίμα

Ἡ θερμοκρασία, οἱ ἄνεμοι καί ἡ ὑγρασία κάθε τόπου λέ- γονται με ἓνα ὄνομα κλίμα.

Τὸ κλίμα κάθε τόπου ἐξαρτᾶται α) ἀπὸ τὸ γεωγραφικὸν πλάτος. "Ὅσον πλησιέστερα πρὸς τὸν ἰσημερινὸν εὐρίσκεται ἓνας τόπος, τόσο θερμότερον κλίμα ἔχει. Ἡ Κρήτη π.χ. ἔχει θερμότερον κλίμα, διότι εὐρίσκεται πλησιέστερα πρὸς τὸν ἰση- μερινόν. Ἡ Μακεδονία ἔχει ψυχρότερον κλίμα, διότι εὐρίσκε- τὰ μακρύτερα ἀπὸ τὸν ἰσημερινόν!

β) ἀπὸ τὸ ὕψος ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Εἰς τὰ ὄρη κάμνει περισσότερον κρῦο ἀπὸ τὰ χαμηλότερα μέρη. Ἀκόμη καί εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην ὑπάρχουν ὄρη χιονοσκεπῆ!

γ) ἀπὸ τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Τὰ παράλια μέρη ἔχουν γλυκύτερον κλίμα. Ἡ θάλασσα μετριάζει τὸν καύ- σωνα τοῦ καλοκαιριοῦ καί τὸ κρῦο τοῦ χειμῶνος.

δ) ἀπὸ τὸ εἶδος τῶν ἀνέμων. Οἱ ἄνεμοι τῆς θαλάσσης εἶναι ὑγροὶ καί δροσεροὶ τὸ καλοκαίρι καί θερμοὶ τὸν χειμῶνα. Οἱ ἄνεμοι τῆς ξηρᾶς εἶναι ξηροὶ τὸ καλοκαίρι καί κρῦοὶ τὸν χειμῶνα.

ε) ἀπὸ τὰ θαλάσσια ρεύματα. Ἀπὸ τὰ θερμὰ ρεύματα θερμαίνονται τὰ παράλια μέρη ἀπὸ τὰ ψυχρὰ ψύχονται.

"Ἐτσι κάθε τόπος ἔχει τὸ κλίμά του. Σπουδαιότερα κλί- ματα εἶναι :

Κλίμα ἰσημερινόν. Διαρκές καλοκαίρι. Βροχαὶ ἀφθο- νοὶ ὅλον τὸ ἔτος· περισσότεραι τὴν ἄνοιξιν καί τὸ φθινό- πωρον καί ὀλιγώτεραι τὸ καλοκαίρι καί τὸν χειμῶνα. Ἄνεμοι ἀληγεῖς. Τέτοιο κλίμα ἔχουν αἱ χῶραι, πού ἀπλώνονται εἰς πλάτος 10° ἀπὸ τὸ ἓνα καί τὸ ἄλλο μέρος τοῦ ἰσημερινοῦ.

Κλίμα τροπικόν. Διαρκές καλοκαίρι. Βροχαὶ τὸ κα- λοκαίρι, ξηρασία τὸν χειμῶνα. Ἄνεμοι ἀληγεῖς. Τέτοιο

κλίμα ἔχουν αἱ χῶραι, πού ἀπλώνονται μεταξύ τῶν τροπικῶν καὶ τῶν χωρῶν τοῦ Ἰσημερινοῦ.

Κλίμα μουσσῶνων. Ὁμοιον μὲ τὸ τροπικόν. Ἡ μόνη διαφορὰ εἶναι οἱ ἄνεμοι, πού εἶναι περιοδικοί. Αἱ βροχαὶ ὀφείλονται εἰς τοὺς μουσσῶνας τῆς θαλάσσης καὶ ἡ ξηρασία εἰς τοὺς μουσσῶνας τῆς ξηρᾶς. Τέτοιο κλίμα ἔχουν αἱ χῶραι τῆς Α. Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ν.Α. Ἀσίας. Τὰ κλίματα Ἰσημερινόν, τροπικόν καὶ μουσσῶνων ὑπάρχουν εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην.

Κλίμα ἐρήμων — ὑποτροπικόν. Βροχαὶ ἐλάχισται καὶ τυχαῖαι. Ἄνεμοι ἀκανόνιστοι. Θερμοκρασία μεταβλητὴ· ἀφόρητος ζέστη τὴν ἡμέραν, δυνατὸ κρύο τὴν νύκτα· πολὺ ζέστη τὸ καλοκαίρι, πολὺ κρύο τὸν χειμῶνα. Τέτοιο κλίμα ἔχουν αἱ ἔρημοι χῶραι.

Εὐκρατον κλίμα. Θερμοκρασία μετρία· οὔτε πολλὴ ζέστη, οὔτε πολὺ κρύο. Ἐποχαὶ τέσσαρες· ἄνοιξις, καλοκαίρι, φθινόπωρον, χειμῶν. Τέτοιο κλίμα ἔχουν αἱ εὐκρατοὶ χῶραι. Κατὰ τόπους διαφέρει. Εὐκρατα κλίματα εἶναι τὸ **μεσογειακόν**, τὸ **ὠκεάνειον**, τὸ **ἠπειρωτικόν** καὶ τὸ **ὄρεινόν**.

Κλίμα μεσογειακόν. Καλοκαίρι θερμόν, χειμῶν γλυκύς. Βροχαὶ τὸ φθινόπωρον, τὸν χειμῶνα καὶ τὴν ἄνοιξιν· τὸ καλοκαίρι εἶναι ξηρόν. Τέτοιο κλίμα ἔχουν ὄλα τὰ παράλια τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τῆς νοτίου Ἀφρικῆς καὶ νοτίου Αὐστραλίας.

Κλίμα ὠκεάνειον. Καλοκαίρι δροσερόν, χειμῶν γλυκύς. Ἄνεμοι ἀκανόνιστοι. Βροχαὶ ἄφθονοι, πρὸ παντός τὸν χειμῶνα. Τέτοιο κλίμα ἔχουν τὰ παράλια τῶν ὠκεανῶν καὶ τῶν θαλασσῶν.

Κλίμα ἠπειρωτικόν. Καλοκαίρι πολὺ θερμόν, χειμῶν πολὺ ψυχρὸς. Βροχαὶ μέτριαι, πρὸ παντός τὸ καλοκαίρι. Χιῶν τὸν χειμῶνα. Διάρκεια ἀνοιξέως καὶ φθινοπώρου μικρά. Τέτοιο κλίμα ἔχουν αἱ χῶραι, πού φράσσονται ἀπὸ τὴν πλευρὰν τῆς θαλάσσης μὲ ὄρη ὑψηλὰ ἢ εὐρίσκονται μακρὰ ἀπὸ τὴν θάλασσαν καὶ ἔτσι δὲν φθάνουν εἰς αὐτάς οἱ δροσεροὶ καὶ βροχεροὶ τῆς θαλάσσης ἄνεμοι.

Κλίμα ὄρεινόν. Καλοκαίρι δροσερόν, χειμῶν δριμύς μὲ χιόνια ἄφθονα. Ἄνοιξις καὶ φθινόπωρον σχεδὸν δὲν ὑπάρχουν, διότι ὁ χειμῶν ἔχει μεγαλυτέραν διάρκειαν.

Πολικὸν κλίμα. Κρύο δριμύτατον. Συχναὶ χιονοθύελλαι. Οἱ ἄνεμοι φυσοῦν πρὸς τὰς εὐκράτους ζώνας. Τέτοιο κλίμα ἔχουν αἱ πολικαὶ χῶραι καὶ τὰ πολὺ ὕψηλά ὄρη.

Ἐπίδρασις τοῦ κλίματος. Ἀπὸ τὸ κλίμα ἐξαρτᾶται ἡ βλάστησις, ἡ εὐφορία τῆς γῆς καὶ ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων. Τὸ καλύτερον κλίμα διὰ τὸν ἄνθρωπον εἶναι τὸ μεσογειακόν. Δι' αὐτὸ εἰς τὰς χώρας τῆς μεσογείου θαλάσσης ἐγεννήθησαν οἱ μεγαλύτεροι πολιτισμοὶ τῆς ἀρχαιότητος. Μετὰ τὸ μεσογειακὸν ἔρχεται τὸ ὠκεάνειον. Δι' αὐτὸ ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη ἠκολούθησεν ἀμέσως τὰς Μεσογειακὰς χώρας εἰς τὸν πολιτισμόν. Τὸ ἡπειρωτικὸν εἶνε ὀλιγώτερον εὐνοϊκόν καὶ τὸ πολικὸν ἀκατάλληλον διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ἀπὸ τὰ θερμὰ κλίματα ἀκατάλληλον εἶναι τὸ ἰσημερινόν. Δι' αὐτὸ εἰς τὰς χώρας τοῦ ἰσημερινοῦ ζοῦν οἱ πιὸ καθυστερημένοι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου. Τὸ τροπικὸν εἶναι ὀλιγώτερον ἀκατάλληλον· εἰς τὰς τροπικὰς χώρας οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι ζοῦν εἰς τὰ ὀροπέδια. Τὸ κλίμα τῶν ἐρήμων εἶναι ἐντελῶς ἀκατάλληλον. Δι' αὐτὸ εἰς τὰς ἐρήμους μόνον εἰς τὰς ὀάσεις ζοῦν ἄνθρωποι.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΗΠΕΙΡΩΝ

(ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης)

Ι ΑΣΙΑ

Ἡ Ἀσία διαιρεῖται εἰς δυτικὴν, νότιον, ἀνατολικὴν, κεντρικὴν καὶ βόρειον Ἀσίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α

ΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ

Χῶραι τῆς Δυτικῆς Ἀσίας εἶναι ἡ Μικρὰ Ἀσία, ἡ Συρία, ἡ Παλαιστίνη, ἡ Ἀραβία, ἡ Μεσοποταμία, ἡ Ἀρμενία, ἡ Καυκασία καὶ τὸ Ἰράν.

1. Μικρὰ Ἀσία (Ἀσιατικὴ Τουρκία)

Σύνορα. Βρέχεται ἀπὸ τρία μέρη ἀπὸ θάλασσαν (χερσονήσος). Πρὸς Β. ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον πόντον καὶ τὴν προποντίδα· πρὸς Δ ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος· πρὸς Ν ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Πρὸς Α συνορεύει μὲ τὴν Ἀρμενίαν, Περσίαν, Μεσοποταμίαν καὶ Συρίαν.

Σημειώσεις. Ἡ Τουρκία, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Μ. Ἀσίαν, κατέχει τὴν Α. Θράκην καὶ ἓνα μέρος τῆς Ἀρμενίας. Εἰς πολὺ παλαιὰ χρόνια ἡ Μ. Ἀσία ἦτο ἠνωμένη μὲ τὴν Ἑλλάδα. Μὲ τὸν καιρὸν ἐβυθίσθη ἡ ξηρὰ καὶ ἐσχηματίσθησαν τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, ὁ Ἑλλήσποντος, ἡ Προποντίς, ὁ Βόσπορος καὶ ὁ Εὐξείνιος Πόντος.

Ἔκτασις. 700.000 τ. χλμ. Περίπου πενταπλασία τῆς Ἑλλάδος. (Ὀλόκληρος ἡ Τουρκία 760.000 τ. χλμ.).

Ἔδαφος. Ὅροπέδιον ὑψηλὸν ἕως 1000 μέτρα· Διασχίζεται ἀπὸ ὄρη, κοιλάδας, πεδιάδας, καὶ ἐρήμους. **Ποντικὰ**

ὄρη (3 χιλιάδες μέτρα) πρὸς Β, ὄροσειρὰ Ταύρου (3 1)2 χιλ. μ.) πρὸς Ν παράλληλα πρὸς τὰς ἀκτάς. Χαμηλότερα ὄρη πρὸς τὸ Αἰγαῖον, Τμῶλος, Σίπυλος, Ἴδη, Μουσικός Ὀλυμπος κ. ἄ. Ἄντίταυρος καὶ ἐσβεσμένον ἠφαίστειον Ἄργαῖος (4 χιλ. μ.) ΝΑ τοῦ ὄροπεδίου. Κοιλιάδες μεταξύ τῶν ὄρέων. Πεδιάδες τῶν ποταμῶν. Ἄλμυρά ἔρημος εἰς τὸ μέσον τοῦ ὄροπεδίου.

Αἱ ἀκταὶ τοῦ Αἰγαίου ἔχουν πλούσιον διαμελισμόν, διότι τὰ ὄρη διευθύνονται πρὸς τὸ πέλαγος ἐγκαρσίως. Αἱ χερσόνησοι, τὰ ἀκρωτήρια, τὰ παράκτια νησιά εἶναι τὰ μέρη τῶν ὄρέων, πού ἔμειναν ὑπεράνω τῆς θαλάσσης τὴν ἐποχὴν τῶν κατακρημνίσεων. Οἱ κόλποι καὶ οἱ λιμένες εἶναι τὰ χαμηλὰ μέρη μεταξύ τῶν ὄρέων, πού κατέλαβε τότε ἡ θάλασσα.

Κλίμα. Εἰς τὰ δυτικὰ καὶ νότια παράλια μεσογειακόν, εἰς τὸ ἐσωτερικόν ἠπειρωτικόν, εἰς τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου πόντιον (ψυχρὸς χειμῶν, βροχερὸν καλοκαίρι). Ὁ πόντος εἶναι βροχερός, διότι εἶναι ψυχρότερος τὸ καλοκαίρι ἀπὸ τὸ ἐσωτερικόν τοῦ ὄροπεδίου καὶ ὑγροποιεῖ τοὺς ὑδρατμούς.

Τὸ ἐσωτερικόν δέχεται ὀλίγας βροχάς, διότι τὰ ὄρη ἐμποδίζουν τοὺς ἀνέμους τῆς θαλάσσης νὰ φθάσουν ἕως ἐκεῖ φορτωμένοι ὑδρατμούς.

Βλάστησις. Ἡ βλάστησις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ κλίμα. Ἔτσι τὰ μέρη, πού ἔχουν μεσογειακόν κλίμα, ἔχουν μεσογειακὴν βλάστησιν ἑλίές, ἀμπέλια, σταφίδες, ἐσπεριδοειδῆ, ὀπωροφόρα δένδρα, μουριές. Τὸ ἐσωτερικόν, πού δέχεται ὀλίγας βροχάς, ἔχει στεππώδη βλάστησιν καὶ ἐρήμους. Τὰ μέρη τοῦ Πόντου, πού δέχονται πολλὰς βροχάς, ἔχουν ἄφθονον βλάστησιν τὰ δάση σχηματίζουν ζώνην πλάτους 100 καὶ πλέον χιλιόμετρων!

Ποταμοὶ—Λίμναι. Ἀπὸ τὸ κλίμα ἐξαρτῶνται καὶ οἱ ποταμοί. Τὰ μέρη, πού δέχονται πολλὰς βροχάς, ἔχουν πολλοὺς καὶ μεγάλους ποταμούς. Ἡ Μ. Ἀσία, πού δέχεται ὀλίγας βροχάς, δὲν ἔχει πολὺ σπουδαίους ποταμούς. Ὁ μεγαλύτερος εἶναι ὁ Ἄλυς. Διαγράφει μακρὸν τόξον εἰς τὸ ὄροπέδιον, διασχίζει τὰ ποντικά ὄρη καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνον. Ὅλοι ρέουν ὀρητικῶς πλωτὸς δὲν εἶναι κανεῖς. Τὸν χειμῶνα μὲ τὰς πολλὰς βροχάς ἔχουν περισσότερα νερά ἀπὸ τὸ καλοκαίρι. Ἀπὸ τὰς ὄχθας καὶ τὸν πυθμένα παρασύρουν καὶ

μεταφέρουν χρώματα, με τὰ ὁποῖα προσχώνουν τὰς ἐκβολὰς των καὶ σχηματίζουν πεδιάδας. Ἀπὸ τὰς προσχώσεις τοῦ Ἑρμου ἐκινδύνευε νὰ κλεισθῇ ὁ λιμὴν τῆς Σμύρνης! Δι' αὐτὸ ἐγύρισαν τὴν κοίτην του καὶ ἐκβάλλει εἰς ἄλλο μέρος.

Σημείωσις. Ἱστορικοὶ ποταμοὶ εἶναι: ὉΓρανικός· ἐνίκησεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος τοὺς Πέρσας (334 π. Χ.). Ὁ Εὐρυμέδων· ἐνίκησεν ὁ Κίμων τοὺς Πέρσας (469 π. Χ.). Ὁ Σαγγάριος· ὀνομαστὸς διὰ τὰς μάχας τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν Τούρκων τὸ 1921.

Εἰς μερικὰ μέρη τὰ νερά δὲν εὐρίσκουν διέξοδον καὶ σχηματίζουν λίμνας. Ὑπάρχουν περισσότεραι ἀπὸ 40 λίμναι. Πολλαὶ εἶναι ἀλυμραὶ. Ἡ μεγαλύτερα εἶναι ἡ Τάττα.

Προϊόντα. Γεωργικὰ. Ἡ Τουρκία εἶναι χώρα ἀγροτική. Τὰ 2/3 καὶ πλέον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς εἶναι χωρικοί. Εὐφορώταται περιοχαὶ εἶναι αἱ δυτικαί. Τὰ κυριώτερα γεωργικὰ τῆς προϊόντα εἶναι: λάδι, κρασί, σταφίδα, ἔσπεριδοειδη, φρούτα, καπνός, βαμβάκι, μετάξι, δημητριακοὶ καρποί, ρύζι, ὄπιον (ἀφιόνι), πατάτες, κρόκος.

Κτηνοτροφικὰ. Εἰς τὸ ἐσωτερικόν, πού εἶναι ἀπεραντοὶ βοσκότοποι τρέφονται νομαδικῶς μεγάλα ποίμνια προβάτων καὶ αἰγῶν. Αἱ «αἶγες τῆς Ἀγκύρας» μετ' τὸ μακρὺ, κυκνὸ καὶ λεπτὸ, σὰν μετάξι, τρίχωμά των εἶναι φημισμέναι. Ὁραῖο μαλλὶ ἔχουν καὶ τὰ «καραμάνικα» πρόβατα. Ἀνεπτυγμένη πολὺ εἶναι καὶ ἡ ὄρνιθοτροφία.

Ὄρυκτά. Τὸ σπουδαιότερον ὄρυκτὸν εἶναι οἱ γαιάνθρακες τῆς Ποντοηρακλείας. Ἐξάγονται ἕως 2 ἑκατομμύρια τόνοι ἐτησίως.

Δασικὰ. Ξυλεῖα καὶ βαλανίδια. Ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν εἶναι μικρά, διότι ὑπάρχει ἔλλειψις κεφαλαίων καὶ συγκοινωνίας. Ἄλιεῖα. Ἡ ἄλιεῖα εἶναι ἀνεπτυγμένη. Εἰς τὰ χωρικά νερά, τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς λίμνας ὑπάρχουν ἀφθονα ψάρια.

Βιομηχανικὰ. Ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι μεγάλη. Τὰ προϊόντα τῆς ὅμως εἶναι σπουδαῖα. Οἱ τάπητες (χαλιὰ) τῆς Σμύρνης καὶ τῆς Ἀγκύρας εἶναι φημισμένοι. Ἐπίσης φημισμένα εἶναι τὰ κεντημένα δέρματα καὶ τὰ κεραμευτικὰ ἀγγεῖα μετ' τὰς διακοσμῆσεις. Εἰς τὴν Σμύρνην, Προῦσαν καὶ Τραπεζοῦντα ὑπάρχουν νηματουργεῖα καὶ ὑφαντήρια.

Συγκοινωνία. Σιδηροδρομικὰ γραμμαῖα. Αὐτοκινητόδρομοι.

Αί κοιλάδες, πού ανοίγονται ἀπό Δ πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, εὐκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν μὲ τὸ κέντρον τῆς χώρας. Αἱ παράλληλοι πρὸς τὰς ἀκτὰς ὀροσειραὶ δυσκολεύουν τὴν συγκοινωνίαν τῶν παραλίων μὲ τὸ ἐσωτερικόν τῆς χώρας. Θαλάσσιαι γραμμαῖ. Ὁ ἐμπορικὸς τῆς στόλος εἶναι πολὺ μικρότερος ἀπὸ τὸν ἰδικὸν μας. Δι' αὐτὸ ἡ ἐξωτερικὴ συγκοινωνία γίνεται κατὰ τὸ πλεῖστον μὲ ξένα πλοῖα.

Ἐμπόριον Ἐξάγει σῖτον, ὄσπρια, σταφίδα, καπνόν, φρούτα, αἰγοπρόβατα, αὐγά, πουλερικά, ξυλείαν, γαιάνθρακας. Εἰσάγει βιομηχανικὰ προϊόντα, λιπάσματα, σιδηρικὰ κλπ. Ἡ Ἑλλάς εἰσάγει ἀπὸ τὴν Τουρκίαν ζῶα, ψάρια νωπὰ καὶ παστά, σῖτον, αὐγά, ὄσπρια καὶ γαιάνθρακας. Ἡ Τουρκία εἰσάγει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα λιπάσματα, βαμβακερὰ νήματα, σιδηρικά, τερεβινθέλαιον (νέφτι).

Πληθυσμός. 15.000.000.

Θρησκεία. Μωαμεθανική. Χριστιανοὶ "Ἕλληνες ὑπάρχουν μόνον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ Α. Θράκην· ὑπολογίζονται εἰς 800 χιλ. περίπου.

Πολίτευμα. Δημοκρατία ἀπὸ τὸ 1923. Πρὶν ἦτο Βασιλεία. Μὲ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα προώδευσε πολὺ ἡ Τουρκία. ἔχωρίσθη ἡ Θρησκεία ἀπὸ τὸ Κράτος. Κατηργήθη ὁ φερεντζές. Ἀντικατεστάθη τὸ δύσκολον Τουρκικὸν ἀλβάρητον μὲ τὸ λατινικὸν κλπ.

Πόλεις. Εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς χώρας: Ἄγκυρα (100 χιλ.), πρωτεύουσα τοῦ κράτους. Καισάρεια, πατρὶς τοῦ Μ. Βασιλείου. Ἐχει ὑφαντουργεῖα ἀπὸ τὰ παλαιὰ χρόνια. Σεβάστεια, γεωργικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις. Ἰκόνιον, Ἄφιόν Καραχισάρ, Κιουτάχια, Δορύλαιον. Εἰς τὴν νότιον Μ. Ἀσίαν: Σπάρτη, πόλις ταπητουργίας. Ἄδανα. Ταρσός, πατρὶς ἀποστόλου Παύλου. Ἀντιόχεια, πατρὶς Ἰωάννου Χρυσοστόμου. Ἀλεξανδρέττα. Αἱ δύο τελευταῖαι ἀπεσπάθησαν πρὸ ἐτῶν ἀπὸ τὴν Συρίαν καὶ παρεχωρήθησαν εἰς τὴν Τουρκίαν. Μερσίνα, πόλις ἐμπορικὴ. Εἰς τὴν Δυτικὴν Μ. Ἀσίαν: Κυδωνίαι, πόλις ἑλληνικὴ πρὸ τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς. Πέργαμος· ἄλλοτε πρωτεύουσα τοῦ Βασιλείου τῆς Περγάμου· εἶναι ὀνομαστὴ διὰ τὰς Περγαμνάς (χαρτὶ ἀπὸ δέρμα) καὶ τὴν βιβλιοθήκην τῆς. Σμύρνη (160 χιλ.), σπουδαῖος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Μεσογείου. Πρὸ τῆς

Μικρασιατικῆς καταστροφῆς ἦτο σπουδαῖον κέντρον ἑλληνισμοῦ. Οἱ Τοῦρκοι τὴν ὠνόμαζον Γκιαοῦρ Ἰσμίρ (ἄπιστον Σμύρνην). Μαγνησία, Φιλαδέλφεια, Ἀἰδίνιον, Νέα Ἐφesus, Ἀλικαρνασός. Εἰς τὴν Β. καὶ ΒΔ. Μ. Ἀσίαν: Τραπεζοῦς, ἄλλοτε ἔδρα ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας (1204—1461). Κερασσοῦς, Σινώπη, Ποντοηράκλεια, λιμένες. Χρυσούπολις, Χαλκηδών, Νικομήδεια, Νίκαια (εἰς τὴν Νίκαιαν συνῆλθεν ἡ Α΄ Οἴκουμ. Σύνοδος 325 μ. Χ.), Προῦσσα, Πάνορμος, Δαρδανέλλια.

Ἱστορία. Ἡ ἱστορία τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι σχεδὸν ἱστορία ἑλληνική! Τρωϊκὸς πόλεμος. Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι. Περσικοὶ πόλεμοι. Βυζαντινὰ χρόνια. Σφαγαὶ Ἑλλήνων τὸ 1821. Μικρασιατικὴ ἐκστρατεία 1919—1922. Μικρασιατικὴ καταστροφή. Ἀνταλλαγὴ πλοθησμών. 2 ἑκατ. Μικρασιάται Ἑλληνες ἤλθον πρόσφυγες εἰς τὴν Πατρίδα μας. Σήμερον ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Τουρκία συνδέονται διὰ φιλίας καὶ συμμαχίας.

ΚΥΠΡΟΣ

Θέσις. Ἡ Κύπρος εἶναι νῆσος Ἑλληνική. Εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀνατολικὴν Μεσόγειον πρὸς Ν. τῆς Μ. Ἀσίας καὶ Α. τῆς Συρίας.

Ἔκτασις. 9.600 τ. χλμ. Τὸ 1/2 περίπου τῆς Πελοποννήσου. Ἀπὸ τὰς νήσους τῆς Μεσογείου ἔρχεται τρίτη εἰς τὸ μέγεθος, μετὰ τὴν Σικελίαν καὶ Σαρδηνίαν.

Ἔδαφος. Ἡ Κύπρος εἶναι μᾶλλον πεδινή. Διασχίζεται μόνον ἀπὸ δύο χαμηλὰς καὶ παραλλήλους ὄροσειράς. Ἡ πρώτη ἀπλώνεται εἰς τὰ βόρεια παράλια ἀπὸ Δ. πρὸς Α. Λέγεται Κερύνεια ἢ Πενταδάκτυλος. Ἡ δευτέρα ἀπλώνεται εἰς τὸ μέσον περίπου. Εἶναι ὑψηλότερα καὶ περισσότερον ὄγκωδης ἀπὸ τὴν πρώτην. Τὰ ὄρη τῆς λέγονται Ἄωρος ἢ Πρόοδος καὶ Ὀλυμπος. Ὁ Ὀλυμπος λέγεται καὶ χιονίστρα, διότι ἡ κορυφή του εἶναι πάντα χιονισμένη (ὕψος 2.100 μ.). Καλύπτονται ἀπὸ δάση. Μεταξὺ τῶν δύο ὄροσειρῶν ἀπλώνεται ἡ μεγάλη καὶ εὐφορος πεδιάς τῆς Μεσαορίας. Ποτίζεται ἀπὸ τὸν Πεδιαῖον ποταμόν.

Κλίμα. Μεσογειακόν. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἢ ζέστη τὸ καλοκαίρι εἶναι μεγαλυτέρα ἀπὸ τὰ παράλια. Ἡ νῆσος ὑποφέρει συχνὰ ἀπὸ ἀνομβρίαν.

Προϊόντα. Γεωργικά. Σιτηρά, πατάτες, ἐξαιρετικὸν κρασί, λάδι, σταφίδα μοσχάτη, ἄφθονα ξυλοκέρατα (χαρούπια), φρούτα, ἐσπεριδοειδῆ, βανάναι, βαμβάκι, μετάξι. Κτηνοτροφικά. Κτηνοτροφία ἀνεπτυγμένη. Περίφημοι εἶναι οἱ ὄνοι καὶ ἡμίονοι τῆς Κύπρου. Ὄρυκτά. Ἀμίαντος, χαλκός, χρώμιον, γύψος, μαγγάνιον.

Συγκοινωνία. Σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Ἀμμοχώστου—Μόρφου—Καραβοστάσι. Πολλοὶ ἀμαξητοὶ δρόμοι.

Ἐμπόριον. Ἐξάγει χαρούπια, πατάτες, ὄνους, ἡμίονους.

Πληθυσμός. 300 χιλ. Αποτελείται από Έλληνας και λίγους Τούρκους.

Έκκλησία. Αυτόκεφαλος. Διοικείται από σύνοδο 4 μητροπολιτών.

Πολίτευμα. Κατέχεται από την Άγγλιαν.

Πόλεις. Λευκωσία, πρωτεύουσα. Έχει πολλά σχολεία, ανώτερα και κατώτερα. Γύρω από την πόλιν υπάρχουν λόφοι κατάφυτοι από άκακίας. Την εποχήν της άνθησεως τὰ ώραϊα άνθη τών άκακιών παρέχουν ώραϊον θέαμα! **Άμμόχωστος,** έπίκειον Λευκωσίας. Έχει ώραϊους πορτοκαλεώνας. **Λάρναξ,** λιμνή έχει ιεροδιδασκαλείον. Πλησίον εις την Λάρνακα υπήρχε τὸ Κίτιον, όπου απέθανεν ὁ Κίμων. **Λεμεσός,** κέντρον έξαγωγῆς τών χαρουπίων. Τὰ πλοῖα άγκυροβολοῦν μακρὰν τῆς παραλίας, διότι δὲν υπάρχει λιμνή. **Νέα Πάφος.** Έχει πολλά μωροέδενδρα. **Κτήμα.** Κυρήνεια.

Ίστορία. Τὸ ὄνομα τῆς Κύπρου εἶναι θεϊκόν! Τὸ έπήρε από την Άφροδίτην, την θεάν τῆς ὁμορφίας, πὸ έλέγετο καὶ Κύπρις. Ἡ Κύπρος εἶναι ἡ πιὸ πικραμένη κόρη τῆς μάνας μας Ἑλλάδος. Ἡ γεωγραφική της θέσις εἶναι ἡ πηγὴ τῆς δυστυχίας της! Έγνώρισε πολλοὺς κατακτητάς: Φοίνικας, Ρωμαίους, Φράγκους, Τούρκους, Άγγλους. Οἱ Άγγλοι τὴν παρέλαβον από τοὺς Τούρκους τὸ 1878. Μένει ὅμως πάντα Κύπρος Ἑλληνική! Παντοτεινὸ της ὄνειρο εἶναι ἡ ένωσις μετὴν μητέρα Ἑλλάδα! Οἱ Κύπριοι Ἑλληνες έξεδήλωσαν καὶ μετὰ πανηγυρικὸν δημοψήφισμα τὴν θέλησίν των διὰ τὴν Ένωσιν. Οἱ τόμοι τοῦ δημοψηφίσματος μετὰ τὰς υπογραφὰς τών Κυπρίων Ἑλλήνων παρεδόθησαν από τὴν Κυπριακὴν πρεσβείαν εις τὴν Βουλὴν τών Ἑλλήνων τὸν Ἰούλιον τοῦ 1950. Ἡ παράδοσις καὶ ἡ παραλαβὴ τών τόνων αὐτῶν φανεράνει, ὅτι ἡ Ένωσις τῆς Κύπρου μετὰ τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὑπόθεσις ὅλων τών Ἑλλήνων. Οἱ φίλοι μας Άγγλοι θὰ μᾶς δώσουν τὸ καλύτερον δείγμα φιλίας, ἂν αφήσουν τὴν πικραμένη κόρη νὰ έπιστρέψῃ εις τὴν ὀλόθερμην άγκάλῃ τῆς πονεμένης μάνας Ἑλλάδος!

2. Συρία

Σύνορα. Συνορεύει πρὸς Β. μετὴν Τουρκίαν· πρὸς Α. μετὴν Μεσοποταμίαν· πρὸς Ν. μετὴν Παλαιστίνην. Πρὸς Δ. βρέχεται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν.

Ἔκτασις. 150.000 τ. χλμ. Ὀλίγον μεγαλύτερα τῆς Ἑλλάδος.

Ἔδαφος. Ὀροπέδιον. Κατὰ μῆκος τῆς παραλίας τὸ ἔδαφος χαμηλώνει καὶ σχηματίζει μικρὰς πεδιάδας. Τὰ ὄρη Λίβανος (3.100 μ.) καὶ Ἀντιλίβανος (2.600 μ.) εἶναι παράλληλα μεταξύ των καὶ μετὴν παραλίαν. Οἱ ἀσβεστολιθικοὶ βράχοι τοῦ Λιβάνου λάμπουν ἐκτυφλωτικὰ κάτω ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Μεταξὺ τῶν ὀρέων ἀπλώνεται ἡ εὐφορος κοιλάς Μπέκα ἢ Κοίλη Συρία. Πρὸς Α. τοῦ Ἀντιλίβανου ἀπλώνεται ἡ Συριακὴ ἔρημος.

Κλίμα.—Βλάστησις. Τὸ κλίμα εἰς τὰ παράλια εἶναι μεσογειακόν· εἰς τὴν κοίλην Συρίαν ἡπειρωτικόν· εἰς τὴν Συριακὴν ἔρημον κλίμα ἐρήμου. Αἱ βροχαὶ ὀλιγοστεύουν ἀπὸ Δ. πρὸς Α. Δι' αὐτὸ καὶ ἡ βλάστησις εἰς τὸ ἐσωτερικόν εἶναι στεππώδης καὶ πέραν ἀπὸ τὸν Ἀντιλίβανον γίνεται ἔρημος. Εἰς τὴν Κοίλην Συρίαν ἡ καλλιέργεια γίνεται χάρις εἰς τὰ ἀρδευτικὰ ἔργα. Ἀπὸ τοὺς κέδρους τοῦ Λιβάνου ὀλίγοι σφύζονται ἀκόμη.

Ποταμοί. Ὀρόντης, Εὐφράτης καὶ Ἰορδάνης.

Προϊόντα. Γεωργικά. Ἡ Συρία εἶναι χώρα πρὸ παντὸς γεωργική. Παράγει λάδι, κρασί, ἔσπεριδοειδῆ, φρούτα (κυρίως ἀμύγδαλα καὶ βανάνας), σιτηρά, ὄσπρια, βαμβάκι, ρύζι, μετάξι. Κτηνοτροφικά. Εἰς τὰ στεππώδη μέρη εὐδοκιμεῖ ἡ κτηνοτροφία αἰγοπροβάτων. Βιομηχανικά. Ὑφαντουργία· μάλλινα, βαμβακερὰ καὶ μεταξωτὰ ὑφάσματα· περίφημα χαλιά. Βιομηχανία ὀπλῶν· περίφημα εἶναι τὰ δαμασκηνά σπαθιά.

Συγκοινωνία — Ἐμπόριον. Σιδηροδρομικὴ γραμμὴ. Αὐτοκινητόδρομοι. Ἐξάγει κυρίως βανάνας καὶ ἔσπεριδοειδῆ.

Πληθυσμός. 3.000.000. Ἀποτελεῖται ἀπὸ Σύρους, Ἀραβας, Ἑλληνας κ. ἄ. Οἱ Σύροι ὀμιλοῦν τὴν Ἀραβικὴν γλῶσσαν.

Θρησκεία. 2 1)2 ἑκατ. Μωαμεθανοὶ καὶ οἱ λοιποὶ Χριστιανοί.

Πολίτευμα. Πρὶν ἀπὸ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον ἡ

Συρία ἀνήκεν εἰς τὴν Τουρκίαν. Μετὰ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ἀνέθεσε τὴν Διοίκησιν εἰς τὴν Γαλλίαν. Εἰς τὴν Συρίαν διακρίνομεν α) τὴν Συριακὴν Πολιτείαν β) τὴν Δημοκρατίαν τοῦ Λιβάνου γ) τὴν Πολιτείαν τῶν Δρούσων καὶ δ) τὴν Πολιτείαν τῶν Ἀλαουιτῶν.

Πόλεις. Δαμασκός (250 χιλ.), πρωτεύουσα τῆς Συρίας καὶ τῆς Συριακῆς Πολιτείας. Εἶναι κτισμένη εἰς μίαν ὠραίαν ὄασιν τῆς Συριακῆς ἐρήμου. Περιστοιχίζεται ἀπὸ κήπους μὲ φοίνικας καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα. Ἔχει ὑψόμετρον 800 μ. Εἶναι ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις. Εἰς αὐτὴν μένει ὁ Πατριάρχης τῆς Ἀντιοχείας. Βυρητός (160 χιλ.), πρωτεύουσα τῆς Δημοκρατίας τοῦ Λιβάνου· πόλις ἐμπορικὴ, ἐπίνειον τῆς Δαμασκού. Χαλέπιον (200 χιλ.), πόλις ἐμπορικὴ. Λαοδίκεια, πρωτεύουσα Ἀλαουιτῶν. Σοῦεΐδα πρὸς Ν. Δαμασκού, πρωτεύουσα Δρούσων.

Ἱστορία. Κάτοικοι τῆς Συρίας εἰς τὰ πολὺ παλαιὰ χρόνια ἦσαν οἱ Φοίνικες, λαὸς πολιτισμένους μὲ ἰσχυρὸν στόλον καὶ μεγάλον ἐμπόριον. Αἱ ἀρχαῖαι πόλεις τῶν Φοινίκων Σιδῶν καὶ Τύρος ἦσαν ὀνομασταί. Ἡ Συρία ὑπῆρξε καὶ Ἑλληνικὸν Βασίλειον (Βασίλειον τῶν Σελευκιδῶν) μὲ πρωτεύουσαν τὴν Ἀντιόχειαν.

3. Παλαιστίνη

Σύνορα. Συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὴν Συρίαν· πρὸς Α. μὲ τὴν Μεσόποταμίαν καὶ Ἀραβίαν· πρὸς Ν. μὲ τὴν Ἀραβίαν καὶ Αἴγυπτον. Πρὸς Δ. βρέχεται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν.

Ἐκτασις. Ἴση μὲ τὸ 1/2 τῆς Ἑλλάδος· 66.000 τ. χλμ.

Ἔδαφος. Ὅμοιάζει μὲ τὸ ἔδαφος τῆς Συρίας. Εἶναι ὄροπέδιον. Εἰς τὰ παράλια ὑπάρχουν εὐφοροὶ πεδιάδες. Τὰ χαμηλὰ βουνὰ Θάβωρ, ὄρος τῶν ἐλαιῶν κ. ἄ. εἶναι συνέχεια τοῦ Λιβάνου. Ἡ κοιλάς τοῦ Γὼρ ἢ κοιλάς τοῦ Ἰορδάνου εἶναι συνέχεια τῆς Κοίλης Συρίας. Εἶναι χαμηλότερα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Πρὸς ἀνατολάς ἡ Ὑπεριορδανία εἶναι συνέχεια τοῦ Ἀντιλιβάνου. Πέραν τῆς Ὑπεριορδανίας ἀπλώνεται ἡ Ἀραβικὴ ἔρημος.

Κλίμα — Βλάστησις. Κλίμα ὅμοιον μὲ τὸ κλίμα τῆς Συρίας. Εἰς τὰ παράλια μεσογειακόν· εἰς τὴν κοιλάδα

Γώρ ήπειρωτικόν· πρὸς Α. τῆς Ὑπεριορδανίας κ λ ῖ μ α ἔ ρ ῆ μ ο υ. Αἱ βροχαὶ ὀλιγοστεύουν ἀπὸ Δ. πρὸς Α. Δι' αὐτὸ καὶ ἡ βλάστησις εἰς τὰ παράλια εἶναι μεσογειακὴ· εἰς τὸ ἐσωτερικὸν στεππώδης καὶ ἔρημος. Ἡ κοιλάς τοῦ Γώρ καλλιεργεῖται χάρις εἰς τὰ ἀρδευτικὰ ἔργα τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ.

Ποταμοὶ—Λίμνες. Ὁ σπουδαιότερος ποταμὸς εἶναι ὁ Ἰορδάνης, ὁ ἱερὸς ποταμὸς τῆς Παλαιστίνης. Κάθε χρόνο χιλιάδες προσκυνηταὶ πηγαίνουν καὶ λούζονται εἰς τὸ σημεῖον, πού ἐβαπτίσθη ὁ Σωτὴρ. Πηγάζει ἀπὸ τὸν Ἀντιλίβανον, διαρρέει τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, διατρέχει τὴν κοιλάδα Γώρ καὶ χύνεται εἰς τὴν Νεκρὰν Θάλασσαν.

Νεκρὰ Θάλασσα Λέγεται νεκρά, διότι δὲν ἔχει ψάρια, οὔτε φυτὰ εἰς τὰς ὄχθας τῆς. Τὰ ψάρια, πού φέρουν τὰ νερά τοῦ Ἰορδάνου, φοροῦν ἀπὸ τὸ πολὺ ἀλάτι (25 %) καὶ τὴν ἄσφαλτον, πού ἔχουν τὰ νερά τῆς. Τὸ πολὺ ἀλάτι προέρχεται ἀπὸ τὴν μεγάλην ἐξάτμισιν τοῦ νεροῦ. Λέγουν, ὅτι ἡ Νεκρὰ Θάλασσα σκεπάζει τὰς πόλεις **Σόδομα** καὶ **Γόμορα**, πού κατεστράφησαν μὲ φωτιά καὶ θειάφι!

Προϊόντα. Γεωργικὰ. Σιτηρά, βαμβάκι, λάδι, κρασί, φρούτα, ἐσπεριδοειδή.

Κτηνοτροφικὰ. Εἰς τὰς στέππας τῆς Ὑπεριορδανίας εὐδοκιμεῖ ἡ νομαδικὴ κτηνοτροφία αἰγοπροβάτων καὶ καμήλων.

Θαλασσινὰ Ἡ λίμνη Γεννησαρέτ ἔχει ἄφθονα ψάρια. Ἀπὸ τὴν Νεκρὰν Θάλασσαν ἐξάγεται ἀλάτι, πίσσα καὶ σόδα.

Βιομηχανικὰ. Ἐχει ὕφαντουργεῖα, ψαθοποιεῖα, σαπυνοποιεῖα, ὑαλουργεῖα.

Συγκοινωνία. Σιδηρόδρομοι, Αὐτοκινητόδρομοι, Πλοῖα.

Πληθυσμός. 1 1)2 ἐκ. 1 ἐκ. Ἄραβες καὶ 500 χιλ. Ἰουδαῖοι.

Οἱ Ἰουδαῖοι κατοικοῦν πρὸ πάντων εἰς τὰ παράλια. Ἡ πόλις Τέλ— Ἀβίβ εἶναι νέα ἰδικὴ τῶν πόλις. Οἱ περισσότεροι Ἰουδαῖοι ἐγκατεστάθησαν τώρα τελευταίως εἰς τὴν χώραν. Ἀπὸ τοὺς Ἄραβας ἄλλοι ἔχουν μόνιμον κατοικίαν καὶ ἄλλοι εἶναι νομάδες κτηνοτρόφοι. Οἱ πρῶτοι λέγονται **Χαϊδάροι** καὶ οἱ δεῦτεροι **Βεδουῖνοι**. Οἱ Ἄραβες εἶναι **μωαμεθανοὶ**.

Πολίτευμα. Ἡ Παλαιστίνη περιλαμβάνει δύο κράτη· τὴν κυρίως Παλαιστίνην καὶ τὴν Ὑπεριορδανίαν. Ἡ Παλαιστίνη ἔχει ἔκτασιν 24.000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 1.200.000. Ἡ Ὑπεριορδανία ἔχει ἔκτασιν 42.000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 300 χιλ. κατ.

Ἡ Παλαιστίνη μέχρι τοῦ 1948 εἶχεν Ἄγγλον Διοικητὴν. Κατόπιν ἐχωρίσθη ἀπὸ τὸν Ο. Η. Ε. εἰς δύο κράτη, ἕνα τῶν

Ἰσραήλων καὶ ἕνα τῶν Ἰουδαίων. Οἱ ἐνδιαφερόμενοι, ὅμως, δὲν ἐδέχθησαν τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ο. Η. Ε. καὶ κατέφυγον εἰς τὰ ὄπλα. Ὁ Ο. Η. Ε. διέταξε ἀνακωχὴν καὶ ἡ ὅλη ὑπόθεσις συζητεῖται ἀκόμη.

Πόλεις. Ἰερουσαλήμ (100 χ.), «ἀγία πόλις» διὰ τοὺς Χριστιανοὺς καὶ τοὺς Ἰουδαίους. Ὁ Πανάγιος τάφος τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ προσκύνημα τῶν Χριστιανῶν. Τὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος εἶναι τὸ προσκύνημα τῶν Ἰουδαίων. Ἡ Ἰερουσαλήμ εἶναι ἔδρα ὀρθοδόξου Πατριάρχου. Ἰόππη (Γιάφα), ἐπίκεινται τῆς Ἰερουσαλήμ. Τέλλ—Ἀβίβ, νέα Ἰουδαϊκὴ πόλις. Ἀμάν, πρωτεύουσα Ὑπεριορδανίας. Χάϊφα, ἐμπορικὸς καὶ πολεμικὸς λιμὴν. Ἡ Βηθλεέμ, Ναζαρέτ, Καπερναούμ, Τιβεριὰς εἶναι χωρία σήμερα.

Ἱστορία. Ἡ Παλαιστίνη εἶναι ἡ Χαναάν, ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Λέγεται καὶ «ἀγία γῆ», διότι εἰς αὐτὴν ἐγεννήθη, ἔζησε καὶ ἐσταυρώθη ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

4. Ἀραβία

Σύνορα. Βρέχεται ἀπὸ τρία μέρη ἀπὸ θάλασσαν (χερσόνησος). Πρὸς Α. ἀπὸ τὸν Περσικὸν κόλπον καὶ τὸν κόλπον τοῦ Ὀμάν· πρὸς Ν. ἀπὸ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν καὶ τὸν κόλπον τοῦ Ἄντεν· πρὸς Δ. ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Πρὸς Β. συνορεύει μὲ τὴν Παλαιστίνην καὶ τὴν Μεσοποταμίαν.

Ἔκτασις. 2.700.000 τ. χλμ. 20πλασία τῆς Ἑλλάδος.

Ἔδαφος. Ὅροπέδιον ὑψηλόν. Ἡ παράκτιος περιοχὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ ὑψηλὰς ὄροσειρὰς καὶ ἀπὸ μίαν παραλιακὴν πεδινὴν ζώνην.

Κλίμα—Βλάστησις. Κλίμα πρὸς Ν. τροπικόν, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν κλίμα ἐρήμου. Ἡ θερμοκρασία αὐξάνει ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Αἰ βροχαὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν σπανίζουσι· εἰς τὰ παράλια εἶναι ὀλίγαι· περισσότεραι εἶναι εἰς τὰ ΝΔ. παράλια, ποὺ εἶναι ἐκτεθειμένα εἰς τοὺς ὑγροὺς ἀνέμους τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Ἡ Ὑεμένη, ποὺ δέχεται πολλὰς βροχὰς, ἔχει μεγάλην βλάστησιν· δι' αὐτὸ καὶ λέγεται «Εὐδαίμων Ἀραβία». Τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι γεμᾶτον ἀπὸ ἐρήμους καὶ στέππας.

Ποταμοί. Ποταμοὶ δὲν ὑπάρχουσι. Μόνον χειμαρροὶ μικροὶ σχηματίζονται, ὅταν βρέχη. Οἱ χειμαρροὶ λέγονται οὐάδι.

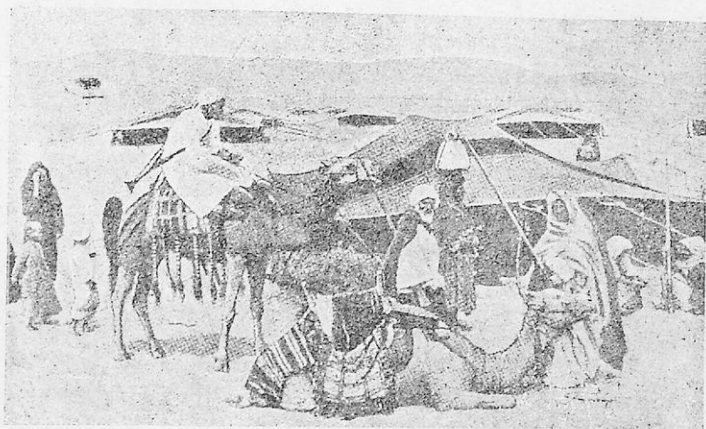
Προϊόντα. Γεωργικά. Σιτηρά, χυρμαδές, πορτοκά-

λια, βαμβάκι, αρώματα (θυμίαμα, μύρον κ. ἄ.) ἀπὸ ρητίνην διαφόρων φυτῶν, Ἰνδικὸν καὶ πρὸ πάντων Καφές. Ὁ καφές τῆς Μόκκας εἶναι φημισμένος.

Κτηνοτροφικά. Εἰς τὰς στέππας τοῦ ἐσωτερικοῦ εὐδοκιμεῖ ἡ νομαδικὴ κτηνοτροφία προβάτων, καμήλων καὶ ἵππων. Οἱ Ἀραβικοὶ ἵπποι εἶναι φημισμένοι.

Συγκοινωνία. Σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Μέκκας — Μεδίνας — Δαμασκοῦ. Καραβάνια καμήλων.

Πληθυσμός. 7 ἑκατ. Εἶναι ἀραιότατος, διότι ἡ χώρα εἶναι ἄνυδρος σχεδόν. Μόνιμοι κάτοικοι μόνον εἰς τὰ παράλια ὑπάρ-

Κατασκήνωσις Ἀράβων (Βεδουϊνῶν)

χουν. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ζοῦν νομάδες Ἀραβες, ποὺ λέγονται Βεδουῖνοι.

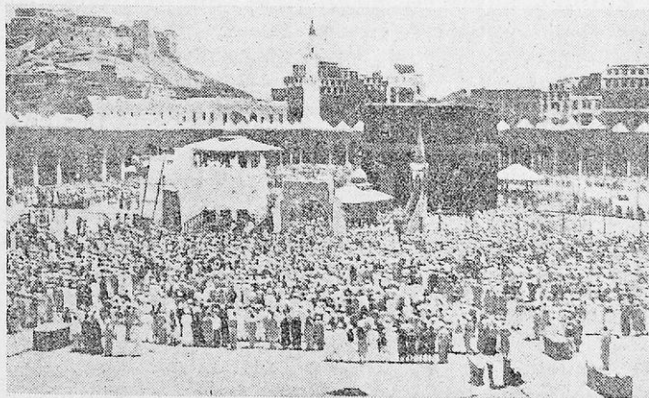
Θρησκεία - Φυλὴ. Οἱ Ἀραβες εἶναι μωαμεθανοί. Ἀνήκουν εἰς τὴν λευκὴν φυλὴν.

Πολίτευμα. Ἡ Ἀραβία δὲν εἶναι ἓνα Κράτος. Εἶναι χωρισμένη εἰς πολλὰ ἀνεξάρτητα κράτη. Κράτος Χετζάζη, Ὑεμένης, Ὀμάν, Ἀντεν κλπ. Ἡ Ἀγγλία κατέχει διάφορα παράλια μέρη, διὰ νὰ ἔχη ἐξησφαλισμένην τὴν συγκοινωνίαν μὲ τὰς ἀποικίας καὶ τὰς κτήσεις της.

Πόλεις. Μέκκα καὶ Μεδίνα, πόλεις ἱεραὶ διὰ τοὺς μωαμεθανούς. Εἰς τὴν πρώτην ἐγεννήθη καὶ εἰς τὴν δευτέραν ἐτάφη ὁ Μωάμεθ. Κάθε χρόνο τὰς ἐπισκέπτονται χιλιάδες

προσκυνηταί. Μόκα και Χοδέϊσα, λιμένες εξαγωγής καφέ. Άντεν, πόλις όχυρά. Περίφημοι είναι αί δεξαμεναί, πού συλλέγουν τὸ νερό τῆς βροχῆς. Ἡ βροχή ἐκεῖ εἶναι σπάνιον φαινόμενον· πολλάκις περνοῦν καὶ δύο ἔτη χωρὶς νὰ βρέξη. Τὸ Ἄντεν καὶ ἡ περιοχή του εἶναι Ἀγγλικὴ ἀποικία.

Ἱστορία. Ἡ Ἀραβία δὲν ἤμπορεῖ νὰ θρέψη πολὺν πληθυσμόν. Δι' αὐτὸ οἱ Ἀραβες ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ Μωάμεθ ξεχύθησαν ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀραβίαν καὶ ἐκυρίευσαν τὴν Συρίαν, τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Περσίαν, τὴν Αἴγυπτον, τὴν Βόρειον Ἀφρικήν καὶ τὴν Ἰσπανίαν. Τὰς χώρας αὐτὰς τὰς ἐκράτησαν εἰς τὴν

Μωαμεθανοὶ προσεύχονται εἰς τὸ ἱερὸν Καάβα τῆς Μέκκας

ὑποταγὴν των πολλὰ χρόνια. Οἱ Ἀραβες εἰς τὰ παλαιὰ χρόνια ἦσαν πολιτισμένοι. Οἱ ἀριθμοὶ λέγονται Ἀραβικοί, διότι μετεδόθησαν ἀπὸ τοὺς Ἀραβας. Τοὺς παρέλαβον ἀπὸ τοὺς Ἰνδοὺς.

Ἡ κόλασις τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης. Ὁ πορθμός, πού ἐνώνει τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν μὲ τὸν κόλπον Ἄντεν καὶ Ἰνδικὸν ὠκεανόν, λέγεται ἀπὸ τοὺς Ἀραβας Βάβ-ἐλ-Μανδέβ=Πύλη δακρύων. Λέγεται ἔτσι, διότι ὁ ταξιδιώτης εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ὑποφέρει πάρα πολὺ ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν θερμότητα τῆς περιοχῆς. Οἱ ἀνεμιστήρες τῶν πλοίων ἀδίκᾳ ἀγωνίζονται ἐναντίον τοῦ καύσωνος. Ὁ οὐρανὸς εἶναι φλογερός. Ἡ θάλασσα, ἀντὶ νὰ δροσίζη, φλέγεται κι' αὐτὴ τὴν ἡμέραν θερμένεται πολὺ καὶ τὴν νύκτα ἀκτινοβολεῖ θερμότητα. Ὁ ταξιδιώτης, ὅταν τὸ πλοῖον ἐξέλη ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰν, ἀναφωνεῖ «ἐπὶ τέλους ἐβγήκαμε ἀπὸ τὴν κόλασιν τῆς Ἐρυθρᾶς!».

Βεδουίνοι. Είναι χωρισμένοι εις φυλάς. Κάθε φυλή ἔχει τὸν ἀρχηγὸν της, ποῦ λέγεται Σεῖχης. Μεταξὺ των αἱ φυλαὶ ἔρχονται πολλάκις εἰς σύγκρουσιν. Οἱ Βεδουίνοι εἶναι ἀνδρεῖοι πολεμισταί. Πειριέρονται ἔφιπποι, ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὡς χωροφύλακες, διὰ νὰ ὑπάρχη τάξις καὶ ἀσφάλεια. Οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων πληρώνουν εἰς αὐτοὺς φόρον, διὰ νὰ ταξιδεύουν χωρὶς φόβον εἰς τὴν ὑπαιθρον! Οἱ Βεδουίνοι εἶναι ὀλιγαρκεῖς. Ζοῦν εἰς σκηνάς. Ὁ Βεδουῖνος ἀγαπᾷ πολὺ τὸν ἵππον του καὶ δὲν θέλει νὰ τὸν ἀποχωρισθῆ με κανένα τρόπον.

5. Μεσοποταμία (Ἰράκ)

Σύνορα. Συνορεύει πρὸς Β. μετὴν Τουρκίαν· πρὸς Α. μετὴν Περσίαν· πρὸς Δ. μετὴν Συρίαν, Ὑπεριορδανίαν, Ἀραβίαν. Πρὸς Ν. βρέχεται ἓνα μικρὸν τμημὰ της ἀπὸ τὸν Περσικὸν κόλπον.

Ἔκτασις. 300.000 τ. χλμ. Περίπου διπλασία τῆς Ἑλλάδος.

Ἔδαφος. Βαθύπεδον λεκανοειδές. Τὸ Βόρειον μέρος καταλαμβάνεται ἀπὸ λόφους καὶ χαμηλὰ ὄροπέδια.

Κλίμα. Ἡπειρωτικόν. Ἄνυπόφορος ζέστη τὸ καλοκαίρι, ἀνυπόφορον ψῦχος τὸν χειμῶνα. Βροχαὶ ἐλάχισται. Μόνον 15 ἡμέρας τὸ χρόνο βρέχει! Αἱ τριγύρω ὄροσειραὶ δὲν ἀφήνουν τοὺς ὑγροὺς ἀνέμους νὰ φθάσουν ἕως ἐκεῖ. Ἐὰν δὲν ὑπῆρχον οἱ δύο ποταμοί, θὰ ἦτο καὶ ἡ Μεσοποταμία χώρα ἔρημος.

Ποταμοί. Τίγρις καὶ Εὐφράτης. Πηγάζουν ἀπὸ τὰ ὄρη τῆς Ἀρμενίας. Πρὶν χυθοῦν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον, ἐνώνονται καὶ σχηματίζουν μεγάλο δέλτα, τὸ ὁποῖον προχωρεῖ πρὸς τὸν κόλπον 50 μ. κάθε χρόνο! Μετὰς πλημμύρας τῶν τῶν Ἀπρίλιον καὶ τὸν Μάϊον ποτίζουν καὶ λιπαίνουν τὸ ἔδαφος. Λίπασμα εἶναι τὸ λεπτὸν στρώμα λάσπης (ίλος), ποῦ ἀφήνουν οἱ ποταμοὶ ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, ὅταν πλημμυρίζουν. Ἡ χώρα ὠνομάσθη Μεσοποταμία, ἐπειδὴ τὸ εὐφορῶτερον ἔδαφος ἀπλώνεται μεταξὺ τῶν δύο ποταμῶν.

Προϊόντα. Γεωργικά. Μετὰ ἀρδευτικὰ ἔργα, φράγματα καὶ διώρυγας, ποτίζονται ἀπέραντοι ἐκτάσεις. Κυριώτερα προϊόντα εἶναι: σιτηρά, ρύζι, βαμβάκι, χουρμάδες, ἔσπεριδοειδῆ. Κτηνοτροφικά. Εἰς τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν καὶ τὰς στέππας τρέφονται βούβαλοι, κάμηλοι, πρόβατα, ἵπποι. Ὄρυκτά. Ἄφθονον πετρέλαιον πλησίον τῆς πόλεως Μοσσούλης. Διοχετεύεται με σωλήνας εἰς τοὺς λιμένας τῆς

Μεσογείου, τὴν Τρίπολιν τῆς Συρίας καὶ τὴν Χάϊφαν τῆς Παλαιστίνης. Ἀπ' ἐκεῖ μεταφέρεται μὲ πλοῖα εἰς τὰς διαφόρους χώρας.

Συγκοινωνία. Σιδηρόδρομοι. Ποταμόπλοια μέχρι τῆς Βαγδάτης. Οἱ ὁδοιποροῦντες πολλάκις ληστεύονται ἀπὸ Ἀραβας καὶ Κούρδους κακοποιούς. Διὰ τὴν διεθνή συγκοινωνίαν ἢ Μεσοποταμίαν ἔχει σπουδαίαν θέσιν. Ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Κων)πόλεως—Χαλεπίου—Βαγδάτης εἶναι ἡ συντομωτέρα ὁδὸς μεταξύ Εὐρώπης καὶ Ἰνδιῶν.

Πληθυσμός. 3 ἑκατ. Ἀραβες καὶ Κούρδοι μουσουλμᾶνοι. Εἶναι γεωργοὶ καὶ νομάδες κτηνοτρόφοι.

Πολίτευμα. Βασιλείον Ἰράκ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας.

Πόλεις. Β α γ δ ἄ τ η (200 χ.), πρωτεύουσα· πόλις ἐμπορικὴ. Εἰς τὴν Βαγδάτην ζοῦν καὶ Ἕλληνες. Μ ο σ ο ὕ λ η (100 χ.), πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ. Β α σ σ ὄ ρ α, ἐμπορικὸς λιμὴν.

Χωρία. Εἰς τὰ χωρία οἱ ἄνθρωποι ζοῦν εἰς σκηνάς ἢ καλύβας. Εἰς τὸ μέσον κάθε χωρίου κτίζεται ὑψηλὸς τετραγωνικὸς πύργος. Ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ οἱ φύλακες προσέχουν μὴ μως ἐπιτεθῆ ἔναντίον τοῦ χωρίου ἐχθρικὴ φυλή.

Ἱστορία. Παλαιοὶ κάτοικοι ἦσαν οἱ Ἀσσύριοι, Βαβυλώνιοι καὶ Χαλδαῖοι. Ὅλοι συνε-

Σχεδία εἰς τὸν Τίγρην ποταμὸν

χωνεύθησαν μὲ τοὺς Ἀραβας. Ἀπὸ τὰς παλαιὰς πόλεις ἤκμασαν ἡ Νινευεῖ τῶν Ἀσσυρίων, ἡ Βαβυλών τῶν Βαβυλωνίων καὶ ἡ Σελεύκεια τῶν διαδόχων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

Ἡ Βαγδάτη τὸν Μεσαίωνα, πού κατεῖχετο ἀπὸ τοὺς Ἀραβας

είχε δύο εκατ. κατοίκους και ήτο ή μεγάλη και πλουσιωτάτη πόλις του κόσμου!

Ἡ Μοσούλη παλαιότερα έφημίζετο διά τὰ λεπτά ύφασματα, τὰς μουσελίνας. Πρὸς Α. τῆς Μοσούλης άπλώνεται ή πεδιάς Ἀρβήλων και Γαυγαήλων, όπου ο Μ. Ἀλέξανδρος ένίκησε τὸν Δαρειὸν τὸ έτος 332 π. Χ.

6. Ἀρμενία

Σύνορα. Δέν έχει ώρισμένα σύνορα, διότι ποτέ δέν ύπηρξεν ιδιαίτερον κράτος με ἰδικόν του ήγεμόνα. Ἀπλώνεται μεταξύ Καυκάσου, Περσίας, Μεσοποταμίας και Μ. Ἀσίας.

Ἐκτασις. 20.000 τ. χλμ. ἴση σχεδόν με τὴν Πελοπόννησον.

Ἔδαφος. Χώρα όρεινή με πολλὰς όροσειράς. Μεταξύ τῶν όρέων άπλώνονται κοιλάδες και όροπέδια. Τὰ όρη τῆς εἶναι άδενδρα. Τὸ ύψηλότερον εἶναι τὸ ήφάστειον Ἀ ρ α ρ ά τ (5200 μ.) Ἡ κορυφή του εἶναι πάντα χιονισμένη.

Κλίμα. Ἡ πειρωτικόν. Βροχαὶ άφθονοὶ εἰς τὰ όρη, ὀλιγώτεροι εἰς τὰ όροπέδια και τὰς κοιλάδας. Ἀπὸ τὸν 8)βριον έως τὸν Ἀπρίλιον ὅλα εἶναι σκεπασμένα με χιόνι.

Ποταμοί—Λίμναι. Κυριώτεροι ποταμοί: Τί γ ρ η ς, Ε ύ φ ρ ά τ η ς, Ἀ ρ α ξ η ς. Ἐκεῖ, πού ένώνονται αἱ όροσειραὶ, σχηματίζονται μεγάλαί και άλμυραὶ λίμναι. Ἡ Β ά ν εύρίσκειται εἰς ύψος 1700 μ.!

Προϊόντα. Γ ε ω ρ γ ι κ ά. Τὰ όροπέδια και αἱ κοιλάδες έχουν εύφορον έδαφος. Σκεπάζονται άπό ψιλὸ χῶμα, πού μεταφέρουν τὰ νερά άπὸ τὰ γύρω όρη. Κυριώτερα προϊόντα εἶναι σιτηρά, λινάρι, καπνός, βαμβάκι, ρύζι και φρούτα, πρὸ παντός βερύκοκκα. Ἡ Ἀρμενία εἶναι ή πατρίς τῆς βερυκοκκέας. Κ τ η ν ο τ ρ ο φ ι κ ά. Κτηνοτροφία αἰγοπροβάτων άνεπτυγμένη. Ὀ ρ υ κ τ ά. Μάρμαρον, άλάτι, νίτρον, σίδηρος, χαλκός, μόλυβδος, άργυρος, θερμαὶ Ιαματικαὶ πηγαὶ. Ὁ όρυκτός πλοῦτος μένει άνεκμετάλλευτος, διότι δέν ύπάρχει συγκοινωνία.

Πολίτευμα. Ἀνήκει εἰς τὴν Τουρκίαν, Ρωσίαν και Περσίαν. Τὸ 1919 έκυρήχθη άπὸ τὴν συνθήκην τῶν Σεβρών κράτος. τος άνεξάρτητον. Ἡ Τουρκία όμως και ή Ρωσία δέν παρεδέχθησαν τὴν Συνθήκην εκείνην.

Συγκοινωνία. Δρόμοι άθλιοι. Σιδηρόδρομοι Ἀγκύρας—

Βακού. Οί Τούρκοι κατασκευάζουν εις τὸ τμήμα των σιδηροδρομικὰς γραμμὰς, διὰ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰς ἰαματικὰς πηγὰς καὶ διὰ νὰ μεταφέρουν τὰ κυριώτερα προϊόντα, τὰ ἐξαίρετα ὀπωρικὰ καὶ τὰ μαλλιὰ.

Πληθυσμός. 2 1/2 ἑκατ. Ἀρμένιοι καὶ Κοῦρδοι. Οἱ Ἀρμένιοι εἶναι χριστιανοὶ μονοφυσῖται. Τὸν χριστιανισμὸν παρέλαβον ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας. Οἱ Κοῦρδοι εἶναι μωαμεθανοί.

Πόλεις. Ἐρζερούμ, πρωτεύουσα Τουρκικῆς Ἀρμενίας, μὲ πολλὰ τζαμιά. Ἐριβάβ, πρωτεύουσα Ρωσσικῆς Ἀρμενίας. Ταυρίς, πρωτεύουσα Περσικῆς Ἀρμενίας.

Ἀρμένιοι — Κοῦρδοι. Εἰς τὸ βόρειον τμήμα κατοικοῦν οἱ Ἀρμένιοι καὶ εἰς τὸ νότιον οἱ Κοῦρδοι. Οἱ Ἀρμένιοι εἶναι εἰρηνικοὶ ἄνθρωποι. Ἀσχολοῦνται μὲ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἄγαποῦν τὴν πατρίδα των καὶ τὴν θέλουν κράτος ἀνεξάρτητον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἔπαθον ἀπὸ τοὺς Τούρκους κατὰ διαφόρους ἐποχὰς πολλὰς σφαγὰς καὶ καταστροφὰς. ὥστε ὀλιγοὶ σήμερον ζοῦν εἰς τὴν Ἀρμενίαν. Πολλοὶ ζοῦν ξενιτεμένοι εἰς ἄλλα μέρη. Διακρίνονται ὡς ἐπιτήδειοι ἔμποροι. Πρόσφυγες Ἀρμένιοι ὑπάρχουν καὶ εἰς τὴν Πατρίδα μας ἕως 30 χιλ. Οἱ Κοῦρδοι εἶναι λαὸς πολεμικός. Οἱ περισσότεροι εἶναι νομάδες κτηνοτρόφοι. Μισοῦν τοὺς Ἀρμένιους καὶ συχνὰ ἐπιτίθενται ἐναντίον των, ὡς λησταί. Ἡ γλῶσσά των ὁμοιάζει μὲ τὴν Περσικὴν.

7. Καυκασία

Σύνορα. Ἀπλώνεται, σὰν ἰσθμὸς, μεταξύ Κασπίας, Ἀζοφικῆς καὶ Μαύρης θαλάσσης. Πρὸς Β. συνορεύει μὲ τὴν Ρωσίαν· πρὸς Ν. μὲ τὴν Ἀρμενίαν.

Ἐκτασις. 200.000 τ. χλμ. ἴση μὲ τὸ 1 1/2 τῆς Ἑλλάδος.

Ἔδαφος. Ὁ Καύκασος εἶναι ἡ σπονδυλικὴ τῆς στήλης. Αἱ ὑψηλαὶ κορυφαὶ του (Ἐλπρούς 5.600 μ.) εἶναι πάντα χιονισμένα. Χωρίζει τὴν Καυκασίαν εἰς δύο περιοχὰς τὴν Προκαυκασίαν καὶ τὴν Ὑπερκαυκασίαν. Ἡ Προκαυκασία εἶναι τὸ νοτιώτερον τμήμα τῆς ρωσικῆς πεδιάδος. Εἶναι χώρα λοφώδης καὶ στεππώδης. Ἡ Ὑπερκαυκασία ἀπλώνεται μεταξύ τοῦ Καυκάσου καὶ τῶν ὄρεων τῆς Ἀρμενίας. Εἶναι χώρα χαμηλή. Τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς λέγεται Γεωργία· τὸ ἀνατολικὸν Ἀζερμπαϊτζάν. Εἰς τὴν Γεωργίαν ὑπήρχε ἡ Κολχίς.

Κλίμα — Βλάστησις. Κλίμα ὀρεινὸν ὁ Καύκασος, πόντιον αἱ περιοχαὶ πρὸς τὸν Εὐξεινον, ἡπειρωτικὸν

τὸ ἐσωτερικόν. Ἡ Ὑπερκαυκασία ἔχει ἠπιώτερον χειμῶνα, διότι προστατεύεται ἀπὸ τοὺς ψυχροὺς ἀνέμους τοῦ βορρᾶ ἀπὸ τὸν Καύκασον. Τὰ χαμηλὰ μέρη, ποὺ διασχίζει ὁ Κῦρος ποταμὸς ὑποφέρουν ἀπὸ ἐλονοσίαν. Οἱ φύλακες τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Τυφλίδος—Βακοῦ τὸ καλοκαίρι κατοικοῦν μέσα εἰς ξύλινα κλουβιά, τοποθετημένα ἐπάνω εἰς πασσάλους ὑψηλοὺς 20—25 μ. ! Ἔτσι ἀποφεύγουν τὰ τσιμπήματα τῶν κωνῶπων καὶ δροσιζονται ἀπὸ τὰ ἐλαφρὰ ἀεράκια, ποὺ κατέρχονται ἀπὸ τὰς ὄρεινὰς περιοχάς. Αἱ βροχαὶ εἰς τὸν Καύκασον καὶ τὴν Γεωργίαν εἶναι ἄφθονοι· εἰς τὴν ὑπόλοιπον Καυκασίαν ὀλιγώτεροι. Δι' αὐτὸ ὁ Καύκασος καὶ παντὸς ἡ δυτικῆ πλευρὰ του σκεπάζεται ἀπὸ δάση μέχρι τῆς ζώνης τῶν αἰωνίων χιόνων! Εἰς τὴν Γεωργίαν καλλιεργοῦνται μωρέαι, ἄμπελοι, ὀπωροφόρα δένδρα, ἰδίως καστανιές καὶ καρυδιές.

Ποταμοί. Ὁ Κ ῦ ρ ο ς εἶναι ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς. Διασχίζει τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τῆς Ὑπερκαυκασίας καὶ χύνεται εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Τὴν Γεωργίαν διασχίζει ὁ ἀρχαῖος Φ ᾱ σ ι ς.

Προϊόντα. Γ ε ω ρ γ ι κ ᾶ. Εὐφορωτέρα περιοχή εἶναι ἡ Γ ε ω ρ γ ί α, ποὺ δέχεται πολλὰς βροχάς. Εἰς τὸ ἐσωτερικόν καλλιεργήσιμοι τόποι εἶναι ὅσοι ἔχουν ἀρδευτικὰ ἔργα. Κυριώτερα προϊόντα εἶναι: σιτηρὰ, καπνός, ρύζι, βαμβάκι, τσάι, μετάξι, φρούτα καὶ σταφύλια ἄφθονα. Κ τ η ν ο τ ρ ο φ ι κ ᾶ. Εἰς τὰς στέππας εὐδοκιμεῖ ἡ νομαδικὴ κτηνοτροφία αἰγοπροβάτων. Εἰς τὸν Καύκασον καὶ εἰς τὰς στέππας τῆς Καυκασίας ζοῦν καὶ ἄγρια ζῶα, ζαρκάδια, βίσωνες, ἀγριόγιδες, ἀντιλόπαι κλπ. Πατρίς τοῦ φασιανοῦ εἶναι ἡ Γ ε ω ρ γ ί α.

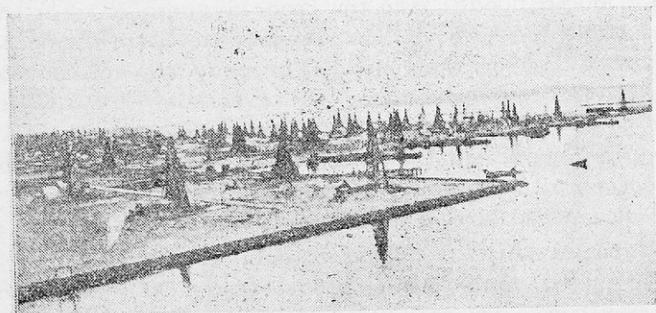
Ὄρυκτά. Χαλκός, μαγγάνιον, θεῖον, γαιάνθρακες καὶ πρὸ παντὸς πετρέλαιον. Εἰς τὸ πετρέλαιον ἡ Καυκασία ἔρχεται τρίτη χώρα, μετὰ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας καὶ τὸ Μεξικόν. Αἱ πετρελαιοπηγαὶ εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Κασπίας θαλάσσης, πλησίον εἰς τὴν πόλιν Βακοῦ. Ἐκεί τὸ πετρέλαιον μεταφέρεται εἰς τὸν λιμένα τῆς πόλεως Βατοῦμ μετὰ ὑπογείου σωλήνας, διὰ νὰ παραλαμβάνεται ἀπὸ τὰ πλοῖα πρὸς μεταφορὰν. Ἡ ἐτήσια ἐξαγωγή ἀνέρχεται εἰς 9 ἑκατ. τόννους περίπου. Β ι ο μ η χ α ν ι κ ᾶ. Ὑφάσματα βαμβακερά, σάλια, σιγαρέττα, σαποῦνι, δερμάτινα εἶδη.

Συγκοινωνία. Σιδηρόδρομοι. Αὐτοκινητόδρομοι. Ὁ σιδη-

ρόδρομος, διὰ νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὴν Προκαυκασίαν εἰς τὴν Ὑπερκαυκασίαν, κάμνει τὸν γύρον τοῦ Καυκάσου πρὸς Α. Ὁ αὐτοκινητόδρομος μὲ δυσκολίαν ὑπερβαίνει τὸ ὄρος ἀπὸ μίαν δίοδον ὕψους 2 1)2 χιλιάδων μέτρων.

Ἐμπόριον. Ἐξάγει ἀραβόσιτον, καρύδια, ξυλείαν καρυδιάς, πετρέλαιον. Πετρέλαιον καὶ βενζίνην ἀγοράζει καὶ ἡ Ἑλλάς.

Πληθυσμός. 7 ἑκατ. Γεωργιανοί, Ἀρμένιοι, Κοζάκοι, Ἕλληνες χριστιανοί. Τούρκοι, Τσερκέζοι, Τάταροι, Πέρσαι μωαμεθανοί. Οἱ περισσότεροι Ἕλληνες μετὰ τὴν Ρωσικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1917 ἦλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα πρόσφυγες.

Πετρελαιοπηγαὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κασπίας θαλάσσης πλησίον εἰς τὸ Βακοῦ

Πολίτευμα. Μικραὶ αὐτόνομοι δημοκρατίαι τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως.

Πόλεις. Τυφλίς (400 χ.), πρωτεύουσα τῆς δημοκρατίας τῆς Γεωργίας· πόλις ὄχυρά. Βατούμ (100 χ.), ἐμπορικὸς λιμὴν εἰς τὸν Εὐξεινον πόντον. Βακοῦ (450 χ.), πρωτεύουσα τῆς δημοκρατίας Ἀζερμπαϊζάν· πόλις τοῦ πετρελαίου.

8. Ἴράν

Σύνορα. Συνορεύει πρὸς Α. μὲ τὸν Ἰνδὸν ποταμόν· πρὸς Β. μὲ τὸ Ρωσικὸν Τουρκεστάν· πρὸς Δ. μὲ τὴν Ἀρμενίαν καὶ Μεσοποταμίαν. Βρέχεται πρὸς Β. ἀπὸ τὴν Κασπίαν θάλασσαν·

πρός Ν. από τόν Περσικόν κόλπον, τόν κόλπον τοῦ Ὀμάν καί Ἀραβικήν θάλασαν.

Ἐκτασίς. 2.600.000 ἑκατ. τ. χλμ. 20πλασία τῆς Ἑλλάδος.

Ἐδαφος. Ὀροπέδιον ὑψηλόν ἕως 1300 μ. περίπου. Περιβάλλεται ἀπό ὑψηλὰς ὄροσειράς. Τά ὑψηλότερα ὄρη εἶναι τὸ Ἐλποῦρς (5.670 μ.) πρὸς Β. καί τὸ Ἰνδοκοῦχον (7.500 μ.) πρὸς ΒΑ. Τὸ ἐσωτερικόν τοῦ Ὀροπεδίου διασχίζεται ἀπὸ ὄρεινὰς ἀλύσεις. Μεταξὺ τῶν ὄρέων σχηματίζονται κοιλάδες, λεκανοπέδια καί μεγάλα κοιλώματα.

Κλίμα—Βλάστησις. Κλίμα ἡπειρωτικόν. Βροχαί πολλαί εἰς τὰ ὄρη καί εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κασπίας, ἐλάχισται εἰς τὸ ὄροπέδιον. Ὅπου βροχαί ἐκεῖ καί βλάστησις. Τὸ ὄροπέδιον εἶναι γεμάτον ἀπὸ στέππας μὲ ἀκανθώδεις θάμνους καί ἐρήμους ἀλμυράς. Ἀπὸ τὴν ξηρασίαν μεταβάλλεται καί ἡ θερμοκρασία τοῦ ἡμερονυκτίου· ἀνυπόφορος ζέστη τὴν ἡμέραν, ἀνυπόφορον ψῦχος τὴν νύκτα. Ὁ οὐρανὸς εἰς τὸ ὄροπέδιον εἶναι πάντα σχεδὸν καθαρὸς καί ἀνέφελος. Καλλιεργήσιμοι περιοχαί εἶναι αἱ ὀάσεις εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὄρέων, ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ ὄροπεδίου, ὅπου ρέουν νερά, τὰ χαμηλότερα μέρη τῶν ὄρέων, αἱ ὑγραί κοιλάδες τῶν ποταμῶν. Καλλιεργοῦνται ἄμπελοι, μωρέαι, σιτηρά, καπνός, ὄπωροφόρα δένδρα.

Ποταμοὶ—Λίμναι. Ὅσοι ποταμοὶ κατέρχονται ἀπὸ τὰ ὄρη εἰς τὴν θάλασσαν ἔχουν ἄφθονα νερά. Ὅσοι κατέρχονται εἰς τὸ κλειστὸν ὄροπέδιον εἶναι κακότηχοι. Τὰ νερά των ἐξατμίζονται ἢ χάνονται μέσα εἰς τὴν ἄμμον ἢ συναθροίζονται εἰς κοιλώματα καί λεκάνας καί σχηματίζουν λίμνας ἀλμυράς καί ἔλη ἀλμυρά, πού λέγονται τηγάνια. Τὰ τηγάνια εἶναι ὁ φόβος καί ὁ τρόμος τῶν караβανίων, διότι, ἂν τύχη καί διέρχεται караβάνιον ἀπὸ τηγάνιον τὴν ὥραν τῆς βροχῆς, βυθίζεται εἰς τὸ λασπερὸν ἔδαφος. Μόνον ὁ ποταμὸς Χιλμένδης ἔχει διαρκές ρεῦμα.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Τὸ Ἰράν περιλαμβάνει τρία κράτη, τὴν Περσίαν, τὸ Ἀφγανιστάν καί τὸ Βελουχιστάν.

α) Περσία

Θέσις. Ἡ Περσία κατέχει τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ Ἰράν.

Ἐκτασίς. Τὰ 2/3 τοῦ Ἰρανικοῦ ὄροπεδίου· 1.600.000 τ. χλμ.

Προϊόντα. Γεωργικά. Σιτηρά, καπνά, βαμβάκι, φρούτα, λαχανικά, μετάξι, κρασί, χουρμάδες, ροδέλαιον.

Κτηνοτροφικά. Άνεπτυγμένη νομαδική κτηνοτροφία αίγοπρόβάτων, ίπων και καμήλων βακτηριανών. Όρυκτά. Πολύτιμοι λίθοι, χρυσός, νίκελ, άσήμι. Άφθονον πετρέλαιον, όρυκτον άλάτι. Είς τήν παγκόσμιον παραγωγήν πετρελαίου ή Περσία κατέχει τήν τετάρτην θέσιν. Βιομηχανικά. Περίφημοι περσικοί τάπητες. Περίφημα περσικά μεταξωτά με άνατολίτικα σχέδια.

Συγκοινωνία — Έμπόριον. Σιδηρόδρομοι όλίγοι. Η συγκοινωνία γίνεται κυρίως με αυτοκίνητα και άεροπλάνα. Αί μεταφοραί γίνονται συνήθως με καραβάνια και άχθοφόρους. Τό έμπόριον εΐνε ζωηρόν. Έξάγει καπνόν, όπιον, μετάξι, δέρματα, τάπητας κλπ.

Κάτοικοι. 15 έκατομμύρια, μωαμεθανοί τό θρήσκευμα. Οί Πέρσαι εΐναι άπόγονοι τών αρχαίων Περσών. Όλη ή φροντίδα του Πέρσου εΐναι, πώς νά εύρη και νά συλλέξη νερό διά τό χωριό, τους άγρούς και τους κήπους του.

Πολίτευμα Βασίλειον ανεξάρτητον. Ό Βασιλεύς λέγεται Σάχης.

Πόλεις. Τεχεράνη (400 χ.), πρωτεύουσα πόλις με στενούς δρόμους και άγοράς ταπήτων κέντρον του όδικου δικτύου. Ισπαχάν (100 χ.), αρχαία πρωτεύουσα του κράτους. Σιράς. Είς τους άγρούς της ύπάρχουν κηποι ρόδων. Άμπουσίρ, ό σπουδαιότερος λιμήν είς τόν Περσικόν κόλπον. Ταυρίς (250 χ.), πόλις έμπορική.

6) Άφγανιστάν

Θέσις— έδαφος. Κατέχει τό ΒΑ μέρος του Ίράν. Εΐναι χώρα όρεινή. Είς αύτήν άπλώνεται τό Ίνδοκουχον.

Έκτασις. 650.000 τ. χλμ. Πενταπλασία της Ελλάδος.

Προϊόντα. Γεωργικά. Σιτηρά, ρύζι, βαμβάκι, φρούτα κρασί, πεπόνια. Κτηνοτροφικά. Κτηνοτροφια προβάτων, ίπων, όνων και καμήλων. Όρυκτά. Πετρέλαιον πλησίον της Καβούλ και χρυσός πλησίον της Κανδαχάρ. Μένουν και τά δύο άνεκμετάλλευτα από έλλειψιν συγκοινωνίας.

Κάτοικοι. 8 έκατ. Εΐναι Άφγανοί και όλίγοι Τουρ-

κομάνοι, μωαμεθανοί τὸ θρήσκευμα. Οἱ Ἀφγανοὶ εἶναι συγγενεῖς μὲ τοὺς Πέρσας.

Πολίτευμα. Βασιλείον ἀνεξάρτητον. Ὁ Βασιλεὺς λέγεται Ἐμίρης.

Πόλεις. Καβούλ (150 χ.), πρωτεύουσα· σπουδαία ἐμπορικὴ πόλις. Κανδαχάρ καὶ Χεράτ ἐκτίσθησαν ἀπὸ τὸν Μ. Ἀλέξανδρον. Ἡ χεράτ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς κήπους ὀνομάζεται πόλις τῶν ἑκατὸν χιλιάδων κήπων. Εἰς τὴν Καβούλ καὶ Κανδαχάρ καταλήγουν αἱ σιδηδρομικαὶ γραμμαὶ τῶν Ἰνδιῶν.

γ) Βελουχιστάν

Κατέχει τὸ ΝΑ μέρος τοῦ Ἰράν. Μαγάλαι ἐκτάσεις εἶναι ἔρημοι. Ἀπὸ τὴν ἔρημον Γεδρωσίαν ἐπέρασεν καὶ ὁ Μ. Ἀλέξανδρος μὲ τὸν στρατὸν του, ὅταν ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὰς Ἰνδίας. Τὸ Βελουχιστάν εἶναι πτωχὴ χώρα. Ἔχει ἑκτασίαν 350.000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 800.000! Οἱ Βελουχοὶ εἶναι μωαμεθανοὶ τὸ θρήσκευμα. Ζοῦν χωρισμένοι εἰς ὁμάδας καί' ἀσχολοῦνται μὲ τὴν νομαδικὴν κτηνοτροφίαν. Κάθε ὁμάς ἔχει τὸν ἀρχηγόν της. Ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ ὑπακούουν εἰς τὸν ἐμίρη τῆς Κελάτ. Ἡ χώρα ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Πρωτεύουσα εἶνε ἡ Κελάτ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΝΟΤΙΟΣ ΑΣΙΑ

Χῶραι τῆς Νοτίου Ἀσίας εἶναι αἱ Ἰνδίαί, ἡ Ἰδοκίνα καὶ αἱ Ἰνδικαὶ ἢ Μαλαϊκαὶ νῆσοι.

1. Ἰνδίαί

Σύνορα. Συνοροεῦν πρὸς Β μὲ τὸ Θιβέτ' πρὸς Δ. ἰμὲν τὸ Ἰρανικὸν ὄροπέδιον' πρὸς Α μὲ τὴν Βερμανίαν. Ἀπὸ τὰς ἄλλας πλευρὰς βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν.

Ἔκτασις. 5 ἑκατ. τ. χλμ. 40πλάσια περίπου τῆς Ἑλλάδος.

Ἔδαφος. Ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Ἰμαλάϊα ὄρη' ἡ κορυφὴ

των Έβερρεστ είναι ή ύψηλοτέρα τοῦ κόσμου (8.840 μ.) Βαθεῖαι κοιλάδες μεταξύ τῶν ὄρέων. Μακρά πεδινή χώρα, μέ τὰ βαθύπεδα τῶν ποταμῶν Ἰνδοῦ, Γάγγου καί Βραχμαπούτρα. Ὅροπέδιον Δεκάν μέ τὰ ἀνατολικά καί δυτικά Γαταῖα ὄρη. Νῆσος Κεϋλάνη, ἀπόκομμα τῆς χερσονήσου.

Κλίμα—Βλάστησις. Κλίμα τροπικόν. Τά Ἰμαλάια, ὡς πελώριον τεῖχος, προστατεύουν τήν χώραν ἀπό τὸ ψῦχος τοῦ βορρᾶ. Ἔτσι ή θερμοκρασία κυμαίνεται ὅλον τὸ ἔτος εἰς τοὺς + 25°. Αἱ βροχαὶ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τοὺς θερινούς μουσσῶνας. Περισσότερας βροχᾶς δέχονται τὰ ὄρη, ἰδίως τὰ Δυτικά Γαταῖα, αἱ κλιτύες τῶν Ἰμαλαίων καί ή ΒΑ. ὄρεινή χώρα Ἄσσάμ. Τὸ Ἄσσάμ εἶναι ή βροχερωτέρα περιοχή τοῦ κόσμου. Ἡ βροχή φθάνει 12 μ. ! Εἰς τὸ Ἄσσάμ καλλιεργοῦνται μεγάλαι φυτεῖαι τεῖου, εἰς τὰ δυτικά Γαταῖα μεγάλαι φυτεῖαι καφέ. Τὸ κέντρον τῆς χώρας καί τὸ ἐσωτερικόν τοῦ ὄροπεδίου δέχονται ὀλίγας βροχᾶς. Δι' αὐτὸ τὰ μέρη αὐτὰ ἔχουν στέππας, σαβάννας καί κάπου ἐρήμους. Αἱ σαβάνναι εἶναι ἐκτάσεις μέ χόρτα ὕψηλά καί πυκνά καί δένδρα πολὺ ἀραιά. Τὰ βροχερὰ μέρη ἔχουν ἄφθονον βλάστησιν. Εἰς τὰ Ἰμαλάια ή βλάστησις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ὕψος. Μέχρι 1000 μ. ὕψος ή βλάστησις εἶναι τροπική. Δένδρα ὕψηλά καί πλατύφυλλα, Ἰνδοκάλαμοι κ. ἄ. ἀποτελοῦν δάση πυκνά, ποὺ λέγονται ζοϋγκλαι. Εἰς μεγαλύτερον ὕψος ὑπάρχουν δάση μέ βελονόφυλλα δένδρα. Μεταξὺ 4000—5000 μ. ὑπάρχουν λειβάδια στολισμένα μέ πολύχρωμα λουλούδια. Ἀπὸ 5000 μ. καί ἄνω ὑπάρχει «αἰώνια χιών». Ἡ λέξις Ἰμαλάια σημαίνει «κατοικία τῶν χιόνων».

Ποταμοί. Οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ Ἰνδός, ὁ Γάγγης καί ὁ Βραχμαπούτρας. Πηγάζουν ἀπὸ τὰ Ἰμαλάια ποτίζουσι καί λιπαίνουσι μέ τὰς προσχώσεις των τήν πεδιάδα καί ἐκβάλλουσι μέ δέλτα εἰς τὸν Ἰνδικόν ὠκεανόν. Ὁ Γάγγης καί ὁ Βραχμαπούτρας σχηματίζουν ἓνα δέλτα μέ ἕκτασιν ἴσην μέ τὰ 2/3 τῆς Ἑλλάδος. Εἰς αὐτὸ σχηματίζονται ἀπέραντα ἔλη, ποὺ σκεπάζονται ἀπὸ ἀδιαβάτους ζοῦγκλας.

Ζοῦγκλαι. Αἱ ζοῦγκλαι κατέχουσι τὰ 13% τῆς ἐπιφανείας τῶν Ἰνδιῶν. Εἰς αὐτάς ζοῦν ἐλέφαντες, τίγρεις, λέοντες, πίθηκοι, ρινόκεροι, βούβαλοι, ἀγριοχοῖροι, ἔλαφοι, φαρμακεροὶ ὄφεις, χρωματιστὰ πτηνά (παγνία).

Προϊόντα. Γεωργικά. Τὰ 2/3 τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι.

γεωργοί. Αί καλύτεροι περιοχαί διά τήν γεωργίαν εἶναι τὰ δέλτα καί αἱ ὑγραί πεδιάδες. Τό Ἰνδοστάν (βαθύπεδον Γάγγου) εἶναι ὁ σιτοβολῶν τῶν Ἰνδιῶν. Κυριώτερα προϊόντα εἶναι: σῖτος, ρύζι, βαμβάκι, καφές, ζαχαροκάλαμον, καουτσούκ, πιπέρι, κανέλλα, λίνον, Ἰνδικόν, γιούτα. Ἀπό τήν γιούταν κατασκευάζονται σάκκοι καί καραβόπινα. Κτηνοτροφικά. Ἡ κτηνοτροφία δέν εἶναι ἀνεπτυγμένη, διότι ἡ θρησκεία τῆς πλειονότητος τῶν κατοίκων ἀπαγορεύει τήν κρεοφαγίαν. Τρέφονται μόνον βούβαλοι διά τήν καλλιέργειαν τῆς γῆς. Εἰς μερικά μέρη τρέφονται αἰγοπρόβατα, χοῖροι καί πτηνά. Αἱ αἶγες τῆς Κασμίρης (ἄνω κοιλάδος τοῦ Ἰνδοῦ) εἶναι περίφημοι διά τὸ λεπτό καί μακρὸ μαλλί των. Ὀρυκτά. Ἀφθονοὶ γαϊάνθρακες, μαγγάνιον, μόλυβδος, σίδηρος. Εἰς τὴν Κεϋλάνην ὑπάρχουν ὄρυχεῖα ἀδαμάντων. Βιομηχανικά. Πα-

Συλλογὴ καουτσούκ εἰς Κεϋλάνην

λαιὰ βιομηχανία. Σάλια κασμίρ, κεντήματα, γλυπτὰ κομποτεχνήματα ἀπὸ ἐλεφαντόδοντον, ὄρειχαλκον, ξύλον. Νέα βιομηχανία. Ὑφαντουργεῖα, μεταλλουργεῖα. Ἀλιεῖα. Εἰς τὰς ΒΔ. ἀκτὰς τῆς νήσου Κεϋλάνης ὑπάρχουν τὰ πλουσιώτερα μαργαριτοφόρα ὄστρακα τοῦ κόσμου.

Συκοινωνία. Σιδηρόδρομοι, Ποταμόπλοια, Καραβάνια, Πλοῖα.

Ἐμπόριον. Ἐξάγει βαμβάκι, γιούτα, τσάι, καφέ, καουτσούκ, ρύζι, πιπέρι, κανέλλα, σιτάρι.

Πληθυσμός. 370 εκατ. Τὰ 2/3 τῶν κατοίκων εἶναι βραχμανιστὰί· οἱ ὑπόλοιποι εἶναι μωαμεθανοὶ καὶ βουδιστὰί. Οἱ χριστιανοὶ εἶναι ἐλάχιστοι.

Πολίτευμα. Αἱ Ἰνδίαὶ τὸ 1947 ἐχωρίσθησαν εἰς δύο ἀνεξάρτητα κράτη, τὸ Πακιστὰν καὶ τὸ Ἰνδοστὰν. Πρὶν ἦσαν ἀποικία τῆς Ἀγγλίας. Εἰς τὰς Ἰνδίας ὑπάρχουν πολλὰ μικρὰ κράτη. Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν λέγονται Μαχαραγιαδες.

Πόλεις. Τὰ 9/10 τῶν κατοίκων ζοῦν εἰς τοὺς ἀγροὺς κατὰ μικρὰ χωρία μὲ χαμηλὰ σπίτια. Τὸ ἥμισυ τῶν Ἰνδῶν ζῆ εἰς τὸ Ἰνδοστὰν. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι :

Χωρίον εἰς τὰς νοτίους Ἰνδίας. Αἱ καλύβαι εἶναι κατασκευασμέναι ἀπὸ πηλὸν καὶ φέρουν στέγην ἀπὸ χόρτον

α) Πόλεις λιμένες: Καλκούτα (1.400.000 κ.), πόλις ἐμπορικὴ μὲ βιομηχανίαν γιούτας. Παλαιότερα ἦτο πρωτεύουσα τῶν Ἰνδιῶν. Οἱ δρόμοι τῆς εἶναι ἀκάθαρτοι. Μόνον τὸ εὐρωπαϊκὸν τμήμα ἀπαστράπτει ἀπὸ καθαριότητα. Μανδράς (500 χ.), πόλις ἐμπορικὴ μὲ βιομηχανίαν βάμβακος. Κολόμπο (300 χ.) εἰς τὴν νῆσον Κεϋλάνην· πόλις ἐμπορικὴ σταθμὸς ἀνεφοδιασμοῦ τῶν πλοίων, τὰ ὅποια πλέουν πρὸς Δυσμᾶς καὶ πρὸς τὴν Αὐστραλίαν. Βομβάη (1.200.000 κ.) πόλις ἐμπορικὴ μὲ βιομηχανίαν βάμβακος καὶ λινοῦ· εἶναι κτισμένη ἐπάνω εἰς νησίδα. Καρατσι (250.000 κ.), νέα πόλις εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ.

β) Μεσόγειαι πόλεις: Δελχί (450.000 κ.), πρωτεύουσα. Λαχώρη (280.000 κ.), γεωργικόν κέντρον. Χαϊδεραβάδ (500.000 κ.). Μπεναρές (200.000 κ.), ιερά πόλις.

Ἀπό τὴν ζωὴν τῶν Ἰνδῶν. Οἱ κάτοικοι ἀνήκουν εἰς διαφόρους φυλάς. Τὴν τελευταίαν ἀπογραφὴν ἐμετρήθησαν 147 γλώσσαι! Οἱ ἀρχαῖοι Ἰνδοὶ εἶχον ἀνώτερον πολιτισμόν. Ὁ περισσότερος πληθυσμὸς ζῆ πτωχικά. Πολλοὶ πεθαίνουν ἀπὸ ἐπιδημίας (ὡς ἡ πανώλης). Χιλιάδες κάθε χρόνον εὐρίσκουν τὸν θάνατον ἀπὸ τὰ ἄγρια θηρία, ἰδίως τὰ φαρμακερά φίδια. Κάποτε ἀργοῦν οἱ βροχεροὶ μουσσῶνες ἢ δὲν φέρουν ἀρκετὴν βροχὴν. Καταστρέφεται τότε ἡ ἔσοδεία καὶ οἱ κάτοικοι ὑποφέρουν ἀπὸ τὴν πείναν· πολλαὶ χιλιάδες πεθαίνουν.

Οἱ Βραχμανισταὶ ἢ Ἰνδοισταὶ πιστεύουν εἰς τὸν θεὸν βραχμᾶνα. Ὁ Γάγγης θεωρεῖται ἱερὸς ποταμὸς. Πιστεύουν, ὅτι τὸ λουτρὸν εἰς τὰ νερά του καθαρίζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ κάθε ἀμάρτημα. Δι' αὐτὸ κάθε χρόνον συγκεντρώνονται εἰς τὴν ἱεράν πόλιν Μπεναρές χιλιάδες προσκυνηταὶ διὰ νὰ κάμουν θρησκευτικὸν λουτρὸν εἰς τὰ νερά τοῦ Γάγγου. Πιστεύουν ἔκδημη, ὅτι ἡ ψυχὴ μετὰ θάνατον πηγαίνει εἰς ἄλλον ἄνθρωπον ἢ ζῶον. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, ποῦ σέβονται τὰ ζῶα καὶ δὲν τρώγουν κρέας. Οἱ μωαμεθανοὶ παραδέχονται τὸν Μωάμεθ, ὡς τὸν μεγαλύτερον προφήτην τοῦ θεοῦ. Οἱ Βουδισταὶ λατρεύουν τὸν Βούδδα, ὡς θεόν. Βουδισταὶ εἶναι μόνον εἰς τὴν Κεϋλάνην.

2. Ἰνδοκίνα

Σύνορα. Συνορεύει πρὸς Β. μετὰ τὴν Κίναν καὶ τὸ Θιβέτ πρὸς Δ. μετὰ τὰς Ἰνδίας. Ἀπὸ τὰς ἄλλας πλευράς βρέχεται ἀπὸ θάλασσαν, τὴν Σινικὴν θάλασσαν πρὸς Ν. καὶ Α. καὶ τὴν Βεγγαλικὴν θάλασσαν πρὸς Δ. Ἡ χερσόνησος λέγεται Ἰνδοκίνα, διότι εἶναι ἡ διάβασις ἀπὸ τὰς Ἰνδίας πρὸς τὴν Κίναν.

Ἔκτασις. 2 ἑκατ. περίπου τ. χλμ. 15πλάσια τῆς Ἑλλάδος.

Ἔδαφος. Ὀροπέδιον μετὰ πολλὰς ὄροσειράς. Μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν σχηματίζονται μακρὰ κοιλιάδες μετὰ βαθύπεδα. Ἡ διεύθυνσις τῶν ὀρέων ἄπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ τὸ ἀνοιγμα τῶν κοιλιάδων καὶ τῶν βαθυπέδων πρὸς Ν. δίδουν εἰς τὴν χερσόνησον τὸ σχῆμα παλάμης μετὰ τὰ δάκτυλα ἀνοικτά. Ἡ στενὴ χερσόνησος Μαλάκκα ἀποτελεῖ τὸ νοτιώτερον ἄκρον τῆς Ἀσίας. Πλησιάζει πρὸς τὸν Ἰσημερινὸν καὶ χωρίζει τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν ἀπὸ τὸν Εἰρηρικόν.

Κλίμα — Βλάστησις. Κλίμα τροπικόν. Μόνον τὰ

ύψηλά μέρη τοῦ Βορρά ἔχουν ψυχρὸν χειμῶνα μὲ χιόνια. Ἡ χερσόνησος τῆς Μαλάκκας ἔχει θερμότερον κλίμα, διότι εὐρίσκειται πλησιέστερα πρὸς τὸν Ἰσημερινόν. Αἱ βροχαὶ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τοὺς μουσσῶνας, ὅπως καὶ εἰς τὰς Ἰνδίας. Ἐξαίρεσιν ἀποτελεῖ ἡ χερσόνησος Μαλάκκα. Εἰς αὐτὴν βρέχει ὅλον τὸ ἔτος, διότι δὲν φθάνουν ἕως ἐκεῖ οἱ μουσσῶνες. Συχνοὶ καὶ κάποτε καταστρεπτικοὶ εἶναι οἱ τυφῶνες. Συνήθως προαγγέλλουν τοὺς ΒΔ μουσσῶνας.

Ἡ βλάστησις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς βροχάς. Εἰς τὰ νοτιώτερα μέρη καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὴν χερσόνησον Μαλάκκαν ὑπάρχουν παρθένα δάση. Εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ποῦ δὲν πίπτουν πολλαὶ βροχαὶ, ὑπάρχουν σαβάνναι καὶ στέππαι.

Ποταμοί. Ἰα ρ α β ἄ δ η ς, Σ α λ ο υ ῆ ν, Μ έ ν α μ, Μ ε κ ό ν γ κ, Σ ό ν γ κ Κ ό ῖ (ἐρυθρός). Οἱ μεγαλύτεροι πηγάζουν ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς ὄροσειρὰς Κο ρ α κ ο ρ ο ῦ μ καὶ Κ ο υ έ ν Λ ο ῦ ν. Ποτίζουσι καὶ προσχώνουσι τὰς κοιλάδας καὶ τὰ βαθύπεδα. Εἶναι πλωτοὶ καὶ τελειώνουσι εἰς Δέλτα.

Προϊόντα. Γ ε ω ρ γ ι κ ἄ. Ρύζι, καουτσούκ, βαμβάκι, καφέ, τσαΐ. Δ α σ ι κ ἄ. Ξυλεία, τικόξυλον. Τὸ τικόξυλον εἶναι σκληρὸν ξύλον ἀπὸ τὰ δάση τῶν ὀρέων, κατάλληλον διὰ ναυπηγίαν. Κ τ η ν ο τ ρ ο φ ι κ ἄ. Βούβαλοι, βόες, αἰγοπρόβατα. Ὀ ρ υ κ τ ἄ. Γαϊάνθρακες, σίδηρος, χαλκός, πετρέλαιον, κασσίτερος. Β ι ο μ η χ α ν ι κ ἄ. Βιομηχανία ζακχάρεως καὶ εἰδῶν προσελάνης. Ναυπηγεῖα.

Συγκοινωνία. Σιδηρόδρομοι ὀλίγοι. Ἄφθονα ποταμόπλοια. Ἡ κάθετος διεύθυνσις τῶν ὀρέων ἐμποδίζει τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν κοιλάδων. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, ποῦ δὲν ἠμπόρεσεν ἡ Ἰνδοκίνα νὰ γίνῃ κράτος μέγαλο καὶ ἠνωμένον.

Πληθυσμός. 50 ἑκατ. Ἰ ν δ ο κ ι ν έ ζ ο ι καὶ Μ α λ α ῖ ο ι. Οἱ Ἰνδοκινέζοι εἶναι μιγάδες ἀπὸ Κινέζους καὶ Ἰνδούς. Οἱ Μαλαῖοι εἶναι μιγάδες ἀπὸ κιτρίνους καὶ μαύρους. Μιγάς λέγεται ἐκεῖνος, ποῦ γεννᾶται ἀπὸ γονεῖς, ποῦ δὲν ἀνήκουν εἰς τὴν αὐτὴν φυλὴν.

Θρησκεία. Βουδδισμός.

Πολίτευμα. Περιλαμβάνει τὴν Ἀγγλικὴν Ἰνδο-

κίναν, τὸ Βασίλειον τοῦ Σιάμ καὶ τὴν Γαλλικὴν Ἰνδοκίναν.

α) Ἀγγλικὴ Ἰνδοκίνα

Ἡ Ἀγγλικὴ Ἰνδοκίνα περιλαμβάνει τὴν Βιρμανίαν καὶ τὴν Μαλαισίαν.

Βιρμανία. Κατέχει τὸ ΒΔ τμήμα τῆς Ἰνδοκίνας. Εἶναι χώρα πρὸ παντὸς ὄρεινὴ μὲ πλούσια δάση. Ἔχει ἔκτασιν 600.000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 13 ἑκατ. Οἱ Βιρμανοὶ εἶναι τολμηροί, ἀπλοῖ, φιλόφρονες καὶ ὀκνηροί. Ἀνήκουν εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν. Οἱ περισσότεροι εἶναι Βουδδισταί. Ὁ πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι τὸ ρύζι, τὸ πετρέλαιον, ὁ κασσίτερος καὶ τὸ τικόξυλον. Ἡ πρωτεύουσα Ραγγκούν (400 χ.) εἶναι ὁ πρῶτος λιμὴν τοῦ κόσμου εἰς τὴν ἐξαγωγὴν ρυζιοῦ.

Μαλαισία. Κατέχει τὸ νοτιώτερον τμήμα τῆς Μαλαϊκῆς χερσονήσου. Ἔχει πληθυσμὸν 4 ἑκατ. Τὸ καουτσούκ καὶ ὁ κασσίτερος εἶναι αἱ πηγαὶ τοῦ πλούτου τῆς. Τὸ ἐμπόριον ἐνεργεῖται ἀπὸ τὸν λιμένα τῆς Σιγγαπούρης. Ἡ Σιγγαπούρη (450 χ.) εἶναι κτισμένη ἐπάνω εἰς νησίδα εἰς τὴν ἔξοδον τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκκας πρὸς τὸν εἰρηνικὸν ὠκεανόν. Εἶναι ναυτικὴ βᾶσις τῶν Ἀγγλων. Ἡ στρατηγικὴ τῆς ἀξία εἶναι μεγάλη. Δι' αὐτὸ ὀνομάζεται «Γιβραλτάρ» τῶν Ἀγγλων εἰς τὴν Ἀπὸ Ἀνατολήν.

β) Βασίλειον τοῦ Σιάμ

Τὸ Βασίλειον τοῦ Σιάμ κατέχει τὸ μέσον τῆς Ἰνδοκίνας καὶ ἓνα τμήμα τῆς Μαλαϊκῆς χερσονήσου. Ἔχει ἔκτασιν 500.000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 13 ἑκατ. Ὁ πλοῦτός του εἶναι τὸ ρύζι, ὁ κασσίτερος, ἡ ξυλεία καὶ ἡ κτηνοτροφία ἐλεφάντων, βουβάλων, βοῶν καὶ χοίρων. Οἱ Σιαμαῖοι χρησιμοποιοῦν μὲ πολλὴν ἐπιτηδειότητα τοὺς ἐλέφαντας εἰς τὰς ἐργασίας των. Ἡ πρωτεύουσα Βανγκόκ (600 χ.) εἶναι ἐξαγωγικὸς λιμὴν.

γ) Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα

Ἡ Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα κατέχει τὸ Ἰνδο-Ανατολικόν

μέρος τῆς χερσονήσου. Ἐχει ἕκτασιν 700.000 τ. χλμ. περίπου καὶ πληθυσμὸν 22 ἑκατομύρια.

Τὰ προϊόντα τῆς εἶναι ρύζι, ἀραβόσιτος, μετάξι, τσαΐ, ζαχαροκάλαμον, καουτσούκ, πιπέρι, κτηνοτροφία, γαιάνθρακες, τσιμέντο. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς ἀλιεύονται ἀπὸ τοὺς Κινέζους πολλὰ ψάρια.

Σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: Σ α ῖ γ κ ὸ ν (120 χ.), μέγας λιμὴν ἐξαγωγῆς καὶ ἀνθρακεύσεως τῶν πλοίων. Χ ο υ ἔ εἰς τὴν περιοχὴν Ἰ ν ἄ μ. Χ α ν ὸ η εἰς τὴν περιοχὴν Τονκίνου εἶναι ἔδρα τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ.

3. Ἰνδικαὶ ἢ Μαλαϊκαὶ νῆσοι

Θέσις—Ἐκτασις. Αἱ Ἰνδικαὶ ἢ Μαλαϊκαὶ νῆσοι εἶναι αἱ Φιλιππῖναι καὶ αἱ Ὀλλανδικαὶ νῆσοι (Μολοῦκαι, Μεγάλαι Σουνδαῖαι, Σουμάτρα, Ἰάβα, Βόρνεο, Κελέβη. Μικραὶ Σουνδαῖαι, Μπάλι, Λόμποκ, Σούμπα, Φλόρες, Τιμόρ κλπ.). Ἀποτελοῦν μέγαλο σύμπλεγμα νήσων μεταξύ Ἀσίας—Αὐστραλίας. Ἡ ἕκτασίς των ἀνέρχεται εἰς 3.240.000 τ. χλμ.

Ἐδαφος Εἶναι ὄλαιόρευναί με πολλὰ ἠφαιστεία. Ὑποφέρουν πολὺ ἀπὸ σεισμούς. Μερικαὶ ἔχουν παραλιακὰς πεδιάδας. Εἰς τὰ παλαιὰ χρόνια δὲν ὑπῆρχον. Εἶναι λείψανα παλαιᾶς ξηρᾶς, πού συνέδεε τὴν Ἰνδοκίαν με τὴν Αὐστραλίαν. Συνέβη δηλαδὴ νὰ βυθισθοῦν μέγала τμήματα ἀπὸ τὴν ξηρὰν ἐκείνην καὶ νὰ μείνουν ἔξω ἀπὸ τὰ νερά τὰ ὑψηλότερα μέρη. Τὰ μέρη αὐτὰ εἶναι αἱ σημεριναὶ Ἰνδικαὶ νῆσοι. Ὅμοια λείψανα παλαιᾶς ξηρᾶς μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Μ. Ἀσίας εἶναι αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους.

Κλίμα—Βλάστησις. Κλίμα ἰσημερινόν θερμόν με πολλὰς βροχὰς καθ' ὅλον τὸ ἔτος. Βλάστησις τροπικὴ δάση παρθένα με οὐραγοτάγκους, ἐλέφαντας, τίγρεις καὶ ἄλλα ἄγρια θηρία. Ἀπὸ τὸ κλίμα τρίβεται εὐκολὰ ἡ ἠφαιστεϊώδης γῆ καὶ ἡ λάβα καὶ γίνεται τὸ ἔδαφος εὐφορον.

Προϊόντα. α) Φιλιππίνων. Ρύζι, καπνός, φοινικέλαιον, ζάκχαρις, ἀραβόσιτος, κάναβις. β) Ὀλλανδικῶν νήσων. Ρύζι, καφές, τσαΐ, καπνός, ζαχαροκάλαμον, καουτσούκ, κινίνη, πιπέρι, μοσχοκάρυδα, κανέλλα, βανίλη, γαρύφαλλα, τικόξυλον, πετρέλαιον, κασσίτερος, γαιάνθρακες, κτη-

νοτροφία βουβάλων, χοίρων, αίγοπροβάτων, μικροσώμων ίππων. Η πλουσιωτέρα εις προϊόντα είναι η νήσος Ίάβα. Τά 3/5 τής εξαγωγής είναι ιδικά της προϊόντα.

Πληθυσμός. 70 εκατ. Φιλιππίναι 10 εκατ. Όλλανδικαί νήσοι 60 εκατ. Από τας Όλλανδικάς νήσους 45 εκατ. έχει η Ίάβα, 6 εκατ. η Σουμάτρα, 2 εκατ. η Βόρνεο και 7 εκ. αι λοιπαί.

Ο πληθυσμός αποτελείται κυρίως από Μαλαιούς. Έχουν χρώμα μαύρον, μαλλιά μαύρα και μακρυά και σώμα εύκίνητον. Τρέφονται κυρίως με ρύζι. Οί περισσότεροι είναι μωαμεθανοί. Εις τας Φιλιππίνας οί περισσότεροι είναι χριστιανοί καθολικοί. Εις τό έσωτερικόν των νήσων ζουν οί Νιγρητες, λαός άπολίτιστος. Οί Εύρωπαίοι είναι όλίγοι, διότι δέν άντέχουν εις τό θερμόν κλίμα. Διά τόν ίδιον λόγον και οί όλίγοι αυτοί κατοικοῦν εις ύψηλάς τοποθεσίας, όπου τό κλίμα είναι υγιεινότερον. Έκτός από τους Εύρωπαίους, ζουν πολλοί Κινέζοι, ως έμποροι η έργάται φυτειών.

Πολίτευμα — Πόλεις. Αί Φιλιππίναι άνήκουν εις τας Ήνωμένας Πολιτείας. Πρωτεύουσα η Μανίλα (300 χ.). Αί υπόλοιποι ησαν επί 340 έτη κτήσεις τής Όλλανδίας και έλέγοντο Όλλανδικαί Ίνδαι. Τό 1949 έγιναν άνεξάρτητον κράτος. Η βασίλισσα τής Όλλανδίας παραμένει άρχηγός τής Όλλανδοίνδονησιακής ένώσεως. Ένα τμήμα τής Βόρνεο άνήκει εις τήν Αγγλίαν και ένα τμήμα τής Τιμόρ άνήκει εις τήν Πορτογαλίαν. Πρωτεύουσα η Βαταβία (400 χ.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

Χώραι τής Ανατολικής Ασίας είναι η Κίνα, η Μαντζουρία, η Κορέα και η Ιαπωνία.

1. Κίνα η Σινικόν κράτος

Σύνορα. Συνορεύει προς Β. με τήν Μαντζουρίαν προς Δ. με τήν Μογγολίαν, τό άνατολικόν Τουρκεσταν και τό Θιβέτ. ΗΔ με τήν Βιομανίαν και τήν Ίνδοκίαν. Εις τά λοιπά μέρη βρέχεται από τήν Σινικήν και Κιτρίνην θάλασσαν.

Ἑκτασις. 5 ἑκατ. τ. χλμ. Παλαιότερα ἦτο ἴση μὲ τὴν Ἑυρώπην, διότι τότε ἡ Κίνα ἦτο Αὐτοκρατορία καὶ κατεῖχε ὀλόκληρον τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν.

Ἑδαφος. Διακρίνομεν Βόρειον καὶ Νότιον Κίναν. Ἡ Βόρειος εἶναι ὄρεινὴ πρὸς Δ. καὶ πεδινὴ πρὸς Α. Ἡ πεδιάς ἔχει εὐφορον ἔδαφος, διότι ἐσχηματίσθη ἀπὸ προσχώσεις τῶν ποταμῶν καὶ πρὸ παντὸς τοῦ Κιτρίνου ποταμοῦ. Κίτρινος λέγεται ἀπὸ τὸ χρῶμα τῆς ἰλύος, ποῦ μεταφέρει. Κιτρίνη λέγεται καὶ ἡ θάλασσα, ποῦ ἐκβάλλει ὁ ποταμὸς.

Τὸ ἔδαφος πρὸς Δ. ἀποτελεῖται ἀπὸ πολὺ μαλακὸν στρώμα γῆς, παχὺ ὡς 600 μ. Ἐσχηματίσθη ἀπὸ τὴν κόνιν, ποῦ μεταφέρει ἀπὸ χιλιάδες χρόνια ὁ χειμερινὸς μουσσῶν ἀπὸ τὰς ἐρήμους τῆς Μογγολίας. Λέγεται κιτρίνη γῆ (χοῦς) καὶ παρασύρεται εὐκολὰ ἀπὸ τὰ νερά τῶν ποταμῶν. Ἀπὸ τὴν κιτρίνην γῆν ἐσχηματίσθη ἡ πεδιάς.

Ἡ Νότιος Κίνα διασχίζεται ἀπὸ ὄροσειράς, ποῦ διευθύνονται ἀπὸ ΒΑ. πρὸς ΝΔ. Μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν ἀπλώνονται κοιλάδες καὶ λεκανοπέδια. Ἀπὸ τὰς προσχώσεις τοῦ Κυανοῦ ποταμοῦ ἔχει σχηματισθῆ εἰς τὰς ἐκβολὰς του μικρὰ πεδιάς.

Κλίμα—Βλάστησις. Ἡ Βόρειος Κίνα ἔχει κλίμα ἡπειρωτικόν. Ὁ χειμὼν εἶναι ψυχρὸς καὶ ξηρὸς, διότι ἡ χώρα εἶναι ἀνοικτὴ πρὸς Β. Τὸ καλοκαίρι εἶναι θερμὸν καὶ ὀλίγον βροχερόν, διότι οἱ θαλάσσιοι μουσσῶνες μόλις φθάνουν ἕως ἐκεῖ. Ἡ βλάστησις εἶναι στεππώδης, διότι εἰς τὸ μαλακὸν ἔδαφος τῆς κιτρίνης γῆς δὲν ἠμποροῦν νὰ ριζώσουν καὶ νὰ στηριχθοῦν δένδρα. Ἡ Νότιος Κίνα ἔχει θερμότερον κλίμα, διότι ἀπ' αὐτὴν διέρχεται ὁ τροπικὸς τοῦ Καρκίνου. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἄφθονοι, πρὸ παντὸς τὸ καλοκαίρι. Τὰ ὑγρότερα μέρη σκεπάζονται ἀπὸ δάση· τὰ ὀλιγώτερον ὑγρά ἔχουν μεγάλας σαβάννας.

Ποταμοί. Οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ Κίτρινος (Χούανγκ—χὸ) καὶ ὁ Κυανοῦς (Γιάγγκ—τσέ—κιάνγκ). Πηγάζουν ἀπὸ τὴν ὄροσειρὰν Κοῦένλοῦν. Εἶναι πλωτοί.

Προϊόντα. Γεωργικά. α) Βόρειος Κίνα. Σιτηρά, ρύζι, κεχρί, λαχανικά, καπνός, βαμβάκι. β) Νότιος Κίνα. Ἄφθονον ρύζι καὶ τσάϊ, πολὺ μετάξι, ἄφθονον βαμβάκι, ζαχαροκάλαμον, ἰνδικόν, κάνναβις. Ἡ παραγωγή τοῦ σίτου καὶ τοῦ ρυζιοῦ δὲν

φθάνει διά τόν μεγάλον πληθυσμόν τῆς χώρας. Ἡ Κίνα εἶναι ἡ πρώτη μεταξωπαραγωγός χώρα τοῦ κόσμου, ἡ ποιότης ὅμως τῆς μετάξης εἶναι μετρία. **Κτηνοτροφικά.** Τρέφονται βούβαλοι διά τὸ ἄροτρον καί πουλινικά καί χοῖροι διά τροφήν. Ἡ κτηνοτροφία δέν εἶναι ἀνεπτυγμένη, διότι οἱ Κινέζοι εἶναι φυτοφάγοι. **Ορυκτά.** Γαϊάνθρακες, σίδηρος, χαλκός, μόλυβδος, ψευδάργυρος, χρυσός, ἄργυρος, κασσίτερος, ἀλάτι. Ἡ ἐκμετάλλευσις εἶναι περιορισμένη, ἐλλείπει κεφαλαίων. **Ἀλιεία.** Ἡ ἀλιεία εἶναι ἀνεπτυγμένη. Οἱ Κινέζοι εἶναι ἰχθυοφάγοι. Ὅσα ψάρια περισσεύουν τὰ μεταφέρουν εἰς τὰ χωράφια διά λίπασμα. **Βιομηχανικά.** Ἡ βιομηχανία ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι οἰκιακή. **Περίφημα** εἶναι τὰ ἀγγεῖα ἀπό πορσελάνην, τὰ μεταξωτὰ κεντήματα, αἱ δαντέλλαι, τὰ γλυπτά ἀπό ξύλον καί ἐλεφαντόδοντον. Μεγαλύτεραι βιομηχανίαὶ μόλις τὰ τελευταῖα χρόνια ἤρχισαν νὰ ἰδρῦνται. Εἰς τὴν Σαγκάην, τὴν Καντῶνα καί μερικὰς ἄλλας πόλεις ὑπάρχουν ἀλευρόμυλοι, μεταλλουργεῖα, βαμβακουργεῖα, κλωστοῦφαντήρια. **Περίφημη** ἀπὸ τὰ παλαιὰ χρόνια εἶναι ἡ χαρτοποιία.

Συγκοινωνία—Ἐμπόριον. Σιδηρόδρομοι ὀλίγοι. Ποταμόπλοια πολλά. Οἱ δρόμοι δέν ἔχουν καλὴν συντήρησιν. Οἱ ποταμοὶ συνδέονται μὲ διώρυγας. Ἡ «Ἀυτοκρατορικὴ διώρυξ» εἶναι ἡ μεγαλυτέρα τοῦ κόσμου. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν πόλιν Σιν—Κιάγκ, ἐνώγει τοὺς δύο ποταμοὺς καί τελειώνει εἰς τὴν πόλιν Τιέν—Τσίν. Οἱ κυριώτεροι λιμένες ἐξαγωγῆς εἶναι ἡ Καντῶν, ἡ Σαγκάη καί Τιέν—Τσίν. Ἐξάγει γαϊάνθρακας, αὐγά, τσάι, φασόλια, χαρτί, καπνά, πορσελάνην, βαμβακερὰ ὑφάσματα, ἐκλεκτὰ μεταξωτὰ, πλεκτὰ εἶδη, δέρματα. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον ἐνεργεῖται μὲ ξένα πλοῖα, ἀγγλικά, Ἰαπωνικά καί ἀμερικανικά.

Πληθυσμός. 400 καί πλέον ἑκατομμύρια.

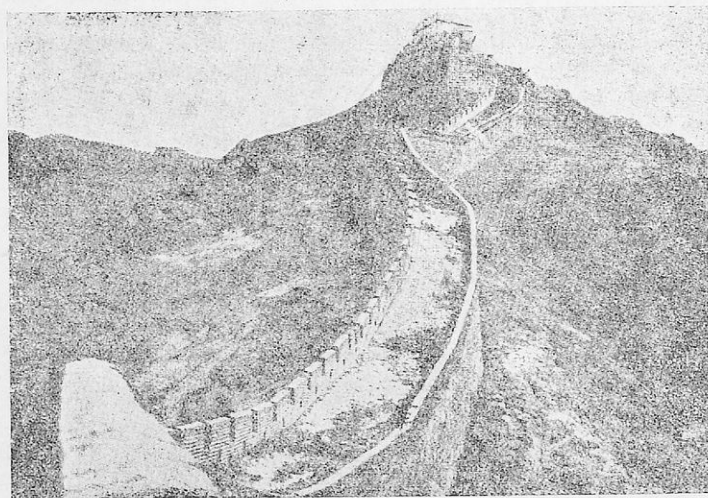
Θρησκεία. Ἐπίσημος θρησκεία τοῦ κράτους εἶναι ὁ Κομφουκισμός. Πολλοὶ εἶναι βουδδισταί. Κυρία ὅμως θρησκεία τῶν Κινέζων εἶναι ἡ Προγονολατρεία.

Πολίτευμα. Δημοκρατία ἀπὸ τὸ 1911. Σήμερον οἱ κομμουνισταὶ Κινέζοι κατέλαβον ὀλόκληρον σχεδὸν τὴν Κίναν καί ἡ Δημοκρατία ἔγινε «Κομμουνιστικὴ Λαϊκὴ Δημοκρατία». Οἱ ἐθνικισταὶ Κινέζοι κατέχουν μόνον τὴν νῆσον Φορμόζαν.

Πόλεις. Ἀπὸ τοὺς κατοίκους μόνον τὸ 1/10 κατοικεῖ εἰς πόλεις. Ὁ περισσότερος πληθυσμὸς ζῆ εἰς τὰς πεδιάδας. Τὸ

έσωτερικόν εἶναι σχεδόν ἀκατοίκητον. Ἡ πυκνότης εἰς τὰς πεδιάδας εἶναι 1400 κάτοικοι εἰς 1 τ. χλμ. ! Δι' αὐτὸ πολλοὶ ἔχουν τὰς κατοικίας των ἐπάνω εἰς λέμβους καὶ σχεδίας. Εἰς τὴν βόρειον Κίναν χιλιάδες οἰκογένειαι ζοῦν μέσα εἰς σπηλιές !

Πεκίνο (1½ έκ.), παλαιὰ πρωτεύουσα τοῦ Κράτους. Τιέν—τσιν (1.300.000 κ.), ἐπίνειον Πεκίνου. Νανκίγ (1 έκ.), πρωτεύουσα. Χανκόου (1 έκ.). Σαγκάη (3 έκ.), μεγάλη βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις. Διαιρεῖται εἰς λευκὴν πόλιν, ὅπου κατοικοῦν οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ εἰς κίτρινην, ὅπου κατοικοῦν οἱ Κινέζοι. Καντών (850.000 κ.), πόλις ἐμπορικὴ. Ἡ

Σινικὸν τεῖχος

ἀπέναντι τῆς Καντῶν μικρὰ νῆσος Χόνγκ - Κόνγκ ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Ἱστορία. Οἱ Κινέζοι εἶναι πανάρχαιος λαός. Πολὺ πρὶν ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους εἶχον ἐφεύρει τὴν πυρίτιδα, τὴν ναυτικὴν πυξίδα, τὴν πορσελάνην καὶ τὴν τυπογραφίαν. Εἰς τὰ παλαιότερα χρόνια ἡ Κίνα ἦτο κλειστὴ χώρα. Δὲν εἶχε δηλαδὴ ἐπικοινωνίαν μὲ τοὺς ξένους. Εἰς τὸ ΒΔ μέρος ὑπάρχει τὸ Μέγα Σινικὸν τεῖχος. Ἐκτίσθη τὸ 240 π. Χ. Ἔχει μῆκος 2400 χλμ. καὶ ὕψος μέχρι 14 μ. Τὸ τεῖχος αὐτὸ ἐπροστάτευσε χιλιάδες χρόνια τὴν χώραν ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν

νομάδων της Μογγολίας. Ἀργότερα, ἔδω καὶ 100 χρόνια πρὶν, ἤναγκάσθη νὰ ἀνοίξῃ μερικοὺς λιμένας εἰς τοὺς ξένους διὰ τὸ ἐμπόριον. Ἀπὸ τότε ἡ Ἀγγλία, Ἀμερική καὶ Ἰαπωνία συναγωνίζονται τὴν ἐντοπίαν βιομηχανίαν μὲ τὰ ἰδικὰ των ἐμπορεύματα. Σήμερον προσπαθεῖ ἡ Ρωσία νὰ κυριαρχήσῃ εἰς τὴν Κινεζικὴν ἀγορὰν μὲ τὰ ἰδικὰ της προϊόντα.

Κινέζοι. Οἱ Κινέζοι ἀνήκουν εἰς τὴν κιτρίνην φυλὴν. Ἔχουν μέτριον ἀνάστημα, μαῦρα μαλλιά, μύτη σιμὴ (πεπλατυσμένη μὲ τοὺς ρώθωνας πρὸς τὰ ἔξω), μάτια λοξὰ καὶ δέρμα κίτρινον. Οἱ νότιοι Κινέζοι εἶναι κοντότεροι, μελαχροinoὶ καὶ περισσότερον εὐκίνητοι ἀπὸ τοὺς βορείους. Βόρειοι καὶ νότιοι εἶναι ὀλιγαρκεῖς, φιλόπονοι καὶ ἐπιδέξιοι ὕφανται καὶ ἀνθοκόμοι. Ἀγαποῦν περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο τὴν οἰκογένειαν. Τὸ τσάϊ εἶναι ἔθνικόν ποτόν. Φοροῦν μεταξωτὰ ἐνδύματα. Ἀγαποῦν τὸ κίτρινον χρῶμα.

Πιστεῦουν, ὅτι θὰ ἔχουν ἡσυχον ζωὴν εἰς τὸν ἄλλον κόσμον, ὅταν οἱ ἀπόγονοί των θὰ τοὺς προσφέρουν θυσίας καὶ λατρείαν. Αὐτοὶ εἶναι ὁ λόγος, ποὺ παντρεύονται μικροί. Θέλουν νὰ ἔχουν περισσότερους ἀπογόνους, διὰ νὰ λατρεύωνται ἀπὸ πολλοὺς.

2. Μαντζουρία

Σύνορα—Ἐκτασις. Ἀπλώνεται μεταξύ Σιβηρίας, Μογγολίας, Κίνας καὶ Κορέας. Πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ θάλασσαν. Ἔχει ἔκτασιν 11)2 ἑκατ. τ. χλμ.

Ἔδαφος. Μεγάλῃ πεδιάδι μεταξὺ δύο ὀροσειρῶν. Τὸ κεντρικὸν τμῆμα εἶναι ἀμώδης στέππη.

Κλίμα. Ἡπειρωτικόν. Βροχαὶ ἀρκεταί, ἐπειδὴ εὐρίσκεται πλησίον τῆς θαλάσσης.

Ποταμοί. Ἀμούρ καὶ ἄλλοι μικρότεροι.

Προϊόντα. Δημητριακά, ρύζι, βαμβάκι, καπνός, γαϊάνθρακες, σίδηρος, κτηνοτροφικά.

Συγκοινωνία. Μαντζουριανοὶ σιδηρόδρομοι.

Πληθυσμός. 34 ἑκατ. Κινέζοι καὶ 350.000 Ἰάπωνες.

Πολίτευμα. Τὸ 1934, ὕστερα ἀπὸ πόλεμον μεταξὺ Κίνας καὶ Ἰαπωνίας, ἔγινεν ἀνεξάρτητον κράτος ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἰαπωνίας μὲ τὸ ὄνομα Μαντζοῦκουο. Μετὰ τὴν ἤτταν τῆς Ἰαπωνίας εἰς τὸν τελευταῖον πόλεμον, ἔπαυσε καὶ ἡ Ἰαπωνικὴ προστασία ἐπὶ τῆς Μαντζουρίας.

Πόλεις. Σιγκίγκ (125.000 κ.), πρωτεύουσα. Χαρμπίν

(140.000 κ.), κέντρον σιδηροδρομικόν και βιομηχανικόν. Ίδρύθη από τούς Ρώσους, όταν κατεσκεύαζον τόν υπερσιβηρικόν σιδηρόδρομον. Πόρτ—Άρθούρ, λιμήν.

3. Κορέα

Ἡ χερσόνησος Κορέα ἔχει ἕκτασιν 220.000 τετραγωνικά χλμ. καί πληθυσμόν 20 ἑκατομ. Εἶναι ὄρεινή. Τό κλίμα εἰς τὸ ἐσωτερικόν εἶναι ὀρεινὸ ἡπειρωτικόν· εἰς τὰ παράλια ἡπιώτερον. Προϊόντα ἔχει ρύζι, σιτηρά, ὕσπρια, βαμβάκι, γαιάνθρακα, χαλκόν, σίδηρον, ἄργυρον, χρυσόν, μόλυβδον, δέρματα, ψάρια. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Σεούλ (130.000 κ.). Οἱ Κορεῶται κατὰ τὸ σῶμα καί τὴν θρησκείαν πλησιάζουν περισσότερον πρὸς τούς Κινέζους. Πρὶν ἀπὸ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον ἡ Κορέα ἦτο κτήσις τῆς Ἰαπωνίας. Μετὰ τὸν πόλεμον ἐχωρίσθη εἰς δύο δημοκρατίας, βόρειον καί νότιον. Τὸν Ἰούλιον 1950 οἱ Βόρειοι εἰσέβαλον εἰς τὴν Νότιον Κορέαν. Ὁ Ο.Η.Ε με ἐπικεφαλῆς τὴν Ἀμερικὴν ἔστειλε στρατιωτικὴν βοήθειαν εἰς τούς Νοτίους.

4. Ἰαπωνία

Σύνορα. Ἡ Ἰαπωνία ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓνα πλῆθος νήσων πρὸς Ἀ τῆς Ἀσίας: Κουρίλαι, τὸ νότιον τμήμα τῆς Σαχαλίνης, Ίέζω, Νιπόν, Σικόν, Κίου-Σίου, Ρίου, Κίου καί ἄλλαι μικρότεραι. Πρὶν ἀπὸ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον κατεῖχε καί τὴν Φορμόζαν τῶν Κινέζων.

Ἐκτασις. 450.000 τ. χλμ. 3½ φορές μεγαλύτερα τῆς Ἑλλάδος.

Ἐδαφος. Αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι παλαιότερα δὲν ὑπῆρχον. Ἦσαν ἠνωμένα μετὰ τὴν ξηρὰν τῆς Ἀσίας. Συνέβη ὅμως καὶ ἐδῶ ὅ,τι συνέβη μετὰ τὰς

Ὅπου δὲν ὑπάρχουν ἠλεκτρικαὶ ἐγκαταστάσεις οἱ ποτιστικοὶ τροχοὶ κινοῦνται μετὰ τὸ βᾶρος τῶν Ἰαπωνέζων ἐργατῶν

Ἰνδικὰς νήσους. Ἀπὸ κατακρημνίσεις τοῦ ἐδάφους τὰ χαμηλότερα μέρη ἐκαλύφθησαν ἀπὸ νερὰ καὶ τὰ ὑψηλότερα ἔμειναν ἔξω ὡς νήσοι. Ἐχουν ἔδαφος ὀρεινόν. Ἀπὸ τὰ πολλὰ ἠφαίστεια τaráσσονται συχνά ἀπὸ σεισμούς. Αἱ μικραὶ πεδιάδες ἔχουν ἔδαφος πολὺ εὐφορον, διότι ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ προσχώσεις τῶν ποταμῶν.

Κλίμα—Βλάστησις. Τὸ κλίμα διαφέρει κατὰ τόπους.

Ἡ θερμοκρασία ὀλιγοστεύει ἀπὸ Ν. πρὸς Β. Γενικῶς τὸ κλίμα εἶναι γλυκὺ. Οἱ βροχεροὶ μουσσῶνες φέρουν δροσιά τὸ καλοκαίρι· τὸ θερμὸν ρεῦμα Κοῦρο—Σίβο μαλακῶνει τὸ κρῦο τοῦ χειμῶνος. Ὅταν ἀλλάσσουν οἱ μουσσῶνες, πρὸ παντὸς τὸ φθινόπωρον, σχηματίζονται φοβεροὶ τυφῶνες, ποὺ καταποντίζουν τὰ πλοῖα. Ἡ βλάστησις εἶναι ἄφθονη. Τὸ 1/2 τῆς ἐπιφανείας σκεπάζεται ἀπὸ τὰ δάση τῶν ὀρέων. Εἰς τὰς πεδιάδας ἀπλώνονται μορεῶνες, σιταγροὶ καὶ ὄρυζῶνες. Οἱ τεϊόκηποι σκεπάζουν τὰς κλιτῶς τῶν ὀρέων. Ὀλόκληρος ἡ χώρα τὴν ἀνοιξιν εἶναι ἕνας ὁμορφος κήπος μὲ τὰ ἀνθισμένα δένδρα, κερασιές, μυγδαλιές, δαμασκηνιές, ροδακινιές, βερυκοκκές. Ἡ ἀνθησις τῆς κερασέας ἐορτάζεται πανηγυρικὰ, ὡς σημεῖον ἀρχῆς τῆς ἀνοιξέως.

Προϊόντα. Γεωργικὰ. Ρύζι, τσαΐ, σιτηρά, ὄσπρια, πατάτες, λαχανικὰ, φρούτα, καπνός, ζαχαροκάλαμον, βαμβάκι. Δ α σ ι κ ἄ—Κ τ η ν ο τ ρ ο φ ι κ ἄ. Πολύτιμος ξυλεία. Ἀνεπτυγμένη κτηνοτροφία. Ὀρυκτὰ Γαϊάνθρακες, χαλκός, καολίνη, θείον. Β ι ο μ η χ α ν ι κ ἄ. Ὑφάσματα βαμβακερὰ καὶ μεταξωτά. Μηχαναὶ διάφοραι. Κυτταρίνη, σπέρτα, εἶδη πορσελάνης ἀπὸ καολίνην (πυριτικὸν ἀργίλιον). Ναυπηγεῖα.

Σημείωσις. Ἡ μεγάλη ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας ὀφείλεται εἰς τὴν μεγάλην προσπάθειαν τῶν κυβερνόντων καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐργατικῶν χειρῶν. Τὰ Ἰαπωνέζικα προϊόντα εἶναι εὐθηνότερα χάρις εἰς τὴν ἐργατικότητα καὶ τὴν ὀλιγάρκειαν τῶν Ἰαπῶνων. Τὸν γαϊάνθρακα, ποὺ δὲν εἶναι καλῆς ποιότητος, τὸν συμπληρῶνει εἰς τὴν βιομηχανίαν ὁ ἄφθονος λευκὸς ἄνθραξ.

Ἄλιεῖα. Εἰς τὰς θαλάσσας καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἀκτὰς ἀλιεύονται ἄφθονα ψάρια.

Συγκοινωνία. Σιδηρόδρομοι. Ἀκτοπλοῖα. Ἐμπορικὸς στόλος ὁ τρίτος τοῦ κόσμου, μετὰ τὸν ἀγγλικὸν καὶ τὸν ἀμερικανικόν.

Ἐμπόριον. Εισάγει ρύζι καὶ πρώτας ὕλας (βαμβάκι, μαλλιά, σίδηρον, πετρέλαιον). Ἐξάγει τσαΐ, μετάξι, νήματα, ψάρια, χαλκόν, ἄνθρακα, βιομηχανικά προϊόντα.

Πληθυσμός. 90 ἑκατομμύρια.

Θρησκεία. Οἱ Ἰάπωνες εἶναι Βουδδισταί. Τὸ ὄρος Φουτζιγιάμα (3780 μ.) εἶναι ἱερὸν διὰ τοὺς Ἰάπωνας. Εἰς τὴν χιονοσκεπῆ κορυφὴν του πιστεύουν, ὅτι κατοικοῦν οἱ θεοὶ των.

Πολίτευμα. Πρὶν ἀπὸ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον ἡ Ἰαπωνία ἦτο αὐτοκρατορία. (Ἰαπωνικαὶ νῆσοι, Κορέα καὶ ἄλλα μέρη τῆς Κινεζικῆς ξηρᾶς). Ὁ Αὐτοκράτωρ ἐλέγετο Μικάδος. Σήμερον κατέχεται ἀπὸ τὰ Ἀμερικανικὰ στρατεύματα.

Πόλεις. Τόκιο (7 ἑκατ.), πρωτεύουσα. Ὑοκοχάμα (600.000), ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ Τόκιο. Ὁζάκα (2 1)2 ἑκατ.). Ἡ Χιροσίμα καὶ Ναγκασάκι κατεστράφησαν ἐντελῶς κατὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον ἀπὸ ἀτομικὴν βόμβαν.

Ἰάπωνες. Οἱ Ἰάπωνες ἀνήκουν εἰς τὴν κιτρίνην φυλὴν ἔχουν χαμηλὸν ἀνάστημα, λοξὰ μάτια καὶ ἴσιας τρίχας. Εἶναι ἐργατικοί, ὀλιγαρκεῖς, ἔξυπνοι καὶ προκομμένοι. Προώδευσαν περισσότερον ἀπὸ τοὺς λοιποὺς λαοὺς τῆς Ἀσίας, διότι ἤλθον γρηγορώτερα εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τὸν λοιπὸν κόσμον. Οἱ Ἰάπωνες σπουδάζουν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὰς Ἡν. Πολιτείας. Ἀγαποῦν τὴν χώραν των καὶ πεθαίνουσι διὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς. Εἰς τοὺς δρόμους φοροῦν ξύλινα σανδάλια πού εἶναι κατάλληλα διὰ τοὺς ὑγροὺς καὶ λασπώδεις δρόμους· εἶναι ὁμως ἠναγκασμένοι νὰ βαδίζουσι ἀργὰ καὶ μὲ μικρὰ βήματα. Εἰς τὸ σπίτι φοροῦν σανδάλια ἀπὸ ἄχυρον. Τὰ δωμάτια εἶναι κενὰ, χωρὶς ἐπιπλα. Τὰ στρώουσι μόνον μὲ λευκὰς ψάθες ἀπὸ ἄχυρον ρυζιοῦ. Ἡ κλίνη τους εἶναι ἓνα ἐφάπλωμα, πού τὸ ἀπλώνουσι εἰς τὸ δάπεδον, ὡς στῶμα καὶ κατόπιν τὸ διπλώνουσι, ὡς σκέπασμα. Τὰ προσκεφάλαια εἶναι σκαμνάκια σκεπασμένα μὲ στῶμα ἀπὸ βομβάκι. Ὁ χαιρετισμὸς τοῦ Ἰάπωνος εἶναι πολύπλοκος. Ὅταν χαιρετᾷ εἰς τὸ σπίτι, γονατίζει καὶ θέτει τὰ χέρια καὶ τὸ κεφάλι εἰς τὸ δάπεδον. Ὅταν χαιρετᾷ ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι, λυγίζει τὰ γόνατα, ὑποκλίνεται καὶ τρίβει τὰ γόνατα μὲ τὰ χέρια του· κατόπιν ροφᾷ ἀέρα μὲ κλειστὰ τὰ δόντια, ἔτσι πού ἀκούεται ἓνας συριστικὸς ἤχος! Ἀγαποῦν πολὺ τὰ λουλούδια καὶ τὴν καθαριότητα. Τὰ παιδιὰ δὲν τὰ δέρνουν ποτέ! Τὰ σπίτια κατασκευάζουσι μὲ ἑλαφρὰ ὕλικά, ξύλα καὶ χαρτιά, διὰ νὰ ἀντέχουσι εἰς τοὺς σεισμοὺς· καταστρέφονται ὁμως συχνὰ ἀπὸ πυρκαϊάς.

Ἡ κυριωτέρα τροφή τοῦ Ἰάπωνος εἶναι τὰ ψάρια καὶ τὸ ρύζι. Οἱ πτωχοὶ εἰς τὰ ὄρη ἀρκοῦνται εἰς τὸ κεχρί, τὸ κριθάρι ἢ τὸ τυρὶ καὶ τὴν φασολόσουπα. Κρέας σπανίως τρώγουσι. Τὸ τραπέζι φαγητοῦ

είναι χαμηλόν (σοφράς). Ἐντὶ πηρονίου χρησιμοποιοῦν δύο ξυλάρια, ποὺ τὰ κρατοῦν ἀνάμεσα εἰς τὸν δείκτην καὶ τὸν μεσαῖον δάκτυλον τῆς δεξιᾶς χειρός. Ἄγαπημένον τους ποτὸν εἶναι τὸ τσαΐ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ

Χῶραι τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας εἶναι τὸ Θιβέτ, τὸ Ἀνατολικὸν Τουρκεστάν, τὸ Τουράν ἢ Ρωσικὸν Τουρκεστάν καὶ ἡ Μογγολία.

Αἱ ὄροσειραὶ τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας καὶ τοῦ Ἰράν συναντῶνται εἰς τὸ ὑψίπεδον Παμίρ (στέγη τοῦ κόσμου).

1. ΘΙΒΕΤ

Σύνορα — Ἐκτασις. Ἀπλώνεται μεταξύ τῶν Ἰμαλαίων, τῆς ὄροσειρᾶς Κουέν — Λούν καὶ τῆς Κίνας. Ἔχει ἕκτασιν περίπου 2 ἑκατ. τ. χλμ.

Ἔδαφος. Τὸ Θιβέτ εἶναι τὸ ὑψηλότερον ὄροπέδιον τοῦ κόσμου (4—5 χιλ. μ. ὕψος).

Κλίμα — Βλάστησις. Κλίμα ἡπειρωτικόν. Βροχαὶ ἐλάχισται. Αἱ ὑψηλαὶ τριγύρω ὄροσειραὶ ἐμποδίζουν τοὺς θαλασσινοὺς ἀνέμους νὰ φθάσουν ἕως τὸ ὄροπέδιον. Δι' αὐτὸ καὶ τὸ Θιβέτ εἶναι χώρα τῶν ἐρήμων καὶ τῶν στεππῶν. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἀπὸ τὴν ξηρασίαν εἶναι διαυγῆς. Ἀπὸ τὸ ὄροπέδιον αἱ πανύψηλα χιονισμέναι κορυφαὶ τῶν Ἰμαλαίων φαίνονται μεγαλοπρεπεῖς.

Νερά. Ποταμοὺς δὲν ἔχει. Μόνον λίμναι πολλαὶ ὑπάρχουν.

Προϊόντα. Νομαδικὴ κτηνοτροφία. Ἐλάχισται καλλιέργειαι.

Πληθυσμὸς — Πόλεις — Ἱερηθεῖα. 612 ἑκατ. Μόνιμοι κάτοικοι ὑπάρχουν μόνον εἰς τὴν πόλιν Λάσαν (τόπος Θεοῦ). Εἶναι πόλις ἱερά, διότι εἶναι ἕδρα τοῦ Δαλάι Λάμα. Οἱ Θιβητιανοὶ εἶναι Μογγόλοι βουδδισταί. Τὸ 1/3 τῶν ἀνδρῶν εἶναι Λάμαι (ἱερεῖς) καὶ ζοῦν εἰς τὰ ὀρεινὰ μοναστήρια. Τὰ μεγαλύτερα ἔχουν καὶ 1000 καλογέρους! Μέγας εἶναι καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν καλογραιῶν! Ἀπὸ τὰ πολλὰ μοναστήρια τὸ Θιβέτ ὀνομάζεται καὶ Χώρα τῶν Μοναστηρίων.

Πολίτευμα. Θεοκρατικό ν. Ὁ Δαλάι - Λάμα εἶναι ὁ θρησκευτικὸς καὶ πολιτικὸς ἀρχηγὸς τῶν Θιβητιανῶν. Οἱ βουδδισταὶ πιστεύουν, ὅτι εἰς τὸν Δαλάι - Λάμα κατοικεῖ ἡ ψυχὴ τοῦ Βούδδα.

2. Ἀνατολικὸν Τουρκεστάν

Σύνορα—Ἔκτασις. Ἀπλώνεται μεταξὺ Θιβέτ, Μογγολίας, Ρωσικοῦ Τουρκεστάν καὶ Πακιστάν. Ἔχει ἕκτασιν 2.200.000 τ. χλμ.

Ἔδαφος. Λεκανοπέδιον ἀμμώδες ἢ πετρώδες μὲ πολλὰς ἀλμυρὰς λίμνας. Περιβάλλεται ἀπὸ ὄρη ὑψηλὰ (Παμίρ, Τιέν Σάν, Κουέν Λούν).

Κλίμα—Ποταμοὶ—Βλάστησις. Κλίμα ἡπειρωτικὸν καὶ ξηρὸν, ὅπως εἰς τὸ Θιβέτ. Ὁ μόνος ποταμὸς εἶναι ὁ Ταρίμ. Πηγάζει ἀπὸ τὰ ὄρη Παμίρ καὶ χύνεται εἰς τὴν λίμνην Λόπ - Νόρ. Οἱ ἄλλοι ποταμοὶ εἶναι μικροὶ καὶ χάνονται εἰς τὴν ἄμμον. Βλάστησις ἐρήμου. Μόνον εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ποταμοῦ ὑπάρχουν λευκαὶ, λειβάδια καὶ καλλιεργησίμοι ἐκτάσεις.

Προϊόντα. Σιτηρά, ρύζι, φρούτα. Νομαδικὴ κτηνοτροφία.

Πληθυσμὸς—Πόλεις. 2 ἑκατ. Κατάγονται ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Αἱ πόλεις Κασγάρ, Ἰαρκάνδ, Χοτάν κεῖνται εἰς ὄασις.

Πολίτευμα. Ἀνεξάρτητον κράτος.

3. Μογγολία

Σύνορα—Ἔκτασις. Ἀπλώνεται μεταξὺ Κίνας, Μαντζουρίας, Σιβηρίας καὶ Ἀνατολικοῦ Τουρκεστάν. Ἔχει ἕκτασιν 2 1)2 ἑκατ. τ. χλμ.

Ἔδαφος. Ἐρημος Γόβη. Ὅροσειραὶ Τιέν Σάν, Ἀλτάϊ.

Κλίμα—Βλάστησις. Κλίμα ἡπειρωτικὸν καὶ ξηρὸν. Μόνον αἱ περιφερειακαὶ περιοχαὶ πρὸς Β. καὶ Α. δέχονται μερικὰς βροχὰς. Αἱ περιοχαὶ αὐταὶ εἶναι βοσκότοποι. Αἱ ὄασις εἶναι ἐλάχισται.

Προϊόντα. Νομαδικὴ κτηνοτροφία. Ἐλάχισται καλλιέργειαι.

Πληθυσμός. 2 1/2 εκατ. Ἡ Μογγολία εἶναι ἡ Πατρίς τῆς Μογγολικῆς φυλῆς.

Πολίτευμα.—Πόλεις. Τὸ βόρειον τμήμα τῆς Μογγολίας ἔχει ἐνωθῆ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1921 μετὰ τὴν Ρωσίαν. Ἐχει πρωτεύουσαν τὴν Οὐργα καὶ λέγεται Ἐξωτερικὴ Μογγολία. Ἡ ὑπόλοιπος χώρα λέγεται Ἐσωτερικὴ Μογγολία καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Κίναν.

4. Τουράν ἢ Ρωσικὸν Τουρκεστάν

Σύνορα—Ἐκτασις. Ἀπλώνεται μετὰ τὸ Ἰράν, Κασπία θάλασσης, Σιβηρίας καὶ Ἀνατολικοῦ Τουρκεστάν. Ἐχει ἔκτασιν περίπου 5 εκατ. τ. χλμ.

Ἔδαφος. Μεγάλῃ πεδιάδι. Πρὸς Ν. καὶ Α. περιβάλλεται ἀπὸ τὰς ὄροσειράς τοῦ Ἰράν, Παμίρ, Τιέν Σάν καὶ Ἀλταίων.

Κλίμα—Βλάστησις. Κλίμα ἡπειρωτικὸν καὶ ξηρόν. Βλάστησις στεππώδης καὶ ἔρημος. Καλλιέργειαι εἰς τὰς περιοχὰς τῶν ποταμῶν. Ὅασσις εἰς τὴν ΝΑ ἔρημον.

Ποταμοὶ—Λίμναι—Θάλασσαι Τὰ νερὰ ἀπὸ τὸ Παμίρ καὶ τὰ ὄρη Τιέν Σάν σχηματίζουν τοὺς ποταμοὺς Ἀμοῦ Ντάρια (᾽Ωξος) καὶ Σὺρ Ντάρια (Ἰαξάρτης), ποὺ χύνονται εἰς τὴν λίμνην Ἀράλην. Ἡ Κασπία θάλασσα καὶ ἡ Ἀράλη εἶναι λείψανα τῆς μεγάλης Μεσογείου θάλασσης, ποὺ ἐκάλυπτε παλαιότερα ὁλόκληρον τὴν πεδιάδα. Ἡ Ἀράλη εἶναι τὸ 1/2 τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Κασπία ἀπὸ τὴν μεγάλην ἐξάτμισιν διαρκῶς καὶ μικραίνει. Ἡ ἐπιφάνειά της εὐρίσκεται σήμερον 26 μ. κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Μεσογείου θάλασσης.

Προϊόντα—Γεωργικά. Σιτηρά, ὄσπρια, βαμβάκι, φρούτα Κτηνοτροφικά. Νομαδικὴ κτηνοτροφία· δέρματα, μαλλιά, δοραὶ (τομάρια) καὶ ἀστραχάν (δέρματα ἀγεννήτων ἀρνιῶν). Ἀλιεΐα εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν καὶ Ἀράλην λίμνην.

Συγκοινωνία. Σιδηρόδρομοι.

Πληθυσμός. Ἐξ εκατ. Οἱ κάτοικοι, Κιργίσιοι καὶ Τουρκομάνοι, εἶναι μογγολικῆς καταγωγῆς.

Πολίτευμα. Ἡ χώρα ἀνήκει εἰς τὴν Ρωσίαν. Τουρκεστάν λέγεται, διότι παλαιότερα εἶχε καταληφθῆ ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Πόλεις. Τασκέντ (460 χ.), πρωτεύουσα· κέντρον ἔμπο-

ρίου. Σ α μ α ρ κ ά ν δ (100 χ.). Ὑπῆρξε ἔδρα τοῦ Ταμερλάνου, τοῦ Βασιλέως τῶν Μογγόλων. Ἔχει λαμπρά τζαμιά. Ἡ Β ο υ χ ά ρ α, Χ ί β α καὶ Μ έ ρ β κείνται εἰς ποταμίους δάσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε

ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΣΙΑ

Ἡ Βόρειος Ἀσία περιλαμβάνει μόνον τὴν Σ ι β η ρ ί α ν. Ἡ Σιβηρία, ἡ Καυκασία καὶ τὸ Τουράν ἀποτελοῦν τὴν Ἀσιατικὴν Ρωσίαν.

Σ ι β η ρ ί α

Σύνορα. Πρὸς Ν συνορεύει μὲ τὴν Μαντζουρίαν, Μογγολίαν καὶ Τουράν. Πρὸς Δ τὰ Οὐράλια ὄρη καὶ ὁ Οὐράλης ποταμὸς τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν. Πρὸς Β βρέχεται ἀπὸ τὸν Β. Παγωμένον ὠκεανὸν καὶ πρὸς Α ἀπὸ τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν. Ὁ Βερίγγειος πορθμὸς τὴν χωρίζει ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν. Ἡ Ὀχοτσικὴ θάλασσα σχηματίζει τὴν χερσόνησον Καμτσάτκα. Εἰς τὴν Σιβηρίαν ἀνήκει καὶ τὸ ἥμισυ τῆς νήσου Σαχαλίνης.

Ἔκτασις. 12.400.000 τ.χλμ. Μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν Εὐρώπην.

Ἔδαφος. Δυτικὸν βαθύπεδον. Κεντρικὴ καὶ ἀνατολικὴ ὄρεινὴ χώρα.

Κλίμα. Ἡπειρωτικόν· χειμῶν ψυχρὸς μὲ χιόνια, θέρος θερμὸν καὶ βραχύ. Ἀπὸ Β πρὸς Ν αὐξάνει ἡ θερμοκρασία καὶ ὀλιγοστεύουν αἱ βροχαί.

Ποταμοί. Λένας, Γενισέης, Ὀβις καὶ ἄλλοι μικρότεροι. Χύνονται ὅλοι εἰς τὸν Β. Παγ. ὠκεανόν. Τὸν χειμῶνα παγώνουν. Πρὸς Α χύνεται μόνον ὁ Ἀμούρ. Οἱ ποταμοὶ καὶ ἡ λίμνη Βαϊκάλη τρέφουν πολλὰ ψάρια.

Βλάστησις—Ζῶα. Ζῶναι βλαστήσεως ἀπὸ Β πρὸς Ν: Τοῦνδρα, ἀπέραντος δασικῆς ζώνης (τάιγα, 25πλασία τῆς Ἑλλάδος), ζώνης στεππῶν. Αἱ στέππαι εἶναι ἡ γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ περιοχὴ τῆς Σιβηρίας. Αἱ δυτικαὶ στέππαι ἔχουν μαύρην γῆν. Εἰς τὰ δάση ζοῦν κουνάβια, σαμούρια, σκίουροι, ἀλώπεκες κ. ἄ.

Προϊόντα. Σιτηρά, αύγα, βούτυρον, κρέατα, δέρματα (γουναρικά), ξυλεία. Εἰς τὰς ὄρεινὰς περιοχὰς ὑπάρχουν ἄφθονα ὀρυκτά· γαιάνθρακες, χαλκός, πετρέλαιον, λευκόχρυσος, γραφίτης καὶ πρὸ παντὸς χρυσός. Εἰς τὴν παραγωγὴν χρυσοῦ ἔρχεται τετάρτη χώρα, μετὰ τὴν Νότιον Ἀφρικὴν, τὰς Ἠνωμ. Πολιτείας καὶ τὸν Καναδᾶν.

Συγκοινωνία. Ὑπερσιβηρικὸς σιδηρόδρομος. Οἱ μεγάλοι ποταμοὶ εἶναι πλωτοί, ἀλλὰ δὲν ἐξυπηρετοῦν τὴν συγκοινωνίαν. Χύνονται ὅλοι εἰς τὸν Β. Παγωμένον ὠκεανὸν καὶ εἶναι τοὺς περισσοτέρους μῆνας παγωμένοι. Μόνον διὰ τὰ ἔλκυθρα εἶναι ἄριστοι δρόμοι τὸν χειμῶνα. Τὰ ἔλκυθρα σύρονται ἀπὸ σκυλιά ἢ τaráνδους.

Πληθυσμός. 11 ἑκατ. 10 ἑκατ. Ρῶσοι καὶ 1 ἑκατ. ἰθαγενεῖς μογγολικῆς καταγωγῆς. Ἡ χώρα εἶναι ἀραιοκατοικημένη, διότι ἔχει ψυχρὸν κλίμα καὶ ἔν ἔχει συγκοινωνίαν, διὰ νὰ γίνῃ ἐκμετάλλευσις τῶν προϊόντων της.

Θρησκεία. Οἱ Ρῶσοι εἶναι χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι.

Πολίτευμα. Ἡ Σιβηρία ἀνήκει εἰς τὴν ἔνωσιν τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν.

Πόλεις. Αἱ κυριώτεραι πόλεις εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. Νόβο Σιβίρσκη (300.000 κ.), πρωτεύουσα· νέα πόλις. Ὁμσκυ (160.000 κ.), ἀγορὰ σιτηρῶν. Ἴρκούτσκη (100.000 κ.), ἀγορὰ δερμάτων. Τόμσκη, πανεπιστημιακὴ πόλις. Αἱ πόλεις αὗται παλαιότερα ἦσαν σταθμοὶ καραβανίων. Βλαδιβοστόκ, ἐμπορικὸς καὶ πολεμικὸς λιμὴν. Ἡ θάλασσα ἀπὸ τὸ πολὺ ψύχος παγώνει τὸν χειμῶνα ἐπὶ δύο μῆνας. Τὰ παγοθραυστικά τότε προσπαθοῦν νὰ κρατοῦν τὸν λιμένα ἀνοικτόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Θέσις—Σύνορα. Ἡ Ἀσία κατέχει ὀλόκληρον τὸ ΒΑ. τμήμα τοῦ παλαιοῦ Κόσμου. Ἀπλώνεται εἰς τὸ Βόρειον ἡμισφαίριον μεταξὺ ἰσημερινοῦ καὶ βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ. Ἀπὸ τὴν Εὐρώπην χωρίζεται μὲ τὰ Οὐράλια ὄρη, Οὐράλην ποταμόν, τὴν Κασπίαν θάλασσαν, τὸν Καύκασον, τὸν Εὐξεινον

Πόντον, τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν, τὸν Βόσπορον, τὴν Προποντιδα, τὸν Ἑλλήσποντον, τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν χωρίζεται μὲ τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Βρέχεται πρὸς Ν. ἀπὸ

Χάρτης βλαστήσεως Ἀσίας

τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν, πρὸς Α ἀπὸ τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν καὶ πρὸς Β ἀπὸ τὸν Β. παγωμένον ὠκεανόν.

Ἔκτασις. 44 ἑκατ. τ. χλμ. Εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἡπειρος τῆς γῆς.

Ἔδαφος. Ἀπὸ Β πρὸς Ν: Σιβηρικὴ πεδιάς. Κεντρικὴ ὄρεινὴ περιοχὴ μὲ ὄρεινὰς ἀλύσσεις, ὡς τόξον ἀπὸ ΝΔ πρὸς ΒΑ. (Ταῦρος, Καύκασος, Ἑλμπουρς, Ἱμαλάϊα, Καρακορούμ, Κουὲν Λούν, Τιέν Σάν, Ἀλτάϊα, Γιαπλανόϊ, Στανοβόϊ). Ὑψηλὰ ὄροπέδια μεταξὺ τῶν ὀρέων (Μ. Ἀσίας, Ἰράν, Παμίρ, Θιβέτ καὶ Μογγολίας). Νότιος περιοχὴ μὲ ποικιλίαν ἐδάφους· πεδιάδες, ὄροπέδια, ὄρειναι περιοχαί.

Κλίμα—Βλάστησις. Β ὀρεινὸς Ἀσία. Κλίμα ἡπειρωτικόν. Ἀπὸ Β πρὸς Ν αὐξάνει ἡ θερμοκρασία καὶ ὀλιγοστεύουν αἱ βροχαί. Βλάστησις ἀπὸ Β πρὸς Ν: Τοῦνδραι, δάση, στέππαι μὲ ἀγρούς. Κεντρικὴ Ἀσία. Κλίμα ἡπειρωτικόν καὶ ξηρὸν εἰς τὰ ὄροπέδια, ὄρεινὸν καὶ βροχερὸν εἰς τὰ ὄρη. Βλάστησις στέππαι καὶ ἔρημοι εἰς τὰ ὄροπέδια, δάση εἰς τὰ ὄρη. Νότιος Ἀσία. Κλίμα τροπικόν, βροχαί μουσσώνων. Βλάστησις τροπικὴ. Ἀνατολικὴ Ἀσία. Κλίμα εὐκρατον. Ἡ θερμοκρασία ὀλιγοστεύει ἀπὸ Ν πρὸς Β. Βροχαί μουσσώνων. Βάστησις δάση, σαβάνναι, στέππαι. Τὰ δάση τῆς Ἀσίας κατέχουν ἕκτασιν περίπου 13 ἑκατ. τ. χλμ., οἱ ἀγροὶ 9 ἑκατ., αἱ στέππαι 9 ἑκατ. καὶ αἱ ἔρημοι 13 ἑκατ. Δυτικὴ Ἀσία. Κλίμα θαλάσσιον (μεσογειακὸν καὶ πόντιον) εἰς τὰ παράλια, ἡπειρωτικὸν καὶ ξηρὸν εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Βλάστησις μεσογειακὴ εἰς τὰ παράλια, στέππαι καὶ ἔρημοι εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

Ποταμοί. Οἱ κυριώτεροι εἶναι: Νότιοι Τίγρης, Εὐφράτης, Ἰνδός, Γάγγης, Βραχμαπούτρας, Ἰραβάδης, Σαλουήν, Μεγκόγκ. Βόρειοι Λένας, Γενισέης, Ὀβις. Ἀνατολικοὶ Κίτρινος, Κυανοῦς, Ἀμούρ. Τὸ ἐσωτερικόν δὲν ἔχει ποταμούς.

Λίμναι. Λίμναι Θιβέτ, Βαϊκάλη, Ἀράλη, Λίμναι Ἰράν.

Προϊόντα. Γεωργικὰ. Σιτηρά, βαμβάκι, ρύζι, καπνός, τσαΐ, καφές, μπαχαρικά, μετάξι. Κτηνοτροφικὰ. Δέρματα, σφάγια, μαλλιά. Δασικὰ. Ξυλεία, καουτσούκ. Ὄρυκτά.

Γαιάνθρακες, πετρέλαιον, κασσίτερος, σίδηρος, χαλκός, χρυσός. Βιομηχανικά. Ὑφάσματα μεταξωτά καὶ βαμβακερά, κινεζικὴ βιοτεχνία, ἰαπωνικὴ βιομηχανία.

Πληθυσμός. 1 δισεκατομμύριον! Ὁλος ὁ κόσμος 2 δισεκατομμύρια! Πυκνότης πληθυσμοῦ 25 κάτοικοι εἰς κάθε τ. χλμ. Εἰς τὴν πυκνότητα ἔρχεται δευτέρα, μετὰ τὴν Εὐρώπην. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς πολλὰς ἐρήμους ἐκτάσεις τῆς. Ἡ πυκνότης διαφέρει κατὰ περιοχάς. Ἡ Βόρειος, Κεντρικὴ καὶ Δυτικὴ Ἀσία, ποὺ ἔχουν ὄρη, ἐρήμους καὶ στέππας, ἔχουν ὀλιγώτερον πληθυσμόν. Ἡ Νότιος καὶ Ἀνατολικὴ Ἀσία, ποὺ ἔχουν εὐφορα ἐδάφη καὶ ὑγρὸν κλίμα, ἔχουν περισσότερον πληθυσμόν. Πυκνοκατωκημένοι χώροι εἶναι ἡ Κίνα καὶ αἱ Ἰνδία. Κάθε μία ἔχει ἀπὸ $\frac{1}{10}$ περίπου τοῦ πληθυσμοῦ.

Φυλαί. Οἱ Ἀσιᾶται ἀνήκουν εἰς τρεῖς φυλάς· κιτρίνην, μαύρην καὶ λευκὴν. Κίτρινοι εἶναι οἱ Κινέζοι, Ἰάπωνες, Κορεᾶται, Μογγόλοι, Θιβητιανοί, Τουρανοί, Τοῦρκοι, Βερμανοί, Ἀναμίται. Μαύροι εἶναι οἱ Μαλαῖοι τῶν Ἰνδικῶν νήσων καὶ τῆς Μαλαϊκῆς χερσονήσου. Λευκοὶ εἶναι οἱ Ἰνδοί, Πέρσαι, Ἀραβες, Σύριοι, Ἑβραῖοι, Ἀρμένιοι, Καυκάσιοι, Ρῶσοι. Περισσότεροι εἶναι οἱ κίτρινοι. Δι' αὐτὸ ἡ Ἀσία λέγεται ἡπειρος τῆς Κιτρίνης φυλῆς.

Θρησκείαι. Αἱ μεγαλύτεραι θρησκείαι ἐγεννήθησαν εἰς τὴν Ἀσίαν: Βουδδισμός, Βραχμανισμός, Ἰουδαϊσμός, Χριστιανισμός, Μωαμεθανισμός. Ἀπὸ τοὺς κατοίκους 50% εἶναι βουδδισταί, 30% βραχμανισταί, 10% χριστιανοί, 8% μωαμεθανοί.

Πολιτισμοί. Οἱ παλαιοὶ πολιτισμοὶ τῆς Μ. Ἀσίας, τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας ὠφέλησαν πολὺ τὸν κόσμον καὶ πρὸ παντὸς τὴν Εὐρώπην. Ἀπὸ τὴν Ἀσίαν μετεφέρθησαν εἰς τὴν Εὐρώπην τὰ σιτηρά, πολλὰ ὀπωροφόρα δένδρα, ἡ ἄμπελος, ὁ ἵππος, τὸ πρόβατον, ἡ γίδα, ἡ σηροτροφία.

II ΑΦΡΙΚΗ

Ἡ Ἀφρικὴ ἀπλώνεται πρὸς Ν τῆς Εὐρώπης καὶ ΝΔ τῆς Ἀσίας. Βρέχεται πρὸς Β ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν· πρὸς Δ ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν· πρὸς Α ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, τὸν κόλπον Ἀντεν καὶ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν· πρὸς

Ν ενώνεται ο Ἄτλαντικός ὠκεανὸς μετὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν.
Ἄπο τὴν Ἀσίαν χωρίζεται μετὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ.

Ἡ Ἀφρική διαιρεῖται εἰς Βόρειον, Δυτικὴν, Ἀνατολικὴν,
Ἰσημερινὴν καὶ Νότιον Ἀφρικὴν.

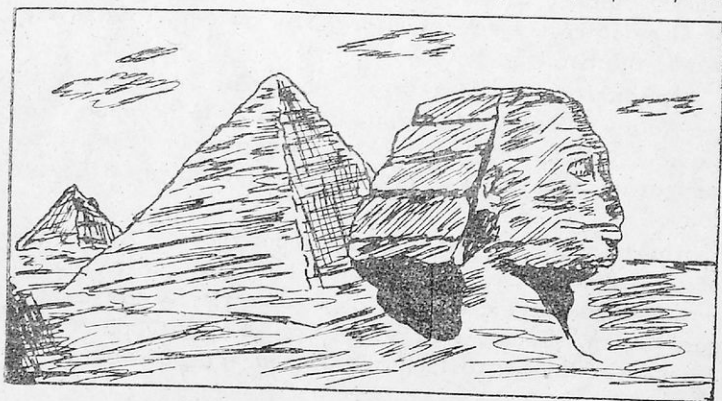
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α

ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

Χῶραι τῆς βορείου Ἀφρικῆς εἶναι ἡ Αἴγυπτος, ἡ Λιβύη καὶ αἱ χῶραι τοῦ Ἄτλαντος. Ἡ βόρειος Ἀφρική λέγεται καὶ Μεσόγειος Ἀφρική, ἐπειδὴ βρέχεται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες τὴν ὠνόμαζον Λιβύην.

1. Αἴγυπτος

Σύνορα. Κατέχει τὴν ΒΑ γωνίαν τῆς Ἀφρικῆς. Συνορεύει πρὸς Δ μετὴν Λιβύην· πρὸς Ν μετὸ Σουδάν· πρὸς Α μετὴν Παλαιστίνην. Ἡ χερσόνησος Σινᾶ ἀνήκει εἰς τὴν Αἴγυπον.

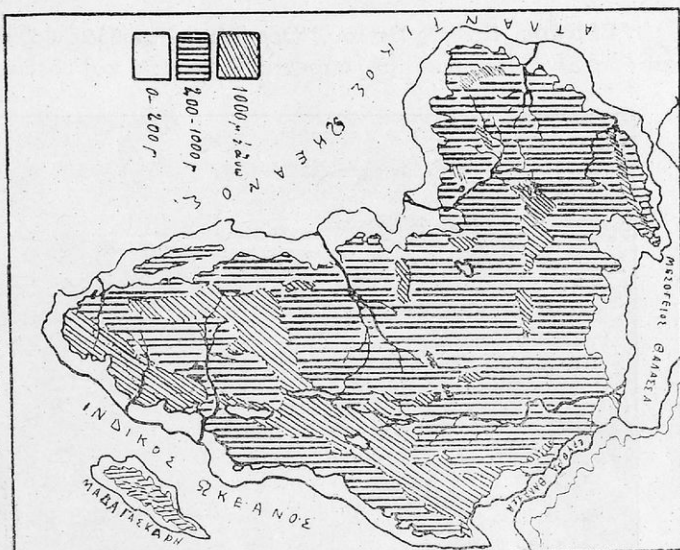
Σφιγὲς καὶ πυραμίδες τῆς Αἴγυπτου

Ἄπο τὴν Παλαιστίνην χωρίζεται μετὴν μίαν γραμμὴν μεταξὺ Μεσογείου θαλάσσης καὶ κόλπου Ἀκάμπα. Βρέχεται πρὸς Β ἀπὸ τὴν Μεσόγειον καὶ πρὸς Α ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν.

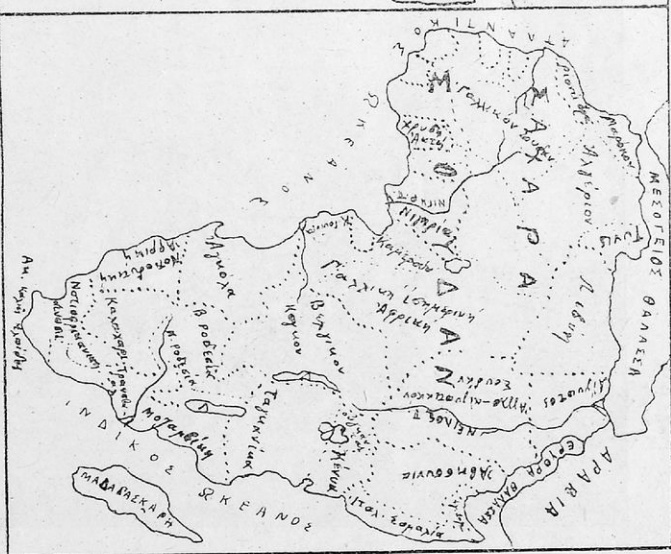
Ἐκτασις. 1 ἑκατ. τ. χλμ. Κατοικήσιμον ἔδαφος εἶναι μόνον 35.000 τ. χλμ.!

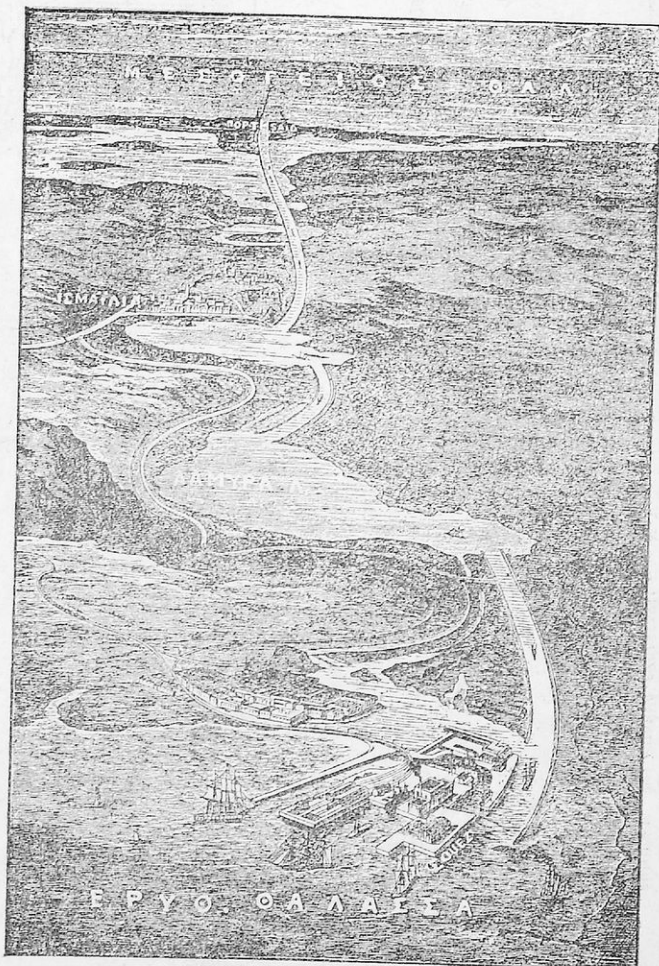
Γεωφυσικός χάρτης της Αφρικής

Πολιτικός χάρτης της Αφρικής

"Εδαφος. Κοιλιάς Νείλου. Όροσειραι Έρυθρας θαλάσσης
καί ὄρη Σινᾶ. Έρημοι με ὀάσεις. Άριστερά καί δεξιά τοῦ

Ἡ Διώρυξη τοῦ Σουέξ

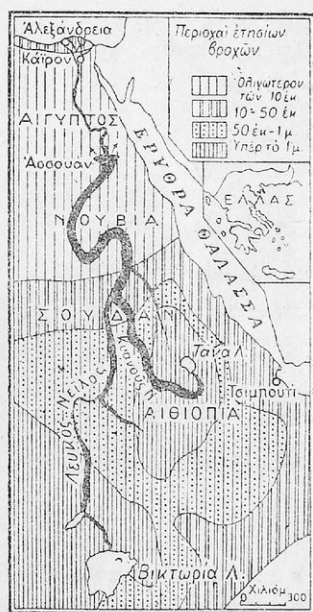
Συνδέει τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν μετὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Ἔχει υἱκὸς
160 χλμ. Τὰ πλοῖα τὴν διέρχονται εἰς 10—12 ὥρας. Εἶναι ἔργον τοῦ Γάλλου
Μηχανικοῦ Δεσέφ. Ἡ κατασκευὴ τῆς ἐκράτησε ἀπὸ τὸ 1859 — 1867.

Νείλου ύψώνονται, ώσάν τεΐχος, κοκκινωποί ή κίτρινοι βράχοι τών έρήμων.

Κλίμα. Εϋκρατον θερμόν καί ξηρόν. Θερμόν, διότι εύρίσκεται πλησιέστερα πρός τόν ίσημερινόν' ξηρόν, διότι δέν υπάρχουν ύψηλαί όροσειραί, δια νά συμπυκνώσουν τούς ύδρατμούς. Μόνον ή περιοχή του Δέλτα του Νείλου, που εύρίσκεται πλησίον εις τήν Μεσόγειον θάλασσαν, έχει κλίμα γλυκύ με άρκετάς βροχάς.

Ποταμοί. Νείλος. Είναι ό μακρύτερος ποταμός της

γής (μήκος 6.500 χλμ.). Από τούς δύο βραχιονάς του ό μακρύτερος πηγάζει από τας λίμνας της 'Ανατολικής 'Αφρικης' λέγεται λευκός Νείλος. 'Ο μικρότερος πηγάζει από τήν Αίθιοπίαν' λέγεται κυανός Νείλος. 'Ο Κυανός έχει πολλά νερά, όταν πίπτουν εις τήν Αίθιοπίαν από τόν 'Ιούλιον αϊ μεγάλαι βροχαί, που διαρκούν πολλάς εβδομάδας. 'Ο Νείλος τότε ύψώνεται μέχρι 7 μ. καί πλημμυρεί. Πρός τας έκβολάς του σχηματίζει μέγα καί εύφορώτατον δέλτα, ίσον με τήν Πελοπόννησον! 'Η Αίγυπτος είναι δώρον του Νείλου, έλεγον οί άρχαίοι. 'Εάν δέν ύπήρχεν ό Νείλος, όλόκληρος ή χώρα, λόγω της ξηρασίας, θά ήτο έρημος, όπως ή Σαχάρα. Με τας προσχώσεις του έσχημάτισε τήν κοιλάδα! Με τας πλημμύρας του από τόν 'Ιούλιον έως τόν 'Οκτώβριον λιπαίνει τά χαμηλά μέρη της κοιλάδος! Με τά άρδευτικά έργα ποτίζει τούς άγρούς!

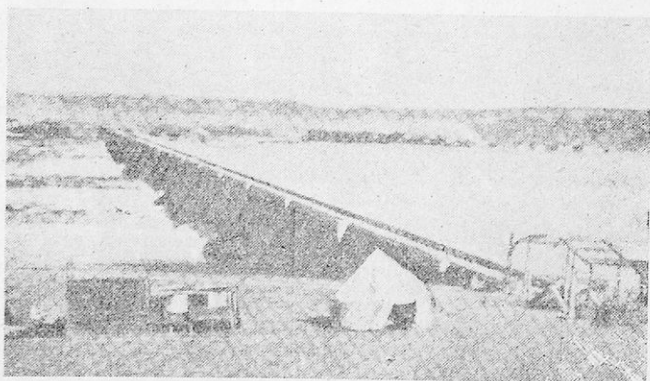

Ο Νείλος ποταμός καί αι περιόχαι τών έτησίων βροχών

Σημείωσις. Τά άρδευτικά έργα είναι μέγала ύδατοφράγματα με πολλάς διώρυγας. Τό μεγαλύτερον ύδατόφραγμα είναι τό ύδατόφραγμα «'Ασουάν». Έχει μήκος 2.000 μ. καί ύψος 35 μ. Τά ύδα-

τοφράγματα συγκρατούν τὸ νερό· αἱ διώρυγες τὸ διακλαδίζουν εἰς τὰς πεδιάδας καὶ γίνεται ἡ ἄρδευσις (πότισμα) τῶν ἀγρῶν. Ὅλα τὰ ἀρδευτικά εἶναι ἔργα τῶν Ἀγγλων.

Προϊόντα. Γεωργικά. Δημητριακά, κουκιά, μπιζέλια, φακές, κρεμμύδια, πεπόνια, λαχανικά, ζαχαροκάλαμον, βαμβάκι, ρύζι, φρούτα. Ἡ γῆ παράγει καρποὺς τρεῖς καὶ περισσοτέρας φορές τὸ χρόνο. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ πότισμα τῶν ἀγρῶν καὶ τὸ ξηρὸν κλίμα. Κτηνοτροφικά. Ἀνεπτυγμένη ὄρνιθοτροφία. Περιορισμένη κτηνοτροφία, ἐλλεῖπει λειβαδιῶν. Μόνον διὰ τὰς γεωργικὰς ἐργασίας καὶ τὰς μεταφορὰς τρέφονται ὄνοι, κάμηλοι, βούβαλοι, βώδια. Ὀρυκτά. Ἄλας, νάτριον, χρυσός, μάρμαρα, μόλυβδος. Βιομηχα-

Ἡ ὕδατοφράκτης τοῦ Ἀσσοῦν

νικά. Ἐπεξεργασία βάμβακος, κατασκευὴ ζαχάρως ἀπὸ τὸ ζαχαροκάλαμον, κατασκευὴ σιγαρέττων.

Συγκοινωνία. Σιδηρόδρομοι Ἀλεξανδρείας — Νουβίας. Ποταμόπλοια. Αὐτοκινητόδρομοι. Καραβάνια.

Ἐμπόριον. Ἡ Ἑλλάς εἰσάγει ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον ρύζι, βαμβακόσπορον, πατάτες, σησάμι, πρῶιμα λαχανικά, δέρματα· ἐξάγει εἰς τὴν Αἴγυπτον σταφύλια, ἀμύγδαλα, κονιάκ, μαστίχα, λιπάσματα, σαποῦνι. Ἡ Αἴγυπτος ἐξάγει ἀκόμη βαμβάκι καὶ αὐγά καὶ εἰσάγει ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν καπνὰ διὰ τὴν βιομηχανίαν της.

Πληθυσμός. 16 εκατ. "Ολοι σχεδόν κατοικούν εις την κοιλάδα και τὸ δέλτα τοῦ Νείλου (400 κατ. κατὰ τ. χλμ. !). Τὰ 3/4 τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι οἱ ἐντόπιοι φελλάχοι (γεωργοί). Οἱ ὑπόλοιποι κάτοικοι εἶναι Ἄραβες καὶ Εὐρωπαῖοι. Ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους 100.000 εἶναι Ἕλληνες καὶ 300.000 Γάλλοι, Ἄγγλοι, Ἰταλοὶ κλπ.

Σημείωσις. Οἱ φελλάχοι εἶναι μελαψοὶ Οἱ περισσότεροι κατοικούν εις τὰ χωρία. Ζοῦν εις πτωχὰς καλύβας, πού τὰς κατασκευάζουν ἀπὸ λάσπην τοῦ Νείλου.

Οἱ Ἕλληνες ζοῦν εις μεγάλας καὶ μικρὰς πόλεις. Ἀσχολοῦνται μὲ τὰς τέχνας, τὰς ἐπιστήμας, τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον κλπ. Αἱ μεγαλύτεραι Ἑλληνικαὶ κοινότητες εἶναι εἰς τὸ Κάϊρον καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Ἐχουν ἑλληνικὰς ἐκκλησίας, ἑλληνικὰ σχολεῖα, σωματεῖα, νοσοκομεία. Πολλοὶ Ἕλληνες τῆς Αἰγύπτου ἔγιναν Ἐθνικοὶ ἐργεταί. Στουρνάρας, Μπενάκης, Τσοῖτσας. Οἱ Ἕλληνες τῆς Αἰγύπτου συνετέλεσαν πολὺ εἰς τὴν πρόοδον τῆς χώρας.

Θρησκεία. Ἄραβες καὶ φελλάχοι εἶναι μωαμεθανοί. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς φελλάχους τῶν πόλεων εἶναι χριστιανοὶ μονοφυσιταὶ καὶ λέγονται Κόπται.

Πολίτευμα. Ἀνεξάρτητον Βασίλειον. Πρὶν ἦτο ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας.

Πόλεις. Κάϊρον (1 ἐκ.), πρωτεύουσα ἐμπορικὸν κέντρον. Ἐντύπωσιν κάμνουν τὰ 400 τζαμιά καὶ οἱ πολυάριθμοι μιναρέδες, πού ἐξέχουν ἀπὸ τὰς ἐπιπέδους στέγας τῶν σπιτιῶν. Πρὸς Δ. τοῦ Καΐρου εὐρίσκονται αἱ μεγάλαι πυραμίδες, πού εἶναι οἱ τάφοι τῶν Φαραῶ, καὶ ἡ Σφίγξ. Ἡ Σφίγξ εἶναι λέων μὲ κεφαλὴν ἀνδρός. Σφίγξ ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος, πού ἀποκρύπτει τὴν σκέψιν του. Ἡ πυραμὶς τοῦ «Χέοπος» εἶναι ἡ μεγαλυτέρα. Ἐχει ὕψος 146 μ. Ἀλεξάνδρεια (600 χ.), ὁ μεγαλύτερος λιμὴν τῆς Αἰγύπτου. Εἶναι κτίσμα τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Παλαιότερα εἶχε περίφημον βιβλιοθήκην. Εἶναι ἔδρα Ἑλληνος Πατριάρχου. Πόρτσάϊντ καὶ Σουέζ, λιμένες εἰς τὴν εἴσοδον καὶ ἔξοδον τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ. Δαμιέττη καὶ Ροζέττη εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νείλου.

Ἱστορία. Ἡ Αἴγυπτος εἰς τὴν ἀρχαιότητα εἶχε μὲγάλον πολιτισμόν. Αἱ πυραμίδες, ἡ σφίγξ καὶ οἱ πελώριοι ναοὶ εἶναι δείγματα τοῦ πολιτισμοῦ ἐκείνου. Τὴν Αἴγυπτον ἐπεσεκέθησαν ὁ Σόλων, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Μενέλαος. Ὁ

τελευταῖος ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὴν Τροίαν. Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔφερον καὶ ἐπώλησαν οἱ Ἰσραηλῖται ἔμποροι τὸν Ἰωσῆφ.

2. Λιβύη

Σύνορα. Ἀπλώνεται μεταξύ Αἰγύπτου, Τύνιδος, Σαχάρας. Πρὸς Β. βρέχεται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Διαίρεται εἰς τὴν Τριπολίτιδα καὶ τὴν Κυρηναϊκὴν.

Σημείωσις. Τριπολίτις ὠνομάσθη ἀπὸ τὰς τρεῖς πόλεις, ποὺ εἶχον ἰδρύσει οἱ Φοίνικες εἰς τὰ παλαιὰ χρόνια.

Ἡ Κυρηναϊκὴ παλαιότερα ἦτο ἑλληνικὴ ἀποικία. Ἡ σπουδαιότερα πόλις τότε ἦτο ἡ Κυρήνη. Ἀπὸ τὴν Κυρήνην ὠνομάσθη ὀλόκληρος ἡ περιοχὴ Κυρηναϊκὴ.

Ἔκτασις. 1.600.000 τ. χλμ. 900.000 τ. χλμ. ἡ Τριπολίτις καὶ 700.000 τ. χλμ. ἡ Κυρηναϊκὴ.

Ἔδαφος. Ἡ Τριπολίτις εἶναι χώρα χαμηλὴ, γεμάτη ἀπὸ ἐρήμους. Ἡ Κυρηναϊκὴ χερσόνησος εἶναι ὄροπέδιον. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ ἐρημικὴ περιοχὴ Φεζάν ἔχει πολλὰς ὀάσεις.

Κλίμα - Ποταμοί. Τὰ παράλια ἔχουν κλίμα μεσογειακόν, τὸ ἐσωτερικὸν κλίμα ἐρήμου. Ἡ Τριπολίτις εἶναι ἄνυδρος. Ἡ Κυρηναϊκὴ, ἐπειδὴ εἶναι ὄροπέδιον, δέχεται περισσοτέρας βροχάς. Ποταμοί, λόγῳ τῆς ξηρασίας, δὲν ὑπάρχουν.

Προϊόντα—Γεωργικά. Καλλιεργήσιμοι περιοχαὶ εἶναι τὰ παράλια καὶ αἱ ὀάσεις. Παράγονται σιτηρά, ἔσπεριδοειδῆ, χουρμάδες, λάδι. Κτηνοτροφικά. Νομαδικὴ κτηνοτροφία. Ἄλιεῖα. Εἰς τὰ παράλια ὑπάρχουν ἄφθονοι σπόγγοι. Τοὺς ἀλιεῦν Ἕλληνες σπογγαλιεῖς, πρὸς παντὸς Δωδεκανήσιοι.

Συγκοινωνία. Καραβάνια. Οἱ Ἰταλοὶ διὰ λόγους στρατιωτικῶς εἶχον κατασκευάσει δρόμους μέχρι τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Σουδάν.

Πληθυσμὸς. 1 ἑκατ. περίπου. Τριπολίτις 550.000. Κυρηναϊκὴ 500.000. Κάτοικοι Βέρβεροὶ καὶ Ἄραβες Μωαμεθανοί. Οἱ Ἄραβες ζοῦν εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ὡς νομάδες κτηνοτρόφοι.

Πολίτευμα. Ἡ Λιβύη ἀπὸ τὸ 1911 μέχρι τοῦ δευτέρου

παγκοσμίου πολέμου ἦτο κτῆσις Ἰταλική. Σήμερον κατέχεται ἀπὸ τοὺς συμμάχους. Ἡ τύχη της δὲν ἐκρίθη ἀκόμη.

Πόλεις. Τρίπολις, πρωτεύουσα Τριπολίτιδος. Εἶναι ἀρχὴ τῶν караβανίων διὰ τὴν Σαχάραν καὶ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικῆς. Βεγγάζη, πρωτεύουσα Κυρηναϊκῆς.

3. Χῶραι τοῦ "Ἀτλαντος (Μπαρμαριά)

Χῶραι τοῦ "Ἀτλαντος εἶναι ἡ Τύνις, τὸ Ἀλγέριον καὶ τὸ Μαρόκον.

Σύνορα. Πρὸς Β βρέχονται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Πλησιάζουν εἰς τὴν Εὐρώπην εἰς δύο σημεία. Ἡ Τύνις πλησιάζει πρὸς τὴν Σικελίαν. Τὸ Μαρόκον χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν μὲ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ. Ἡ Δυτικὴ πλευρὰ τοῦ Μαρόκου βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν. Πρὸς Ν συνορεύουν μὲ τὴν Σαχάραν καὶ πρὸς Α μὲ τὴν Λιβύην.

Ἔκτασις. Περίπου 2 1)2 ἑκατ. τ. χλμ. Τύνις 125 000 τ. χλμ. Ἀλγέριον 2 ἑκατ. τ. χλμ. καὶ Μαρόκον 430.000 τ. χλμ.

Ἔδαφος. Παραλιακαὶ πεδιάδες. Ὀροσειραὶ τοῦ "Ἀτλαντος (4500 μ. ὕψ. εἰς τὸ Μαρόκον). Κοιλιάδες καὶ Ὀροπέδια μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν. Ἐρημος χώρα μὲ ὀάσεις πρὸς Ν. τοῦ "Ἀτλαντος.

Κλίμα. Μεσογειακὸν εἰς τὰ παράλια. Δάση εἰς τὰς πλευρὰς τοῦ "Ἀτλαντος πρὸς τὴν θάλασσαν. Στέππαι καὶ ἔρημοι εἰς τὰς κοιλάδας καὶ ὄροπέδια. Εἰς τὰς στέππας φυτρώνει ὁ θάμνος χάλφα.

Ποταμοὶ—Λίμναι. Ποταμοὶ πολλοὶ καὶ μικροὶ εἰς τὴν παραλιακὴν πλευράν. Ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ἐσχηματίσθησαν αἱ παραλιακαὶ πεδιάδες. Τὰ μέρη τῶν ἐρήμων ἔχουν μόνον οὐάδι (ξεροπόταμα). Εἰς τὰ ὄροπέδια ὑπάρχουν λίμναι ἄλμυραί.

Προϊόντα. Γεωργικά. Καλλιεργήσιμοι περιοχαὶ εἶναι αἱ πεδιάδες καὶ ὀάσεις. Πρὸς Ν. τοῦ "Ἀτλαντος αὐξάνουν τὰ καλλιεργήσιμα ἐδάφη μὲ ἀρτεσιανὰ φρέατα καὶ ὕδατοφράκτας. Παράγονται δημητριακά, ὄσπρια, καπνός, φρούτα, ἐσπεριδοειδῆ, λαχανικά, λάδι, κρασί, χουρμάδες. Κτηνοτροφικά. Νομαδικὴ κτηνοτροφία αἰγοπροβάτων καὶ κα-

μήλων εις τὰς στέππας. Ὀρυκτά. Σίδηρος, μόλυβδος, ψευδάργυρος, χαλκός, πετρέλαιον, φωσφορικά ἄλατα (λιπάσματα). Δασικά. Ξυλεία, φελλός, δεψικαὶ ὕλαι, χάλφα. Δεψικαὶ λέγονται αἱ ὕλαι, μὲ τὰς ὁποίας κατεργάζονται τὰ δέρματα. Ὁ χάλφα χρησιμεύει εἰς τὴν πλεκτικὴν καὶ τὴν χαρτοποιίαν. Ἀλιεῖα. Σπόγγοι, κοράλλια καὶ σαρδέλλαι εἰς τὰ παράλια τῆς Τύνιδος. Βιομηχανικά. Δέρματα, χαλιά, ὑφάσματα.

Συγκοινωνία. Σιδηρόδρομοι. Αὐτοκινητόδρομοι. Πλοῖα. Καραβάνια.

Ἐμπόριον. Ἐξάγονται κυρίως κρασί, λάδι, πρώιμα λαχανικά, χάλβα, δέρματα.

Πληθυσμός. Περίπου 14 ἑκατ. Τύνις 2 1/2 ἑκατ. Ἀλγέριον 6 ἑκατ. καὶ Μαρόκον 5 1/2 ἑκατ. Οἱ κάτοικοι εἶναι Βερβεροὶ, Ἀραβες, Μαῦροὶ καὶ Εὐρωπαῖοι.

Οἱ Βερβεροὶ εἶναι ἀρχαῖος χαμητικὸς λαός. Ζοῦν εἰς τὰς στέππας καὶ τὰς ὄασεις καὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν νομαδικὴν κτηνοτροφίαν. Ἀπὸ τὸ ὄνομα τῶν κατοίκων ὠνομάσθη καὶ ἡ χώρα τοῦ Ἀτλαντος Βερβερία—Μπαρπαριά.

Οἱ Ἀραβες εἶναι ὑπολείμματα τῶν Ἀράβων, ποὺ εἶχον ἐξαπλωθῆ τὸν 7ον αἰῶνα εἰς τὴν βόρειον Ἀφρικὴν. Ἀσχολοῦνται μὲ τὴν νομαδικὴν κτηνοτροφίαν. Οἱ Μαῦροὶ εἶναι μιγάδες Ἰσπανῶν, Τούρκων καὶ Εὐρωπαϊῶν. Ζοῦν εἰς τὰς πόλεις καὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ ἔμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν. Οἱ Εὐρωπαῖοι εἶναι κυρίως Γάλλοι (800.000). Οἱ σιδηρόδρομοι, αὐτοκινητόδρομοι, ἀρδευτικὰ ἔργα κλπ., εἶναι ἔργα ἰδικὰ τῶν.

Πολίτευμα—Πόλεις. Τύνις. Ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. Ὁ ἐντόπιος ἡγεμὼν λέγεται Βέης. Πρωτεύουσα ἡ Τύνις (200.000), πόλις ἐμπορικὴ. Πλησίον τῆς ὑπάρχουν τὰ ἐρεῖπια τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνας. Μπιζέρτα, πολεμικὸς λιμὴν. Ἀλγέριον. Ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. Πρωτεύουσα τὸ Ἀλγέριον (200 χ.), πόλις παράλιος, κέντρον ἐξαγωγῆς. Ὁράν (160 χ.), πόλις ἐξαγωγῆς προϊόντων. Κωνσταντίνη, κέντρον συγκοινωνιῶν εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Μαρόκον. Ἐνα τμῆμα πρὸς τὸ Γιβραλτάρ ἀνήκει εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ

λέγεται Ἰσπανικὸν Μαρρόκον. Ἡ πόλις Ταγγέρη μὲ τὰ περίχωρα ἀποτελεῖ διεθνή λιμένα. Τὸ ὑπόλοιπον Μαρρόκον εἶναι Γαλλικόν. Ὁ ἐντόπιος ἡγεμῶν λέγεται Σουλτάνος. Πρωτεύουσα Φέζ (100 χ.), πόλις ἱερὰ μὲ 300 τζαμιά. Περὶ φημα εἶναι τὰ φέσια καὶ τὰ ἀγγειοπλαστικά της ἀντικείμενα. Μαρρόκον (200 χ.). Καζαμπλάνκα (150 χ.), σπουδαῖος λιμὴν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β

ΔΥΤΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

Χῶραι τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς εἶναι ἡ Σαχάρα καὶ τὸ Σουδάν

1. Σαχάρα

Σύνορα. Ἀρχίζει ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν καὶ τελειώνει εἰς τὸν Νεῖλον ποταμόν. Πρὸς Β συνορεύει μὲ τὴν βόρειον Ἀφρικὴν καὶ πρὸς Ν μὲ τὸ Σουδάν.

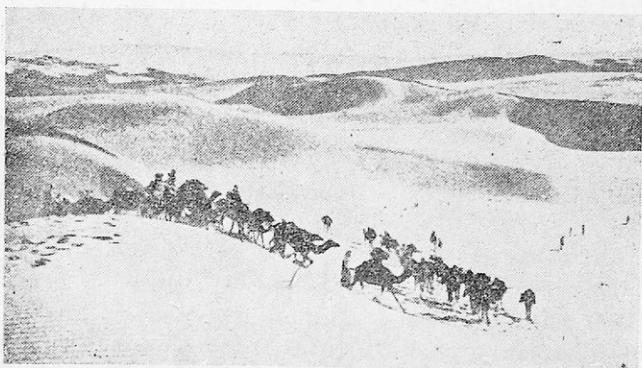
Ἔκτασις. Ἡ Σαχάρα εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἔρημος τῆς γῆς ἴση σχεδὸν μὲ τὴν Εὐρώπην· 8 ἑκατ. τ. χλμ.

Ἔδαφος. Ὁροπέδιον ἀμμῶδες ἢ χαλικῶδες, ὕψηλόν 500 — 600 μ. Διακόπτεται ἀπὸ ὕψηλās ὄροσειράς μὲ ἐσβεσμένα ἠφαίστεια καὶ ἀπὸ λεκανοπέδια χαμηλότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Κλίμα—Βλάστησις. Κλίμα ἠπειρωτικόν. Βροχαὶ σπάνιαι καὶ τυχαῖαι. Οἱ ὑγροὶ ἄνεμοι τοῦ Ἀτλαντικοῦ δὲν φέρουν βροχάς, διότι ὑγροποιοῦνται πλησίον τῆς ἀκτῆς ἀπὸ τὸ ψυχρὸν θαλάσσιον ρεῦμα καὶ πίπτουν αἱ βροχαὶ εἰς τὴν θάλασσαν. Τὰ ὀλίγα νέφη, ποὺ φθάνουν εἰς τὴν ξηρὰν, διαλύονται ἀπὸ τὸ θερμὸν ἔδαφος. Ἡ ζέστη τὴν ἡμέραν εἶναι ἀνυπόφορος, διότι ἐν ὑπάρχον ὕδατιμοὶ νὰ ἀπορροφήσουν μέρος ἀπὸ τὴν θερμότητα τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων. Τὴν νύκτα πάλιν ἀνυπόφορον εἶναι τὸ κρύο, διότι τὸ ἔδαφος εἶναι εὐθερμαγωγὸν σῶμα κοὶ ἀκτινοβολεῖ τὴν θερμότητα εἰς τὴν ἀνέφελον ἀτμόσφαιραν. Τὸν χειμῶνα οἱ παγετοὶ δὲν εἶναι σπάνιοι. Ἀπὸ τὴν ἀπότομον μεταβολὴν τῆς θερμοκρασίας σχίζονται οἱ βράχοι καὶ σκεπάζονται μεγάλαι ἐκτάσεις ἀπὸ μυτερὰ χαλίκια. Εἰς μερικά μέρη τρίβονται τὰ χαλίκια ἀπὸ τὸν ἄνεμον καὶ σχημα

τίζονται κιτρινωποί λόφοι από άμμον, πού λέγονται *θίνες*. Κάποτε ή άνομβρία διαρκεί πολλά έτη! "Όταν όμως βρέξη, βρέχει άφθονα και όρμητικά. Το έδαφος τότε πρασινίζει από χόρτα! Είς τά όρη, πού δέχονται όλίγας βροχάς, υπάρχουν στέππαι. Είς τά χαμηλά μέρη, όπου βγαίνει νερό από την γην, υπάρχουν όάσεις με φοίνικας και σιταγρούς. Η έρημική ζώνη της Άσίας είναι ή συνέχεια της Σαχάρας.

Προϊόντα.— Γεωργικά. Είς τας όάσεις καλλιεργούνται σιτηρά, λίνον, φοίνικες. Κτηνοτροφικά. Νομαδική κτηνοτροφία καμήλων, ίππων, προβάτων εις τά στεππώδη μέρη.

Καραβάνιον εις την Σαχίραν

Φοίνιξ. Ο άνθρωπος της όάσεως εύρισκε εις τόν φοίνικα (χουρμαδιάν) χίλια δυό καλά. Κάθεται εις τόν ίσκιον του. Τρώγει τούς καρπούς του. Παίρνει ξύλα διά την φωτιάν και διά την κατασκευήν της κατοικίας του. Με τά φύλλα του κατασκευάζει την καλύβην του ή κατασκευάζει φράκτην. Με τά φυλλάρια πλέκει πίλους, σάνδαλα, καλάθια, ψάθες. Με τας ίνας του κατασκευάζει σχοινιά, σάκκους κλπ. Από την κορυφήν του κορμού του παίρνει με έντομές ένα ζαχαρώδη χυμόν, πού πίνεται νωπός ή γίνεται οίνοπνευματώδες ποτόν. Οι άκρινοί όφθαλμοί του χρησιμοποιούνται, ως λαχανικά.

Πληθυσμός. 1 1/2 έκ.ατ. Μόνιμοι κάτοικοι μόνον εις τας όάσεις υπάρχουν. Είναι Βέρβεροι. Άλλαι φυλαί ζούν, ως νομάδες εις τας στέππας.

Πόλεις. Τιμβουκτοθ, κέντρον έμπορικόν εις τά σύνορα μεταξύ Σαχάρας και Σουδάν.

Πολίτευμα. Ἡ Σαχάρα ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. Μόνον ἓνα μικρὸν τμήμα ἀνήκει εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἀνήκουν καὶ αἱ Κανάριοι νῆσοι.

Συγκοινωνία. Καραβάνια. Τὸ ταξειδί εἰς τὴν ἔρημον εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνον. Ληστροικὰ καραβάνια ληστεύουν τοὺς ἐμπόρους. Ὁ τρομερὸς ἄνεμος Σιμουὺν σηκώνει τὴν ἄμμον εἰς τὸν ἀέρα καὶ σκοτεινιάζει ὁ οὐρανός! Οἱ θῖνες μεταφέρονται ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος εἰς τὸ ἄλλο! Κάτω ἀπὸ τοὺς θῖνας ἔχουν ταφῆ πολλὰ καραβάνια! Τὸ ταξειδί ἀπὸ τὴν Τρίπολιν μέχρι τὸ Τιμβουκτοῦ διαρκεῖ τρεῖς μῆνας! Οἱ Γάλλοι σχεδιάζουν νὰ ἐνώσουν τὸ Τιμβουκτοῦ μετὰ τὸ Ἀλγέριον μετὰ σιδηροδρομικὴν γραμμὴν. Παλαιότερα διέσχίζον τὴν ἔρημον περισσότερα καραβάνια, διότι τότε μετεφέροντο ὅλα τὰ προϊόντα τοῦ Σουδάν διὰ τῆς ἐρήμου εἰς τοὺς λιμένας τῆς Μεσογείου. Σήμερον μεταφέρονται ἀπὸ τοὺς Γάλλους διὰ θαλάσσης.

Νουβία. Ἡ Νουβία εἶναι χώρα ἐρημικὴ πρὸς Ἀ τῆς Σαχάρας καὶ Ν τῆς Αἰγύπτου. Διασχίζεται ἀπὸ τὸν Νεῖλον. Ἀνήκει εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Ἀγγλίαν.

2. Σουδάν

Σύνορα. Ἀπλώνεται πρὸς Ν τῆς Σαχάρας. Ἀρχίζει ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν καὶ τελειώνει εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ τὴν Ἀβησσυνίαν. Πρὸς Ν φθάνει ἕως τὸν Κόλπον τῆς Γουϊνέας καὶ τὴν κοιλάδα τοῦ Κόγγου ποταμοῦ.

Ἔκτασις. 8½ ἑκατ. τ. χλμ. ἴση σχεδὸν μετὰ τὴν Εὐρώπην.

Ἔδαφος. Ἀπέραντον ὀροπέδιον. Διακόπτεται ἀπὸ ὀλίγα ὄρη καὶ βαθύπεδα. Παράλια καὶ πεδιάδες.

Κλίμα—Βλάστησις. Κλίμα τροπικόν. Αἱ βροχαὶ αὐξάνουν ἀπὸ Β πρὸς Ν. Τὰ βόρεια μέρη σκεπάζονται ἀπὸ χλοερὰς στέππας· τὰ νοτιώτερα ἀπὸ Σαβάννας· τὰ πλησιέστερα πρὸς τὸν Ἰσημερινὸν καὶ πρὸ παντὸς ἡ ἄνω Γουϊνέα ἀπὸ δάση τροπικά. Αἱ Σαβάνναι κατέχουν τὰ 2/3 τῆς ἐπιφανείας.

Ποταμοὶ—Λίμναι. Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς εἶναι ὁ Νιγηρ. Ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς Γουϊνέας μετὰ δέλτα. Μικρότεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ Σενεγάλης, Γαμβίας κ. ἄ. Αἱ παραλιακαὶ πεδιάδες ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ τὰς προσχώσεις των. Τὸ

Ἀγγλοαιγυπτιακὸν Σουδάν διασχίζεται ἀπὸ τὸν Νεῖλον. Τὸ μεγαλύτερον βαθύπεδον κατέχει ἡ Λίμνη Τ σ ἄ δ α. Εἰς αὐτὴν χύνονται πολλοὶ ποταμοί.

Ζῶα. Αἱ στέππαι καὶ αἱ σαβάνναι εἶναι γεμᾶται ἀπὸ ζῶα ἄγρια, φυτοφάγα καὶ σαρκοφάγα: Ζέρβαι, ἀντιλόπαι, βούβαλοι, ἐλέφαντες, καμηλοπαρδάλεις, λεοπαρδάλεις, στρουθοκάμηλοι, λέοντες, ὕιαι. Οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ λίμναι ἔχουν κροκοδείλους, ἵπποποτάμους, πελεκάνους, πελαργούς. Αἱ χαμηλαὶ καὶ ὕγραὶ περιοχαὶ ὑποφέρουν ἀπὸ τὴν μύγαν τ σ ε τ σ έ. Βασανίζει μὲ τὰ τιμιπῆματα τὰ ζῶα καὶ φέρνει εἰς τὸν ἄνθρωπον μιᾶ φοβερὴ ἀρρώστεια, ποὺ λέγεται ἀ ρ ρ ῶ σ τ ε ι α τοῦ ὕπνου.

Προϊόντα. Γ ε ω ρ γ ι κ ἄ. Πατάτες, ἀράπικα φιστίκια, ἀραβόσιτος, βαμβάκι, κεχρί, κακάο. Διὰ λίπασμα χρησιμοποιοῦν τὴν στάκτην τῶν χόρτων, ποὺ καίουν εἰς τὰς σαβάννας. Τὸ κεχρὶ χρησιμεύει ὡς κυρία τροφή τῶν Νέγρων.

Πληθυσμός. 50 ἑκατ. Οἱ περισσότεροὶ εἶναι Νέγροι τοῦ Σουδάν ἢ Σ ο υ δ α ν ο ἰ. Οἱ Σουδανοὶ μαῦροὶ εἶναι περισσότερο πολιτισμένοι ἀπὸ τοὺς μαύρους τῶν ἄλλων φυλῶν. Σουδάν σημαίνει χώρα τῶν Μαύρων. Εἶναι γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι. Εἰς τὸ Σουδάν ζοῦν καὶ 30 χιλ. λευκοί. Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι καὶ 500 Ἑλληνες. Οἱ λευκοὶ λαμβάνουν πολλὰς προφυλάξεις διὰ τὴν ὑγιάν των.

Θρησκεία. Οἱ Σουδανοὶ εἶναι μωαμεθανοί· οἱ ἄλλοι εἰδωλολάτραι.

Πολίτευμα. Τὸ Σουδάν ἀνήκει εἰς διάφορα Εὐρωπαϊκὰ κράτη. Μόνον ἡ Λ ι β ε ρ ι α εἶναι ἀνεξάρτητον κράτος.

α) Γαλλικαὶ Ἀποικίαι

Χῶραι. Σενεγάλη, Μαυριτανία, Γαλλικὸν Σουδάν, Γαλλικὴ Γουϊνέα, Ἀκτὴ ἐλεφαντοστοῦ, Τόγκο, Δαχομένη, Κεντρικὸν Σουδάν.

Ἔκτασις. 4.700.000 τ. χλμ. **Πληθυσμός** 15 1/2 ἑκατ. **Προϊόντα.** Ἀράπικα φιστίκια, κακάο, φοινικέλαιον, καουτσούκ, βαμβάκι, κριθή, μπανάνες, δέρματα. **Πόλεις.** Ν τ α

κάρ, πρωτεύουσα· λιμνή εξαγωγικός· σταθμός άνθρακείσεως τών πλοίων τής γραμμής Εύρώπης—Νοτίου Ἀμερικῆς.

β) Ἀγγλικαί Ἀποικίαι

Χῶραι. Γαμβία, Σιέρρα Λεόνε, Χρυσή Ἀκτή, Νιγηρία.

Ἔκτασις. 1.200.000 τ. χλμ. Πληθυσμός 25 ἑκατομ.

Προϊόντα. Ἀράπικα φιστίκια, χουρμάδες, κακάο, φοινικέλαιον, καουτσούκ, χρυσός, κασσίτερος, ξυλεία. Πόλεις Λάγος (100 χιλ.), ἑξαγωγικός λιμνή.

γ) Πορτογαλικά Ἀποικία

Χῶραι Πορτογαλική Γουϊνέα, Νῆσοι Πρασίνου Ἀκρωτηρίου. Πληθυσμός 500 χιλ. Προϊόντα. Ἀράπικα φιστίκια καουτσούκ.

δ) Λιβερία

Ἡ Λιβερία εἶναι ἀνεξάρτητος δημοκρατία. Ἰδρύθη ἀπό τοὺς Ἀμερικανούς τὸν π. αἰῶνα. Ἔκτασις 100.000 τ. χλμ. Πληθυσμός 2 ἑκατ. Προϊόντα. Καουτσούκ, φοινικέλαιον. Πόλεις. Μαυροβία.

ε) Ἀγγλο—Αἰγυπτιακὸν Σουδάν

Ἔκτασις. 2.600.000 τ. χλμ. Πληθυσμός 6 ἑκατομ. Προϊόντα Βαμβάκι, χουρμάδες, καουτσούκ, φοινικέλαιον. Πόλεις. Χαρτούμ. Συγκοινωνία. Σιδηρόδρομοι πρὸς Α. τοῦ Νείλου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

Χῶραι τής Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς εἶναι ἡ Αἰθιοπία ἢ Ἀβησσυνία, ἡ Σομαλία, ἡ Ἐρυθραία.

1. Αἰθιοπία ἢ Ἀβησσυνία

Σύνορα. Ἀπλώνεται πρὸς Α. τοῦ Ἀγγλο—Αἰγυπτιακοῦ

της Ἀγγλικῆς ἢ Μπερμπέρα. Τὸ Τσιμπουτί εἶναι ἐπί-
νειον τῆς Ἀβησσυνίας.

3. Ἐρυθραία

Πρὶν ἀπὸ τὸν δεύτερον Παγκόσμιον πόλεμον ἦτο Ἰταλικὴ ἀποικία. Σήμερον εὐρίσκεται ὑπὸ Ἀγγλοαμερικανικὴν κατοχὴν. Ἀπλώνεται κατὰ μῆκος τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Ἐχει ἕκτασιν 120.000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 400.000. Τὸ Κλίμα εἶναι θερμὸν καὶ ξηρὸν. Μὲ τὰ πηγάδια, ποῦ ἀνοιξαν οἱ Ἰταλοί, ἔγιναν ἀρκεταὶ ἐκτάσεις καλλιεργήσιμοι. Σπουδαιότερα προϊόντα εἶναι βαμβάκι, σιτηρὰ, λαχανικὰ καὶ κτηνοτροφικά. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Ἀσμάρα. Εἶναι πόλις παραθερισμοῦ τῶν Εὐρωπαίων τοῦ Σουδάν (ὕψομ. 2250 μ.). Ἐπίνειον τῆς Ἀσμάρας εἶναι ἡ Μασσάβα. Οἱ Ἰταλοὶ κατεσκεύασαν δρόμους καὶ σιδηροδρομικὴν γραμμὴν μῆκους 250 χλμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ

ἸΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΦΡΙΚΗ

Χῶραι τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς εἶναι αἱ χῶραι τῆς περιοχῆς τῶν Μεγάλων Λιμνῶν, τὸ Βελγικὸν Κόγγον, ἡ Γαλλικὴ Ἰσημερινὴ Ἀφρικὴ. Ἀπλώνονται ἐκατέρωθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ.

1. Χῶραι τῆς περιοχῆς τῶν μεγάλων λιμνῶν

Χῶραι τῆς περιοχῆς τῶν μεγάλων λιμνῶν εἶναι ἡ Κένυα, Οὐγκάντα, Ταγκανίκα καὶ αἱ νῆσοι Ζανζιβάρη. Ἐχουν ἕκτασιν 1.800.000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 13 ἑκατ. Ἀνήκουν ὅλοι εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Ἔδαφος. Ὑψηλὸν ὄροπέδιον μὲ ὄρη ὕψηλά. Τὸ ὕψηλότερον ὄρος τῆς Ἀφρικῆς εἶναι τὸ ὄρος Καλιμάντζαρον (6.010 μ.). Αἱ κορυφαὶ του εἶναι πάντοτε χιονοσκεπεῖς! Πολλὰ ὄρη εἶναι ἠφαίστεια ἐνεργὰ καὶ ἐσβεσμένα. Μεταξὺ τῶν ὄρέων σχηματίζονται κοιλάδες καὶ λίμναι. Αἱ μεγαλύτεραι λίμναι εἶναι ἡ Βικτωρία, ἡ Ταγκανίκα, ἡ Νυάσσα, ἡ Ροδόλφου, ἡ Ἐδουάρδου, Κίβου. Ἡ Βικτωρία ἔχει ἕκτασιν διπλασίαν τῆς Μακεδονίας.

Κλίμα. Εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη ἰσημερινόν, εἰς τὰ ὄρεινά εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν. Βροχαὶ ἄφθοναι.

Ποταμοί. Ἡ περιοχὴ τῶν μεγάλων λιμνῶν εἶναι τὸ μεγαλύτερον ὕδραγωγεῖον τῆς Ἀφρικῆς. Τὰ νερά φθάνουν μὲ τὸν Νεῖλον εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, μὲ τὸν Κόγγον εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, μὲ τὸν Ζαμβέζην καὶ ἄλλους μικροτέρους ποταμούς εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν! Εἰς τοὺς ποταμούς ζοῦν κροκόδειλοι καὶ ἵπποπόταμοι.

Βλάστησις — Ζῶα. Τροπικὰ δάση εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη σαβάνναι εἰς τὰ δροσερὰ ὄροπέδια στέππαι πρὸς Β εἰς τὰ ξηρὰ ἐδάφη. Εἰς τὰς σαβάννας βόσκουν πολλὰ ἄγρια ζῶα· ζέβραι, γαζέλαι, ἀντιλόπαι, στρουθοκάμηλοι, καμηλοπαρδάλεις, ρινόκεροι, ἐλέφαντες.

Προϊόντα. Καφές, καουτισούκ, καπνός, ἀραβόσιτος, βαμβάκι, ζαχαροκάλαμον, κακάο, γαρύφαλα, σπορέλαιον, ἐλεφαντόδοντον, δέρματα.

Συγκοινωνία. Σιδηρόδρομοι.

Κάτοικοι. Μαῦροι Μπαντού, Ἀραβες, Μασσάϊ.

Οἱ Μπαντού εἶναι γεωργοὶ καὶ κυνηγοί. Οἱ Ἀραβες εἶναι ἔμποροι. Οἱ Μασσάϊ εἶναι βοσκοὶ νομάδες εἰς τὰς βορείους στέππας· πολλοὶ εἶναι ληστοδίαιτοι.

Πόλεις. Ζανζιβάρη, ἐμπορικὸς λιμὴν. Εἶναι κτισμένη ἐπάνω εἰς νῆσον. Νταρεσσαλάμ, πρωτ. Ταγκανίκας. Ἐτεμπέ, πρωτ. Οὐγκάντας. Ναϊρόμπι, πρωτ. Κένυας.

2. Γαλλικὴ ἰσημερινὴ Ἀφρικὴ — Βελγικὸν Κόγγον

Ἔδαφος. Βαθύπεδον τοῦ Κόγγου μὲ περιφερειακὰ ὄρη. Παραλιακαὶ πεδιάδες.

Κλίμα—ποταμοί. Κλίμα ἰσημερινόν· θερμόν, ὑγρὸν καὶ νοσηρόν. Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς εἶναι ὁ Κόγγος. Εἰς τὴν ποσότητα τοῦ νεροῦ ἔρχεται δεύτερος, μετὰ τὸν Ἀμαζόνιον τῆς Ἀμερικῆς.

Βλάστησις—Ζῶα. Τροπικὰ δάση εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Κόγγου καὶ τοῦ Καμερούν· σαβάνναι εἰς τὰ μέρη, πού εὐρίσκονται μακρὰ ἀπὸ τὸν ἰσημερινόν καὶ δέχονται ὀλιγωτέρας βροχάς. Εἰς τὰ δάση ζοῦν ἀντιλόπαι, ζέβραι, βούβαλοι, καμηλοπαρδάλεις, ἀγριόχοιροι.

Προϊόντα. Καπνός, άραβόσιτος, κεχρί, λαχανικά, κά-
κάο, καφές, βαμβάκι, καουτσούκ, φοινικέλαιον, έλεφαντόδον-
τον, χαλκός, ξυλεία. Κτηνοτροφία δέν υπάρχει, διότι ή μύγα
τσετσέ φονεύει τά ζώα.

Συγκοινωνία. Σιδηρόδρομοι, Αυτόκινητόδρομοι όλίγοι.
Ποταμόπλοια εις τά πλωτά μέρη τοῦ Κόγγου.

Πληθυσμός. "Όλαι αί περιοχαί έχουν 23 έκατ. Μόνον
τό βαθύπέδον τοῦ Κόγγου έχει 17 έκατ. ! Φυλαί διάφοροι.
Οί περισσότεροι είναι μαῦροι Μπαντού. Είς τό βαθύ-
πέδον τοῦ Κόγγου ζοῦν καί πυγμαῖοι. Τό άνάστημά
των μόλις φθάνει τό ένα μέτρον ! Είς μερικά μέρη υπάρχουν
καί άνθρωποφάγοι. "Όλοι είναι είδωλολάτραι. Άσχολοῦνται
μέ τήν γεωργίαν καί τό κυνήγιον. Οί Εὐρωπαῖοι είναι όλίγοι,
διότι δέν άντέχουν εις τό άνθυγιεινόν κλίμα.

Πόλεις. Λεοπολδβίλ, Μπραζαβίλ.

Ίσπανική Γουϊνέα. "Ενα μικρό τμήμα τής κάτω Γου-
ϊνέας άνήκει εις τήν Ίσπανίαν καί λέγεται Ίσπανική Γουϊνέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε

ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

Σύνορα. Άπλώνεται πρὸς Ν τής Ισημερινῆς Άφρικῆς
εις σχήμα τριγώνου. Η άνατολική πλευρά βρέχεται από
τόν Ίνδικόν καί ή δυτική από τόν Άτλαντικόν ώκεανόν.

Έδαφος. Όροπέδιον μέ περιφερειακά όρη. Παραλιακαί
πεδιάδες. Έρημος Καλαχάρη. Αί δύο πλευραί καταλήγουν
πρὸς Ν εις τό άκρωτήριο Βελονών. Πλησίον του είναι τό
άκρωτήριο τής Καλής Έλπίδος.

Κλίμα. Τό κλίμα διαφέρει κατά περιοχάς. Η βόρειος
περιοχή έχει κλίμα τροπικόν, διότι εύρίσκεται πλησιέστερα πρὸς
τόν Ισημερινόν. Η θερμοκρασία όλιγοστεύει από Β πρὸς Ν. Τά
νότια παράλια έχουν κλίμα εύκρατον μεσογειακόν, όμοιον
μέ τό κλίμα τής βορείου Άφρικῆς, διότι εύρίσκονται εις τό ἴ-
διον γεωγραφικόν πλάτος μέ τά μεσογειακά παράλια. Τό έσω-
τερικόν έχει κλίμα ήπειρωτικόν καί ξηρόν, διότι τά παρα-
λιακά όρη έμποδίζουν τούς ύγρους θαλασσινοῦς άνέμους νά
φθάσουν έως εκεί. Από τήν ξηρασίαν έχει σχηματισθῆ ή έρημος
Καλαχάρη. Είς τά δυτικά παράλια έπικρατεῖ ξηρασία, διότι

βρέχονται από ψυχρόν ρεύμα και υγροποιούνται οι ύδρατμοί επάνω εις την θάλασσαν.

Ποταμοί - Λίμναι. Οί μεγαλύτεροι ποταμοί είναι ο Ζαμβέζης, ο Λιπόπο και Ὀράγγης. Διακόπτονται από καταρράκτας. Οί ωραιότεροι είναι του Ζαμβέζη. Ἡ χαμηλή περιοχή πρὸς Β τῆς Καλαχάρης είναι γεμάτη ἀπὸ λίμνας ἀβαθεῖς καὶ ἀλμυράς.

Βλάστησις—Προϊόντα. Γεωργικά. Καλλιεργήσιμοι περιοχαί είναι ὄσαι δέχονται βροχάς καὶ ὄσαι ποτίζονται ἀπὸ ποταμὸν ἢ ἀρτεσιανὸν πηγάδι. Τὰ νότια παράλια ἔχουν μεσογειακὴν βλάστησιν. Καλλιεργοῦνται δημητριακά, ἄμπελοι, ὀπωροφόρα δένδρα, ἐσπεριδοειδῆ, καπνός. Τὰ θερμότερα παράλια ἔχουν τροπικὴν βλάστησιν. Καλλιεργοῦνται καφές, τσάι καὶ ζαχαροκάλαμον. Ἡ περιοχή τοῦ Ζαμβέζη καὶ τῆς ροδεσίας σκεπάζονται ἀπὸ σαβάννας πρὸς Ν. καὶ τροπικὰ δάση πρὸς Β. Κτηνοτροφικά. Εἰς τὰς στέππας τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοὺς βοσκοτόπους τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν τρέφονται αἰγοπρόβατα, βόδια, ἵπποι, ἡμίονοι, ὄνοι. Ὀρυκτά. Γαϊάνθρακες, χαλκός, σίδηρος, μόλυβδος καὶ πρὸ παντός χρυσός καὶ ἀδάμαντες. Ἡ Ν. Ἀφρική εἶναι ἡ πρώτη χρυσοφόρος χώρα τοῦ κόσμου! Ἡ Γιοχάννεσμποουργκ εἶναι κέντρον τῆς χρυσορυχίας. Ἀδαμαντοφόροι περιοχαί εὐρίσκονται πλησίον εἰς τὸ Κιμπερλέυ, τὴν Πραιτωρίαν καὶ τὴν ἔρημον Νάμιπ εἰς τὰ Δυτικὰ παράλια.

Συγκοινωνία. Σιδηρόδρομοι. Αὐτοκινητόδρομοι. Πλοῖα.

Κάτοικοι. 16 ἑκατ. Εἶναι λευκοὶ καὶ μαυροί. Οἱ περισσότεροι λευκοὶ εἶναι Ἀγγλοὶ καὶ Μπόερς. Οἱ Μπόερς εἶναι οἱ πρῶτοι Εὐρωπαῖοι ἄποικοι. Κατάγονται ἀπὸ τὴν Ὀλλανδίαν. Οἱ Μαυροὶ ἀνήκουν εἰς διαφόρους φυλάς. Εἶναι: Ὀττεντότοι, Βουσμάνοι, Νέγροι, Μπαντού, Κάφροι, Ζουλοῦ κλπ.

Σημειώσεις. Οἱ Ὀττεντότοι εἶναι μικρόσωμοι μὲ κατσαρά μαλλιά. Εἶναι κυνηγοὶ ἢ βοσκοί. Οἱ Βουσμάνοι εἶναι κοντοὶ ζοῦν εἰς τὰς στέππας τῆς Καλαχάρης ὡς κυνηγοί. Οἱ Κάφροι εἶναι κτηνοτρόφοι ἢ ἐρται εἰς τὰς πόλεις. Οἱ λοιποὶ εἶναι γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι.

Πολίτευμα. Ἡ Πορτογαλία κατέχει τὴν Ἀγκόλα καὶ τὴν Μοζαμβίκη (1.250.000 τ. χλμ.). Ἡ ὑπόλοιπος χώρα ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν (5 ἑκατ. τ. χλμ.). Αἱ χώραι Νοτιοδυτικὴ Ἀφρική, Καλαχάρη, Μπεσουαναλάνδη,

Νότιος και Βόρειος Ροδεσία και Νυασαλάνδη είναι κράτη υπό την προστασίαν της Ἀγγλίας. Αἱ χώραι Ἀκρωτηρίου, Νατάλ, Ὀράγγη και Τράνσβααλ ἀποτελοῦν τὴν Νοτιοαφρικανικὴν Ἑνωσιν.

Νοτιοαφρικανικὴ Ἑνωσις. Ἐχει δύο πρωτευούσας, τὴν Πραιτωρίαν και τὴν Κεϊπτάουν (200 χ.). Ἐχει κλίμα εὐκρατον. Δι' αὐτὸ και εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἀποικιακὴ περιοχὴ τῶν Εὐρωπαίων. Ἀπὸ τὰ 9 ἑκατ. κατοίκων τὰ 2 ἑκατ. εἶναι Εὐρωπαῖοι. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουν και 1500 Ἑλληνες. Ἐξάγει ἀδάμαντας, χρυσόν, χαλκόν, μαλλιά, πτερὰ στρουθοκαμήλου. Αἱ στρουθοκάμηλοι διατρέφονται ὡς οἰκιακά πτηνά. Τὸ Τράνσβααλ ἔχει τὴν μεγαλυτέραν γεωργικὴν και κτηνοτροφικὴν παραγωγὴν ἀπὸ ὅλας τὰς χώρας τῆς Ν. Ἀφρικῆς. Ἐχει ἀκόμη πλοῦσια μεταλλεῖα χρυσοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ

ΝΗΣΟΙ ΑΦΡΙΚΗΣ

Νῆσοι Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ

1. Μαδαγασκάρη

Θέσις—Ἐκτασις. Ἡ Μαδαγασκάρη εἶναι ἡ μεγαλυτέρα νῆσος τῆς Ἀφρικῆς. Κεῖται ἀπέναντι τῆς Μοζαμβίκης. Ἐχει ἕκτασιν 600.000 τ. χλμ. Παλαιότερα συνεδέετο μετὰ τὴν Ἀσίαν. Αὐτὸ φανερῶνουν αἱ νῆσοι πρὸς Α.

Ἐδαφος. Ὀροπέδιον μετὰ ὑψηλὰς ὄροσειράς πρὸς Α. Παραλιακαὶ πεδιάδες.

Κλίμα—Βλάστησις—Προϊόντα. Κλίμα θερμόν. Ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ, ποῦ εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ὑγροὺς ΝΑ ἀνέμους, δέχεται πολλὰς βροχὰς. Δι' αὐτὸ σκεπάζεται ἀπὸ πυκνὸν δάσος. Κυριώτερα προϊόντα εἶναι τὸ ζαχαροκάλαμον, τὸ ρύζι, κακάο, καουτσούκ, καφές, βανάναι. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ εἶναι ξηρὰ και στεππῶδης. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ὑψηλοῦ ὄροπέδιου ἔχει κλίμα εὐκρατον ὄροσερον μετὰ βροχὰς τὸ καλοκαίρι. Σκεπάζεται ἀπὸ σαβάννας. Καλλιεργοῦνται ὀπωροφόρα δένδρα και συκομωρέαι. Εἰς τὰς στέππας και σαβάννας εὐδοκιμεῖ ἡ κτηνοτροφία βοδιῶν και ἵππων.

Ἐμπόριον. Ἐξάγει δέρματα, κρέας, κερί, χρυσόν, καουτσούκ.

Πληθυσμὸς. 3 1/2 ἑκατ. Νέγροι και Μαλαῖοι.

Πολίτευμα—Πόλεις. Ἡ νῆσος ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Ταναριβή.

2) Αἱ λοιπαὶ νῆσοι τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ εἶναι μικραὶ. Ἄλλαι ἀνήκουν εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ ἄλλαι εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Νῆσοι Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ

1) Ἀζόραι. Εἶναι ἠφαιστειογεῖς καὶ ὄρειναί. Τὸ κλίμα τῶν εἶναι γλυκὺ καὶ ὑγιεινόν. Κυριώτερα προϊόντα εἶναι τὰ δημητριακά, ἐσπεριδοειδῆ, φρούτα, κρασί, ζαχαροκάλαμον. Ἀνήκουν εἰς τὴν Πορτογαλίαν.

2) Μαδέραι. Εἶναι ἠφαιστειογενεῖς. Ἔχουν κλίμα ὑγρὸν καὶ θερμόν. Σκεπάζονται ἀπὸ δάση πεύκων, φοινίκων, βαναῶν, ὀπωροφόρων δένδρων. Εἶναι περίφημοι διὰ τὰ ἔξοχα κρασιά των. Ἀνήκουν εἰς τὴν Πορτογαλίαν.

3) Κανάριοι. Εἶναι ἠφαιστειογενεῖς καὶ ὄρειναί. Παράγουν πατάτες, τομάτες, ἀμύγδαλα καὶ μπανάνες. Ὁ μεσημβρινὸς τῆς Φέρρου λαμβάνεται συνήθως, ὡς πρῶτος μεσημβρινός. Εἶναι ἡ πατρὶς τῶν καναρινιῶν. Ἀνήκουν εἰς τὴν Ἰσπανίαν.

4) Πρασίνου Ἀκρωτηρίου. Εἶναι ξηραὶ μὲ πτωχὴν βλάστησιν, διότι εὐρίσκονται πλησίον εἰς τὴν ξηρὰν ζώνην τῆς Ἀφρικῆς. Ἀνήκουν εἰς τὴν Πορτογαλίαν.

5) Ἀγία Ἑλένη. Εἶναι ὄρεινῆ. Εἰς αὐτὴν ἀπέθανε ἐξόριστος ὁ Μ. Ναπολέων. Ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

6) Νῆσοι Κόλπου Γουϊνέας. Ἔχουν κλίμα ἰσημερινόν. Παράγουν κακάο καὶ καπνόν. Ἀνήκουν δύο εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ δύο εἰς τὴν Πορτογαλίαν.

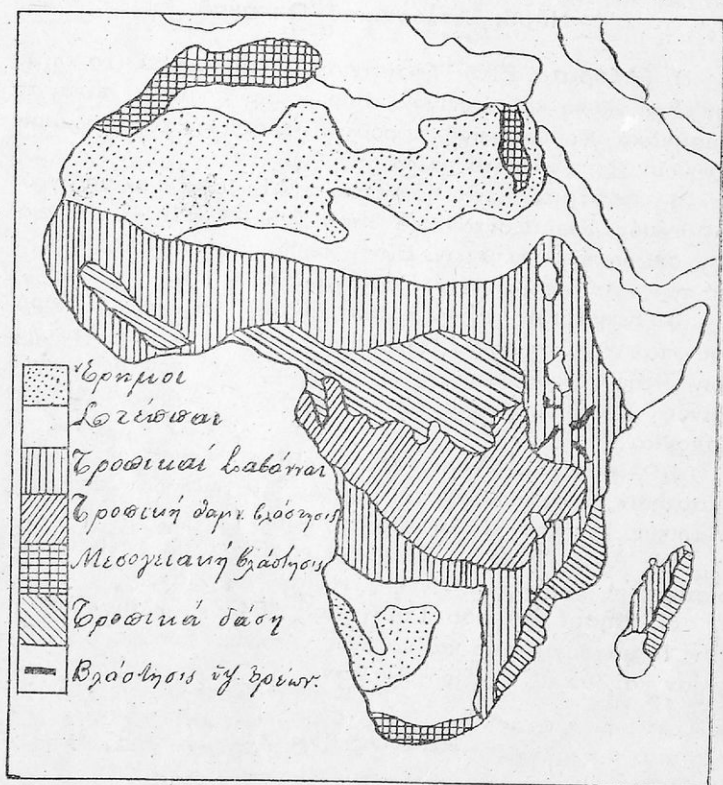
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Θέσις—Ἔκτασις. Ἡ Ἀφρικὴ ἀνήκει μαζὶ μὲ τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀσίαν εἰς τὸν παλαιὸν κόσμον. Μὲ τὴν Ἀσίαν συνδέεται μὲ τὴν χερσόνησον Σινᾶ. Χωρὶς αὐτὴν θὰ ἦτο μία ἀπέραντος νῆσος! Ἡ διῶρυξ τοῦ Σουέζ εἶναι τεχνητὸν χωρῖσμα τῶν δύο ἡπείρων. Πρὸς τὴν Εὐρώπην πλησιάζει περισσότερο εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Ἀπὸ αὐτὴν χωρίζεται μὲ τὸν πορ-

θμόν τοῦ Γιβραλτάρ. Εἰς τὸ σχῆμα ὁμοιάζει μὲ ἀπίδι ἢ καρδιά.
 Ἔχει ἔκτασιν 30 ἑκατ. τ. χλμ.

Ἔδαφος. Ἡ Ἀφρική εἶναι ὀγκώδης ἡπειρος. Τὰ παράλια ἔχουν τὸν μικρότερον διαμελισμὸν ἀπὸ ὅλας τὰς ἡπείρους. Τὸ ἐσωτερικὸν δὲν διασχίζεται ἀπὸ μεγάλας ὄρσειρας, ὅπως

Χάρτης Βλαστήσεως Ἀφρικῆς

ἢ Ἀσία. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ὄροπέδια, πεδιάδας καὶ βαθύπεδα. Τὰ ὑψηλότερα ὄρη εὐρίσκονται κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν. Τὸ ὑψηλότερον εἶναι τὸ Καλιμάντζαρον.

Κλίμα—Βλάστησις. Διακρίνομεν 7 ζώνας κλίματος καὶ βλαστήσεως: τὴν ἰσημερινήν, τὰς δύο τροπικὰς,

τάς δύο ὑποτροπικάς ἢ τῶν ἐρήμων καί τάς δύο μεσογειακάς.

Ἡ Ἰσημερινή περιλαμβάνει τὸ βαθύπεδον τοῦ Κόγγου καί τὴν περιοχὴν τῶν μεγάλων λιμνῶν. Ἔχει κλίμα θερμὸν καί ὑγρὸν. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἄφθονοι τὸν Φεβρουάριον—Μάϊον καὶ Αὐγουστον—Νοέμβριον. Τὸ ἔδαφος σκεπάζεται ἀπὸ παρθένα δάση.

Αἱ δύο τροπικαὶ περιλαμβάνουν πρὸς Β τὸ Σουδάν καὶ πρὸς Ν τὴν περιοχὴν τοῦ Ζαμβέζη. Ἔχουν κλίμα θερμὸν καί βροχᾶς τὸ καλοκαίρι. Τὸ ἔδαφος σκεπάζεται ἀπὸ Σαβάννας. Κατὰ μῆκος τῶν ποταμῶν ὑπάρχουν δάση τροπικά. Καλλιεργοῦνται καουτσούκ, βαμβάκι, καφές, μπαχαρικά, κεχρί.

Αἱ δύο ὑποτροπικαὶ περιλαμβάνουν πρὸς Β τὴν Σαχάραν καὶ πρὸς Ν τὴν Καλαχάρην. Ἔχουν κλίμα ἠπειρωτικὸν καὶ πολὺ ξηρὸν. Ἡ βλάστησις εἶναι στεππώδης ἢ ἐντελῶς ἔρημος μὲ δάσεις.

Αἱ δύο μεσογειακαὶ περιλαμβάνουν πρὸς Β τὰς χώρας τοῦ Ἀτλαντος καὶ πρὸς Ν τὰς χώρας τοῦ Ἀκρωτηρίου. Ἔχουν κλίμα μεσογειακόν· χειμῶν γλυκύς, θέρος δροσερόν· βροχαὶ τὸν φθινόπωρον καὶ τὸν χειμῶνα. Δάση ὀλίγα. Καλλιέργειαι μεσογειακαὶ· ἄμπελοι, ὄπωροφόρα δένδρα, δημητριακοὶ καρποί.

Ποταμοὶ—Λίμναι. Μεγάλοι ποταμοὶ εἶναι ὁ Κόγγος, ὁ Ζαμβέζης, ὁ Νίγηρ καὶ ὁ Νεῖλος. Εἶναι πλωτοί, ἀλλὰ δὲν ἐξυπηρετοῦν πολὺ τὴν συγκοινωνίαν, διότι διακόπτονται εἰς πολλὰ σημεῖα ἀπὸ καταρράκτας. Αἱ σπουδαιότεραι λίμναι εἶναι ἡ τσάδ εἰς τὴν Σαχάραν καὶ αἱ μεγάλαι λίμναι τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς. Ἡ τσάδ ἀποξηραίνεται ὀλίγον κατ' ὀλίγον μὲ τὴν ἐξάτμισιν.

Ζῷα. Εἰς τὰ θερμὰ καὶ ὑγρά μέρη ζοῦν ἐλέφαντες ἵπποπόταμοι, κροκόδειλοι, πίθηκοι. Εἰς τὰ νότια ξηρὰ μέρη ζοῦν στρουθοκάμηλοι, ζέβραι, καμηλοπαρδάλεις. Στρουθοκάμηλοι τρέφονται κατὰ κοπάδια ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους διὰ τὰ πολύτιμα πτερά των. Εἰς τὰ βόρεια ξηρὰ μέρη ζοῦν λέοντες, πάνθηρες, ἀντιλόπαι, γαζέλαι. Εἰς τὴν νότιον Ἀφρικὴν ὑπάρχει ἡ μύγα τσέ—τσέ, ποὺ φονεῦει τοὺς ἵππους καὶ τὰ βῶδια. Ἐνα εἶδος τῆς μύγας αὐτῆς φέρνει τὴν ἀρ-

ρώστεια τοῦ ὕπνου εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Εἰς τὰς ἐρήμους ζῆ ἢ κάμηλος δρομάς, ὡς οἰκιακὸν ζῶν.

Κάτοικοι. 150 ἑκατ. περίπου (5 κάτοικοι κατὰ τ. χλμ). Οἱ κάτοικοι εἶναι ὀλίγοι, διότι α) μεγάλαι ἐκτάσεις εἶναι ἔρημοι καὶ παρθένα δάση καὶ β) τὸ κλίμα τῶν ὑγρῶν καὶ θερμῶν χωρῶν εἶναι ἀνθυγιεινόν. Οἱ περισσότεροι εἶναι μαῦροι. Δι' αὐτὸ ἡ Ἀφρικὴ λέγεται ἡπειρος τῶν Μαύρων. Ἀνῆκουν εἰς πολλὰς φυλάς. Οἱ Νέγροι διακρίνονται εἰς Σουδανοὺς καὶ Μπαντού. Οἱ Σουδανοὶ ζοῦν εἰς τὸ Σουδάν καὶ οἱ Μπαντού εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀφρικὴν. Κάθε μία ἀπὸ τὰς φυλάς αὐτὰς διαιρεῖται εἰς ἄλλας πολλὰς φυλάς. Εἰς τὴν Νότιον Ἀφρικὴν ζοῦν οἱ Κάφροι καὶ Ὅττεντότοι. Πολλοὶ εἶναι νάνοι. Μερικοὶ εἶναι ἀνθρωποφάγοι! Εἰς τὸ θρήσκευμα εἶναι εἰδωλολάτραι, μωαμεθανοὶ καὶ ὀλίγοι χριστιανοί. Λευκοὶ εἶναι οἱ Βέρβεροι καὶ οἱ νομάδες βοσκοὶ τῆς Σαχάρας. Μελαψοὶ εἶναι οἱ φελλάχοι τῆς Αἰγύπτου, οἱ Ἀβησσυνοὶ, οἱ Ἀραβες. Οἱ Ἀβησσυνοὶ εἶναι χριστιανοὶ οἱ λοιποὶ μουσουλμάνοι.

Οἱ Εὐρωπαῖοι ἀποικοὶ ἀνέρχονται εἰς τρία ἑκατ. Ἀπὸ αὐτοὺς 100 χιλ. εἶναι Ἕλληνες. Οἱ Εὐρωπαῖοι προσπαθοῦν νὰ ἐκπολιτίσουν τοὺς λαοὺς τῆς Ἀφρικῆς.

Πολίτευμα. Ἀνεξάρτητα κράτη ὑπάρχουν μόνον δύο, ἡ Αἰγύπτου καὶ ἡ Λιβερία. Ὅλα τὰ ἄλλα εἶναι ἀποικίαι τῶν Εὐρωπαίων.

III ΑΜΕΡΙΚΗ

Θέσις—Ἐκτασις. Ἡ Ἀμερικὴ κατέχει τὸ Δυτικὸν ἡμισφαίριον. Ἀπλώνεται μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ. Πρὸς Β καὶ Ν βρέχεται ἀπὸ τοὺς παγωμένους ὠκεανούς. Τὸ ΒΔ ἄκρον τῆς πλησιάζει πολὺ εἰς τὴν Ἀσίαν. Ὁ κορμὸς τῆς πλησιάζει περισσότερο εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην. Αἱ νῆσοι Γροιλανδία καὶ Ἰσλανδία ἀποτελοῦν γέφυραν πρὸς τὴν Εὐρώπην.

Αἱ ἡπειροὶ τοῦ Παλαιοῦ κόσμου ἀπλώνονται κατὰ πλάτος. Ἡ Ἀμερικὴ ἀντιθέτως ἀπλώνεται κατὰ μῆκος. Διαιρεῖται εἰς Βόρειον, Κεντρικὴν καὶ Νότιον Ἀμερικὴν. Ἐχει ἑκτασιν 42 ἑκατ. τ. χλμ.

Ἀνακάλυψις—Ὄνομασία. Ἡ Ἀμερική ἦτο ἄγνωστος εἰς τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸν Μεσαίωνα. Ἀνεκαλύφθη τὸ 1492 ἀπὸ τὸν Γενουάτην Χριστόφορον Κολόμβον. Ὁ Κολόμβος, πλέοντας πρὸς Δ., διὰ τὴν φθάση εἰς τὰς Ἰνδίας, συνήντησε τὰς νήσους τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς. Ἐνόμισεν τότε, ὅτι ἔφθασεν εἰς τὰς νήσους τῶν Ἰνδιῶν. Δι' αὐτὸ αἱ νῆσοι αὐταὶ ὠνομάσθησαν Δυτικαὶ Ἰνδία καὶ οἱ κάτοικοί των Ἰνδιάνοι. Δέκα ἔτη ἀργότερα ἀπὸ τὸ ταξείδιον τοῦ Κολόμβου ἔφθασεν εἰς τὴν Β.Α. ἀκτὴν τῆς Ν. Ἀμερικῆς ὁ Ἰταλὸς θαλασσοπόρος Ἀμέρικος Βεσπούκιος. Αὐτὸς ἔδημοσίευσεν περιγραφὴν τῶν χωρῶν, τὰς ὁποίας ἀνεκάλυψεν. Ἀπὸ τὸ ὄνομά του ὠνομάσθη ἡ ἡπειρος Ἀμερική. Δικαιότερον ἦτο νὰ ὀνομασθῇ Κολομβία ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Κολόμβου, πού τὴν ἀνεκάλυψεν. Ὄνομάζεται καὶ Νέος Κόσμος. Αἱ ἄλλαι ἡπειροὶ Ἀσία, Εὐρώπη καὶ Ἀφρική, ἐπειδὴ ἦσαν γνωσταὶ ἀπὸ τὰ παλαιὰ χρόνια, ὀνομάζονται Παλαιὸς Κόσμος. Ἡ Ἀμερική μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἐξερευνήθη καὶ κατελήφθη ἀπὸ Εὐρωπαίους. Γύρω ἀπὸ τὴν Νότιον Ἀμερικὴν ἐπλευσεν πρῶτος ὁ Πορτογάλος Μαγγελάνος τὸ 1520. Ἀπὸ τὸ ὄνομά του ὠνομάσθη καὶ ὁ πορθμὸς μεταξύ Ν. Ἀμερικῆς καὶ Γῆς τοῦ Πυρός πορθμὸς Μαγγελάνου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α

ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Χῶραι τῆς Βορείου Ἀμερικῆς εἶναι ὁ Καναδᾶς, αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι καὶ τὸ Μεξικόν.

1. Καναδᾶς

Θέσις—Ἐκτασις. Ὁ Καναδᾶς κατέχει τὸ βόρειον τμήμα τῆς Β. Ἀμερικῆς. Μόνον ἡ χερσόνησος Ἀλάσκα ἀνήκει εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας. Ἔχει ἑκτασιν 9 1/2 ἑκατ. τ. χλμ., ἴσην σχεδὸν πρὸς τὴν ἑκτασιν τῆς Εὐρώπης.

Ἔδαφος. Δυτικαὶ ὄροσειραί, Καταρακτώδη καὶ βραχῶδη ὄρη. Τὰ βραχῶδη εἶναι ἡ σπονδυλικὴ στήλη τῆς Β. Ἀμερικῆς. Ὑψηλὰ ὄροπέδια μεταξύ τῶν ὄροσειρῶν. Βόρειος πεδιάς μεταξύ τῶν ὄρέων καὶ τοῦ κόλπου Οὐδσωνος. Λεκανοπέδιον ποταμοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου καὶ πεδινὴ περιοχὴ τῶν πέντε μεγάλων λιμνῶν. Χερσόνησος Λαβραδῶρ πρὸς Α. Ὀροπέδιον μετὰ πολλὰς λίμνας πρὸς Β. Βόρειος πολιτικὴ περιοχὴ. Αἱ δυτικαὶ ἀκταὶ διασχίζονται ἀπὸ φιόρδ. Τὰ πολλὰ νησιά εἶναι κομμάτια ἀπὸ τὰ καταρακτώδη ὄρη. Προέρχονται ἀπὸ πολαιᾶς καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους.

Κλίμα. Εἰς τὸ Βόρειον τμήμα εἶναι πολιτικόν, διότι εὐρίσκεται εἰς τὴν πολικὴν ζώνην. Εἰς τὰ δυτικὰ παράλια εἶναι ὠκεάνειον, διότι βρέχονται ἀπὸ τὸ θερμὸν ρεῦμα Κοῦρο—Σίβο. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὁμοιάζει μὲ ὀρεινόν. Ὁ χειμὼν εἶναι πολὺ ψυχρὸς, διότι οἱ ψυχροὶ ἄνεμοι τοῦ Παγωμένου ὠκεανοῦ δὲν εὐρίσκουν κανένα ἐμπόδιον καὶ προχωροῦν ἐλεύθερα πρὸς Ν. Τὸ θέρος εἶναι ἀρκετὰ δροσερόν, διότι τὸ ψυχρὸν ρεῦμα Λαβραδὸρ ἐπιδρᾷ εἰς τὴν ξηρὰν μὲ τοὺς θαλασσίους ἀνέμους. Ἡ χερσόνησος Λαβραδὸρ εἶναι ψυχροτάτη καὶ ἀκατοίκητος. Αἱ βροχαὶ ἀπὸ Δ. πρὸς Α. ὀλιγοστεύουν. Περισσότεραι βροχαὶ πίπτουν εἰς τὰ βραχώδη ὄρη. Τὰ μεταξὺ

τῶν ὀρέων ὀροπέδια δέχονται ὀλίγας βροχάς, διότι οἱ ὕδατοι μοὶ ὑδροποιοῦνται εἰς τὰ ὄρη.

Βλάστησις. Ποικίλλει, ἀνάλογα μὲ τὰς βροχάς καὶ τὴν θερμότητα τοῦ κάθε τόπου. Εἰς τὰ βόρεια μέρη ἀπλώνεται ἡ Τοῦνδρα· νοτιώτερα τὸ δάσος· ἀκόμη νοτιώτερα τὰ λειβάδια καὶ αἱ καλλιέργειαι· εἰς τοὺς πρόποδας τῶν βραχωδῶν καὶ τὰ ὀροπέδια μεταξὺ

Καταρράκτης Νιαγάρας

βραχωδῶν καὶ καταρρακτωδῶν ὀρέων αἰστέππαι. Τὰ βραχώδη σκεπάζονται ἀπὸ μεγαλοπρεπῆ δάση.

Ποταμοὶ—Λίμναι. Τὰ βραχώδη ὄρη εἶναι τὸ κεντρικὸν ὕδραγωγεῖον τῆς Β. Ἀμερικῆς. Τὰ περισσότερα νερά κατέρχονται πρὸς Α. Οἱ ποταμοὶ διευθύνονται πρὸς Β. καὶ Α. Μερικοὶ ἐκβάλλουν εἰς λίμνας. Ἄλλοι πηγάζουν ἀπὸ λίμνας.

Λίμναι υπάρχουν πολλοί και μεγάλοι, διότι οί παλαιοί παγετώνες ἔσκαψαν τὸ ἔδαφος καὶ ἔσχημάτισαν μεγάλα κοιλώματα. Ὁ σπουδαιότερος ποταμὸς εἶναι ὁ Ἄγ. Λαυρεντιος. Ἐνώνει τὰς πέντε μεγάλας λίμνας μὲ τὴν θάλασσαν. Εἶναι πλωτός, ἀλλὰ παγώνει 4 μῆνας τὸ ἔτος καὶ διακόπτεται ἀπὸ καταρράκτας. Περίφημος καταρράκτης εἶναι ὁ Νιαγάρας, ποῦ πίπτει ἀπὸ ὕψος 47 μ. μεταξύ τῶν δύο τελευταίων λιμνῶν. Αἱ πέντε μεγάλοι λίμναι εἶναι ἡ Ὑπερτέρα ἢ Ἄνω, ἡ Μίσιγκαν, ἡ Ὑοῦρον, ἡ Ὀντάριο καὶ ἡ Ἡρη. Κεῖνται ἡ μία ἐπάνω εἰς τὴν ἄλλην, ὡσάν κλίμαξ. Μεταξύ των συνδέονται μὲ μικρὰ ρεῖθρα (αὐλάκια). Κάθε μία ἔχει ἕκτασιν σχεδὸν διπλασίαν τῆς Ἑλλάδος. Τὰ νότια παράλια τῶν λιμνῶν ἀνήκουν εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας.

Προϊόντα. Ὁ Καναδᾶς εἶναι χώρα πρὸ παντὸς γεωργικῆ, κτηνοτροφικῆ, δασικῆ καὶ μεταλλιοφόρος. Ἡ περιοχὴ τῶν μεγάλων λιμνῶν, τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λαυρεντίου καὶ ἡ βόρειος πεδιάς τῆς Μανιτόβας εἶναι ὁ σιτοβολῶν τοῦ κόσμου. Ἡ καλλιέργεια, ὁ θερισμὸς καὶ ὁ ἄλωνισμὸς γίνεται μὲ μηχανάς. Εἰς τὴν παραγωγὴν σίτου ὁ Καναδᾶς ἔρχεται τρίτη χώρα, μετὰ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας καὶ τὴν Ρωσίαν. Αἱ αὐταὶ περιοχαὶ ἔχουν ἀπέραντα λειβάδια, ποῦ βόσκουν χιλιάδες αἰγοπρόβατα, βῶδια, χοῖροι, ἵπποι. Τὰ τυροκομεῖα καὶ βουτυροκομεῖα κατὰ μῆκος τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου εἶναι ἀπὸ τὰ πρῶτα τοῦ κόσμου! Τὰ ἀπέραντα δάση παρέχουν ἄφθονον ξυλείαν καὶ πολτὸν χάρτου. Τὸ ὑπέδαφος δίδει ἄφθονα μεταλλεύματα, γαιάνθρακας, σίδηρον, χαλκόν, ἄλουμίνιον, χρυσόν, ἄργυρον, νίκελ, πετρέλαιον καὶ φωσφορικά ἅλατα. Ἡ παραγωγή νίκελ φθάνει τὰ 90 ἑκατοστά τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς! Μέγας πλοῦτος εἶναι ἡ ἄλιεία καὶ τὸ κυνήγιον. Εἰς τὰ παράλια τοῦ Λαβραδὸρ ἀλιεύονται ἄφθονοι βακαλάοι, σολωμοί, ρέγγες, ἀστακοί.

Σημείωσις. Τὸ Τέναγος (ἀβαθὴ νερά) τῆς Νέας γῆς εἶναι τὸ πλουσιώτατον ἀλιευτικὸν μέρος τῆς γῆς. Ἡ ἀφθονία τῶν ψαριῶν ὀφείλεται εἰς τὴν συνάντησιν τοῦ ψυχροῦ ρεύματος Λαβραδὸρ μὲ τὸ θερμὸν ρεῦμα τοῦ Κόλπου. Τὰ ψάρια τοῦ Βορρᾶ ἀποφεύγουν τὸ θερμὸν ρεῦμα καὶ συναθροίζονται εἰς τὸ Τέναγος.

Εἰς τὰς Τούνδρας καὶ τὰ δάση τὸ κυνήγιον γίνεται

συστηματικά διὰ τὰ δέρματα καὶ τὰ γουναρικά· ζοῦν τάρανδοι, Βόνασοι, ἀλώπεκες, ἄρκτοι, κάστορες, λύκοι. Ἡ βιομηχανία δέν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ἔλλειψιν ἐργατικῶν χειρῶν. Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικά προϊόντα εἶναι γεωργικά μηχανήματα, αὐτοκίνητα, ἄλευρα, χαρτί, ὑφάσματα, προϊόντα γάλακτος.

Συγκοινωνία. Σιδηρόδρομοι. Ὁ ὑπερκαναδικὸς συνδέει τὸν Ἀτλαντικὸν μὲ τὸν Εἰρηρικὸν ὠκεανόν· χάλιφαξ—Βανκοῦβερ. Αὐτοκινητόδρομοι. Ἡ ξυλεία μεταφέρεται μὲ τὸ ρεῦμα τῶν ποταμῶν. Τὸν χειμῶνα τὸ χιόνι εἶναι γενικὸς σιδηρόδρομος εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας. Ἐπάνω εἰς αὐτὸ σύρουν οἱ σκύλοι μὲ εὐκολίαν ἔλκυθρα. Οἱ παγωμένοι ποταμοὶ τὸν χειμῶνα εἶναι ἄριστοι δρόμοι διὰ τὰ ἀμάξια. Τὸ καλοκαίρι εἰς τὸν ποταμὸν Ἄγ. Λαυρεντίου πλέει μέγας ἐμπορικὸς στόλος. Ἐπάνω ἀπὸ 2 1/2 χιλ. ἀτμόπλοια μεταφέρουν κάθε χρόνον ἀπὸ τὴν περιοχὴν τῶν μεγάλων λιμνῶν σιτηρὰ, ξυλείαν καὶ μεταλλεύματα εἰς ἄλλα μέρη τοῦ κόσμου. Ὁ καταρσάκτης Νιαγάρας παρακάμπτεται μὲ πολλὰς διώρυγας. Μέχρι Μοντρεάλ ἤμποροῦν νὰ φθάσουν καὶ ὑπερωκεάνεια.

Ἐμπόριον. Ἐξάγει σίτον, φρούτα, λαχανικά, λίνον, βούτυρον, τυρὶ, κρέας, δέρματα, ζῶα, γουναρικά, ξυλείαν, πολλὸν χάρτου, χαλκόν, νικελ, ψάρια ἀλίπαστα. Εἰς τὴν ἐξαγωγὴν σίτου ἔρχεται πρώτη χώρα, διότι δέν ἔχει πολὺν πληθυσμὸν καὶ περισσεύουν πολλὰ σιτηρὰ. Εἰσάγει βιομηχανικά εἶδη, καουτσούκ, πετρέλαιον, ζάχαρι, καφφέ, τσάι, χημικά εἶδη. Λιμένες ἐξαγωγῆς εἶναι ὁ Ἅγιος Λαυρέντιος, Χάλιφαξ, καὶ Βανκοῦβερ. Ὁ Χάλιφαξ δέν παγώνει τὸν χειμῶνα.

Πληθυσμὸς—Πόλεις. 11 ἑκατ. Οἱ περισσότεροι εἶναι ἄποικοι Εὐρωπαῖοι, Ἄγγλοι, Γάλλοι καὶ ἄλλοι. Ἀπὸ τοὺς ἀποίκους οἱ περισσότεροι εἶναι Ἄγγλοι. Οἱ Ἰθαγενεῖς, Ἰνδιάνοι ἢ ἐρυθρόδερμοι, εἶναι ὀλίγοι. Ζοῦν εἰς τοὺς ἀνατολικούς πρόποδας τῶν βραχωδῶν ὀρέων καὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ κυνήγιον τῶν βονάσων (βουβάλων). Ὁ βόναςος διὰ τὸν Ἐρυθρόδερμον εἶναι ὅ,τι ὁ Τάρανδος διὰ τὸν Λάπωνα καὶ ἡ φώκη διὰ τὸν Γροιλανδόν. Εἰς τὰ Βόρεια παράλια ζοῦν καὶ ὀλίγοι Ἑσκιμῶι ἀλιεῖς φωκῶν. Ἡ περισσώτερον πυκνοκατοικημένη περιοχὴ εἶναι ἡ περιοχὴ τῶν μεγάλων λιμνῶν. Εἰς αὐτὴν ὑπάρχουν καὶ αἱ μεγαλὺ-

τεραι πόλεις. Κ ο υ ε μ π έ κ η (150 χιλ.). Μ ο ν τ ρ ε ά λ (800 χ.), ὁ μεγαλύτερος ἐμπορικὸς λιμὴν. Ὁ τ τ ά β α (130 χ.), πρωτεύουσα. Τ ο ρ ό ν τ ο (700 χ.), βιομηχανικὴ πόλις.

Ἰνδιάνοι. Τὸ χρῶμα τῶν Ἰνδιάνων ποικίλλει ἀπὸ τὸ μελαχροινὸν μέχρι τὸ μαῦρο καὶ μέχρι τὸ χαλκέρυθρον. Ἔχουν ἀνάστημα μέτριον καὶ μαλλιά μαῦρα. Αἱ τρίχες εἰς τὰ γένηα εἶναι χονδραὶ, ἀραιαὶ ἢ ἐλλείπουν. Τὸ μέτωπόν των εἶναι χαμηλόν. Τὰ ζυγωματικά των τόξα προεξέχουν πολὺ. Ἡ μύτη των εἶναι κυρτὴ καὶ τὰ μάτια των στενὰ καὶ συχνὰ λοξά.

Θρησκεία. Τὰ 2/5 τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι καθολικοὶ οἱ λοιποὶ ἀνήκουν εἰς 140 αἱρέσεις !

Πολίτευμα. Ὁμοσπονδία ἀπὸ ἐννέα αὐτόνομα κράτη. Ὁ Καναδᾶς εἶναι κησις Ἀγγλική. Ἡ νῆσος Νέα γῆ εἶναι ἰδιαιτέρα ἀποικία τῆς Ἀγγλίας.

Ἱστορία. Πρῶτοι κατέλαβον τὸν Καναδᾶν οἱ Γάλλοι. Ἀργότερα οἱ Ἀγγλοὶ ἐδιώξαν τοὺς Γάλλους καὶ ἔγιναν αὐτοὶ κύριοι τῆς χώρας. Τὸ 1/3 περίπου τῶν κατοίκων εἶναι Γάλλοι.

2. Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι

Σύνορα—Ἐκτάσις Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι κατέχουν τὸ μεσαῖον τμήμα τῆς Β. Ἀμερικής. Ἔχουν ἕκτασιν περίπου 8 ἑκατ. τ. χλμ.

Ἐδαφος. Δύο ὄρειναι καὶ δύο πεδινὰι περιοχαί.

Ἡ ὄρεινὴ περιοχὴ πρὸς Δ. εἶναι συνέχεια τῆς ὄρεινῆς περιοχῆς τοῦ Καναδᾶ. Διαφέρει μόνον εἰς ὄρισμένα σημεῖα. Ἡ παραλιακὴ ὄροσειρὰ λέγεται Σιέρρα Νεβάντα. Πρὸς τὴν ἀκτὴν ἀφῆνει πεδινὴν λωρίδα γῆς. Τὰ Βραχώδη ἀπέχουν περισσότερον ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Τὰ ὄροπέδια μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν εἶναι μεγάλα· μέγα λεκανοπέδιον, ὑψίπεδον Κολοράντο.

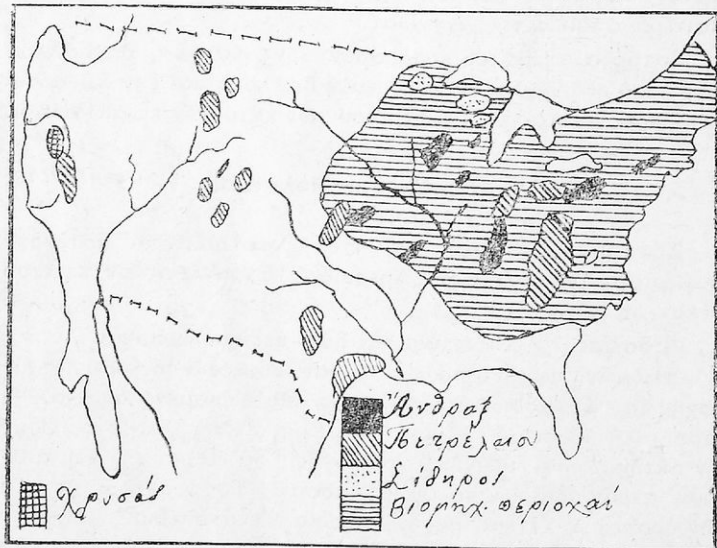
Ἡ ὄρεινὴ περιοχὴ πρὸς Α εἶναι τὰ χαμηλά Ἀππαλάχια ὄρη. Πολλαὶ ὠραταὶ κοιλάδες τὰ χωρίζουν εἰς διάφορα τμήματα. Ἐτσί διευκολύνεται καὶ ἡ συγκοινωνία τῶν παραλιῶν μὲ τὸ ἐσωτερικόν τῆς χώρας. Εἰς τὰ ΒΔ Ἀππαλάχια εὐρίσκονται τὰ μεγαλύτερα ἀνθρακωρυχεῖα τῆς γῆς! Τὸ ὄρος κρύπτει ἀκόμη πετρέλαιον καὶ σίδηρον.

Ἀνάμεσα εἰς τὰ Ἀππαλάχια καὶ τὴν Ἀκτὴν ἀπλώνεται

ή Ἀνατολική πεδιάς, πού τελειώνει εἰς τὴν χερσόνησον τῆς Φλωρίδος.

Ἀνάμεσα εἰς τὰ Ἀππαλάχια καὶ τὰ Βραχώδη ὄρη ἀπλώνεται τὸ ἀπέραντον λεκανοπέδιον τοῦ Μισισσιπῆ.

Γελλοστόουν πάρκ. Ἐπάνω εἰς τὰ βραχώδη ὄρη ὑπάρχουν λεκανοπέδια μὲ θερμὰς πηγὰς. Τὸ γνωστότερον εἶναι τὸ «Γελλοστόουν πάρκ». Εἶναι ἔθνικόν κτήμα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Εὐρίσκεται εἰς ὕψος 2700 μ. πλησίον εἰς τὰς πηγὰς τοῦ ποταμοῦ Γελλοστόουν. Ἔχει ἔκτασιν 5½ χ. τ. χλμ. καὶ περισσοτέρας ἀπὸ 3.000 θερμὰς πηγὰς! Μερικαὶ ἀπὸ τὰς πηγὰς ἐκτοξεύουν τὸ νερὸ κατὰ διαλείμματα εἰς μέγα ὕψος. Αἱ πηγαὶ αὗται λέγονται Γκέϋζερ (θερμοπίδακες). Ὁ μεγαλύτερος θερμοπίδαξ λέγεται Γίγας. Κάθε 6 ἡμέρας ἐκτινάσσει στήλην νεροῦ εἰς ὕψος 60—80 μ.! Κάθε χρόνο χιλιάδες περιηγηταὶ ἐπισκέ-

Χάρτης ὀρυκτῶν προϊόντων καὶ βιομηχ. περιοχῶν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν

πτονται καὶ θαυμάζουν τὴν ὀμορφίαν τοῦ «Γελλοστόουν πάρκ» μὲ τὰ δάση του, τὰ ὄμορφα τοπεῖά του, τοὺς θερμοπίδακάς του. Πολλοὶ κάμνουν λουτροθεραπείαν εἰς τὰς ἰαματικὰς πηγὰς του.

Κλίμα — Βλάστησις. Τὰ βόρεια παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἔχουν ψυχρὸν χειμῶνα καὶ δροσερὸν καλοκαίρι, διότι βρέχονται ἀπὸ τὸ ψυχρὸν ρεῦμα Λαβραδόρ. Τὰ νότια παράλια καὶ τὰ παράλια τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου ἔχουν

κλίμα θερμόν, διότι βρέχονται από τὸ θερμόν ρεῦμα τοῦ κόλπου. Τὰ παράλια τοῦ Εἰρηνικοῦ, πού βρέχονται ἀπὸ τὸ θερμόν ρεῦμα Κοῦρο Σίβο, ἔχουν κλίμα ὠκεάνειον. Αἱ ὑψηλαὶ ὄροσειραὶ ἔχουν κλίμα ὀρεινόν, τὸ ἐσωτερικόν ἠπειρωτικόν. Ἡ θερμοκρασία ὀλιγοστεύει ἀπὸ Ν πρὸς Β. Αἱ βροχαὶ ὀλιγοστεύουν ἀπὸ Δ πρὸς Α. Τὰ ὄροπέδια μεταξὺ τῶν δυτικῶν ὄροσειρῶν εἶναι στεππῶδη καὶ ἔρημα, διότι οἱ ὕδρατμοὶ τῶν θαλασσινῶν ἀνέμων συμπυκνῶνονται εἰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη. Μόνον εἰς μερικὰ μέρη ὑπάρχουν ὀλίγα ὀάσεις. Τὰ βραχώδη ὄρη, πού ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὴν θάλασσαν, δέχονται ὀλιγωτέρας βροχὰς ἀπὸ τὰ καναδικὰ βραχώδη. Δι' αὐτὸ ἔχουν καὶ ὀλιγώτερα δάση ἀπὸ ἐκεῖνα. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ λεκανοπεδίου ἔχει λειβάδια (πραίρι), διότι φθάνουν ἕως ἐκεῖ ἀρκεταὶ βροχαί. Δυτικώτερα πρὸς τοὺς πρόποδας τῶν βραχωδῶν ὑπάρχουν στέππαι, διότι αἱ βροχαὶ εἶναι ὀλίγα. Τὸ λεκανοπέδιον εἶναι ἢ μεγαλυτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Ἀμερικῆς. Πρὸς Β ὑπάρχουν σιταγροὶ νοτιώτερα καπνοφυτεῖαι, βαμβakoφυτεῖαι, ἀραποσιταγροὶ εἰς τὰ παράλια τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου ὄρουζῶνες. Ἡ περιοχὴ τοῦ Μισισιπῆ ὑποφέρει τὸν χειμῶνα ἀπὸ χιονοθύελλας καὶ τὸ καλοκαίρι ἀπὸ ἀνεμοστροβίλους, πού ἔρχονται ἀπὸ νότον. Τὰ Ἀππαλάχια πρὸς Ν σκεπάζονται ἀπὸ δάση μεγαλοπρεπῆ καὶ σιταγρούς. Ἡ ἀνατολικὴ πεδιάς εἶναι γεμάτη ἀπὸ φυτείας καπνοῦ καὶ βάμβακος.

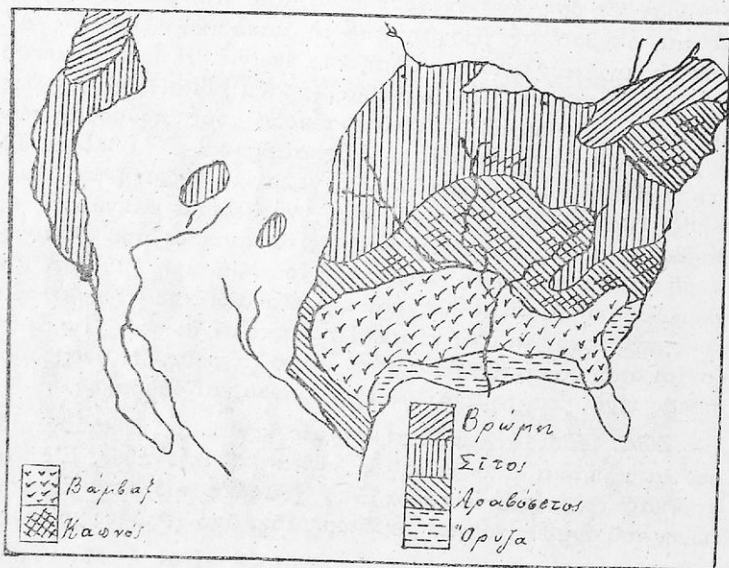
Ζῶα. Εἰς τὰ λειβάδια καὶ τὰς κεντρικὰς πεδιάδας τρέφονται κοπάδια ἀπὸ χιλιάδες βῶδια καὶ ἀγελάδες. Εἰς τὰς στέππας τρέφονται κοπάδια ἀπὸ χιλιάδες πρόβατα. Εἰς τὴν ζώνην τοῦ ἀραβοσίτου τρέχονται κοπάδια ἀπὸ χιλιάδες χοίρους.

Ποταμοί. Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς εἶναι ὁ Μισισιπῆς. Εἶναι ὁ δεῦτερος ποταμὸς τῆς γῆς εἰς μῆκος καὶ εἰς ποσότητα νεροῦ! Ἔχει 55 παραποτάμους! Οἱ περισσότεροι πηγάζουν ἀπὸ τὰ βραχώδη ὄρη. Εἶναι πλωτοὶ εἰς ἀπόστασιν 5000 χλμ. ἀπὸ τὴν θάλασσαν! Τὸ δέλτα του ἔχει μῆκος 250 χλμ. καὶ πλάτος 45—60 χλμ.! Κάθε χρόνο ἢ ἐκβολὴ του προχωρεῖ μὲ τὰς προσχώσεις 80 μ. εἰς τὴν θάλασσαν! πρὸς Δ κατέρχονται ἀπὸ τὰ βραχώδη ὄρη οἱ ποταμοὶ Κολομβίας καὶ Κολοράδο. Ὁ Κολοράδο ἔχει σχηματίσει φάραγγα βάθους 2000 μ. καὶ μῆκους 300 χλμ. Ἡ φάραγξ αὐτὴ θεωρεῖται θαῦμα τῆς φύσεως. Ἀπὸ τὰ Ἀππαλάχια κατέρχονται πολλοὶ

ποταμοί. Εἰς τὰ χαμηλότερα μέρη τοῦ ὄρους σχηματίζουν καταρράκτας, ποὺ δίδουν ἀφθονον λευκὸν ἄνθρακα εἰς τὰς τριγύρω βιομηχανικὰς πόλεις.

Λίμναι. Τὰ νότια παράλια τῶν πέντε μεγάλων λιμνῶν, ποὺ συνορεύουν μὲ τὸν Καναδῶν. Ἄλμυρά λίμνη εἰς τὸ ὄροπέδιον μεταξὺ τῶν δυτικῶν ὄροσειρῶν.

Προϊόντα. Αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι εἶναι ἡ πλουσιωτέρα χώρα τοῦ κόσμου. Πρῶτη εἰς τὴν παραγωγὴν σίτου, ἀραβο-

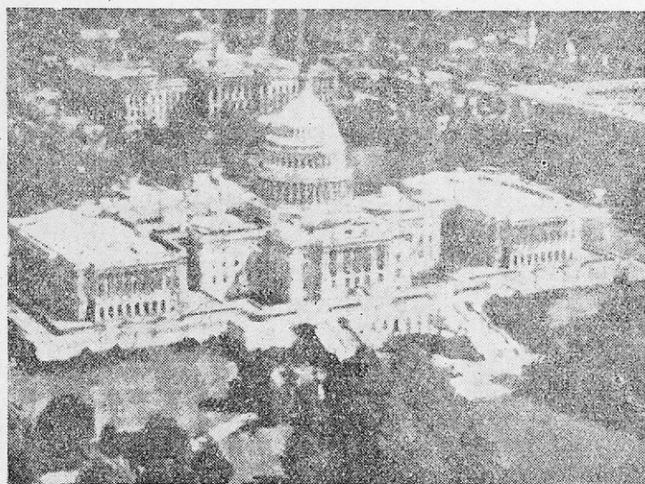
Χάρτης γεωγραφικῶν προϊόντων Ἑνωμένων Πολιτειῶν

σίτου, βάμβακος καὶ καπνοῦ! Πρῶτη εἰς τὴν παραγωγὴν ξυλείας καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων! Πρῶτη εἰς τὴν παραγωγὴν γαιάνθρακος, σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, ψευδαργύρου, ὕδραργύρου, θείου καὶ πετρελαίου! Πρῶτη εἰς τὴν παραγωγὴν βιομηχανικῶν προϊόντων! Τὰ περισσότερα καὶ τελειότερα ἔργαστάσια τοῦ κόσμου εὐρίσκονται εἰς τὰς Ἑνωμ. Πολιτεῖας. Οἱ ἐργάται εἶναι εἰδικευμένοι. Δὲν ἐργάζονται, ἀλλ' ἐποπτεύουν τὴν λειτουργίαν τῶν μηχανῶν! Κυριώτεραι βιομηχανία εἶναι ἡ μεταλλουργία, μεταξουργία, βαμ-

βακουργία και ειδών διατροφής. Δευτέρα εις την παραγωγήν χρυσοῦ, ἀργύρου, βωξίτου, ζαχαρούχων τεύτλων. Ἐφθονα ἄλλα προϊόντα εἶναι τομάτες και ἄλλα κηπαῖα, φρούτα, ψάρια. Τὰ ψάρια δὲν φθάνουν διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας.

Συγκοινωνία. Πολλοὶ σιδηρόδρομοι (μῆκους 400.000 χλμ.!) Πολλοὶ αὐτοκινητόδρομοι! Πολλὰ ποταμόπλοια! Πολλὰ ἀεροπορικὰ γραμμαῖ! Τεράστιος ἐμπορικὸς στόλος!

Ἐμπόριον. Τὰ ἐξαγόμενα εἶδη κατέχουν τὰ 54% τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου. Τὰ κυριώτερα ἀπὸ τὰ ἐξαγόμενα προΐ-

Οὐάσιγκτων. Τὸ μ γαρον, πὸν συνεδριάζει τὸ Κογκρέσον

όντα εἶναι γαιάνθρακες, πετρέλαιον, χαλκός, βαμβάκι, βαμβακερά ὑφάσματα, χημικὰ προϊόντα, σιδηρικά, αὐτοκίνητα, μηχαναῖ, καπνός, καρποί, σιτηρά, ἄλευρα, κονσόρβες τροφίμων, γαλακτομικὰ προϊόντα, δέρματα. Τὰ εἰσαγόμενα εἶναι καφές, τσάι, μαλλιά, ματάξι, ψάρια, καουτσούκ και εἶδη πολυτελείας. Αἱ ἐξαγωγαὶ εἶναι διπλάσιαι τῶν εἰσαγωγῶν!

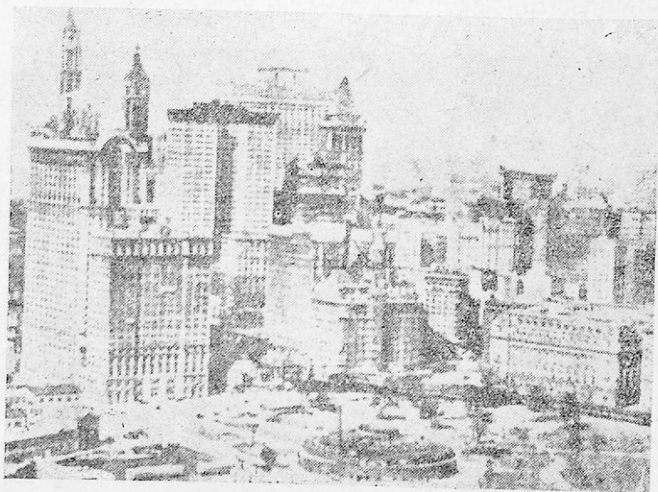
Πληθυσμός. 140 ἑκατ. Διαρκῶς αὐξάνει ἀπὸ τὰς μεταναστεύσεις.

Φυλαί. Τὰ 91% εἶναι λευκοί. Ἄγγλοι, Γερμανοί, Ἴταλοί, Γάλλοι, Πολωνοί, Ρῶσοι, Σκανδιναυοί, Ἑλληνας. Ἀπὸ

τούς λευκούς οι περισσότεροι είναι "Αγγλοι. Δι' αυτό και έπίσημος γλώσσα είναι ή "Αγγλική.

Σημείωσις. Οι "Ελληνες υπερβαίνουν τὸ 1/2 έκ.τ. "Έχουν ιδικάς των κοινότητας με σχολεία και έκκλησίας. "Αγαποῦν τὴν πατρίδα των "Ελλάδα και τὴν ένισχύουν οικονομικῶς με τὰ ἐμβάσματα πρὸς τοὺς συγγενεῖς των και με ἄλλα κοινωφελῆ ἔργα. Εἶναι ὠργανωμένοι εἰς σωματεῖα και ἐκδίδουν ἑλληνικάς ἔφημερίδας.

Οἱ λοιποὶ κάτοικοι εἶναι α) "Ερυθρόδερμοι ἰθαγενεῖς ἕως 250.000. β) Νέγροι και Μιγάδες, ἀπόγονοι πα-

Ὀυρανοξύσται Νέας Ὑόρκης

λαιῶν δούλων, ἕως 12 έκ.τ. γ) Κίτρινοι, Κινέζοι και "Ιάπωνες, ἕως 300.000. Οἱ λευκοὶ ἀντιπαθοῦν τοὺς Νέγρους.

"Η πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι μεγαλύτερα εἰς τὰς περιοχὰς μεταξὺ Μισισσιπὴ και "Ατλαντικοῦ, διότι εἰς αὐτάς εὐρίσκονται αἱ φυτεῖαι και αἱ μεγάλα βιομηχανία.

Πόλεις. Τὸ ἥμισυ και πλέον τοῦ πληθυσμοῦ κατοικεῖ εἰς τὰς πόλεις, χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας. Αἱ κυριώτεραι πόλεις εἶναι: Οὐάσιγκτων (500 χ.), πρωτεύουσα. Εἶναι ἡ πόλις με τὰ μαρμάρινα σπίτια, τὰς ὠραίας λεωφόρους και τοὺς λαμπροὺς κήπους. Νέα Ὑόρκη. Εἶναι ἡ μεγαλύτερα πόλις τοῦ κόσμου. "Έχει πληθυσμὸν 7 έκ.τ. και

μέ τὰ προάστεια 11 έκ.ατ. ! Τὰ σπίτια ἔχουν πολλὰ πατώματα, 20, 30, 40, 50 καί περισσότερα καί λέγονται οὐρανοξύσται. Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος ἴσταιται τὸ ἄγαλμα τῆς Ἐλευθερίας, δῶρον τῆς Γαλλίας πρὸς τὰς Ἠνωμ. Πολιτείας. Ἐχει ὕψος 46 μ. Ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι κρατεῖ τεράστιον ἠλεκτρικὸν λαμπτήρα, μέ τὸν ὁποῖον φωτίζει τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος. Σικάγον (3 1/2 έκ.ατ.), δευτέρα πόλις τῶν Ἠν. Πολιτειῶν. Εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα βιομηχανικά καί ἐμπορικά κέντρα τοῦ κόσμου ! Τὰ σφαγεῖά του εἶναι ὀνομαστά. Ἐκατομμύρια ζῶων σφάζονται κάθε χρόνο εἰς αὐτά. Περίφημα εἶναι καί τὰ κονσερβοποιεῖά του. Βοστώνη (800 χ.), ἐμπορικὸς λιμὴν καί πόλις βιομηχανική μέ 3.500 ἐργοστάσια ! Φιλαδέλφεια, ἐμπορικὸς λιμὴν. Ντητροῖτ (1 1/2 έκ.ατ.), βιομηχανικὸν κέντρον αὐτοκινήτων. Νέα Ὁρλεάνη (500 χ.), μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν πόλις ἀγορᾶς βάμβακος. Ἀγιος Φραγκῖσκος (1 έκ.ατ.), ἐμπορικὸς καί βιομηχανικὸς λιμὴν. Λὸς Ἀτζελες (1.300.000), κέντρον γεωργικῶν προϊόντων ἔχει πολλὰς πετρελαιοπηγὰς. Καλύπτεται ἀπὸ κήπους μέ φοίνικας καί λεμονιές. Χόλλυγουντ, προάστειον Λὸς Ἀτζελες πόλις κινηματογραφικῶν ταινιῶν.

Πολίτευμα. Αἱ Ἠν. Πολιτεῖαι ἦσαν ἄλλοτε ἀποικίαι τῶν Εὐρωπαϊῶν καί πρὸ παντὸς τῶν Ἀγγλῶν. Τὸ 1776 ὅμως ἐπανεστάτησαν καί ἐκηρύχθησαν αὐτόνομοι. Ἀργότερα τὸ 1783 ἀνεγνώρισε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν καί ἡ Ἀγγλία. Σήμερον 49 Πολιτεῖαι ἀποτελοῦν ὁμοσπονδίαν μέ τὸ ὄνομα Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι. Κάθε πολιτεία ἔχει τὸν κυβερνήτην τῆς. Ὅλαι μαζί ἐκλέγουν τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας, πού διορίζει τοὺς ὑπουργούς. Τοὺς νόμους ψηφίζει τὸ Κογκρέσον καί ἡ Βουλὴ. Τὸ Κογκρέσον ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο Γερουσιαστὰς ἀπὸ κάθε πολιτεῖαν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν βουλευτῶν εἶναι ἀνάλογος μέ τὸν πληθυσμὸν κάθε πολιτείας.

Θρησκεία. Ἀνεξιθρησκεία. Κάθε πολίτης πιστεύει ἐλεύθερα εἰς τὴν θρησκείαν του.

Κτήσεις. Ἀλάσκα, νῆσοι Πορτορίκο, Φιλιππῖναι νῆσοι, νῆσοι Χαβάϊ, Ζώνη Παναμά. Αἱ νῆσοι Κούβα καί Ἀϊτή καί ἡ Ἀφρικανικὴ Λιβερία εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Ἀλάσκα. Εἶναι χερσόνησος. Κατέχει τὸ ΒΔ τμήμα τῆς

Β. Ἀμερικής. Ἔχει ἕκτασιν $1\frac{1}{2}$ ἑκατ. τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 60.000! Τὰ ὄρη τῆς Ἀλάσκας εἶναι συνέχεια τῶν Ἀσιατικῶν ὀρέων. Αἱ Ἄ λ ο ὤ σ α ι νῆσοι εἶναι λείψανα τῆς ξηρᾶς, ποὺ συνέδεε κάποτε τὴν Ἀσίαν μὲ τὴν Ἀμερικὴν. Εἶναι γεμάται ἠφαίστεια, ὅπως αἱ Μαλαϊκαὶ νῆσοι. Ἡ Ἀλάσκα εἶναι ἡ πλουσιωτέρα χώρα τῆς γῆς εἰς παγετῶνας. Μόνον τὰ φιορδ πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν εἶναι κατοικίσιμα. Βρέχονται ἀπὸ τὸ θερμὸν ρεῦμα Κοῦρο—Σίβο, ποὺ κάμνει τὸ ψυχρὸν κλίμα ἠπιώτερον. Εἰς τὰ μέρη αὐτὰ ὀριμάζουν καὶ τὰ σιτηρά. Οἱ κάτοικοι εἶναι Ἑσκιμῶι ἀλιεῖς, Ἐρυθρόδερμοι καὶ ἀρκετοὶ Εὐρωπαῖοι. Παλαιότερα ἡ χώρα εἶχε πλούσια χρυσαυρυχεῖα. Αὐτὰ προσήλκυσαν τοὺς Εὐρωπαίους εἰς τὴν Ἀλάσκαν. Τὸ ἔδαφος περικλείει ἄνθρακα, ἄργυρον, κασσίτερον, χαλκόν, πετρέλαιον. Ὑπάρχουν πολύτιμα δάση. Ἀλιεύονται ἀφθονα ψάρια, πρὸ παντὸς σολωμοί. Διὰ τὴν συσκευασίαν τῶν σολωμῶν ἔχουν ἰδρυθῆ πολλὰ ἐργοστάσια. Ἡ διατροφή τοῦ ταρανδου εἶναι πλοῦτος διὰ τοὺς ἰθαγενεῖς καὶ τοὺς λευκοὺς. Τὴν Ἀλάσκαν ἠγόρασαν αἱ Ἡνωμ. Πολιτεῖται ἀπὸ τὴν Ρωσίαν ἀντὶ $7\frac{1}{2}$ ἑκατ. δολλαρίων τὸ ἔτος 1867.

3. ΜΕΞΙΚΟΝ

Σύνορα — Ἔκτασις. Ἀπλώνεται πρὸς Ν. τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν. Συνδέει, ὡς γέφυρα, τὴν Κεντρικὴν μὲ τὴν Β. Ἀμερικὴν. Ἔχει ἕκτασιν περίπου 2 ἑκατ. τ. χλμ.

Ἔδαφος. Εἶναι προέκτασις τῆς δυτικῆς ὀρεινῆς περιοχῆς τῆς Β. Ἀμερικής. Ὑψηλὰ καὶ μεγάλα ὀροπέδια εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ὑψηλὰ ὄρη εἰς τὴν περιφέρειαν ἀνατολικὴ καὶ δυτικὴ Σιέρρα Μάντρε, ὄρος Ποποκατεπέτλ (5420 μ.). Στενὰ παραλιακὰ βαθύπεδα. Πρὸς Ν καὶ Δ ὑπάρχουν μεγαλοπρεπῆ ἠφαίστεια.

Οἱ κόλποι τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῆς Καλλιφορνίας ἦσαν ἄλλοτε πεδιάδες. Ἀπὸ τὰς καταβυθίσεις ἐσηματίσθησαν αἱ χερσόνησοι τῆς Καλλιφορνίας καὶ Ἰουκατάνης.

Κλίμα—Βλάστησις. Τὸ κλίμα ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ κάθε τόπου. Διακρίνομεν τρεῖς ζώνας κλίματος καὶ βλαστήσεως. Ἡ χαμηλὴ ζώνη ἀπὸ 1—600 μ. εἶναι θερμὴ. Αἱ ἐξωτερικαὶ πλευραὶ καὶ πρὸ παντὸς αἱ ἀνατολικαὶ δέχονται πολλὰς βροχάς. Δι' αὐτὸ τὰ ἀνατολικά βαθύπεδα ἔχουν τρο-

πικά δάση από φοίνικας, βανάννας, δένδρα δι' έπιπλα και βαφάς. Η χαμηλή ζώνη είναι σχεδόν άκατοίκητος, διότι μαστιζεται από πυρετούς. Η μέση ζώνη από 600—1800 μ. είναι εϋκρατος. Η τροπική θερμότης ολιγοστεύει με τὸ ὕψος. Καλλιεργοῦνται καπνός, καφές, άραβόσιτος, άμπελοι, όπωροφόρα δένδρα. Υπάρχουν δάση από πευκα και κοκκοφοίνικας. Αί βροχαί ολιγοστεύουν εις τὸ έσωτερικόν, διότι αί όροσειραί έμποδίζουν τούς ύδρατμούς νά φθάσουν έως εκεί. Όλίγας βροχάς δέχονται και οί τόποι πρὸς τὸν κόλπον τῆς Καλλιφορνίας, διότι αί βροχαί ολιγοστεύουν από Α πρὸς Δ. Οί ξηροί τόποι είναι βοσκότοποι. Όσοι ποτίζονται με άρδευτικά έργα είναι καλλιεργήσιμοι. Η ύψηλή ζώνη από 1800 μ. και άνω έχει κλίμα όρεινόν. Καλλιεργοῦνται σιτηρά. Υπάρχουν πολλοί βοσκότοποι.

Ποταμοί. Ό μεγαλύτερος ποταμός είναι ό Ρίο Γκράντε Ντέλ Νόρτε. Όλον σχεδόν τὸ μήκος του είναι σύνορον πρὸς τὰς Ηνωμ. Πολιτείας. Από τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν έσχηματίσθησαν αί στεναί παραλιακαί πεδιάδες.

Πραϊόντα. Γεωργικά. Ζαχαροκάλαμον, βαμβάκι, καπνός, κακάο, καφές, ρύζι, σιτάρι, άραβόσιτος, φρούτα, μπανάνες, κρασί, έσπεριδοειδή. Κτηνοτροφικά. Κτηνοτροφία αίγοπροβάτων, βοδιῶν, ἵππων και ήμιόνων. Δασικά. Πολύτιμος ξυλεία (μαόνι) δι' έπιπλα. Όρυκτά. Άργυρος, πετρέλαιον, σίδηρος, χαλκός, χρυσός και ώραία μάρμαρα. Εις τὴν παραγωγήν άργύρου τὸ Μεξικόν έρχεται πρώτη χώρα. Βιομηχανικά. Έχει κλωστήρια, ύφαντουργεία, μεταλλουργεία, μύλους, καπνεργοστάσια, βυρσοδεφεΐα.

Συγκοινωνία. Πολλοί σιδηρόδρομοι.

Έμπόριον. Έξάγει πετρέλαιον, μεταλλεύματα, δέρματα, κάναβιν, πολύτιμον ξελείαν.

Πληθυσμός. 18½ εκ. Είναι Ισπανοί 19%, Ιθαγενεΐς Ινδιάνοι 38% και Μιγάδες 43%.

Πολίτευμα. Μέχρι τὸ 1823 ήτο άποικία τῶν Ισπανῶν. Κατόπιν έγινε ανεξάρτητον κράτος. Αποτελεΐται από 27 ήνωμένας πολιτείας. Δέν προσδεύουν, όμως, όπως αί Ηνωμέναί πολιτεΐται, διότι ταρασσονται διαρκώς από έμφυλίους πολέμους. Οί Εύρωπαϊοί άποικοι προτιμοῦν τὰς Ηνωμ. Πολιτείας και τὴν νότιον Αμερικὴν.

Πόλεις. Μεξικόν (1 εκ.), πρωτεύουσα. Είναι πόλις

ώραία εἰς ώραίαν τοποθεσίαν. Γύρω της ὑπάρχουν λίμναι καὶ ἠφαίστεια χιονοσκεπῆ. Ἔχει ὑψόμετρον 2.200 μ! Βερακρούζ, Ταμπίκον, ἐμπορικοὶ λιμένες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Διακρίνομεν ἠπειρωτικὴν καὶ νησιωτικὴν κεντρικὴν Ἀμερικὴν.

1. Ἠπειρωτικὴ Κεντρικὴ Ἀμερικὴ

Θέσις — Ἔκτασις. Ἐνώνει, ὡς γέφυρα, τὴν Ἰσπανίαν μετὰ τὴν Νότιον Ἀμερικὴν. Ἔχει ἔκτασιν 555.000 τ. χλμ.

Ἔδαφος. Εἶναι χώρα ὄρεινῆ, συνέχεια τῶν δυτικῶν ὄρειων τῆς Β. Ἀμερικῆς. Ἔχει πολλὰ ἠφαίστεια καὶ ταρασσεται συχνὰ ἀπὸ ἐκρήξεις καὶ σεισμούς.

Κλίμα — Βλάστησις. Κλίμα τροπικόν. Ἡ τροπικὴ θερμότης ὀλιγοστεύει μετὰ τὸ ὕψος, ὅπως καὶ εἰς τὸ Μεξικόν. Αἱ βροχαὶ καὶ ἐδῶ εἶναι περισσότεραι, πρὸ παντὸς τὸ καλοκαίρι, εἰς τὰ ἀνατολικά παράλια. Δι' αὐτὸ τὰ ἀνατολικά βαθύπεδα σκεπάζονται ἀπὸ δάση τροπικά μετὰ πολύτιμον ξυλείαν. Ἡ καφέα εἰς τὰ ἠφαιστειογενῆ καὶ εὐφορα ἐδάφη εὐδοκιμεῖ μέχρι 1800 μ. ὕψος.

Προϊόντα. Γεωργικά. Καφές, κύριον προϊόν κεντρικῆς Ἀμερικῆς. Βαμβάκι, ζαχαροκάλαμον, κακάον, βανάναι, καπνός, ἀραβόσιτος. Κτηνοτροφικά. Κτηνοτροφία αἰγοπροβάτων εἰς τοὺς βοσκοτόπους τῶν ὄρειων περιοχῶν. Δασικά. Πολύτιμος ξυλεία, καουτσούκ. Ὄρυκτά. Ἄργυρος, χαλκός, χρυσός, μαγγάνιον. Ἀλιευτικά. Μαργαριτάρια, χελῶναι.

Κάτοικοι. 7 ἑκατ. Εἶναι Ἰσπανοί, Ἰνδιάνοι (ἐρυθρόδερμοι) καὶ Μιγάδες. Αἱ ὑψηλότεραι περιοχαὶ εἶναι πυκνότερα κατοικημένα, διότι ἔχουν ὑγιεινότερον κλίμα ἀπὸ τὰ θερμὰ καὶ ὑγρὰ βαθύπεδα.

Πολίτευμα. Ἐξ ἀνεξάρτητοι Δημοκραταί: Γουατεμάλα, Σαλβαδόρ, Ὀνδούρα, Νικαράγουα, Κόσταρική, Παναμᾶς. Ἀπὸ τὴν Ἰσπανικὴν κυριαρχίαν ἠλευθερώθησαν τὸ 1821, ὕστερα ἀπὸ πολυετῆς αἱματη-

ρους άγωνας. Αί 'Ηνωμένοι Πολιτεῖαι κατέχουν τόν Ισθμόν καί τήν διώρυγα τοῦ Παναμαᾶ.

Διώρυξ Παναμαᾶ. Ἡ διώρυξ Παναμαᾶ ένώνει τόν Ἀτλαντικόν μέ τόν Εἰρηνικόν ὠκεανόν. Ἔχει μήκος 80 χλμ. Τήν κατασκευήν της ἤρχισε τό 1879 ὁ Γάλλος μηχανικός Λεσσέψ, ὁ ὁποῖος κατεσκεύασε καί τήν διώρυγα τοῦ Σουέζ. Ἐπτώχευσεν ὁμως ἡ εταιρία του καί ανέλαβον τό ἔργον του αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι. Οἱ Ἀμερικανοὶ μηχανικοί, ἐπειδὴ δέν ἦτο εὐκόλον νά χαμηλώσουν τήν ξηράν, ὕψωσαν τήν θάλασσαν 26 μ! Κατεσκεύασαν εἰς τὰ ἄκρα ἀπό τρεῖς δεξαμενάς, τήν μίαν ὑψηλότερα ἀπό τήν ἄλλην, ὡσάν σκαλοπάτια. Τά πλοῖα ἀνέρχονται καί κατέρχονται μέ τό γέμισμα καί ἀδειασμα τῶν δεξαμενῶν. Μόλις δηλαδή εἰσέλθῃ τό πλοῖον εἰς τήν δεξαμενήν, τήν φράσσουν καί τήν γεμίζουν νερό. Τό πλοῖον ἀνέρχεται καί εἰσέρχεται εἰς τήν δευτέραν δεξαμενήν. Μὲ τόν ἴδιον τρόπον ἀνέρχεται καί εἰσέρχεται εἰς τήν τρίτην δεξαμενήν καί ἀπό αὐτήν εἰς τήν τεχνητὴν λίμνην. Διὰ νά κατέλθῃ ἀπὸ τό ἄλλο ἄκρον ἀδειάζουν τήν τρίτην δεξαμενήν καί τό πλοῖον κατέρχεται εἰς τήν δευτέραν ἀδειάζουν κατόπιν τήν δευτέραν καί κατέρχεται εἰς τήν πρώτην κ. ο. κ. Τό γέμισμα καί ἀδειασμα τῶν δεξαμενῶν γίνεται μέ ἠλεκτρισμόν. Αἱ δεξαμεναὶ εἶναι διπλαῖ, διὰ νά ἀνέρχονται καί κατέρχονται ταυτοχρόνως τά πλοῖα. Ἡ διάβασις διαρκεῖ 12 ὥρας περίπου. Διὰ νά ἀνέλθῃ ἢ κατέλθῃ τό πλοῖον ἀπὸ μίαν δεξαμενήν εἰς τήν ἄλλην, χρειάζεται μίαν ὥραν περίπου. Ἡ διώρυξ ἔχει στρατηγικὴν ἀξίαν, διότι κατὰ τόν πόλεμον ἠμπορεῖ νά μεταφέρεται ἀμέσως ὁ στόλος ἀπὸ τὸν ἓνα εἰς τὸν ἄλλον ὠκεανόν. Ἔχει ἀκόμη ἐμπορικὴν ἀξίαν, διότι διευκολύνει τήν συγκοινωνίαν μέ τὰς ἀκτὰς τῆς Β καί Ν Ἀμερικῆς καί κάμνει συντομώτερον τό ταξίδιον πρὸς τήν Αὐστραλίαν, Κίναν, Ἰαπωνίαν. Τό ταξίδιον ἀπὸ τήν Εὐρώπην εἰς τήν Αὐστραλίαν εἶναι 1500 χλμ. περίπου συντομώτερον ἀπὸ τό ταξίδιον διὰ μέσου τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ.

2. Νησιωτικὴ Κεντρικὴ Ἀμερικὴ

Ἡ νησιωτικὴ κεντρικὴ Ἀμερικὴ εἶναι ἀθροίσματα νήσων Κεῖνται πρὸς Α τῆς ἠπειρωτικῆς κεντρικῆς Ἀμερικῆς, μεταξὺ βορείου καί νοτίου Ἀμερικῆς. Διακρίνομεν τρία ἀθροίσματα νήσοι Μπαχάμας, Μεγάλα Ἰνδία, Μικραὶ Ἰνδία. Λέγονται Δυτικαὶ Ἰνδία. Εἶναι λείψανα τῆς ξηρᾶς, πού τὰς συνέδεε παλαιότερα μέ τήν ἠπειρωτικὴν Ἀμερικὴν. Αἱ ὄροσειραὶ τῶν εἶναι συνέχεια τῶν ὄροσειρῶν τῆς Ἀνατολικῆς Β Ἀμερικῆς. Τό κλίμα τῶν εἶναι τροπικόν. Αἱ ἀνατολικαὶ θάλασσαι εἶναι τρικυμῳδεις, διότι εἶναι ἐκτεθειμένα εἰς τοὺς ΒΑ ἀληγεῖς ἀνέμους. Αἱ

Αντίλλαι εύρισκονται εις τόν δρόμον τών κυκλώνων, πού σηκώνονται δύο φορές τό καλοκαίρι και προκαλούν πολλάκις μεγάλας καταστροφάς. Όλοι μαζί έχουν έκτασιν 245.000 τ. χλμ. και πληθυσμόν 10 εκατ. Οί κάτοικοι είναι Λευκοί, Νέγροι και Μιγάδες. Τό 1/3 τοῦ πληθυσμοῦ είναι λευκοί. Οί περισσότεροι λευκοί είναι Ίσπανοί.

Νήσοι. α) Μπαχάμαι. Έχουν έκτασιν 11.000 τ. χλμ. και πληθυσμόν 60.000. Είναι κοραλλιογενείς. Μίαν από αὐτάς ανέκαλυψεν πρώτην ὁ Κολόμβος. Άνήκουν εις τήν Άγγλίαν. Οί κάτοικοι είναι άλιεις, πρό παντός σπόγγων, και καλλιεργηταί άνανά και καπνοῦ.

β) Μεγάλαι Άντίλλαι. Είναι 4: Κούβα, Ίαμαϊκή, Άϊτη, Πόρτο Ρίκο. Η Κούβα είναι ή μεγαλύτερα. Είναι ίση σχεδόν με τήν Ελλάδα. Έχει έκτασιν 115.000 τ. χλμ. και πληθυσμόν 4 εκατ. Τά 2/3 τών κατοίκων είναι λευκοί. Παράγει έκλεκτόν καπνό, άφθονον ζάχαριν, καφέ, φρούτα, μεταλλεύματα σιδήρου, χαλκοῦ και μαγγανίου. Η Κούβα είναι ή πρώτη χώρα τής γής εις τήν παραγωγήν ζαχάρεως και έκλεκτοῦ καπνοῦ. Τά ποῦρα τής Άβάνας είναι περίφημα. Πρωτεύουσα είναι ή Άβάνα (1/2 εκατ.), πόλις έμπορική. Εις τόν Μητροπολιτικόν ναόν της έχει ταφή τό λείψανον τοῦ Κολόμβου. Η Ίαμαϊκή έχει έκτασιν 12.000 τ. χλμ. και πληθυσμόν 1 εκατ. Τά 97% τών κατοίκων είναι Νέγρο. Παράγει βανάνας, ζάχαριν, έσπεριδοειδή και ρώμι περίφημον. Χρησιμεύει ως τόπος άναψυχής. Έχει καλοῦς δρόμους και πολυτελή ξενοδοχεῖα. Η Άϊτη έχει έκτασιν 76.000 τ. χλμ. και πληθυσμόν 3 1/2 εκατ. Παράγει καφέ, κακάο, βαμβάκι, καπνό, ξυλείαν. Τό Πόρτο Ρίκο έχει έκτασιν 9.000 τ. χλμ. και πληθυσμόν 1 1/2 εκατ. Οί περισσότεροι κάτοικοι είναι λευκοί. Παράγει ζάχαριν, καφέ, καπνό, βαμβάκι, ξυλείαν και μεταλλεύματα. Η Κούβα και ή Άϊτη είναι ανεξάρτητοι Δημοκροτίαι υπό τήν προστασίαν τών Ηνωμ. Πολιτειών. Η Άϊτη διαιρεῖται εις δύο Δημοκρατίας, τήν Άϊτην και τόν Άγιον Δομένικον. Η Ίαμαϊκή είναι άποικία Άγγλική τό Πόρτο Ρίκο άποικία τών Ηνωμένων πολιτειών.

γ) Μικραί Άντίλλαι. Είναι 67. Έχουν έκτασιν περίπου 8 1/2 χιλιάδας τ. χλμ. και πληθυσμόν 1 εκατ. Αί περισσότεραι έσχηματίσθησαν από έκρήξεις ήφαιστειών. Εις τήν

Μαρτινίκαν τὸ 1902 ἀπὸ ἔκρηξιν ἠφαιστείου ἐξῆλθεν σύ-
νεφον μὲ δηλητηριώδες ἀέριον, ποὺ κατέστρεψε τὴν πόλιν
"Ἄγιος Πέτρος μὲ 30 000 ἀνθρώπους. Παράγουν καφέ,
ρῶμι, κακάο, βανάνας, ζάχαριν. Εἶναι κτήσεις Ἀγγλίας,
Γαλλίας, Ὀλλανδίας, Ἠνωμ. πολιτειῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ

ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ ἀπλώνεται ὁλόκληρος σχεδὸν εἰς τὸ
νότιον ἡμισφαίριον. Ἔχει 11 χώρας. Αἱ 10 εἶναι κράτη
ἀνεξάρτητα καὶ ἡ μία κτήσεις. Τὰ ἀνεξάρτητα κράτη διαι-
ροῦνται εἰς παράλια, δυτικὰ καὶ ἀνατολικά, καὶ μεσόγεια.
"Ὅλα εἶναι δημοκρατίαι. Κτήσεις εἶναι ἡ Γουιάνα.

Α' ΔΥΤΙΚΑ ΠΑΡΑΛΙΑ ΚΡΑΤΗ

Δυτικὰ παράλια κράτη εἶναι ἡ Κολομβία, ὁ Ἴση-
μερινός, ἡ Περού καὶ ἡ Χιλὴ. Εὐρίσκονται ὅλα
εἰς τὴν Περιοχὴν τῶν "Ἀνδεων. Αἱ "Ἄνδεις ἢ Κορδιλλιέραι
εἶναι μακρὰ ὄροσειρά μὲ ἠφαιστεια, κοιλάδας, ὄροπέδια,
λίμνας. Ἀπλώνονται εἰς ὅλον τὸ μῆκος τῶν δυτικῶν πα-
ραλιῶν τῆς Ν Ἀμερικῆς. Ἡ ὑψηλότερα κορυφή εἶναι τὸ ὄρος
Ἄκονκάγκουα (7.000 μ.). Τὸ μεγαλύτερον ἠφαιστειον
εἶναι τὸ Κοτοπάξι.

1. Κολομβία

Σύνορα—Ἔκτασις. Κεῖται πρὸς ΒΔ μεταξὺ Βενεζουέ-
λας, Βραζιλίας, Ἴσημερινοῦ, Παναμᾶ καὶ τῶν δύο ὠκεανῶν.
Ἔχε ἔκτασιν 1.150.000 τ. χλμ.

Ἔδαφος. Περιοχὴ "Ἀνδεων πρὸς Δ. Πεδιάδες πρὸς Α.

Κλίμα. Εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη θερμὸν καὶ ὑγρὸν, εἰς
τὰ ὑψηλὰ εὐκρατον.

Προϊόντα. Καουτσούκ, πολύτιμος ξυλεία, ἱστός τοῦ
Παναμᾶ (χρήσιμος διὰ τὴν κατασκευὴν καπέλλων), κακάο,
καφές, βανάναι, καπνός, ζαχαροκάλαμον, φρούτα (μῆλα,

άπιδια), σίτος, κριθή, άραβόσιτος, πατάτες, δέρματα, χρυσός, πλατίτη, πετρέλαιον

Κάτοικοι. 8½, εκατ. Είναι Ινδιάνοι, Ισπανοί, Μιγάδες. Επίσημος γλώσσα είναι ή 'Ισπανική' επίσημος θρησκεία ή καθολική.

Πόλεις. Μ π ο γ κ ό τ α (270 χ.) πρωτεύουσα.

2. Ίσημερινός

Σύνορα—Έκτασις. Απλώνεται πρὸς Ν τῆς Κολομβίας μεταξύ Περού και Ειρηνικοῦ ὠκεανοῦ. Έχει ἑκτασιν 300 χιλιάδες π. χιλιόμετρα.

Έδαφος. Χαμηλή περιοχή εις τὰ παράλια. Σέλβας (παρθένα δάση) Ἀμαζονίου πρὸς Α. Ἄνδεις με χλοεράς κοιλάδας και ὄροπέδιον Κίττο εις τὸ ἑσωτερικόν. Ἄνωθεν τοῦ ὄροπέδιου ὑψώνονται τὰ χιονοσκεπῆ ἠφαιστεία Κοτοπάξι και Χιμποράσον.

Κλίμα. Εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχὰς θερμόν, ὑγρόν και νοσηρόν· εἰς τὰς ὑψηλὰς δροσερόν.

Προϊόντα. Ἀπὸ τὸ τροπικόν δάσος ἐξάγεται καουτσούκ, ἴστος τοῦ Παναμᾶ, κορόζο ἢ φυτικόν ἔλεφαντόδοντον. Με τὸ Κορόζο κατασκευάζουν κομβία. Εἰς τὰς κοιλάδας καλλιεργοῦνται κακάο, ἀραβόσιτος, πατάτες, ζαχαροκάλαμον. Εἰς τὰ ὑψηλὰ μέρη μεταξύ 2—3 χιλ. μ. φυτρώνουν κιγχόνας. Ἀπὸ τὸ ἔδαφος ἐξάγεται χρυσός και πετρέλαιον.

Συγκοινωνία. Σιδηρόδρομοι ὀλίγοι.

Κάτοικοι. 2½ εκατ. Είναι Ινδιάνοι, Ισπανοί και Μιγάδες. Οἱ περισσότεροι κατοικοῦν εἰς τὰς κοιλάδας τῶν Ἄνδεων και τὸ ὄροπέδιον. Επίσημος γλώσσα είναι ή 'Ισπανική' επίσημος θρησκεία ή καθολική.

Πόλεις. Κίττο (100 χ.), πρωτεύουσα. Αἱ ὠραῖαι ἐκκλησίαι και τὰ μονοστήρια τῆς ἐνθυμίζουσιν, ὅτι κάποτε ή χώρα ἀνήκεν εἰς τοὺς Ἰσπανούς. Αἱ νῆσοι Καλαπάγκος ἀνήκουν εἰς τὸν Ἰσημερινόν. Είναι γεμᾶτοι ἀπὸ ἑσβεσμένους κρατῆρας ἠφαιστείων και ἀπὸ παράξενα φυτὰ και ζῶα. Λέγονται και νῆσοι τῶν χελωνῶν ἀπὸ τὰς πολλὰς χελώνας τῆς θαλάσσης.

3. Περού ἢ Περουβία

Σύνορα—Έκτασις. Απλώνεται πρὸς Ν τοῦ Ἰσημερινοῦ

καὶ τῆς Κολομβίας, μεταξύ Βραζιλίας, Βολιβίας, Χιλῆς καὶ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ. Ἔχει ἔκτασιν 1.400.000 τ. χλμ.

Ἔδαφος—Κλίμα. Τὰ παράλια εἶναι ξηρά καὶ ἄγονα. Ἡ πεδιάς τοῦ Ἀμαζονίου πρὸς Α εἶναι θερμὴ καὶ ὑγρὰ σκεπάζεται ἀπὸ τροπικὸν δάσος. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῶν Ἄνδεων μὲ τὰς κοιλάδας καὶ τὰ ὄροπέδια εἶναι ξηρά. Καλλιεργήσιμα ἐδάφη εἶναι ὅσα ποτίζονται μὲ ἀρδευτικὰ ἔργα. Ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τῶν Ἄνδεων εἶναι βροχερά σκεπάζεται ἀπὸ δάση τροπικά. Γύρω ἀπὸ τὴν λίμνην Τιτικάκα καὶ ἄλλας πολλὰς λίμνας ὑψώνονται γιγάντια ἠφαιστεια.

Προϊόντα. Ἀπὸ τὸ τροπικὸν δάσος ἐξάγεται καουτσούκ, πολύτιμος ξυλεία, κινίνη. Εἰς τὰ ποτιστικὰ μέρη καλλιεργοῦνται κακάο, ζαχαροκάλαμον, βαμβάκι, σίτος, ἀραβόσιτος, πατάτες, βανάναι. Εἰς τὰ στεππῶδη ὄροπέδια τρέφονται λάμα (προβατοκάμηλοι), πρόβατα, βώδια. Ἀπὸ τὸ ἔδαφος ἐξάγεται πετρέλαιον, ἄργυρος, χαλκός. Ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν ὀρυκτῶν ἐμποδίζεται ἀπὸ τὸ δύσβατον ἔδαφος. Ἔχει βιομηχανίαν ζακχάρεως, βυρσοδεψίας καὶ ρωμίου. Μέγας πλοῦτος διὰ τὴν χώραν εἶναι τὸ λίπασμα νίτρο γκοουάνο. Εἶναι κόπρος θαλασσίων πτηνῶν. Ἔχει συσσωρευθῆ εἰς ὀγκῶδη στρώματα ἀπὸ αἰῶνας εἰς τὰς μικρὰς νήσους τῶν ἀκτῶν.

Συγκοινωνία. Σιδηρόδρομοι ὀλίγοι. Ἀτμόπλοια εἰς τὴν λίμνην Τιτικάκα ν. Ὡς ὑποζύγιον χρησιμοποιεῖται ἡ λάμα.

Κάτοικοι 6 1/2 ἑκατ. Εἶναι Ἰνδιάνοι, Ἴσπανοὶ καὶ Μιγάδες. Οἱ περισσότεροι κατοικοῦν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Ἄνδεων.

Πόλεις. Λίμα (400 χ.), πρωτεύουσα. Αἱ μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομαὶ τῆς ἐνθουμίζουσι τὸν ἰσπανικὸν πλοῦτον. Κολιάου (100 χ.), ὄχυρὸς λιμὴν.

4. Χιλὴ

Σύνορα—Ἔκτασις. Εἶναι χώρα μακρόστενη. Ἀπλώνεται μεταξύ Ἀργεντινῆς, Βολιβίας, Περου καὶ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ. Ἔχει ἔκτασιν 750.000 τ. χλμ.

Ἔδαφος. Δυτικὴ πλευρὰ τῶν Ἄνδεων. Μακρόστενη εὐφορὸς κοιλάς μεταξύ τῶν ὀρέων. Ἀπὸ τὰ πολλὰ ἠφαιστεια ὑποφέρει ἡ χώρα ἀπὸ σεισμούς. Τὰ νότια παράλια εἶναι γε-

άπιδια), σίτος, κριθή, άραβόσιτος, πατάτες, δέρματα, χρυσός, πλατίτη, πετρέλαιον

Κάτοικοι. 8½ εκατ. Είναι Ινδιάνοι, Ισπανοί, Μιγάδες. Επίσημος γλώσσα είναι ή Ισπανική· επίσημος θρησκεία ή καθολική.

Πόλεις. Μπογκότα (270 χ.) πρωτεύουσα.

2. Ίσημερινός

Σύνορα—Έκτασις. Απλώνεται προς Ν της Κολομβίας μεταξύ Περού και Ειρηνικού ώκεανού. Έχει έκτασιν 300 χιλιάδες τ. χιλιόμετρα.

Έδαφος. Χαμηλή περιοχή εις τὰ παράλια. Σέλβας (παρθένα δάση) Αμαζονίου προς Α. Άνδεις με χλοεράς κοιλάδας και όροπέδιον Κίτο εις τὸ έσωτερικόν. Άνωθεν τοῦ όροπέδιου ύψώνονται τὰ χιονοσκεπή ήφαιστεια Κοτοπάξι και Χιμποράσον.

Κλίμα. Εις τὰς χαμηλάς περιοχάς θερμόν, ύγρόν και νοσηρόν· εις τὰς ύψηλάς δροσερόν.

Προϊόντα. Άπό τὸ τροπικόν δάσος έξάγεται καουτσούκ, ίστός τοῦ Παναμά, κορόζο ή φυτικόν έλεφαντόδοντον. Με τὸ Κορόζο κατασκευάζουν κομβία. Εις τὰς κοιλάδας καλλιεργούνται κακάο, άραβόσιτος, πατάτες, ζαχαροκάλαμον. Εις τὰ ύψηλά μέρη μεταξύ 2—3 χιλ. μ. φυτρώνουν κιγγόνοι. Άπό τὸ έδαφος έξάγεται χρυσός και πετρέλαιον.

Συγκοινωνία. Σιδηρόδρομοι όλίγοι.

Κάτοικοι. 2½ εκατ. Είναι Ινδιάνοι, Ισπανοί και Μιγάδες. Οί περισσότεροι κατοικοῦν εις τὰς κοιλάδας τῶν Άνδεων και τὸ όροπέδιον. Επίσημος γλώσσα είναι ή Ισπανική· επίσημος θρησκεία ή καθολική.

Πόλεις. Κίτο (100 χ.), πρωτεύουσα. Αί ώραϊται έκκλησία και τὰ μονοστήρια της ένθυμίζου, ότι κάποτε ή χώρα άνηκεν εις τούς Ισπανούς. Αί νήσοι Καλαπάγκος άνήκουν εις τὸν Ίσημερινόν. Είναι γεμάτοι από έσβεσμένους κρατήρας ήφαιστειών και από παράξενα φυτά και ζῶα. Λέγονται και νήσοι τῶν χελωνῶν από τὰς πολλὰς χελώνας τής θαλάσσης.

3. Περού ή Περουβία

Σύνορα—Έκτασις. Απλώνεται προς Ν τοῦ Ίσημερινοῦ

και της Κολομβίας, μεταξύ Βραζιλίας, Βολιβίας, Χιλής και Ειρηνικού ὠκεανου. Ἐχει ἔκτασιν 1.400.000 τ. χλμ.

Ἔδαφος—Κλίμα. Τὰ παράλια εἶναι ξηρά και ἄγονα. Ἡ πεδιάς τοῦ Ἀμαζονίου πρὸς Α εἶναι θερμὴ και ὑγρὰ σκεπάζεται ἀπὸ τροπικὸν δάσος. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῶν Ἄνδεων μὲ τὰς κοιλάδας και τὰ ὄροπέδια εἶναι ξηρά. Καλλιεργήσιμα ἐδάφη εἶναι ὅσα ποτίζονται μὲ ἀρδευτικὰ ἔργα. Ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τῶν Ἄνδεων εἶναι βροχερὰ σκεπάζεται ἀπὸ δάση τροπικά. Γύρω ἀπὸ τὴν λίμνην Τιτικὰ κα και ἄλλας πολλὰς λίμνας ὑψώνονται γιγάντια ἠφαίστεια.

Προϊόντα. Ἀπὸ τὸ τροπικὸν δάσος ἐξάγεται καουτσούκ, πολύτιμος ξυλεία, κινίνη. Εἰς τὰ ποτιστικὰ μέρη καλλιεργούνται κακάο, ζαχαροκάλαμον, βαμβάκι, σίτος, ἀραβόσιτος, πατάτες, βανάνα. Εἰς τὰ στεππῶδη ὄροπέδια τρέφονται λάμαι (προβατοκάμηλοι), πρόβατα, βῶδια. Ἀπὸ τὸ ἔδαφος ἐξάγεται πετρέλαιον, ἄργυρος, χαλκός. Ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν ὀρυκτῶν ἐμποδίζεται ἀπὸ τὸ δύσβατον ἔδαφος. Ἐχει βιομηχανίαν ζακχάρεως, βυρσοδεψίας και ρωμίου. Μέγας πλοῦτος διὰ τὴν χώραν εἶναι τὸ λίπασμα νίτρο γκοουάνο. Εἶναι κόπρος θαλασσίων πτηνῶν. Ἐχει συσσωρευθῆ εἰς ὀγκῶδη στρώματα ἀπὸ αἰῶνας εἰς τὰς μικρὰς νήσους τῶν ἀκτῶν.

Συγκοινωνία. Σιδηρόδρομοι ὀλίγοι. Ἀτμόπλοια εἰς τὴν λίμνην Τιτικὰ κα ν. Ὡς ὑποζύγιον χρησιμοποιεῖται ἡ λάμα.

Κάτοικοι 6 1/2 ἑκατ. Εἶναι Ἰνδιάνοι, Ἴσπανοὶ και Μιγάδες. Οἱ περισσότεροι κατοικοῦν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Ἄνδεων.

Πόλεις. Λίμα (400 χ.), πρῶτεύουσα. Αἱ μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομαὶ τῆς ἐνθυμίζουν τὸν ἰσπανικὸν πλοῦτον. Κολιάου (100 χ.), ὄχυρὸς λιμὴν.

4. Χιλὴ

Σύνορα—Ἐκτασις. Εἶναι χώρα μακρόστενη. Ἀπλώνεται μεταξύ Ἀργεντινῆς, Βολιβίας, Περού και Ειρηνικοῦ ὠκεανου. Ἐχει ἔκτασιν 750.000 τ. χλμ.

Ἔδαφος. Δυτικὴ πλευρὰ τῶν Ἄνδεων. Μακρόστενη εὐφορὸς κοιλάς μεταξύ τῶν ὄρέων. Ἀπὸ τὰ πολλὰ ἠφαίστεια ὑποφέρει ἡ χώρα ἀπὸ σεισμούς. Τὰ νότια παράλια εἶναι γε-

μάτα νήσους και φιάρα. Έσχηματίσθησαν από παλαιούς παγετώνας, που κατέφαγαν τὸ ἔδαφος.

Κλίμα—Βλάστησις. Κλίμα θερμὸν εἰς τὸ βόρειον ἄκρον, ψυχρὸν εἰς τὸ νότιον ἄκρον καὶ εὐκρατον εἰς τὸ κέντρον. Αἱ βροχαὶ ὀλιγοστεύουν ἀπὸ Ν. πρὸς Β. Αἱ ἄκται νοτιώτερα τῶν 37° νοτίου πλάτους εἶναι αἱ βροχερώτεροι περιοχαὶ τῆς γῆς! Πνέουν ἐκεῖ οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι, που φέρουν πολλὰς βροχὰς. Δι' αὐτὸ σκεπάζονται ἀπὸ δάση μὲ γιγάντια δένδρα καὶ πυκνὴν βλάστησιν. Ἡ βόρειος περιοχὴ εἶναι ξηρά. Ἐκεῖ ἀπλώνεται ἡ νιτροφόρος ἔρημος Ἀτακάμα. Ἡ κοιλάς εἰς τὸ κέντρον ἔχει βοσκοτόπους, σιταγροῦς, ἀμπελώνας, κήπους μὲ ὀπωροφόρα δένδρα.

Προϊόντα. Γεωργικὰ. Σιτηρά, ὄσπρια, φρούτα, κρασί. Κτηνοτροφικὰ. Ἀνεπτυγμένη κτηνοτροφία. Ὀρυκτὰ. Ἀφθονος χαλκός, νίτρον, ἄνθραξ. Εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς βορείου Χιλῆς. Εἰς τὴν παραγωγὴν χαλκοῦ ἔρχεται δευτέρα χώρα, μετὰ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας. Δασικὰ. Ἀφθονος ξυλεία. Ἀλιευτικὰ. ψάρια. Βιομηχανικὰ. Κονσέρβαι φρούτων καὶ κρέατος, δέρματα, ὑφάσματα.

Συγκοινωνία. Σιδηρόδρομοι. Ὁ ὑπεράνδειος διέρχεται τὰς Ἀλπεὶς εἰς ὕψος 3.200 μ. μὲ σήραγγα.

Κάτοικοι. 4½ ἐκατ. Εἶναι καὶ ἐδῶ Ἰνδιάνοι, Ἴσπανοὶ καὶ Μιγάδες. Ἐπίσημος γλῶσσα εἶναι ἡ Ἰσπανικὴ ἐπίσημος θρησκεία ἡ καθολικὴ. Ὁ περισσότερος πληθυσμὸς εἶναι συγκεντρωμένος εἰς τὴν κεντρικὴν κοιλάδα, που ἔχει εὐφορον ἔδαφος καὶ ὑγιεινὸν κλίμα. Τὸ νοτιώτερον μέρος ἀπὸ τὸ πολὺ ψυχρὸς εἶναι σχεδὸν ἀκατοίκητον. Εἰς τὴν γῆν τοῦ πυρὸς οἱ παγετώνες φθάνουν ἕως τὴν θάλασσαν.

Ἡ γῆ τοῦ πυρὸς. Ἡ γῆ τοῦ πυρὸς εἶναι ἄθροισμα νήσων. Ὅσα μέρη προστατεύονται ἀπὸ τοὺς ψυχροὺς ἀνέμους ἔχουν ἀειθαλὴ δάση. Εἰς αὐτὰ ζοῦν κολίβρια καὶ παπαγάλοι. Οἱ ὀλίγοι ἄνθρωποι, που ζοῦν πλησίον εἰς τοὺς κόλπους, τρέφονται, ὅπως καὶ οἱ Ἔσκιμωοι, ἀπὸ θαλάσσια προϊόντα. Αἱ νῆσοι τῆς γῆς τοῦ πυρὸς ἔχουν πολλὰ ὠραία τοπεῖα.

Πόλεις. Σαντιάγο (750 χ.), πρωτεύουσα. Εἶναι

ώραία πόλις. Βαλ παραίζο (250 χ.), ἐπίνειον τῆς Σαντιάγο· κύριος λιμὴν τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τῆς Ν Ἀμερικῆς.

Β' ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ ΠΑΡΑΛΙΑ ΚΡΑΤΗ

Ἀνατολικά παράλια κράτη εἶναι ἡ Βενεζουέλα, ἡ Βραζιλία, ἡ Οὐραγουάη καὶ ἡ Ἀργεντινὴ.

1. Βενεζουέλα

Σύνορα—Ἐκτασις. Κεῖται πρὸς Β μεταξύ Καλομβίας, Βραζιλίας, Γουιάνης καὶ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Ἔχει ἔκτασιν 1 ἑκατ. τ. χλμ.

Ἔδαφος. Ὀρεινὸν πρὸς Β. Λιάνος (πεδιάδες) ὀρενόκου πρὸς Ν.

Κλίμα—Βλάστησις. Τὸ κλίμα τῆς ὀρεινῆς περιοχῆς ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ὕψος, ὅπως εἰς τὸ Μεξικόν. Τὸ τροπικὸν δάσος διακόπτεται ἀπὸ φυτείας κακάου, καφῆ καὶ βανανεῶν. Τὸ λιάνος ὀρενόκου ἔχει κλίμα θερμὸν μὲ ὀλίγας βροχάς. Δι' αὐτὸ σκεπάζεται ἀπὸ σαβάννας καὶ στέππας.

Προϊόντα. Γεωργικά. Καφές, κακάο, βανάναι, ζαχαροκάλαμον, Βανίλη. Κτηνοτροφικά. Κτηνοτροφία εἰς τὰς σαβάννας καὶ στέππας. Ὀρυκτά. Ὁ σπουδαιότερος πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι τὰ ὄρυκτά, σίδηρος, μόλυβδος, ψευδάργυρος, θεῖον, χαλκός καὶ πρὸ παντὸς πετρέλαιον.

Κάτοικοι. 3½ ἑκατ. Εἶναι Ἰνδιάνοι, Μαῦροι, Ἰσπανοὶ καὶ Μιγάδες. Ὁ περισσότερος πληθυσμὸς εἶναι συγκεντρωμένος εἰς τὴν ὀρεινὴν περιοχὴν. Ἐπίσημος γλῶσσα εἶναι ἡ Ἰσπανικὴ ἐπίσημος θρησκεία ἡ καθολικὴ.

Πόλις. Καρακάς (140 χ.), πρωτεύουσα.

2. Βραζιλία

Σύνορα — Ἐκτασις. Αἱ δύο πλευραὶ τῆς βρέχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν συνορεύει μὲ ὄλα σχεδὸν τὰ ἄλλα κράτη. Ἔχει ἔκτασιν 8½ ἑκατ. τ. χλμ., ἴσην σχεδὸν μὲ τὸ ἥμισυ ὀλοκλήρου τῆς Ν. Ἀμερικῆς.

Ἔδαφος. Βραζιλιανὸν ὀροπέδιον. Βαθύπεδον Ἀμαζονίου. Τὸ ὀροπέδιον ὕψωνεται πρὸς τὰ ἀνατολικά παράλια καὶ

σχηματίζει τὰ βραζιλιανὰ ὄρη καὶ τὰς ὄροσειφάς Σιέρρα. Τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζονίου εἶναι ἡ μεγαλύτερα ποταμιά χώρα τῆς γῆς!

Κλίμα—Βλάστησις. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ὄροπεδίου εἶναι θερμότερον καὶ ξηρότερον ἀπὸ τὰ παράλια, διότι δὲν φθάνουν ἕως ἐκεῖ οἱ ΒΑ ἀληγεῖς ἄνεμοι. Τὸ βαθύπεδον ἔχει κλίμα ἰσημερινόν, θερμὸν καὶ ὑγρὸν. Δι' αὐτὸ καὶ ἡ βλάστησις εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ὄροπεδίου εἶναι ἕπτωχή. Ἐχει σιταγροῦς καὶ βοσκοτόπους. Εἰς τὴν Ἐρυθρὰν γῆν τοῦ ἐσωτε-

Μία ἀπὸ τὰς μεγάλας φυτεῖας καφῆ εἰς τὴν Βραζιλίαν

ρικοῦ, ποὺ τριβεται εὐκόλα καὶ εἶναι γόνιμος, μέχρι 1800 μ. ὕψους ὑπάρχουν ἀπέραντοι καφεοφυτεῖαι. Τὸ βαθύπεδον σκεπάζεται ἀπὸ παρθένα δάση. Λέγονται σέλβας καὶ εἶναι τὰ μεγαλύτερα τῆς γῆς! Παρέχουν ἄγριον καουτσούκ, πολυτίμον ξυλείαν, φαρμακευτικὰ καὶ ἀρωματικὰ φυτὰ. Οἱ ἰθαγενεῖς πλέουν μὲ λέμβους διὰ τὴν συλλογὴν των. Εἰς τὰ παράλια ὑπάρχουν πυκνὰ δάση ἀειθαλῆ καὶ φυτεῖαι ἀπὸ καπνόν, βαμβάκι, ζαχαροκάλαμον, κακάον.

Ποταμοί. Ὅλοι σχεδὸν οἱ ποταμοὶ τοῦ ὄροπεδίου, ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος χαμηλώνει πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, διευθύνονται

πρὸς Β καὶ Ν. Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς εἶναι ὁ Ἀμαζόνιος. Εἶναι ὁ πρῶτος ποταμὸς τῆς γῆς εἰς ποσότητα νεροῦ καὶ ὁ τρίτος εἰς μῆκος, μετὰ τὸ Νεῖλον καὶ τὸν Μισισσιπῆ.

Προϊόντα. Γεωργικά. Καφές, καπνός, βαμβάκι, ρύζι, ζαχαροκάλαμον, κακάον, δημητριακά. Ἡ Βραζιλία εἶναι ἡ πρώτη καφεπαραγωγὸς χώρα τοῦ κόσμου. Παράγει τὰ 3)5 τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς. Κτηνοτροφικά. Ἀνεπτυγμένη κτηνοτροφία. Δασικά. Καουτσούκ, πολυτίμος ξυλεία, φαρμακευτικά καὶ ἀρωματικά φυτά. Ὄρυκτά. Ἡ ὄρεινὴ Βραζιλία εἶναι πλουσία εἰς μέταλλα. Ἔχει χρυσόν, ἀδάμαντας καὶ πρὸ παντός σίδηρον καὶ μαγγάνιον. Βιομηχανικά. Ζάχαρις, δέρματα, χαρτί, κονσέρβαι κρέατος, βιομηχανία βάμβακος.

Συγκοινωνία—Ἐμπόριον. Ὀλίγοι σιδηρόδρομοι. Πολλὰ ποταμόπλοια. Πλοῖα. Ὁ καφές καὶ τὸ καουτσούκ εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα ἐξαγωγῆς. Ἀπὸ τὸν καφέ τῆς Βραζιλίας προμηθεύεται καὶ ἡ Ἑλλάς.

Κάτοικοι. 45 ἑκατ. Εἶναι Λευκοί, Ἰνδιάνοι, Νέγροι καὶ Μιγάδες. Οἱ περισσότεροι εἶναι λευκοί (35 ἑκατ.). Οἱ περισσότεροι λευκοί εἶναι Πορτογάλοι καὶ Ἰταλοί. Οἱ λευκοὶ ζοῦν εἰς τοὺς λιμένας καὶ τὰς πλευράς τῆς ἀνατολικῆς ὄρεινῆς χώρας. Τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζονίου καὶ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ὄροπεδίου εἶναι σχεδὸν ἔρημα. Ἐπίσημος γλῶσσα εἶναι ἡ Πορτογαλικὴ ἐπίσημος θρησκεία ἡ καθολικὴ.

Πολίτευμα. Ὁμοσπονδιακὴ Δημοκρατία 20 πολιτειῶν. «Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Βραζιλίας». Μέχρι τὸ 1822 ἦτο ἀποικία τῆς Πορτογαλλίας.

Πόλεις. Ρίον Ἰανέριον (1½ ἑκατ. κ.), πρωτεύουσα. Εἶναι πόλις ὠραιότατη μὲ θαυμάσια κτίρια. Περναμπουκόν, Μπάϊα (Σάν Σαλβαδόρ), λιμένες ἐξαγωγῆς ξυλείας καὶ καουτσούκ. Ἄγιος Παῦλος (1 ἑκατ.), πόλις τῆς καφέας (1.000.000.000 καφέαι!). Σάντος, ἐπίνειον Ἀγ. Παύλου· λιμὴν ἐξαγωγῆς καφέ. Ὁ καφές, πού ἐξάγεται κάθε χρόνο μόνον ἀπὸ τὸν λιμένα Σάντος, γεμίζει 50.000 σιδηροδρομικὰ βαγόνια!

3. Οὐραγουάη

Σύνορα—Ἐκτασις. Ἀπλώνεται μετὰ Βραζιλίας, Ἀρ-

γεντινής και Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Ἔχει σχῆμα τριγώνου και ἔκτασιν 185.000 τ. χλμ.

Ἔδαφος. Ὅρη χαμηλά με εὐφόρους κοιλάδας. Παράλιος και παραποτάμιος πεδιάς.

Κλίμα- Ποταμοί. Κλίμα εὐκρατον και ὑγιεινόν. Ὁ Οὐραγουάης ποταμός εἶναι σύνορον πρὸς τὴν Ἀργεντινὴν. Εἶναι πλωτὸς εἰς μῆκος 200 ναυτικῶν μιλίων.

Προϊόντα. Γεωργικά. Ἀφθονα σιτηρά, κρασί, λάδι, καπνός. Κτηνοτροφικά. Ἀνεπτυγμένη κτηνοτροφία ἵππων, ὄνων και προβάτων. Βιομηχανικά. Κονσέρβαι και βυρσοδεψία.

Συγκοινωνία-Ἐμπόριον. Σιδηρόδρομοι. Ποταμόπλοια. Ἐξάγει μαλλιά, δέρματα και πρὸ παντὸς κρέατα ψυγείου και κονσέρβες.

Κάτοικοι. 2 ἑκατ. Εἶναι Ἰσπανοί και Πορτογάλοι κ. ἄ. Ἐπίσημος γλῶσσα εἶναι ἡ Ἰσπανικὴ ἐπίσημος θρησκεία ἡ καθολικὴ.

Πόλεις. Μοντεβιδεο (600 χ.), πρωτεύουσα ἐμπορικὸς λιμὴν.

4. Ἀργεντινὴ

Σύνορα-Ἐκτασις. Ἀπλώνεται μεταξύ Χιλῆς, βολιβίας, Παραγουάης, Βραζιλίας, Οὐραγουάης και Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Ἔχει ἔκτασιν 2.800.000 τ. χλμ.

Ἔδαφος. Ἀνατολικὴ πλευρὰ τῶν Ἄνδεων. Ἀπέραντος πεδιάς.

Κλίμα. Τροπικὸν με ὀλίγας βροχάς ἢ περιοχὴ τοῦ Τσάκο πρὸς Β. Εὐκρατον με ἀρκετάς βροχάς ἢ περιοχὴ τῆς Πάμπα εἰς τὸ κέντρον. Ψυχρὸν και ὑγιεινὸν με ὀλίγας βροχάς ἢ περιοχὴ τῆς Παταγωνίας πρὸς Ν. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Πάμπα πνέει κάποτε ἕνας φοβερός ἀνεμος, ὁ παμπέρος, παρόμοιος με τὸν Σιμὸν τῆς Σαχάρας.

Ποταμοί. Ὁ σπουδαιότερος ποταμός εἶναι ὁ Λά—Πλάτα. Σχηματίζεται ἀπὸ τὴν ἔνωσιν τοῦ Οὐραγουάη, Παρανά και ἄλλων παραποτάμων. Λά—Πλάτα σημαίνει «Ἀργυροῦς ποταμός». Ἀπὸ τὸ ὄνομα αὐτὸ ὠνομάσθη και ἡ χώρα Ἀργεντινὴ. Ἡ Ἀργεντινὴ, ἢ Οὐραγουάη και ἡ Παραγουάη λέγονται κράτη τοῦ Λά—Πλάτα.

Προϊόντα. Γεωργικά. Ζαχαροκάλαμον, βαμβάκι, ρύζι, κρασί, τεύτλα, λίνον, καπνός και πρό παντός σίτος και άραβόσιτος. Ή άνατολική Πάμπα είναι ό σιτοβολών της Νοτίου Αμερικής. Συχνά περίοδοι ξηρασίας προξενούν μεγάλας καταστροφάς εις της Γεωργίαν. Κτηνοτροφικά. Ή Αργεντινή είναι χώρα πρό παντός κτηνοτροφική και γεωργική. Εις τά άπέραντα λειβάδια της Πάμπα και τούς βοσκοτόπους της Παταγωνίας βόσκουν έκατομμύρια ίππων, βωδιών και προβάτων. Από την θύελλαν του παμπέρου καταστρέφονται χιλιάδες ζώων. Δασικά. Από τά δένδρα των δασών τά χρησιμώτερα είναι τó Έρυθρόν Κεβράχον. Έχει ξύλον σκληρόν, ώσαν σίδηρον. Χρησιμοποιείται εις τάς οικοδομάς και διά σιδηροδρομικάς δοκούς. Απ' αυτό έξάγεται βυρσοδεψική ύλη. Βιομηχανικά. Άλευρα, ζάχαρις, γάλα συμπεπυκνωμένον, κονσέρβαι κρέατος. Ορυκτά. Πλούσιαι πηγαί πετρελαίου εις τάς άκτάς της Παταγωνίας.

Συγκοινωνία. Σιδηρόδρομοι. Ποταμόπλοια.

Έμπόριον. Ή Αργεντινή είναι ή πλουσιωτέρα χώρα της Νοτίου Αμερικής. Ήπειδή κατοικείται άκόμη άραιώς, έξάγει πολλά και άφθονα προϊόντα: Σίτον, άραβόσιτον, λιναρόσπορον, μαλλιά, δέρματα, κατεψυγμένα κρέατα. Ή έξαγωγή κρέατος ύπερβαίνει την συνολικήν έξαγωγήν όλων μαζί των άλλων χωρών του κόσμου!

Κάτοικοι. 13 έκατ. Είναι Λευκοί, Μιγάδες, και όλίγοι Ινδιάνοι. Ο περισσότερος πληθυσμός είναι συγκεντρωμένος εις την περιοχήν Λά—Πλάτα. Επίσημος γλώσσα είναι ή Ίσπανική· επίσημος θρησκεία ή καθολική.

Πόλεις. Μπούενος Άύρες (2 έκ.), πρωτεύουσα· πόλις έμπορική με τεχνητόν λιμένα. Είναι ή σπουδαιότερα πόλις της Νοτίου Αμερικής. Μπούενος Άύρες σημαίνει «πόλις εύάερος».

Φυλαί. Οί λευκοί είναι Ίσπανικής καταγωγής. Οί Μιγάδες λέγονται «γκάουτσος». Είναι ήμιάγριοι βοσκοί και κυνηγοί. Έφιπποι διατρέχουν μεγάλας άποστάσεις χωρίς να κουρασθούν. Από μικρά παιδάκια 4 έτών αρχίζουν να ίππεύουν! Τρώουν πάντα κρέας ψητόν. Από τά λοιπά φαγητά μόνον τó κολοκύθι και τó ροδάκινον γνωρίζουν. Ένδυμα και σκέπασμα χρησιμοποιούν ένα μανδύα. Φοβούνται μόνον τούς Ινδιάνους και τόν Πάνθηρα. Με την τίγριν παλαίουν και σπάνια άποτυγχάνουν. Παρακολουθούν τάς κινήσεις του θηρίου και εις την

κατάλληλον ευκαιρίαν με άστραπιαίαν ταχύτητα του έμπήγουν εις τὸ στήθος τὸ μαχαίρι.

Οἱ Ἰνδιάνοι εἶναι ἄγριοι. Ἀνῆκουν εἰς πολλὰς φυλάς. Κάθε φυλὴ ἔχει τὸν ἀρχηγὸν της. Ζοῦν νομαδικὴν ζωὴν εἰς τὰς πεδιάδας. Τρῶγουν ἡμειψημένον κρέας καὶ ἓνα εἶδος πῆτας ἀπὸ ἀραβόσιτον. Ὁ πόλεμος εἶναι εὐχάριστος ἀσχολία των. Ἀπὸ τοὺς λευκοὺς ὅσοι ζοῦν εἰς τὴν ὕπαιθρον εἶναι διαρκῶς ὠπλισμένοι, διὰ νὰ προφυλάσσωνται ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Ἰνδιάνων.

Γ' ΜΕΣΟΓΕΙΑ ΚΡΑΤΗ

Μεσόγεια κράτη εἶναι ἡ Βολιβία καὶ ἡ Παραγουάη.

1. Βολιβία

Σύνορα—Ἔκτασις. Ἀπλώνεται μεταξὺ Περού, Βραζιλίας, Παραγουάης, Ἀργεντινῆς, Χιλῆς. Ἔχει ἔκτασιν 1.300.000 τ. χλμ.

Ἔδαφος. Ἄνδεις με κοιλάδας καὶ ὄροπέδια πρὸς Δ. Πεδιάδες πρὸς Α.

Κλίμα. Εἰς τὰ ὄρεινὰ μέρη εὐκρατον, εἰς τὰ χαμηλά θερμὸν καὶ ξηρόν.

Προϊόντα. Γεωργικά. Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Ἄνδεων καλλιεγοῦνται καφές, ἀραβόσιτος, βαμβάκι. Ὄρυκτά. Εἶναι παλαιὰ μεταλλοφόρος χώρα. Σήμερον δίδει πετρέλαιον καὶ κασσίτερον.

Κάτοικοι. 3 ἑκατ. Εἶναι Ἰνδιάνοι, Ἴσπανοὶ καὶ Μιγάδες. Ὁ περισσότερος πληθυσμὸς εἶναι συγκεντρωμένος εἰς τὰς περιοχὰς τῶν Ἄνδεων. Ἐπίσημος γλῶσσα εἶναι ἡ Ἰσπανικὴ ἐπίσημος θρησκεία ἡ καθολικὴ.

Πόλεις. Λαπάζ (150.000 κ), πρωτεύουσα. Εἶναι ἡ ὕψη, λοτέρα μεγαλόπολις τοῦ κόσμου (ὕψ. 3.700 μ.).

2. Παραγουάη

Σύνορα—Ἔκτασις. Ἀπλώνεται μεταξὺ Βολιβίας, Βραζιλίας καὶ Ἀργεντινῆς. Ἔχει ἔκτασιν 450.000 τ. χλμ.

Ἔδαφος. Ἐνα μέρος ἀπὸ τὸ Τσάκο τῆς Ἀργεντινῆς. Πρὸς Α μικρὸν μέρος ἀπὸ τὸ ὄροπέδιον τῆς Βραζιλίας. Διασχίζεται ἀπὸ τὸν ποταμὸν Παραγουάη.

Κλίμα. Θερμόν. Βροχαί όλίγαι εις την περιοχήν του Τσάκου, περισσότεραι εις τὸ όροπέδιον.

Προϊόντα. Καφές, καπνός, φρούτα. Εις τὰ ανατολικά δάση φυτρώνει ὁ θάμνος μά τε. Ἀπὸ τὰ φύλλα του παρασκευάζουν οἱ νότιοι Ἀμερικανοὶ τσάϊ. Ἡ περιοχή Τσάκο ἔχει ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν.

Συγκοινωνία. Σιδηρόδρομοι όλίγοι. Ποταμόπλοια ἕως τὴν πρωτεύουσαν.

Ἐμπόριον. Ἐξάγει δέρματα καὶ κρέατα ἀλίπαστα (παστά).

Κάτοικοι. 1 ἑκατ. Εἶναι Ἰνδιάνοι, Μιγάδες καὶ ἄποικοι Εὐρωπαῖοι. Ἐπίσημος γλῶσσα εἶναι ἡ Ἰσπανική· επίσημος θρησκεία ἡ καθολική.

Πόλεις. Ἀσουνσιόν (100 χ.), πρωτεύουσα.

Δ' ΓΟΥΪΑΝΑ

Ἡ Γουΐανα ἀνήκει εις τὴν Ἀγγλίαν, Ὀλλανδίαν καὶ Γαλλίαν.

Σύνορα—Ἐκτασις. Ἀπλώνεται μεταξὺ Βενεζουέλας, Βραζιλίας καὶ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Ἔχει ἕκτασιν 455.000 τ. χλμ. (Ἀγγλικὴ Γουΐανα 245 χιλ., Ὀλλανδικὴ 130 χιλ. καὶ Γαλλικὴ 80 χιλ. τ. χλμ.).

Ἔδαφος. Ὁροπέδιον μὲ μεμονωμένα ὄρη. Πεδιὰδες εις τὰ παράλια.

Κλίμα—Βλάστησις. Τὰ χαμηλὰ μέρη ἔχουν θερμόν, ὑγρὸν καὶ νοσηρὸν κλίμα, τὰ ὄρεινά εὐκρατόν. Τὰ ανατολικά μέρη τῆς χώρας σκεπάζονται ἀπὸ δάση τροπικά. Εἰς τὰ νοσηρὰ παράλια καλλιεργοῦνται ἡ καφέα, τὸ ζαχαροκάλαμον καὶ τὸ κακαόδενδρον.

Κάτοικοι. 540.000 (Ἀγγλικὴ Γουΐανα 350 χιλ., Ὀλλανδικὴ 150 χιλ. καὶ Γαλλικὴ 40 χιλ.). Εἶναι Νέγροι, Ἰνδιάνοι, Κινέζοι, Μιγάδες καὶ όλίγοι Λευκοὶ ἀπόγονοι παλαιῶν ἀποίκων.

Σημείωσις. Οἱ Νέγροι ἦσαν δοῦλοι. Ὅταν ἀπλευθέρωθησαν ἠρνήθησαν νὰ ἐργασθοῦν εις τὰς φυτείας. Δι' αὐτὸ ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Ὀλλανδία προσήλκυσαν διὰ τὰς καλλιεργείας Ἰνδοὺς καὶ Κινέζους. Ἡ Γαλλικὴ Γουΐανα μένει κατὰ τὸ πλεῖστον ἀκαλλιεργητος καὶ χρησιμεύει, ὡς τόπος ἐξορίας τῶν ἐγκληματιῶν.

Προϊόντα—Πόλεις. Ἀγγλικὴ Γουΐανα. Προϊόντα.

Ζάχαρις, ρύζι, βαφαί, ρώμι (ποτόν), ξυλεία, αδάμαντες. Πρωτεύουσα Τζωρτζάουον. Έχει όχυρόν λιμένα.

Όλλανδική Γουϊάνα. Προϊόντα. Κακάο, βανάνες, ζάχαρις, ξυλεία, χρυσός. Πρωτεύουσα Παραμαρίμπο.

Γαλλική Γουϊάνα Προϊόντα. Χρυσός από την άμμον τών ποταμών, κακάο, ξυλεία, δέρματα, κόκκινο πιπέρι. Πρωτεύουσα Καυένη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Έκτασις — Πληθυσμός. Η Αμερική έχει έκτασιν 42.000.000 τ. χλμ. και πληθυσμόν 260 εκατ. (6 κάτοικοι εις κάθε τ. χλμ.)

Έδαφος. Διακρίνομεν α) ύψηλάς όροσειράς με κοιλάδας και όροπέδια προς Δ. Κατέρχονται από Β προς Ν, ώσάν τεϊχος. Αί μεγαλύτεραι όροσειραι εϊναι τὰ Βραχώδη όρη εις την Βόρειον Αμερικήν και αί Άνδεις εις την Νότιον Αμερικήν. Αί κεντρικαι και νότιαι όροσειραι έχουν πολλά ήφαιστεια. Τό μεγαλύτερον εϊναι τó Κοτοπάζι. β) Όροπέδια με χαμηλότερα όρη προς Α. γ) Πεδιάδας άπεράντους εις τó μέσον, μεταξύ τών δύο όρεινών περιοχών.

Ποταμοί. Οί μεγαλύτεροι ποταμοί εϊναι ό Μισισιπής εις την Βόρειον Αμερικήν και ό Αμαζόνιος εις την Νότιον Αμερικήν.

Κλίμα—Βλάστησις. Μόνον ή νότιος πολική ζώνη λείπει από την Αμερικήν· όλοι αι άλλαι υπάρχουν. Η βλάστησις από Β προς Ν εϊναι: Τουνδραι, δάση, λειβάδια και έρημοι εις την Β. Αμερικήν. Τροπικά δάση εις την Κεντρικήν και Νότιον Αμερικήν. Σαβάνναι, λειβάδια, στέππαι και έρημοι προς Ν τής Ν Αμερικής. Αί βροχαι όλιγοστεύουν από Α προς Δ, διότι τὰ δυτικά όρη, που διευθύνονται από Β προς Ν, έμποδίζουν τούς δυτικούς άνέμους νά φέρουν βροχάς.

Ποϊόντα. Αφθονα και ποικίλα. Πολλά κατέχουν την πρώτην θέσιν εις την παγκόσμιον παραγωγήν. Τά κυριώτερα εϊναι: Καφές, σιτηρά, καουτσούκ. ζάχαρις, κακάο, ξυλεία, σίδηρος, χαλκός, ψευδάργυρος, κασίτερος, νικέλιον, χρυσός, άργυρος, πετρέλαιον, γαιάνθρακες, νίτρον, κρέας, μαλλιά,

δέρματα, βιομηχανικά είδη. Περισσότερον άνεπτυγμένη είναι ή Βόρειος Ἀμερική. Ἀπό τὰς χώρας τῆς Νοτίου Ἀμερικής περισσότερο προωδευμένοι είναι ή Ἀργεντινή, Βραζιλία καί Χιλή. Ἡ Ἀμερική ἔχει ἀκόμη μεγάλο οἰκονομικόν μέλλον.

Φυλαί. Ἰνδιάνοι, Μιγάδες, Νέγροι, Κίτρινοι, Λευκοί. Οἱ Ἰνδιάνοι ἢ Ἐρυθρόδερμοι εἶναι οἱ ἐντόποιοι κάτοικοι τῆς Ἀμερικής. Αἱ πόλεμικαί φυλαί των, πού ἀντιστάθησαν εἰς τοὺς Εὐρωπαίους, ἐξωλοθρεύθησαν. Σήμερον ὀλίγοι μόνον ἑκατοντάδες χιλιάδων ζοῦν εἰς τὰ βραχῶδη ὄρη, εἰς τὰς βορείους ἐρημικὰς περιοχὰς τοῦ Καναδά, εἰς τὰ δάση τοῦ Ἀμαζονίου, εἰς τὸ Βραζιλιανόν ὄροπέδιον, εἰς τὴν Παταγωνίαν καί τὴν γῆν τοῦ πυρός. Ὅσοι ἐδέχθησαν τὴν κυριαρχίαν τῶν Εὐρωπαίων παρέμειναν εἰς τὰς κατοικίας των. Οἱ σημερινοὶ Μιγάδες εἶναι παιδιὰ λευκῶν καί Ἰνδιάνων. Ἀνέρχονται εἰς 28 ἑκατ. καί ζοῦν ἀπὸ τὸ Μεξικόν ἕως τὴν Βολιβίαν. Οἱ Νέγροι εἶναι ἀπόγονοι τῶν νέγρων δούλων, πού μετέφεραν οἱ λευκοὶ ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν φυτειῶν. Σήμερον ζοῦν ἐλεύθεροι εἰς τὰς τροπικὰς περιοχὰς 3 ἑκατομμύρια εἰς τὴν Βραζιλίαν καί 12 εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας. Οἱ Κίτρινοι εἶναι Κινέζοι καί Ἰάπωνες μετανάσται. Κατοικοῦν εἰς τὰ δυτικὰ παράλια. Οἱ Λευκοὶ εἶναι μετανάσται Εὐρωπαῖοι. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἦσαν ὀλίγοι. Ἀργότερα ἔγιναν πολλοί. Ἀπὸ τὴν Εὐρώπην μετέφεραν ἵππους, βῶδια καί ἄλλα ζῶα. Ἐφήρμοσαν τὴν μηχανοκαλλιέργειαν. Μὲ τὴν φιλοπονίαν των καί τὴν ἐνεργητικότητά των ἐδημιούργησαν πολιτισμὸν ἰδικόν των. Ἔτσι ἡ Ἀμερική ἔγινε πολιτισμένη ἡπειρος τῶν λευκῶν!

Κράτη. Εἰς τὰς ἀρχὰς ὄλαι αἱ χώραι τῆς Ἀμερικής ἦσαν Εὐρωπαϊκαὶ ἀποικίαι. Ἀργότερα, σιγὰ, σιγὰ ἀπέκτησαν ὄλαι σχεδὸν τὴν ἀνεξαρτησίαν των. Μόνον ὁ Καναδάς, ἡ Γουιάνα καί μερικαὶ νῆσοι εὐρίσκονται ἀκόμη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Εὐρωπαίων. Ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους οἱ Ἄγγλοι ἔδωσαν τὴν γλῶσσάν των καί τὸν πολιτισμὸν των εἰς τὸν Καναδᾶν καί τὰς

‘Ηνωμ. Πολιτείας’ οί Πορτογάλοι εις τήν Βραζιλίαν και οί ‘Ισπανοί εις τήν υπόλοιπον ‘Αμερικήν. “Ολα τὰ άνεξάρτητα κράτη εΐναι Δημοκρατίαι.

IV ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑ

1. Αύστραλία

Θέσις—“Εκτασις. Κείται ΝΑ τής ‘Ασίας. Εύρίσκεται δλόκληρος εις τὸ νότιον ἡμισφαίριον. Ἀπὸ τὸ μέσον της διέρχεται ὁ τροπικὸς τοῦ Αἰγόκερω. Παλαιότερα ἦτο ἡνωμένη μετὰς Ἰνδικὰς νήσους και τήν Ασιατικὴν ἡπειρον. Βρέχεται ἀπὸ τὸν Εἰρηρικὸν και Ἰνδικὸν Ὑκεανόν. Ἔχει ἔκτασιν 7½ ἑκατ. τ. χλμ. Αύστραλία και Ὑκεανία ἔχουν 9 ἑκατ. τ. χλμ.

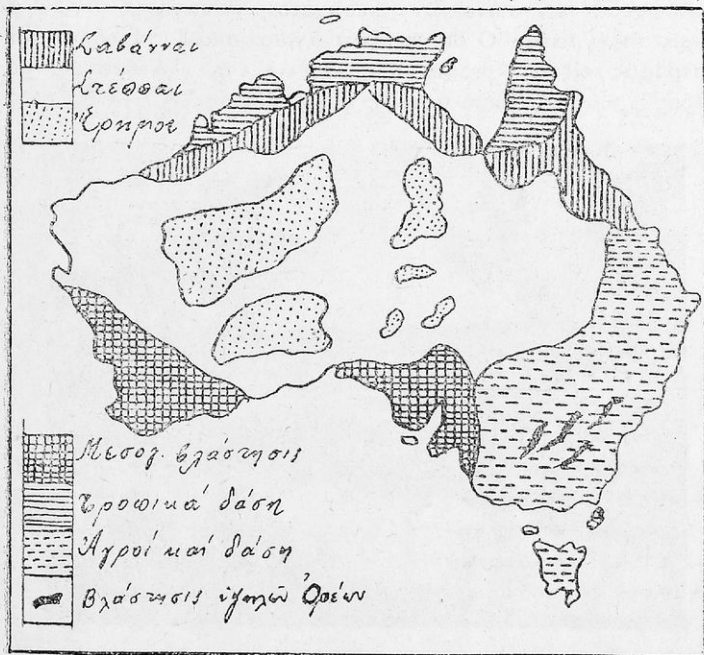
Ἀνακάλυψις. Αύστραλία σημαίνει «νοτία χώρα». Ἀνεκαλύφθη τελευταία, διότι εὔρισκεται μακρὰ ἀπὸ τὰς γραμμάς τής Παγκοσμίου συγκοινωνίας. Πρῶτος τήν Ἀνεκάλυψεν ὁ Ὑλλανδὸς Τάσμαν τὸ 1642. Ἀργότερα τὸ 1768—1780 ἐξηρεῦνησε τήν ἀνατολικὴν παραλίαν ὁ Ἄγγλος Κούκ. Ὁ Κούκ προσήρτησε τήν Αύστραλίαν εις τήν Ἀγγλίαν και τής ἔδωσε τὸ ὄνομα «Νέα νότιος Οὐαλλία».

Ἔδαφος. α) Χαμηλὸν ὄροπέδιον πρὸς Δ. Εἶναι γεμάτον ἀπὸ πετρώδεις και ἀμμόδεις ἐρήμους. β) Ὑψηλότερον ὄροπέδιον μετὰ τὰ Αὐστραλιακὰ ὄρη πρὸς Α. Μεταξὺ τῶν ὀρέων και τής ἀκτῆς ἀπλώνεται στενὴ πεδιάς. Τὸ ὄροπέδιον διασχίζεται ἀπὸ μεμονωμένας ὄροσειράς και ὀλίγας κοιλάδας. Αἱ λίμναι εἶναι ἀναρίθμητοι. γ) Πεδιάς εις τὸ κέντρον.

Κλίμα—Βλάστησις. Κλίμα τροπικὸν πρὸς Β, μεσογειακὸν πρὸ Ν, ἡπειρωτικὸν και ξηρὸν εις τὸ ἐσωτερικόν. Χιών πίπτει συνήθως μόνον εις τὰ Αύστραλιακὰ ὄρη και τήν νήσον Τασμανίαν. Ἡ περιοχὴ τῶν ὀρέων, πού δέχεται πολλὰς βροχάς, ἔχει ὠραία δάση. Τὰ Β. παράλια, πού δέχονται περισσοτέρας βροχάς, ἔχουν τροπικά δάση. Τὰ νότια παράλια, πού δέχονται ὀλιγωτέρας βροχάς, ἔχουν μεσογειακὴν βλάστησιν, λειβάδια, δάση εὐκαλύπτων.

Ποταμοί. Σπουδαιότεροι ποταμοί εἶναι ὁ Μώρραϊου και ὁ παραπόταμος Ντάρλιγκ. Τὰ νερά των χρησιμοποιοῦνται διὰ τὸ πότισμα τῶν ἀγρῶν. Ὁ Μώρραϊου εἶναι πλωτὸς μέχρι τοῦ Ντάρλιγκ.

Προϊόντα. Γεωργικά. Εις την τροπικήν ζώνην πρὸς Β. καλλιεργοῦνται ζαχαροκάλαμον, βανάναι, ἀνανάς, βαμβάκι. Εἰς τὴν λεκάνην Μώρραιυ καὶ Ντάρλιγκ, χάρις εἰς τὰ ἀρδευτικά ἔργα καὶ καὶ ἀρτεσιανὰ πηγάδια, καλλιεργοῦνται σίτος, ἄμπελοι ὄπωροφόρα δένδρα. Τὰ ἴδια μεσογειακά προϊόντα καλλιεργοῦνται εἰς τὰ ἀνατολικά μέρη. Εἰς τὴν παραγωγὴν σίτου ἡ Αὐστραλία εἶναι μία ἀπὸ τὰς μεγάλας σιτοπαρα-

Χάρτης βλαστήσεως Αὐστραλίας

γωγούς χώρας τοῦ κόσμου. Ὁ θερισμὸς γίνεται τὸν Δ/βριον καὶ τὸν Ἰανουάριον, διότι τότε ἡ Αὐστραλία ἔχει καλοκαίρι. **Κτηνοτροφικά.** Εἰς τὰς στέππας τοῦ ἐσωτερικοῦ τρέφονται ἑκατ. προβάτων. Τὰ λεγόμενα μερινὰ εἶναι περισσότερα ἀπὸ 100 ἑκατομμύρια. Τὰ μαλλιά τῆς Αὐστραλίας εἰς ποσότητα καὶ ποιότητα ἔρχονται πρῶτα εἰς τὸν κόσμον. Ἡ ποσότης ἀνέρχεται εἰς τὸ 1/3 τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς! Εἰς τὰ λειβάδια τῶν ἀνατολικῶν περιοχῶν τρέφονται μεγάλα κοπάδια ἀπὸ βόδια, ἀγελάδας καὶ ἵππους. Ἐχθροὶ τῆς κτηνοτροφίας εἶναι

ή ξηρασία, τὰ κουνέλια καὶ ὁ δίγγο. Ἀπὸ τὴν ξηρασίαν ψοφοῦν πολλάκις κατὰ χιλιάδας τὰ πρόβατα. Τὰ ἄρτεσιανὰ πηγάδια δὲν ἐπαρκοῦν. Τὰ κουνέλια εἶναι ἄφθονα. Εἰσήχθησαν τὸ 1862. Ἐπολλαπλασιάσθησαν τόσον πολὺ, ὥστε ζοῦν ἄγρια εἰς τὸ ὑπαιθρον καὶ τρώγουν τὴν τροφήν τῶν προβάτων. 7 κουνέλια τρώγουν τροφήν ἑνὸς προβάτου. "Ὅλα τὰ κουνέλια τρώγουν τροφήν 90 ἑκατ. προβάτων! Διὰ τὸν περιορισμὸν τῆς ἐξαπλώσεως τῶν κουνελίων διεξάγεται δαπανηρὸς ἀγὼν μὲ συρματοπλέγματα. Ὁ δίγγο εἶναι ἄγριο σκυλί. προξενεῖ καταστροφὰς εἰς τὰ πρόβατα. Ὁ ρυκτά. Ἄνθρακες, μόλυβδος, χρυσὸς καὶ πρὸ παντὸς ψευδάργυρος. Ἀ λ ι ε υ τ ι κ ἄ.

Ποίμνια προβάτων ὀδηγοῦνται εἰς τὸ πότισμα

Μαργαριτοφόρα ὄστρεα. Δ α σ ι κ ἄ. Σκληρὰ ξυλεία δι' ἐπιπλα καὶ σιδηροδρομικὰς στρωτήρας. Βυρτοδεσφικαὶ ὕλαι. Βιομηχανικὰ. Ὑφάσματα, κονσέρβαι, ἄλευρα, ζάχαρις, ὑποδήματα, ναυπηγεῖα.

Συγκοινωνία. Σιδηρόδρομοι. Αἱ γραμμαῖ δὲν ἔχουν τὸ αὐτὸ πλάτος. Ἔτσι ἐπιβάται καὶ ἐμπορεύματα ἀλλάζουν συχνὰ ἀμαξοστοιχίαν. Ἀπὸ τὸ Πέρθ ἕως τὸ Σίδνεϋ ὁ ταξιδιώτης ἀλλάζει 5 ἀμαξοστοιχίας! Ποταμόπλοια. Ἀεροπλάνα. Πλοῖα. Τὸ ταξίδι μὲ πλοῖον ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ ἕως τὸ Σίδνεϋ

διὰ μέσου τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ διαρκεῖ ἓνα μῆνα· με-
ἀεροπλάνον διαρκεῖ μίαν ἑβδομάδα.

Ἐμπόριον. Ἐξάγει σίτον, φρούτα, μέλι, κερὶ, μαλλιά,
δέρματα, κρέας, βούτυρον, μεταλλεύματα. Πρώτη πελατὶς
εἶναι ἡ Ἄγγλια. Εἰσάγει βιομηχανικὰ εἶδη, οἰνοπνευματώδη
ποτά, ὑφάσματα, μηχανάς, χημικὰ προϊόντα κλπ.

Κάτοικοι. 7 ἑκατ. εἶναι Ἰθαγενεῖς καὶ Λευκοί.
Οἱ Ἰθαγενεῖς μόλις ἀνέρχονται εἰς 60.000. Ζοῦν εἰς τὸ
ἔσωτερικόν. Ἔχουν μέτριον ἀνάστημα καὶ χρῶμα ὑπόμαυρον
(σοκολατί) καὶ γυαλιστερόν. Εἶναι πρωτόγονος λαός. Ζοῦν
νομαδικὴν ζωὴν. Τρέφονται με ρίζας, σπόρους, ἄγριους
καρπούς, κάμπιαι, ἔντομα, κοχλίας καὶ ἄγρια ζῶα. Φορεῦν
ὀλίγα ἐνδύματα. Εἰς τὰς ἑορτάς καὶ πανηγύρεις φέρουν
πολλὰ κοσμήματα πρὸ παντός οἱ ἄνδρες! Φωτιά ἀνάπτουν
διὰ τῆς τριβῆς. Ἀπὸ τοὺς λευκοὺς τὰ 97% εἶναι Ἀγ-
γλοσάξωνες. Μεταξὺ τῶν λευκῶν ζοῦν καὶ 20.000 Ἑλ-
ληνες. Ἡ Ἄγγλια κατ' ἀρχὰς ἐχρησιμοποίησεν τὴν Αὐστρα-
λίαν, ὡς τόπον ἐξορίας τῶν Ἀγγλῶν καταδικῶν. Ἀργότερα
ἔπαυσε ἡ ἀποστολὴ ἐγκληματιῶν, διότι ἠμπόδιζον τὴν πρό-
οδον τῆς χώρας. Ἡ ἀνακάλυψις τοῦ χρυσοῦ τὸ 1848 προ-
σήκλυσεν εἰς τὴν χώραν πολλοὺς μετανάστιας. Οἱ μετανά-
σται χρυσορῦχοι, ὅταν ὀλιγόστευεν ὁ χρυσοῦς, ἔγιναν γε-
ωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι. Ἀργότερα (ἀπὸ τὸ 1826) ἐγκατε-
στάθησαν καὶ ἄλλοι ἄποικοι γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι. Ὅλα
τὰ χρήσιμα φυτὰ καὶ ζῶα μετεφέρθησαν εἰς τὴν χώραν ἀπὸ
τοὺς ἀποίκους. Σήμερον ἐπιτρέπεται μετανάστευσις Εὐρωπαϊῶν
μόνον, ἐὰν ἐγκατασταθοῦν, ὡς ἀγρόται. Εἰς τοὺς λοιποὺς καὶ
πρὸ παντός εἰς τοὺς Κιτρίνους ἀπαγορεύεται ἀπολύτως ἡ
μετανάστευσις.

Πολίτευμα. Αὐτόνομος ὁμοσπονδία ἕξ κρατῶν με Ἄγγ-
γλον Διοικητήν. Ἐδρα τῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἡ πόλις
Καμπέρα ΝΔ τοῦ Σίδνεϋ.

Πόλις. Τὸ ἥμισυ τοῦ πληθυμοῦ κατοικεῖ εἰς τὰς
πόλις. Αἱ μεγαλύτεραι πόλις εἶναι : Σίδνεϋ (1.280.000), μέ-
γας ἐμπορικὸς λιμὴν· πόλις βιομηχανικὴ με πολλὰ ὑφαν-
τουργεῖα. Μελβούρνη (1 ἑκ.), πόλις βιομηχανικὴ με πολλὰ
μεταλλουργεῖα καὶ κονσερβοποιεῖα. Βρισμάνη (300 χιλ.),

κέντρον φυτείας ζαχαροκαλάμου. Ἄδελαις (200 χ.), λιμὴν ἐξαγωγῆς σίτου. Πέρθη (200 χ.), λιμὴν.

Νῆσος Τασμανία

Θέσις—Ἔκτασις. Κεῖται ΝΑ τῆς Αὐστραλίας. Ἐχει ἔκτασιν 68.000 τ. χλμ. Τασμανία ὠνομάσθη ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ὀλλανδοῦ Τάσμαν, ποὺ τὴν ἀνεκάλυψε τὸ 1642.

Ἔδαφος. Ὅροπέδιον μὲ δύο ὀροσειράς.

Κλίμα. Ὁκεάνειον ἥπιον τὸν χειμῶνα καὶ δροσερὸν τὸ θέρος. Βροχαὶ πίπτουν ὅλον τὸ ἔτος. Τὸ εὐχάριστον κλίμα καὶ αἱ φυσικαὶ καλλοναὶ κάμνουν τὴν νῆσον τόπον θερινῆς διαμονῆς τῶν Αὐστραλῶν.

Ποταμοί. Οἱ ποταμοὶ μὲ τοὺς καταρράκτας τῶν παρέχουν λευκὸν ἄνθρακα.

Προϊόντα. Πατάτες, φρούτα (μῆλα, ἀπίδια), ξυλεία, κτηνοτροφία προβάτων καὶ βωδιῶν, ψάρια, διάφορα ὀρυκτὰ (χαλκός, ἄργυρος, κασσίτερος, μόλυβδος, χρυσός).

Συγκοινωνία — Πόλεις. Σιδηρόδρομοι καὶ αὐτοκίνητα διασχίζουν τὴν νῆσον καὶ φθάνουν εἰς τὴν πρωτεύουσαν Χόβαρτ. Ἐχει ἐξαιρετὸν λιμένα.

2. Ὁκεανία

Αἱ νῆσοι, μὲ τὰς ὁποίας εἶναι ἐσπαρμένος ὁ Εἰρηνικὸς ὠκεανός, ὀνομάζονται μὲ ἓνα ὄνομα ὠκεανία. Διακρίνομεν τρεῖς ὁμάδας νήσων. Ἡ πρώτη ὁμάς λέγεται Μελανησία. Ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς νήσους, ποὺ σχηματίζουν τόξον γύρω ἀπὸ τὴν Αὐστραλίαν: Νέα Γουϊνέα, νῆσοι Βίσμαρκ, νῆσοι Σολομώντος, νῆσοι Φίτζι, Νεαὶ Ἐβρίδες, Νεαὶ Καληδονία. Εἰς τὴν Μελανησίαν ἤμπορεῖ νὰ ὑπαχθῆ καὶ ἡ Νεαὶ Ζηλανδία.

Ἡ δευτέρα ὁμάς λέγεται Μικρονησία. Ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς νήσους, ποὺ κείνται πρὸς Β τῆς Μελανησίας: Νῆσοι Καρολίνας, Μαριάνας, Μάρσαλ κλπ. Ἡ τρίτη ὁμάς λέγεται Πολυνησία. Ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ πλῆθος

των νήσων, που εύρισκονται πρὸς Α τῆς Μελανησίας καὶ Μικρονησίας, Χαβάι κλ.

α) Μελανησία

Νέα Ζηλανδία. Εἶναι λείψανον ξηρᾶς, πού ἐβυθίσθη παλαιότερα εἰς τὴν θάλασσαν. Ἔτσι ἐξηγεῖται, διατὶ εἶναι ὄρεινὴ καὶ ἔχει πολλὰ ἠφαίστεια καὶ πολλὰς θερμὰς πηγὰς. Χωρίζεται μὲ πορθμὸν εἰς δύο νήσους· τὴν βόρειον καὶ τὴν νότιον. Τὸ κλίμα τῆς εἶναι εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν. Τὸ δυτικὸν μέρος δέχεται περισσοτέρας βροχὰς ἀπὸ τὸ ἀνατολικόν, διότι

Χωριὸν Νέας Γουϊνέας. Αἱ καλύβαι εἶναι κατασκευασμέναι μὲ ὕλικὰ ἀπὸ κοκοφοίνικας

οἱ ὕγροι ἄνεμοι πνέουσιν ἀπὸ δυσμᾶς. Εἰς τὰ βροχερὰ δυτικὰ μέρη καλλιεργοῦνται σιτηρὰ καὶ λίνον. Εἰς τὰς στέπας τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τρέφονται μεγάλα κοπάδια ἀπὸ βώδια, χοίρους καὶ πρόβατα. Τὰ τελευταῖα ὑπολογίζονται εἰς 30 ἑκατ. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ὁ πλοῦτος τῆς νήσου. Ἐξάγει μαλλιά, δέρματα, κατεψυγμένα κρέατα, γαλακτοκομικὰ προϊόντα. Τὰ ὄρυκτά τῆς εἶναι χρυσός, ἄργυρος, ἄνθραξ. Ὁ πληθυσμὸς τῆς ἀνέρχεται εἰς 1 1/2 ἑκατ. κατοίκους. Ἀποτελεῖται ἀπὸ λευ-

κούς και Ιθαγενείς. Οί Ιθαγενείς ύπολογίζονται εἰς 70 χιλ. Εἶναι ύψηλοὶ με ὠραία χαρακτηριστικά. Λέγονται Μ α ό ρ ι. Οί περισσότεροι λευκοὶ εἶναι Ἕλληνοὶ. Λευκοὶ και Ιθαγενεῖς ἔχουν ἴσα δικαιώματα. Ἡ νήσος εἶναι αὐτόνομος με Ἕγγλον Γενικὸν Διοικητὴν. Ἕχει ἔκτασιν 250.000 τ. χλμ. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Βέλλιγκτων (120.000 κ.). Ἡ Ὁκλάνδη (200.000) εἶναι ἐξαγωγικὸς λιμὴν.

Νέα Γουίνέα. Εἶναι ἡ δευτέρα νήσος τῆς γῆς. Ἕχει ἔκτασιν 800.000 περίπου τ. χλμ. Ὁμοιάζει με χελώνην ἢ πτηνόν. Ἕχει κλίμα Ἰσημερινόν, θερμὸν και ὑγρὸν. Δέν εἶναι γνωστὴ ὀλόκληρος. Ἡ ἐξερεύνησις ἐμποδίζεται ἀπὸ τὰ πυκνὰ δάση τῶν παραλίων, τὰ ἐλώδη βαθύπεδα τοῦ ἐσωτερικοῦ και τὰ τροπικὰ δάση τῶν ὀρέων τῆς. Οί ἀποικοὶ παίρνουν ἀπὸ τὰ δάση ξυλείαν και καουτσούκ. Εἰς τὰ παράλια ὑπάρχουν κοκοφοίνικες και καπνοφυτεῖαι. Εἰς τὰ δάση ζοῦν περιστεραὶ, παπαγάλοι, ἄρκτοι, ἱπτάμενοι σκύλοι. Τὸ ἔδαφος περικλείει χρυσόν, ἄργυρον, μόλυβδον, χαλκόν, πετρέλαιον. Ἡ νήσος ἀνήκει εἰς τοὺς Ἕγγλους και Ὁλλανδοὺς Ἰθαγενεῖς κάτοικοι εἶναι οἱ Παποῦαι. Οἱ Παποῦαι εἶναι μικρόσωμοι, μαῦροι και ἄγριοι με μύτη πλατεῖα και συχνὰ γυρισμένη πρὸς τὰ κάτω, σὰν ἀγκίστρι. Ζοῦν γυμνοὶ ἢ φέρουν ἐλάχιστα ἐνδύματα. Στὸ λίζουν τὸ σῶμά των με χρωματιστάς ἐγχσράξεις. Τρυποῦν τὰ αὐτιά των και τὴν μύτην των και κρεμοῦν κοσμήματα. Πιστεύουν εἰς τὴν μαγείαν και λατρεύουν τοὺς προγόνους των. Ἀσχολοῦνται με τὸ κυνήγιον, τὴν γεωργίαν και τὴν ἀλιείαν. Τὰς καλύβας των τὰς στήνουν ἐπάνω εἰς πασσάλους ἢ εἰς δένδρα. Πολλοὶ εἶναι ἀνθρωποφάγοι. Συγγενεῖς με τοὺς Παπούα εἶναι και οἱ Ιθαγενεῖς τῶν λοιπῶν νήσων τῆς Μαλαισίας.

6) Μικρονησία και Πολυνησία

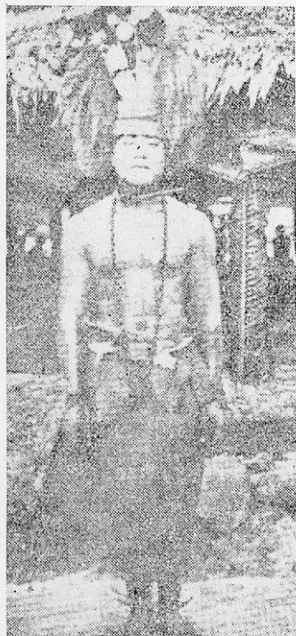
Αἱ νῆσοι τῆς Μικρονησίας και Πολυνησίας εἶναι ἠφαιστειογενεῖς ἢ κοραλλιογενεῖς ἢ κορυφαὶ βυθισθέντων ὀρέων.

Έχουν κλίμα θερμόν και υγρόν. Τά προϊόντα των εἶναι κοκοφοίνικες, καφές, κακάο, βανίλλη, βανάναι, άνανάς, ζαχαροκάλαμον, βαμβάκι, φωσφορικά άλατα (λιπάσματα). Ὁ καρπός τοῦ κοκοφοίνικος λέγεται Κόπρα(Ινδικόν κάρυον). Ἀπό τήν κόπραν ἐξάγεται ἔλαιον, ἀπό τό ὁποῖον παρασκευάζεται φυτικόν βούτυρον, ἔλαιον φαγητοῦ, σάπων, κηρία. Τό υπόλειμμα τῆς κόπρα χρησιμοποιεῖται, ὡς τροφή τῶν ζῶων.

Αἱ σπουδαιότεραι νῆσοι εἶναι αἱ Χ α β ἄ ῖ. Εἶναι ἠφαιστειογενεῖς. Ἀνήκουν εἰς τάς Ἑνωμ. Πολιτείας. Τά κυριώτερα προϊόντα των εἶναι ζάχαρις, καφές, βανάναι, άνανάδες, λαχανικά. Ἔχουν ἕκτασιν 17.000 τ. χλμ. και πληθυσμόν 370.000 κ. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Χονολουλου.

Οἱ Πολυνήσιοι διαφέρουν ἀπό τοὺς Παπούα. Εἶναι ὕψηλοι μέ κάπως ξανθότερον χρώμα. Πολλοί, ὅπως οἱ Σαμοᾶνοι, ἔχουν και ὠραῖα χαρακτηριστικά. Εἶναι περισσότερον πολιτισμένοι. Δέν ζοῦν γυμνοί. Φοροῦν εἰς τό μέσον τεμάχιον ὑφάσματος και στολίζονται μέ ἄνθη, φύλλα και κογχύλια. Εἶναι γεωργοί, τεχνῖται και ἐπιδέξιοι ναυτικοί.

Οἱ Μικρονήσιοι ὁμοιάζουν περισσότερον μέ τοὺς Πολυνησίους. Διαιροῦνται εἰς τρεῖς τάξεις· τοὺς ἀρχηγούς, τοὺς ἔλευθέρους και τοὺς δούλους. Διακρίνονται ἀπό τοὺς στιγματισμούς τοῦ σώματος. Εἶναι γεωργοί, ἄλιεῖς και ἐξάιρετοι θαλασσοπόροι. Ἀπό ὄλους τοὺς κατοίκους τῆς Ὠκεανίας μό-

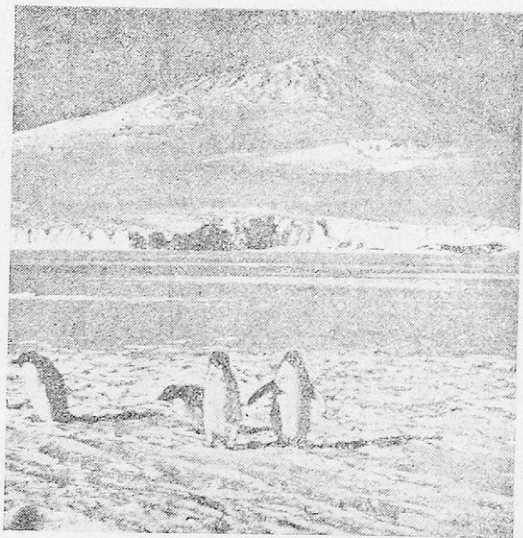
*Νεαρός Σαμοάτης φύλαχος
μέ επίσημην στολήν*

νον αὐτοὶ γνωρίζουν νὰ κατασκευάζουν τεχνικώτατα ὑφάσματα ἀπὸ ἴνας βανανέας,

“Ὅλαι αἱ νῆσοι εἶναι κτήσεις Ἀγγλίας, Ἡνωμ. Πολιτειῶν καὶ Ὀλλανδίας.

Υ ΑΝΤΑΡΚΤΙΚΗ

Ἡ ἕκτη ἥπειρος εἶναι ἡ Ἀνταρκτική εἰς τὸν νότιον πόλον. Ἡ ἕκτασις της ὑπολογίζεται εἰς 14 ἑκατ. τ. χλμ. Σκεπάζεται ὀλόκληρη σχεδὸν ἀπὸ πάγους. Ἀπὸ τὰς ἀκτᾶς

Τοποῖον Ἀνταρκτικῆς. Πιγκουῖνοι. Εἰς τὸ βάθος τὸ ἠφαίστειον Ἔρεβος
της αἱ μισαὶ εἶναι ἄγνωστοι. Πλησίον εἰς τὴν ἀκτὴν εὐρίσκονται δύο ἐνεργὰ ἠφαίστεια, ὁ φόβος καὶ ὁ Ἔρεβος. Εἰς τὴν παραλίαν ζοῦν πιγκουῖνοι. Εἶναι μερικὰ περίεργα καὶ ἀστεῖα πτηνά, πού στέκονται ὄρθια. Ὑπάρχουν ἀκόμη φάλαινα καὶ φῶκαι. Ἡ Ἀνταρκτικὴ εἶναι ἀκατοίκητος. Μόνον εἰς τὰ παράλια ὑπάρχουν μερικοὶ σταθμοὶ ἀλιέων.

Τ Ε Λ Ο Σ

Π Ι Ν Α Ξ

Ποῦ καὶ πόσοι Ἕλληνες ζοῦν ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα

(Ἀπογραφή 1928)

Ἡπειροὶ καὶ χῶραι	Ἕλληνες κάτοικοι	Ἡπειροὶ καὶ χῶραι	Ἕλληνες κάτοικοι
ΑΣΙΑ	279.066	Ἄβησσυνία	2.000
Κύπρος	271.668	Μαδαγασκάρη	102
Συρία	5.500	Νοτιοαφρ. Ἐνωσις	1.500
Παλαιστίνη	1.747	ΑΜΕΡΙΚΗ	418.300
Μεσοποταμία (Ἰράκ)	40	Ἠνωμένα Πολιτεῖαι	400.000
Βρετανικαὶ Ἰνδία	111	Καναδᾶς	10.000
ΑΦΡΙΚΗ	112.754	Μεξικὸν	1.500
Αἴγυπτος	100.044	Κούβα	2.500
Κυρηναϊκὴ	151	Βραζιλία	3.000
Τριπολίτις	586	Οὐραγουάη	400
Ἀλγέριον	148	Χιλή	800
Τύνις	443	ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	20.000
Μαρόκον	780	Νέα Ζηλανδία	160
Σουδάν	3.000	Εἰς ὅλην τὴν γῆν	
Κόγγον	2.000	ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος	1.160.000
Πορτογαλικά ἀποικία	2.000		

Π Ι Ν Α Ξ

Αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς μέσα εἰς 100 χρόνια 1830—1933

Ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς αὐξάνει διαρκῶς

Ἡ π ε ι ρ ο ῖ	Αὐξησις πληθυσμοῦ εἰς ἑκατομμύρια			
	1830	1870	1910	1933
Ἀσία	450	670	859	1.150
Εὐρώπη	230	306	447	520
Ἀμερικὴ	38	85	180	260
Ἀφρικὴ	82	100	127	160
Αὐστραλία—Ὠκεανία	1	3	7	10
Σύνολον πληθυσμοῦ τῆς γῆς	801	1.164	1.620	2.100

Κατηγορία	Αριθμός	Ποσοστό	Συνολικό
Α	100	100%	100
Β	200	200%	200
Γ	300	300%	300
Δ	400	400%	400
Ε	500	500%	500
Σύνολο	1000	1000%	1000

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μέρος Πρώτον

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α' ΓΕΝΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

1. Σχήμα τῆς γῆς	Σελ.	3
2. Πόλοι, ἄξων, ἰσημερινὸς καὶ μέγεθος τῆς γῆς	»	3
3. Στήριγμα τῆς γῆς	»	4
4. Κινήσεις τῆς γῆς	»	4
5. Ὅριζων προσανατολισμὸς	»	4
6. Κύκλοι τῆς γῆς	»	5
7. Γεωγραφικὸν πλάτος καὶ μῆκος	»	6
8. Χάρται	»	7
9. Ζῶναι τῆς γῆς	»	7
10. Σηρὰ καὶ θάλασσα	»	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β' Η ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ		» 17
1. Πόχος, συστατικὰ καὶ θερμοκρασία τῆς ἀτμοσφαιρας	»	17
2. Ἄνεμοι	»	18
3. Ὕγρασία	»	20
4. Κλίμα	»	22

Μέρος Δεύτερον

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΗΠΕΙΡΩΝ

(Ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης)

Ι Α Σ Ι Α

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α' ΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ

1. Μικρὰ Ἀσία	»	25
Κύπρος	»	20
2. Συρία	»	32
3. Παλαιστίνη	»	33
4. Ἀραβία	»	35
5. Μεσοποταμία (Ἰράκ)	»	38
6. Ἀρμενία	»	40
7. Καυκασία	»	41
8. Ἰρὰν	»	43

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ' ΝΟΤΙΟΣ ΑΣΙΑ

1. Ἰνδία	»	46
2. Ἰνδοκίνα	»	50
3. Ἰνδικαὶ ἢ Μαλαϊκαὶ νῆσοι	»	53

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ' ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

1. Κίνα ἢ Σινικὸν κράτος	»	54
2. Μαντζουρία	»	58
3. Κορέα	»	53
4. Ἰαπωνία	»	59

	ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ' ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ	Σελίς	62
1.	Θιβέτ	»	62
2.	'Ανατολικόν Τουρκεσταν	»	63
3.	Μογγολία	»	63
4.	Τουράν η Ρωσικόν Τουρκεσταν	»	64
	ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε' ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΣΙΑ	»	65
1.	Σιβηρία	»	65
	ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ' ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΑΣΙΑΣ	»	66
	II ΑΦΡΙΚΗ	»	69
	ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α' ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ	»	70
1.	Αίγυπτος	»	70
2.	Λιβύη	»	76
3.	Χώραι του "Ατλαντος	»	77
	ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β' ΔΥΤΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ	»	79
1.	Σαχάρα	»	79
2.	Σουδάν	»	81
	ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ' ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ	»	83
1.	Αιθιοπία η 'Αβησσυνία	»	83
2.	Σομαλία	»	85
3.	'Ερυθραία	»	86
	ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ' ΙΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΦΡΙΚΗ	»	86
1.	Χώραι της περιοχής των μεγάλων λιμνών	»	86
2.	Γαλλική Ισημερινή Αφρική-Βελγικόν Κόγγον	»	87
	ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε' ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ	»	88
	ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ' ΝΗΣΟΙ ΑΦΡΙΚΗΣ	»	90
	ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ' ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΑΦΡΙΚΗΣ	»	91
	III ΑΜΕΡΙΚΗ	»	94
	ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α' ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ	»	95
1.	Καναδάς	»	95
2.	'Ηνωμένα Πολιτεία	»	99
3.	Μεξικόν	»	103
	ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β' ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ	»	108
1.	Ηπειρωτική κεντρική 'Αμερική	»	108
2.	Νησιωτική	»	109
	ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ' ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ	»	111
	Α' ΔΥΤΙΚΑ ΠΑΡΑΛΙΑ ΚΡΑΤΗ	»	111
1.	Κολομβία	»	111
2.	'Ισημερινός	»	112
3.	Περού η Περουβία	»	112
4.	Χιλή	»	113
	Β' ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ ΠΑΡΑΛΙΑ ΚΡΑΤΗ	»	115
1.	Βενεζουέλα	»	115
2.	Βραζιλία	»	115
3.	Ούραγουάη	»	117
4.	'Αργεντινή	»	118
	Γ' ΜΕΣΟΓΕΙΑ ΚΡΑΤΗ	»	120
1.	Βολιβία	»	120
2.	Παραγουάη	»	120
	Δ' ΓΟΥΪ'ΑΝΑ	»	121
	ΚΕΦΑΛ. Δ' ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	»	122
	VI ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑ	»	124
1.	Αύστραλία	»	124
2.	Ωκεανία	»	128
	V ΑΝΤΑΡΚΙΚΗ	»	132

ΝΕΑ ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

- Γραμματική τής Δημοτικής δια τās ανώτερας τάξεις τών Δημ. Σχολείων
 συστημένη παρά του Υπουργείου τής Παιδείας (αριθ. έγκρ. άποφ. 23400(13-11-46) υπό Γ. Παπαιοικονόμου
- Γραμματική τής Δημοτικής δια τās κατώτερας τάξεις τών Δημ. Σχολείων
 με την ύλην γιά κάθε τάξη χωριστά Γ. Παπαιοικονόμου
- Εκκλησιαστική Ιστορία Ε' Δημ. Π. Σπηλιοπούλου Συστημένη παρά
 του Υπουργείου τής Παιδείας (αριθ. έγκρ. άποφ. 22276, 22277/26.3.49)
- Λειτουργική και Κατήχηση ΣΤ' Δημ. Π. Σπηλιοπούλου Συστημένη
 παρά του Υπουργείου Παιδείας (αριθ. έγκρ. 57438 26-7-49).
- Καινή Διαθήκη Δ' Δημοτ. Π. Σπηλιοπούλου
 Παλαιά Διαθήκη Γ' > >
- Γραμματική Καθαρευούσης Ε' ΣΤ' >
 Φυτολογία Γ' και Δ' Δημοτικού >
 Φυτολογία Ε' και ΣΤ' >
 Γεωγραφία Γ' και Δ' >
- Ζωολογία Γ' και Δ' Δημ. 1. Ανδριοπούλου
 Ιστορία Γ' >
 Ιστορία Α' >
 Ιστορία Βυζαντινής Αυτοκρατορίας Ε' Δημ >
 Ιστορία Νεώτερας Ελλάδος ΣΤ' >
- Γεωγραφία Εύρώπης ΣΤ' Δημοτ. Π. Νάκου
 έγκριμένη παρά του Υπουργείου τής Παιδείας (αριθ. άποφ. 54410/22-6-50)
- Γεωγραφία τών Ήπειρων Ε' Δημοτ. Π. Νάκου
 έγκριμένη παρά του Υπουργείου τής Παιδείας (αριθ. άποφ. 54410/22-6-50)
- Φυσική και Χημεία ΣΤ' Δημοτ. Π. Νάκου
 έγκριμένη παρά του Υπουργείου τής Παιδείας (αριθ. άποφ. 49528/1950)
- Ζωολογία και Ανθρωπολογία Ε' και ΣΤ' Δημ. Π. Νάκου
 Φυσική Πειραματική Ε' και ΣΤ' >
 Χημεία Ε' >
 Χημεία ΣΤ' >
- Αριθμητικά προβλήματα Γ' Δημοτ. Π. Πούντζα, Σύστασις Υπουργείου
 τής Παιδείας 24127/29 3-48
- Αριθμητικά προβλήματα Δ' > > Σύστασις Υπουργείου τής
 Παιδείας 24127/29-3-48
- Αριθμητικά προβλήματα Ε' > > συστημένα παρά του Υπουρ-
 γείου τής Παιδείας (αριθ. έγκρ. 8903/25-2-47)
- Αριθμητικά προβλήματα ΣΤ' Δημ. Π. Πούντζα, συστημένα παρά του Υ-
 πουργείου τής Παιδείας (αριθ. έγκρ. 8903/25-2-47)
- Πρακτική Γεωμετρία Ε' και ΣΤ' Δημοτ. Π. Πούντζα Συστημένη παρά
 του Υπουργείου τής Παιδείας (αριθ. έγκρ. 79924/12-10-48)
- Ιστορία Γ' Δημοτικού Κ. Στεριπούλου, Δημοδ.
 Εκκλησιαστική Ιστορία Ε' Δημ.
 Χάρτης Νομού Αχαΐας υπό Ι. Κλουκίνα >
 Χάρτης Πελοποννήσου > >

ΕΡΓΑ ΠΑΝ. ΝΑΚΟΥ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ σε 5 τεύχη γιά Σχολικές Γιορτές
 Δημ Σχολείων και Γυμνασίων.

- Τεύχος Α' Η Χαλύβδινη Έλληνική ψυχή 1453 — 1821
 Β' Τα θρυλικά μας χρόνια 12 — 13
 Γ' Τα δυο άθάνατα ΟΧΙ 1940 — 1941
 Δ' Από την κατάρρευση και έθνε 41 — 47
 Ε' Πανηγυρικές Όμιλίες γιά Έθνικές Γιορτές